

قانون برنامه چهارم توسعه

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

همراه با:

- فهرست مواد، تبصره‌ها، بندها و اجزای قانون برنامه چهارم توسعه ...
- فهرست مواد تنفیذ شده برنامه سوم توسعه ...
- فهرست موادی که لازم است برای آن آیین نامه اجرایی تهیه شود،
- فهرست لوایحی که برنامه تهیه و تصویب آن را لازم دانسته است،
- زیرنویسهای راهنما،
- واژه نامه مفهومی - تفصیلی و ...

ریاست جمهوری

معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«اداره چاپ و انتشار معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات»
تهران خیابان ولی عصر (عج) شماره تلفن: ۶۴۹۲۷۰۸ دورنگار: ۶۴۹۲۷۰۷
نام کتاب: مجموعه قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران

تهیه و تنظیم: اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

ناشر: معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

لیتوگرافی و چاپ: اداره چاپ و انتشار

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۳

کلیه حقوق برای معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات محفوظ است.

همکاران:

تنظیم و آماده‌سازی بصورت کتاب الکترونیکی: حسن وارسته

تهیه و تنظیم	:	شکوه فقیری
بازبینی	:	فاطمه منتصر اسدی
تهیه واژه‌نامه	:	حسن وارسته
حروفچینی	:	سپیده رحیم زاده
نمونه‌خوانی	:	مریم عامری، فاطمه فلاح‌پور و معصومه زارعی
نظارت بر آماده‌سازی	:	مهرداد مستجاب‌الدعواتی
زیر نظر	:	عباسعلی رحیمی اصفهانی

فهرست مندرجات

فهرست مندرجات

توجه: باکلیک بر روی هر یک از عنوانها به صفحه موردنظر ارجاع داده خواهد شد.

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
	تبصره ۱ بند الف ماده ۳		پیشگفتار
	تبصره ۲ بند الف ماده ۳		فهرست موادی از قانون برنامه سوم
	بند ب		توسعه که در قانون برنامه چهارم توسعه،
	ماده ۳		اقتصادی
	تبصره بند ب ماده ۳		فهرست موادی که قانونگذار در قانون
	بند د ماده ۳		برنامه چهارم توسعه اقتصادی... ج.ا.ا.
	ماده ۴		تصویب آییننامه اجرایی برای آن را لازم
	ماده ۵		دانسته است
	بند الف ماده ۵		فهرست لوایحی که قانونگذار در قانون
	بند ب ماده ۵		برنامه چهارم توسعه اقتصادی،... ج.ا.ا.
	بند ج ماده ۵		تهیه و تدوین آنها را لازم دانسته است
	بند د ماده ۵		قانون برنامه چهارم توسعه
	ماده ۶		بخش اول - رشد اقتصاد ملی دانایی محور
	ماده ۷		در تعامل با اقتصاد جهانی
	بند الف ماده ۷		ماده ۱ - امور مالی و مالیاتی
	بند ب ماده ۷		بند الف ماده ۱
	تبصره ۱ بند ب ماده ۷		بند ب ماده ۱
	تبصره ۲ بند ب ماده ۷		بند ج ماده ۱
	تبصره ۳ بند ب ماده ۷		بند د ماده ۱
	تبصره ۴ بند ب ماده ۷		بند ه ماده ۱
	تبصره ۵ بند ب ماده ۷		بند و ماده ۱
	تبصره ۶ بند ب ماده ۷		بند ز ماده ۱
	بند ج ماده ۷		ماده ۲
	بند د ماده ۷		بند الف ماده ۲
	بند ه ماده ۷		بند ب ماده ۲
	بند و ماده ۷		ماده ۳
	بند ز ماده ۷		بند الف ماده ۳

ماده ۱۲	تبصره بند ز ماده ۷
ماده ۱۳	بند ح ماده ۷
بند الف ماده ۱۳	بند ط ماده ۷
بند ب ماده ۱۳	بند ی ماده ۷
بند ج ماده ۱۳	تبصره بند ی ماده ۷
بند د ماده ۱۳	بند ک ماده ۷
بند ه ماده ۱۳	بند ل ماده ۷
ماده ۱۴	بند م ماده ۷
بند الف ماده ۱۴	بند ن ماده ۷
بند ب ماده ۱۴	بند س ماده ۷
بند ج ماده ۱۴	ماده ۸
بند د ماده ۱۴	بند الف ماده ۸
بند ه ماده ۱۴	بند ب ماده ۸
بند و ماده ۱۴	بند ج ماده ۸
ماده ۱۵	تبصره ۱ بند ج ماده ۸
بند الف ماده ۱۵	تبصره ۲ بند ج ماده ۸
بند ب ماده ۱۵	ماده ۹
بند ج ماده ۱۵	ماده ۱۰
ماده ۱۶	بند الف ماده ۱۰
ماده ۱۷	بند ب ماده ۱۰
بند الف ماده ۱۷	بند ج ماده ۱۰
بند ب ماده ۱۷	بند د ماده ۱۰
بند ج ماده ۱۷	تبصره ۱ بند د ماده ۱۰
بند د ماده ۱۷	تبصره ۲ بند د ماده ۱۰
بند ه ماده ۱۷	بند ه ماده ۱۰
بند و ماده ۱۷	تبصره ۱ بند ه ماده ۱۰
بند ز ماده ۱۷	تبصره ۲ بند ه ماده ۱۰
تبصره بند ز ماده ۷	بند و ماده ۱۰
بند ح ماده ۱۷	تبصره بند و ماده ۱۰
بند ط ماده ۱۷	بند ز ماده ۱۰
بند ی ماده ۱۷	بند ح ماده ۱۰
بند ک ماده ۱۷	بند ط ماده ۱۰
ماده ۱۸	بند ی ماده ۱۰
بند الف ماده ۱۸	ماده ۱۱

ماده ۲۷	بند ب ماده ۱۸
ماده ۲۸	بند ج ماده ۱۸
بند الف ماده ۲۸	بند د ماده ۱۸
بند ب ماده ۲۸	بند ه ماده ۱۸
بند ج ماده ۲۸	بند و ماده ۱۸
بند د ماده ۲۸	بند ز ماده ۱۸
بند ه ماده ۲۸	بند ح ماده ۱۸
ماده ۲۹	بند ط ماده ۱۸
ماده ۳۰	بند ی ماده ۱۸
بند الف ماده ۳۰	ماده ۱۹
بند ب ماده ۳۰	بند الف ماده ۱۹
بند ج ماده ۳۰	بند ب ماده ۱۹
بند ه ماده ۳۰	بند ج ماده ۱۹
بند و ماده ۳۰	ماده ۲۰
ماده ۳۱	ماده ۲۱
بند الف ماده ۳۱	بند الف ماده ۲۱
بند ب ماده ۳۱	بند ب ماده ۲۱
بند ج ماده ۳۱	بند ج ماده ۲۱
بند د ماده ۳۱	بند د ماده ۲۱
بند ه ماده ۳۱	بند ه ماده ۲۱
بند و ماده ۳۱	بند و ماده ۲۱
بند ز ماده ۳۱	ماده ۲۲
ماده ۳۲	بند الف ماده ۲۲
فصل دوم - تعامل فعال با اقتصاد جهانی	بند ب ماده ۲۲
ماده ۳۳	بند ج ماده ۲۲
بند الف ماده ۳۳	ماده ۲۳
بند ب ماده ۳۳	ماده ۲۴
بند ج ماده ۳۳	بند ۱ ماده ۲۴
بند د ماده ۳۳	بند ۲ ماده ۲۴
تبصره بند د ماده ۳۳	ماده ۲۵
بند ه ماده ۳۳	بند الف ماده ۲۵
بند و ماده ۳۳	بند ب ماده ۲۵
بند ز ماده ۳۳	ماده ۲۶
بند ح ماده ۳۳	تبصره ماده ۲۶

تبصره ۱ بند د ماده ۳۷	بند ط ماده ۳۳
تبصره ۲ بند د ماده ۳۷	تبصره بند ط ماده ۳۳
ماده ۳۸	بند ی ماده ۳۳
بند الف ماده ۳۸	تبصره بند ی ماده ۳۳
بند ب ماده ۳۸	بند ک ماده ۳۳
ماده ۳۹	بند ل ماده ۳۳
بند الف ماده ۳۹	ماده ۳۴
بند ب ماده ۳۹	بند الف ماده ۳۴
بند ج ماده ۳۹	بند ب ماده ۳۴
ماده ۴۰	بند ج ماده ۳۴
بند الف ماده ۴۰	بند د ماده ۳۴
بند ب ماده ۴۰	بند ه ماده ۳۴
ماده ۴۱	بند و ماده ۳۴
بند الف ماده ۴۱	بند ز ماده ۳۴
بند ب ماده ۴۱	بند ح ماده ۳۴
بند ج ماده ۴۱	بند ط ماده ۳۴
بند د ماده ۴۱	بند ی ماده ۳۴
بند ه ماده ۴۱	بند ک ماده ۳۴
بند و ماده ۴۱	ماده ۳۵
ماده ۴۲	بند الف ماده ۳۵
فصل چهارم - توسعه مبتنی بر دانایی	بند ب ماده ۳۵
ماده ۴۳	بند خ ماده ۳۵
بند الف ماده ۴۳	بند ج ماده ۳۵
بند ب ماده ۴۳	بند د ماده ۳۵
بند ج ماده ۴۳	بند ه ماده ۳۵
بند د ماده ۴۳	بند و ماده ۳۵
ماده ۴۴	بند ز ماده ۳۵
بند الف ماده ۴۴	ماده ۳۶
بند ب ماده ۴۴	فصل سوم - رقابت‌پذیری اقتصادی
بند ج ماده ۴۴	ماده ۳۷
ماده ۴۵	بند الف ماده ۳۷
بند الف ماده ۴۵	بند ب ماده ۳۷
بند ب ماده ۴۵	بند ج ماده ۳۷
بند ج ماده ۴۵	بند د ماده ۳۷

ماده ۵۱	بند د ماده ۴۵
ماده ۵۲	بند ه ماده ۴۵
بند الف ماده ۵۲	بند و ماده ۴۵
بند ب ماده ۵۲	بند ز ماده ۴۵
بند ج ماده ۵۲	بند ح ماده ۴۵
بند د ماده ۵۲	بند ط ماده ۴۵
بند ه ماده ۵۲	ماده ۴۶
بند و ماده ۵۲	بند الف ماده ۴۶
بند ز ماده ۵۲	بند ب ماده ۴۶
بند ح ماده ۵۲	بند ج ماده ۴۶
بند ط ماده ۵۲	بند د ماده ۴۶
بند ی ماده ۵۲	بند ه ماده ۴۶
بند ک ماده ۵۲	ماده ۴۷
بند ل ماده ۵۲	ماده ۴۸
بند م ماده ۵۲	بند الف ماده ۴۸
بند ن ماده ۵۲	بند ب ماده ۴۸
بند س ماده ۵۲	بند ج ماده ۴۸
بند ع ماده ۵۲	ماده ۴۹
ماده ۵۳	بند الف ماده ۴۹
ماده ۵۴	بند ب ماده ۴۹
بند الف ماده ۵۴	بند ج ماده ۴۹
بند ب ماده ۵۴	بند د ماده ۴۹
ماده ۵۵	بند ه ماده ۴۹
بند الف ماده ۵۵	ماده ۵۰
بند ب ماده ۵۵	بند الف ماده ۵۰
بند ج ماده ۵۵	بند ب ماده ۵۰
بند د ماده ۵۵	بند ج ماده ۵۰
بند ه ماده ۵۵	بند د ماده ۵۰
بند و ماده ۵۵	بند ه ماده ۵۰
بند ز ماده ۵۵	بند و ماده ۵۰
بند ح ماده ۵۵	بند ز ماده ۵۰
ماده ۵۶	بند ح ماده ۵۰
ماده ۵۷	بند ط ماده ۵۰
بند الف ماده ۵۷	بند ی ماده ۵۰

بند ب ماده ۵۷	بند ه ماده ۶۹
بند ج ماده ۵۷	بند و ماده ۶۹
بخش دوم - حفظ محیط زیست، آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای	بند ز ماده ۶۹
فصل پنجم - حفظ محیط زیست	بند ح ماده ۶۹
ماده ۵۸	بند ط ماده ۶۹
ماده ۵۹	بند ی ماده ۶۹
ماده ۶۰	ماده ۷۰
ماده ۶۱	ماده ۷۱
بند الف ماده ۶۱	فصل ششم - آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای
بند ب ماده ۶۱	ماده ۷۲
بند ج ماده ۶۱	بند الف ماده ۷۲
ماده ۶۲	بند ب ماده ۷۲
بند الف ماده ۶۲	بند ج ماده ۷۲
بند ب ماده ۶۲	تبصره بند ب ماده ۷۲
ماده ۶۳	ماده ۷۳
تبصره ماده ۶۳	ماده ۷۴
ماده ۶۴	بند الف ماده ۷۴
بند الف ماده ۶۴	بند ب ماده ۷۴
بند ب ماده ۶۴	ماده ۷۵
ماده ۶۵	بند الف ماده ۷۵
ماده ۶۶	بند ب ماده ۷۵
ماده ۶۷	بند ج ماده ۷۵
بند الف ماده ۶۷	بند د ماده ۷۵
بند ب ماده ۶۷	بند ه ماده ۷۵
ماده ۶۸	بند و ماده ۷۵
بند الف ماده ۶۸	بند ز ماده ۷۵
بند ب ماده ۶۸	بند ح ماده ۷۵
بند ج ماده ۶۸	ماده ۷۶
ماده ۶۹	ماده ۷۷
بند الف ماده ۶۹	ماده ۷۸
بند ب ماده ۶۹	ماده ۷۹
بند ج ماده ۶۹	ماده ۸۰
بند د ماده ۶۹	ماده ۸۱

بند الف ماده ۸۱	بند ج ماده ۹۱
بند ب ماده ۸۱	بند د ماده ۹۱
بند ج ماده ۸۱	بند ه ماده ۹۱
ماده ۸۲	بند و ماده ۹۱
بند الف ماده ۸۲	ماده ۹۲
بند ب ماده ۸۲	ماده ۹۳
بند ج ماده ۸۲	بند الف ماده ۹۳
بند د ماده ۸۲	بند ب ماده ۹۳
بند ه ماده ۸۲	بند ج ماده ۹۳
ماده ۸۳	ماده ۹۴
بخش سوم - توسعه سلامت، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی	فصل هشتم - ارتقاء امنیت انسانی و عدالت اجتماعی
فصل هفتم - ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی	ماده ۹۵
ماده ۸۴	بند الف ماده ۹۵
بند الف ماده ۸۴	بند ب ماده ۹۵
بند ب ماده ۸۴	بند ج ماده ۹۵
بند ج ماده ۸۴	بند د ماده ۹۵
بند د ماده ۸۴	بند ه ماده ۹۵
ماده ۸۵	بند و ماده ۹۵
ماده ۸۶	بند ز ماده ۹۵
ماده ۸۷	بند ح ماده ۹۵
ماده ۸۸	بند ط ماده ۹۵
بند الف ماده ۸۸	ماده ۹۶
بند ب ماده ۸۸	بند الف ماده ۹۶
بند ج ماده ۸۸	بند ب ماده ۹۶
بند د ماده ۸۸	بند ج ماده ۹۶
بند ه ماده ۸۸	بند د ماده ۹۶
ماده ۸۹	بند ه ماده ۹۶
تبصره ماده ۸۹	بند و ماده ۹۶
ماده ۹۰	بند ز ماده ۹۶
ماده ۹۱	بند ح ماده ۹۶
بند الف ماده ۹۱	ماده ۹۷
بند ب ماده ۹۱	بند الف ماده ۹۷
	بند ب ماده ۹۷

بند ج ماده ۱۰۱	بند ج ماده ۹۷
ماده ۱۰۲	بند د ماده ۹۷
بند الف ماده ۱۰۲	بند ه ماده ۹۷
بند ب ماده ۱۰۲	بند و ماده ۹۷
بند ج ماده ۱۰۲	بند ز ماده ۹۷
بند د ماده ۱۰۲	بند ح ماده ۹۷
بند ه ماده ۱۰۲	بند ط ماده ۹۷
بند و ماده ۱۰۲	بند ی ماده ۹۷
بند ز ماده ۱۰۲	بند ک ماده ۹۷
ماده ۱۰۳	بند ل ماده ۹۷
بخش چهارم - صیانت از هویت و فرهنگ	ماده ۹۸
اسلامی - ایرانی	بند الف ماده ۹۸
فصل نهم - توسعه فرهنگی	بند ب ماده ۹۸
ماده ۱۰۴	بند ج ماده ۹۸
بند الف ماده ۱۰۴	بند د ماده ۹۸
بند ب ماده ۱۰۴	بند ه ماده ۹۸
بند ج ماده ۱۰۴	بند و ماده ۹۸
بند د ماده ۱۰۴	ماده ۹۹
بند ه ماده ۱۰۴	ماده ۱۰۰
بند و ماده ۱۰۴	بند الف ماده ۱۰۰
بند ز ماده ۱۰۴	بند ب ماده ۱۰۰
بند ح ماده ۱۰۴	بند ج ماده ۱۰۰
بند ط ماده ۱۰۴	بند د ماده ۱۰۰
بند ی ماده ۱۰۴	بند ه ماده ۱۰۰
بند ک ماده ۱۰۴	بند و ماده ۱۰۰
بند ل ماده ۱۰۴	بند ز ماده ۱۰۰
بند م ماده ۱۰۴	ماده ۱۰۱
ماده ۱۰۵	بند الف ماده ۱۰۱
ماده ۱۰۶	بند ب ماده ۱۰۱
بند الف ماده ۱۰۶	بند ج ماده ۱۰۱
بند ب ماده ۱۰۶	بند د ماده ۱۰۱
بند ج ماده ۱۰۶	بند ه ماده ۱۰۱
بند د ماده ۱۰۶	بند و ماده ۱۰۱
بند ه ماده ۱۰۶	بند ز ماده ۱۰۱

بند د ماده ۱۱۰	بند و ماده ۱۰۶
بند ه ماده ۱۱۰	بند ز ماده ۱۰۶
بند و ماده ۱۱۰	بند ح ماده ۱۰۶
ماده ۱۱۱	بند ط ماده ۱۰۶
بند الف ماده ۱۱۱	بند ی ماده ۱۰۶
بند ب ماده ۱۱۱	بند ک ماده ۱۰۶
بند ج ماده ۱۱۱	بند ل ماده ۱۰۶
بند د ماده ۱۱۱	بند م ماده ۱۰۶
تبصره بند د ماده ۱۱۱	بند ن ماده ۱۰۶
ماده ۱۱۲	بند س ماده ۱۰۶
ماده ۱۱۳	بند ع ماده ۱۰۶
بند الف ماده ۱۱۳	بند ف ماده ۱۰۶
بند ب ماده ۱۱۳	ماده ۱۰۷
بند ج ماده ۱۱۳	ماده ۱۰۸
بند د ماده ۱۱۳	بند الف ماده ۱۰۸
بند ه ماده ۱۱۳	بند ب ماده ۱۰۸
بند و ماده ۱۱۳	بند ج ماده ۱۰۸
ماده ۱۱۴	بند د ماده ۱۰۸
بند الف ماده ۱۱۴	بند ه ماده ۱۰۸
بند ب ماده ۱۱۴	بند و ماده ۱۰۸
بند ج ماده ۱۱۴	بند ز ماده ۱۰۸
بند د ماده ۱۱۴	بند ح ماده ۱۰۸
بند ه ماده ۱۱۴	ماده ۱۰۹
بند و ماده ۱۱۴	بند الف ماده ۱۰۹
بند ز ماده ۱۱۴	بند ب ماده ۱۰۹
بند ح ماده ۱۱۴	بند ج ماده ۱۰۹
بند ط ماده ۱۱۴	بند د ماده ۱۰۹
بند ی ماده ۱۱۴	بند ه ماده ۱۰۹
ماده ۱۱۵	بند و ماده ۱۰۹
ماده ۱۱۶	بند ز ماده ۱۰۹
بند الف ماده ۱۱۶	ماده ۱۱۰
بند ب ماده ۱۱۶	بند الف ماده ۱۱۰
بند ج ماده ۱۱۶	بند ب ماده ۱۱۰
ماده ۱۱۷	بند ج ماده ۱۱۰

بند د ماده ۱۲۷	بند الف ماده ۱۱۷
ماده ۱۲۸	بند ب ماده ۱۱۷
ماده ۱۲۹	بند ج ماده ۱۱۷
فصل یازدهم - توسعه امور قضایی	بند د ماده ۱۱۷
ماده ۱۳۰	بند ه ماده ۱۱۷
بند الف ماده ۱۳۰	بند و ماده ۱۱۷
بند ب ماده ۱۳۰	بند ز ماده ۱۱۷
بند ج ماده ۱۳۰	ماده ۱۱۸
بند د ماده ۱۳۰	بخش پنجم - تأمین مطمئن امنیت ملی
بند ه ماده ۱۳۰	فصل دهم - امنیت ملی
بند و ماده ۱۳۰	ماده ۱۱۹
بند ز ماده ۱۳۰	بند الف ماده ۱۱۹
ماده ۱۳۱	بند ب ماده ۱۱۹
بند الف ماده ۱۳۱	بند ج ماده ۱۱۹
بند ب ماده ۱۳۱	بند د ماده ۱۱۹
ماده ۱۳۲	بند ه ماده ۱۱۹
بند الف ماده ۱۳۲	بند و ماده ۱۱۹
بند ب ماده ۱۳۲	بند ز ماده ۱۱۹
بند ج ماده ۱۳۲	بند ح ماده ۱۱۹
ماده ۱۳۳	بند ط ماده ۱۱۹
ماده ۱۳۴	بند ی ماده ۱۱۹
بخش ششم - نوسازی دولت و ارتقای	ماده ۱۲۰
اثربخشی حاکمیت	ماده ۱۲۱
فصل دوازدهم - نوسازی دولت و ارتقاء	ماده ۱۲۲
اثربخشی حاکمیت	ماده ۱۲۳
ماده ۱۳۵	ماده ۱۲۴
بند الف ماده ۱۳۵	بند الف ماده ۱۲۴
بند ب ماده ۱۳۵	بند ب ماده ۱۲۴
بند ج ماده ۱۳۵	ماده ۱۲۵
بند د ماده ۱۳۵	ماده ۱۲۶
ماده ۱۳۶	ماده ۱۲۷
بند الف ماده ۱۳۶	بند الف ماده ۱۲۷
بند ب ماده ۱۳۶	بند ب ماده ۱۲۷
بند ج ماده ۱۳۶	بند ج ماده ۱۲۷

ماده ۱۴۵	بند د ماده ۱۳۶
بند الف ماده ۱۴۵	ماده ۱۳۷
بند ب ماده ۱۴۵	بند الف ماده ۱۳۷
بند ج ماده ۱۴۵	بند ب ماده ۱۳۷
بند د ماده ۱۴۵	ماده ۱۳۸
بند ه ماده ۱۴۵	بند الف ماده ۱۳۸
بند و ماده ۱۴۵	بند ب ماده ۱۳۸
بند ز ماده ۱۴۵	بند ج ماده ۱۳۸
بند ح ماده ۱۴۵	بند د ماده ۱۳۸
بند ط ماده ۱۴۵	تبصره ۱ بند د ماده ۱۳۸
بند ی ماده ۱۴۵	تبصره ۲ بند د ماده ۱۳۸
بند ک ماده ۱۴۵	بند ه ماده ۱۳۸
ماده ۱۴۶	ماده ۱۳۹
بند الف ماده ۱۴۶	بند الف ماده ۱۳۹
بند ب ماده ۱۴۶	بند ب ماده ۱۳۹
بند ج ماده ۱۴۶	بند ج ماده ۱۳۹
بند د ماده ۱۴۶	بند د ماده ۱۳۹
ماده ۱۴۷	بند ه ماده ۱۳۹
بند الف ماده ۱۴۷	بند و ماده ۱۳۹
بند ب ماده ۱۴۷	ماده ۱۴۰
ماده ۱۴۸	بند الف ماده ۱۴۰
ماده ۱۴۹	بند ب ماده ۱۴۰
ماده ۱۵۰	ماده ۱۴۱
تبصره ماده ۱۵۰	بند الف ماده ۱۴۱
ماده ۱۵۱	بند ب ماده ۱۴۱
ماده ۱۵۲	بند ج ماده ۱۴۱
ماده ۱۵۳	ماده ۱۴۲
ماده ۱۵۴	ماده ۱۴۳
فصل سیزدهم - سازمان عملیات اجرایی برنامه	بند الف ماده ۱۴۳
ماده ۱۵۵	بند ب ماده ۱۴۳
بند الف ماده ۱۵۵	بند ج ماده ۱۴۳
بند ب ماده ۱۵۵	بند د ماده ۱۴۳
بند ج ماده ۱۵۵	بند ه ماده ۱۴۳
	ماده ۱۴۴

جدول شماره ۴- پیش‌بینی چارچوب کلی بودجه عمومی دولت در برنامه چهارم توسعه ۱۳۸۸-۱۳۸۴	بند د ماده ۱۵۵
جدول شماره ۵- پیش‌بینی تراز پرداختهای خارجی در برنامه چهارم توسعه	بند ه ماده ۱۵۵
جدول شماره ۶ - خلاصه ترازنامه تلفیقی سیستم بانکی	بند و ماده ۱۵۵
جدول شماره ۷ - منابع مالی برنامه چهارم توسعه (برای تأمین منابع مالی سرمایه‌گذاری ثابت برنامه)	بند ز ماده ۱۵۵
جدول شماره ۸- پیش‌بینی عواید حاصل از نفت	فصل چهاردهم - تنفیذ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
جدول شماره ۹- تغییرات تعداد کارکنان دولت	ماده ۱۵۶
واژه‌نامه مفهومی - تفصیلی	فصل پانزدهم - نظارت
	ماده ۱۵۷
	بند الف ماده ۱۵۷
	بند ب ماده ۱۵۷
	بند ج ماده ۱۵۷
	بند د ماده ۱۵۷
	بند ه ماده ۱۵۷
	بند و ماده ۱۵۷
	ماده ۱۵۸
	ماده ۱۵۹
	ماده ۱۶۰
	ماده ۱۶۱
جدول شماره ۱ - شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی برنامه چهارم توسعه	جدول شماره ۱ - شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی برنامه چهارم توسعه
جدول شماره ۲ - تصویر شاخص‌های کلان اقتصادی برنامه چهارم و پنجم توسعه	جدول شماره ۲ - تصویر شاخص‌های کلان اقتصادی برنامه چهارم و پنجم توسعه
جدول شماره ۱-۲- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه	جدول شماره ۱-۲- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه
جدول شماره ۲-۲- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه	جدول شماره ۲-۲- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه
جدول شماره ۳- پیش‌بینی بخش واقعی اقتصاد در برنامه چهارم توسعه	جدول شماره ۳- پیش‌بینی بخش واقعی اقتصاد در برنامه چهارم توسعه

«پیشگفتار»

پس از شروع دوران سازندگی و باتوجه به نیاز کشور به برنامه‌های جامع و مدون درباره موضوعات عمده اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور با اجماع دولت و مجلس و کسب نظر کارشناسان و صاحب‌نظران، قانون برنامه اول توسعه دولت جمهوری اسلامی ایران برای اجرا در سالهای (۱۳۶۸-۱۳۷۲)، قانون برنامه دوم توسعه برای اجرا در سالهای (۱۳۷۴-۱۳۷۸) و قانون برنامه سوم توسعه برای اجرا در سالهای (۱۳۷۹-۱۳۸۴) به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دی‌ماه ۱۳۸۲ در ۱۰۶ ماده تقدیم مجلس شورای اسلامی شد و پس از طی نشیب و فرازی فراوان در تاریخ ۱۱/۶/۱۳۸۳ با اصلاحات متعدد در ۱۶۱ ماده به تصویب رسید. این قانون به عنوان خطمشی عمومی نظام اجرایی کشور در طول سالهای ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۸ دارای محورهای ذیل می‌باشد:

- رشد اقتصاد ملی دانی محور و تعامل با اقتصاد جهانی
- حفظ محیط زیست، آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای
- توسعه سلامت، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی
- صیانت از هویت فرهنگ اسلامی - ایرانی
- تأمین مطمئن امنیت ملی
- توسعه امور قضایی
- نوسازی دولت و ارتقاء اثربخشی حاکمیت
- سامان عملیات اجرایی برنامه
- تنفیذ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- نظارت

در خصوص مجموعه حاضر نکات کلی ذیل قابل ذکر است:

اولاً: در این مجموعه علاوه بر زیرنویسهای راهنما و فهرست بخشها و فصول قانون برنامه چهارم توسعه، فهرست موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ج.ا.ا. که در قانون برنامه چهارم توسعه تنفیذ شده و نیز فهرستی از مواد قانونی که قانونگذار دستگاههای اجرایی را ملزم به تهیه آیین‌نامه اجرایی نموده است و همچنین واژنامه تفصیلی و مفهومی با استفاده از کلمات بکار رفته در متن قانون تهیه و تنظیم شده است تا دستیابی به مواد مورد نظر تسهیل شود.

ثانیاً: تعداد زیادی از مواد قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ج.ا.ا. برای اجرا در طول برنامه چهارم از سوی قانونگذار تنفیذ گردیده است که خود مانع تصویب مکرر آیین‌نامه‌های اجرایی و... خواهد شد. این مواد در پاورقی‌ها درج و نقل شده است. مضافاً تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط حسب مورد تذکر داده شده است.

ثالثاً: پاره‌ای دیگر از قوانین نیز با اراده قانونگذار به طور کلی تمدید شده است. از جمله می‌توان قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۲۷/۱۱/۱۳۸۰ را نام برد. که در حقیقت قانون بودجه‌ای و اصلاحیه‌ای برای طیف بسیار وسیعی از قوانین در زمینه‌های مختلف می‌باشد و خود از جمله قوانینی است که پس از پیروزی انقلاب

اسلامی مانع تصویب مکرر پاره‌ای مواد و نیز آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط شده است. این قانون در تاریخ ۲۷/۱۱/۱۳۸۰ به تصویب کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی رسید و قبلاً در تاریخ ۲۶/۱۰/۱۳۸۰ مجلس با چهار سال اجرای آزمایشی آن موافقت کرده است. شروع دوره آزمایشی قانون و لازم‌الاجرا شدن آن از تاریخ ۱/۱/۱۳۸۱ می‌باشد. با تصویب ماده ۱۵۶ قانون برنامه چهارم توسعه، این قانون برای دوره زمانی ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۸ نیز تنفیذ و تمدید شد که بدین ترتیب عمر اجرای قانون تنظیم... از چهار سال به هشت سال افزایش یافت. علاقمندان می‌توانند به مجموعه قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت از انتشارات این معاونت مراجعه نمایند.

متن کامل مجموعه حاضر به صورت لوح فشرده نیز تهیه و برای اولین بار به علاقمندان تقدیم می‌شود، تا حسب نظر خویش بتوانند جستجوهای لازم را در خصوص قانون به عمل آورده و امکان استفاده بهتر از آن فراهم شده باشد. امید است یکایک عزیزان، صاحب‌نظران و کارشناسان با ارائه نظر، پیشنهاد و انتقاد نظر، انتقاد و پیشنهاد خود را به نشانی: تهران - خیابان پاستور - نهاد ریاست جمهوری - اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات - کدپستی ۱۳۱۷۴ یا نشانی اینترنتی [@TTgh](mailto:TTgh) ir.govir ارسال فرمایید. در ضمن دورنگار ۰۲۱-۶۴۶۰۹۰۱ و تلفن ۶۴۴۵۵۵۱۱ - ۰۲۱ نیز آمادگی دریافت و استماع نظر علاقمندان و صاحب‌نظران را دارد. خویش به منظور رفع نقایص احتمالی ما را در ادامه راه یاری فرمایند.

مجید انصاری

معاونت حقوقی و امور مجلس رییس جمهور

فهرست‌ها

فهرست موادی از قانون برنامه سوم توسعه که در قانون برنامه چهارم توسعه، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا. تنفیذ شده است.

(به ترتیب مواد)

توجه: به دلیل دو ستونه بودن جدول فهرست به ترتیب تا انتهای جدول ادامه می‌یابد و ستون دوم (ماده ۱۲۷) ادامه ستون اول می‌باشد.

ماده ارجاعی قانون برنامه چهارم توسعه	مواد تنفیذ شده از قانون برنامه سوم توسعه	ماده ارجاعی قانون برنامه چهارم توسعه	مواد تنفیذ شده از قانون برنامه سوم توسعه
۲۹	۱۲۷	۱۵۴	۱
۲۹	۱۲۸	۹	۱۰
۲۹	۱۲۹	۹	۱۸-۱۲
۲۹	۱۳۱	۹	۲۷-۲۰
۲۹	۱۳۲	۴۲	۳۴
۱۷	بند د ماده ۱۳۳	۱۰۳	۴۲
۱۷	تبصره ۱ و ۲ ماده ۱۳۳	۱۰۳	۵۱-۴۸
۲۰	۱۳۴	۷	۶۲
۵۱	بندهای الف و ب ماده ۱۴۴	۱۲	۶۵
۵۳	بند الف ماده ۱۴۷	۱۲	۶۷
۵۳	۱۴۹	۱۲	۶۹
۵۳	۱۵۱	۸۳	۷۰
۵۱	بند الف ماده ۱۵۴	۸۳	۷۱
۱۰	۱۵۶	۸۳	۷۷
۱۰۵	۱۶۱	۳۶	تبصره ۲ ماده ۸۶
۱۰۵	بند الف ماده ۱۶۲	۴۲	۸۸
۱۰۷	۱۶۳	۱۵۴	۹۰
۱۱۵	۱۶۵	۷۱	بند ج ماده ۱۰۴
۱۱۵	۱۶۶	۷۱	۱۰۵
۱۱۸	۱۶۹	۱۷	۱۰۶
۱۱۸	۱۷۰	۲۰	۱۰۸
۱۲۹	۱۷۱	۳۶	۱۱۴
۱۲۹	۱۷۵ الی ۱۸۰	۳	۱۱۷
۱۲۹ و ۸۳	۱۸۱	۲۰	۱۲۱
۱۳۴	۱۸۳ الی ۱۸۶	۲۰	۱۲۲
۱۳۴	۱۸۹	۱۵۴	۱۲۳
۹۴	۱۹۴		

فهرست موادی که قانونگذار در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا. تصویب آیین‌نامه اجرایی برای آن را لازم دانسته است.

(به همراه موضوع)

ردیف	شماره ماده /بند	عنوان
۱	بمزم ۱	استفاده از حساب ذخیره ارزی
۲	ت ۳م ۲	تخصیص یارانه نفت گاز ماشین‌آلات کشاورزی
۳	بمدم ۳	عرضه نفت سفید وگاز مایع برای مصارف تجاری و صنعتی
۴	بدم	تدوین شاخصهای مؤثر در سنجش بهره‌وری دستگاههای اجرایی
۵	به م ۷	تبدیل وضعیت کارکنان شرکتهای موضوع تبصره ۴ بند ب م ۷
۶	ج ا ب چ م ۱۰	بازپرداخت بدهی‌های دولت به بانک مرکزی و بانکها
۷	م ۱۱	اعطای تسهیلات به طرحهای کشاورزی و دامپروری و ساختمان و مسکن و صنعت و معدن ب و م ۱۴ طرحهای توسعه، اکتشاف و استخراج نفت و گاز
۸	ب و م ۱۴	طرحهای توسعه، اکتشاف و استخراج نفت و گاز
۹	ب ج م ۱۵	طراحی، راه‌اندازی و اجرای شبکه ملی و داد و ستد الکترونیک اوراق بهادار (بورس)
۱۰	م ۱۶	واگذاری سهام شرکتهای بیمه تجاری به بخش خصوصی یا تعاونی
۱۱	ب ج م ۱۷	ارزش اقتصادی آب در برنامه‌های بخش مصرف
۱۲	ب ط م ۱۷	تلفیق منابع عمومی با منابع بانک کشاورزی در طرحهای تأمین آب، آبیاری و زهکشی
۱۳	م ۱۷	انجام طرحهای آبی و مصرفی آب و سفره‌های زیرزمینی و ...
۱۴	ب ج م ۲۸	وظایف حفاظت کلیه فرودگاههای کشور
۱۵	م ۳۱	تدوین نظام فنی و اجرایی کشور
۱۶	م ۳۲	اعتبارات طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و طرحهای ملی
۱۷	بوحی م ۵۲	منزلت حرفه‌ای و رتبه بندی معلمان، سوادآموزی، مقاوم سازی مدارس و جذب نیروی انسانی
۱۸	م ۵۴	آموزش ضمن خدمت کارکنان ومدیران
۱۹	ب الف م ۶۲	آیین‌نامه اجرایی کاهش آلودگی هوا در شهرهای بزرگ
۲۰	م ۶۳	طرح جامع ساماندهی سواحل دریاها با الویت دریای خزر
۲۱	ب الف م ۶۴	آگاهی‌های عمومی و توسعه پایدار و حفظ محیط‌زیست
۲۲	م ۶۶	برنامه مدیریت سبز
۲۳	ب الف م ۶۷	برنامه مدیریت زیست‌بومی (دریاچه ارومیه)
۲۴	ب ی م ۶۹	بهره‌برداری از جنگل
۲۵	م ۷۰	طرحهای مرتعداری و مدیریت چرای مراتع

منطقه‌بندی و ایجاد نهادهای هماهنگ کننده به منظور هماهنگی در امور عمرانی و توسعه‌ای بین استانی	م ۷۷	۲۶
آیین‌نامه چگونگی متعادل نمودن سهم مردم در تأمین منابع بهداشت و درمان	م ۹۰	۲۷
توسعه و تقویت نظام بیمه خدمات درمانی و ارائه خدمات سلامت در کشور	م ۹۱	۲۸
دریافت برنامه‌های صوتی و تصویری توسط شبکه‌های اطلاع رسانی کابلی و ماهواره‌ای	ب ط م ۱۰۴	۲۹
امور فرهنگی، هنری و... جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان دولت	ب ی م ۱۰۴	۳۰
کمک به تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه تمام بخش غیردولتی که استفاده عمومی دارند	ب ل م ۱۰۴	۳۱
امکانات و فضاهای فرهنگی هنری و ورزشی	ب ی م ۱۰۴	۳۲
آشنایی با اندیشه سیاسی و دینی و سیره عملی حضرت امام خمینی (ره)	م ۱۰۸	۳۳
تحقق گفتگوی میان فرهنگها و تمدنها	م ۱۱۰	۳۴
مشارکت بخش خصوصی و تعاونی در امور میراث فرهنگی	ب ی م ۱۱۴	۳۵
خریداری اراضی با کاربری ورزشی در سراسر کشور	ب ه م ۱۱۷	۳۶
افزایش توان دفاعی کشور و بالابردن توان بازدارندگی نیروهای مسلح	م ۱۲۱	۳۷
اعطای مجوز فعالیت به متقاضیان تشکیل مؤسسات غیردولتی خدمات حفاظتی	م ۱۲۲	۳۸
بکارگیری جوانان در سازندگی و فعالیتهای اجتماعی	م ۱۲۶	۳۹
هماهنگی بخشهای بین‌المللی دستگاههای اجرایی به منظور پیشبرد اهداف سیاست خارجی	ب د م ۱۲۷	۴۰
تبدیل اسناد و پرونده‌های قضایی به اسناد الکترونیکی	م ۱۳۱	۴۱
انتخاب خبرگان ثبتی، تهیه نقشه تفکیکی و هزینه‌های صدور سند مالکیت روستایی	ب م ۱۳۳	۴۲
تغییر نظام بودجه‌ریزی کشور	ب ه م ۱۳۸	۴۳
اصلاح و بهبود مدیریت نیروی انسانی بخش دولتی	م ۱۴۳	۴۴
کاهش حجم تصدی‌ها و افزایش مشارکت مردم و کوچک‌سازی دولت	م ۱۴۵	۴۵
سقف پرسنل دستگاهها و نقل و انتقالات کارکنان دولت	م ۱۴۶	۴۶
تعیین تکلیف کارکنان واحدهای واگذار شده	م ۱۴۸	۴۷
افزایش حقوق کارکنان و پرداخت فواید عاده کارایی از محل صرفه‌جویی‌ها	م ۱۵۰	۴۸
ارتقای کیفیت ساخت و ساز ساختمانهای دولتی و عمومی	م ۱۵۲	۴۹

فهرست لوایحی که قانونگذار در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی،
اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا تهیه و تدوین آنها را لازم دانسته است
(به همراه ماده ارجاعی)

ردیف	شماره ماده/بند	عنوان
۱	م ۳۰	تهیه قانون جامع شهرسازی و معماری کشور
۲	ب ل م ۳۳	اصلاح قوانین صادرات و واردات، امور گمرکی و مناطق آزاد تجاری صنعتی و مقررات ضد دامپینگ
۳	م ۳۴	لوايح مورد نیاز توسعه فعالیتهای دریایی
۴	ب ه م ۳۵	قلمرو محدوده آبی مناطق آزاد
۵	م ۳۸	لایحه تسهیل شرایط رقابتی و ضد انحصار
۶	ب د م ۴۱	لایحه جامع تسهیلات رقابت و کنترل و جلوگیری از شکلگیری انحصارات
۷	ب ج م ۵۷	لایحه جامع ارتباطات
۸	م ۷۳	طرح جامع تقسیمات کشوری
۹	م ۸۵	لایحه حفظ و ارتقاء سلامت آحاد جامعه و کاهش مخاطرات تهدیدکننده سلامتی
۱۰	م ۹۵	لوايح برای تحقق سیاستهای ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی
۱۱	م ۹۶	لایحه دریافت مابه‌التفاوت میزان کسور سهم کارگران و کارفرما
۱۲	م ۱۰۲	لایحه برنامه توسعه بخش تعاونی
۱۳	ب الف م ۱۰۴	اصلاح قوانین برای مشارکت مردم و نهادها در امور فرهنگی و هنری
۱۴	ب ب م ۱۰۴	اقدام قانونی برای تأسیس صندوقهای غیردولتی ضمانت
۱۵	ب د م ۱۱۱	لایحه حمایت از ایجاد و گسترش نهادهای مدنی و سازمانهای غیردولتی و تشکلهای زنان
۱۶	ب ب م ۱۱۱	لایحه مربوط به تحکیم نهادخانواده
۱۷	ب ح م ۱۱۴	ارتقاء جایگاه بخش غیردولتی در صنعت گردشگری
۱۸	ب الف م ۱۱۶	لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ
۱۹	م ۱۲۰	شرح وظایف شورای سیاستگذاری در مسائل اقلیتهای دینی
۲۰	ب الف م ۱۳۰	لایحه جرم‌زدایی از قوانین کیفری
۲۱	ب ب م ۱۳۰	لایحه جایگزینهای مجازات حبس
۲۲	ب ج م ۱۳۰	لایحه حمایت از حقوق شهود و متهمان
۲۳	ب د م ۱۳۰	لایحه حمایت از بزدهندگان اجتماعی
۲۴	ب ه م ۱۳۰	لایحه حفظ و ارتقاء حقو شهروندی و...
۲۵	ب و م ۱۳۰	لایحه تعریف جرم سیاسی و تفکیک آن از سایر جرائم
۲۶	ب ج م ۱۳۲	لایحه سازو کارهای لازم جهت حذف سابقه کیفری زندانیان اصلاح شده
۲۷	م ۱۳۶	لایحه واگذاری امور حاکمیتی و تصدی‌گری و زیربنایی اقتصادی به بخش غیردولتی
۲۸	ب الف م ۱۳۷	لایحه طراحی تشکیلات کلان دستگاههای اجرایی و وزارتخانه‌ها
۲۹	ت ۲ ماده ۱۳۸	لوايح لازم برای اصلاح قوانین و مقررات مالی، اداری و استخدامی و بودجه‌ریزی کشور
۳۰	ب الف م ۱۳۹	حذف یا واگذاری سازمانها و ادغام یا انحلال دستگاههای غیرضرور
۳۱	م ۱۴۱	لایحه استقرار نظام شایسته‌گرایی و ایجادثبات در خدمات مدیران

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا.

توجه: متونی که بعد از علامت (*) - با تغییر قلم و رنگ متمایز آمده نشان دهنده زیرنویس
راهنما و پاورقی مندرج در متن کتاب می باشد.

شماره: ۴۰۳۹۲

تاریخ: ۱۳۸۳/۷/۲۵

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ یازدهم شهریورماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و پس از ارجاع به شورای نگهبان و رسیدگی مجمع تشخیص مصلحت نظام و موافقت مقام معظم رهبری با پیشنهاد مجمع طی نامه شماره ۶۶۹۱۱/۹۶ مورخ ۱۳۸۳/۷/۱۶ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده‌است، به پیوست جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

سید محمد خاتمی
رییس جمهور

حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدمحمد خاتمی
ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که از سوی دولت به شماره ۵۹۵۱۵ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۲ به مجلس شورای اسلامی تقدیم و در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۳/۶/۱۱ مجلس با اصلاحاتی تصویب شد و پس از ارجاع به شورای محترم نگهبان و طرح در مجمع تشخیص مصلحت نظام، ابلاغ آن به دولت مورد تأیید مقام معظم رهبری قرار گرفت، در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم (۱۲۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به پیوست ارسال می‌گردد.
جداول مصوب متعاقباً ارسال می‌شود.

غلامعلی حدادعادل
رئیس مجلس شورای اسلامی

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
جمهوری اسلامی ایران
مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱
بخش اول - رشد اقتصاد ملی دانایی محور
در تعامل با اقتصاد جهانی

فصل اول - بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

ماده ۱ - به منظور ایجاد ثبات در میزان استفاده از عواید ارزی حاصل از نفت در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و تبدیل دارائی‌های حاصل از فروش نفت به دیگر انواع ذخایر و سرمایه‌گذاری و فراهم‌کردن امکان تحقق فعالیت‌های پیش‌بینی شده در برنامه، دولت مکلف است با ایجاد حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت < اقدام‌های زیر را معمول دارد:

الف - از سال ۱۳۸۴ مازاد عواید حاصل از نفت نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در جدول شماره (۸) این قانون در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان < حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت > نگهداری می‌شود.

ب - معادل مانده < حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت خام > موضوع ماده (۶۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات آن در پایان سال ۱۳۸۳* - ماده ۶۰ اصلاحی قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۷/۱۹:

به منظور ایجاد ثبات در میزان درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت خام در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و تبدیل دارایی حاصل از فروش نفت به دیگر انواع ذخایر و سرمایه‌گذاری و امکان تحقق دقیق فعالیت‌های پیش‌بینی شده در برنامه، دولت مکلف است با ایجاد حساب ذخیره ارزی حاصل از درآمد نفت خام اقدام‌های زیر را به عمل آورد:

الف - از سال ۱۳۷۹ مازاد درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در جدول شماره (۲) • این قانون در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان < حساب ذخیره ارزی درآمد صادرات نفت خام > نگهداری می‌شود.

ب - در طول سالهای برنامه سوم توسعه، در صورتی که درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام کمتر از ارقام مندرج در جدول شماره (۲) این قانون باشد، دولت در فواصل زمانی شش ماهه می‌تواند از موجودی حساب ذخیره ارزی برداشت نماید. معادل ریالی این وجوه در حساب درآمد عمومی دولت منظور می‌گردد.

ج - به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر معادل پنجاه درصد ذخیره ارزی برای سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز طرح‌های تولیدی و کارآفرینی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل و نقل و خدمات فنی و مهندسی بخش غیردولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تأیید وزارتخانه‌های تخصصی ذی‌ربط رسیده است از طریق شبکه بانکی داخلی و بانکهای ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات با تضمین کافی استفاده نماید.

د - استفاده از وجوه < حساب ذخیره ریالی > برای تأمین هزینه‌های بودجه عمومی دولت صرفاً در صورت کاهش درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام نسبت به رقم مصوب و عدم امکان تأمین اعتبارات مصوب از مالیات و سایر منابع، مجاز خواهد بود و استفاده از آن برای تأمین کسری

ناشی از درآمدهای غیرنفتی بودجه عمومی دولت ممنوع است.

ه - آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی طی مدت سه ماه از تصویب این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ••

• جدول شماره ۲ اصلاحی ۱۹/۷/۱۳۷۹ با اصلاحات بعدی ارقام به میلیون ریال
شرح/سال ۱۳۷۸ ۱۳۷۹ ۱۳۸۰ ••• ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳
صادرات نفت خام ۱۰۹۵۱ ۱۱۵۰۰ ۱۲۸۶۴ ۱۴۹۰۰ ۱۵۴۳۸ ۱۶۱۰۰

•• آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۰ قانون برنامه سوم توسعه ... اصلاحی در تاریخ ۱۳۷۹/۸/۱۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۳ اصلاح شده است.

••• سقف ارز سال ۱۳۸۱ اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۱۴ جمع حاصل از محل درآمد نفت سال ۱۳۸۱ و ۵۰٪ دوم حساب ذخیره ارزی می‌باشد. و همچنین مانده مطالبات دولت از اشخاص ناشی از تسهیلات اعطایی از محل موجودی حساب یادشده در ابتدای سال ۱۳۸۴ از طریق شبکه بانکی به حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت < واریز می‌گردد.

ج - استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی برای تأمین مصارف بودجه عمومی دولت صرفاً در صورت کاهش عواید ارزی حاصل از نفت نسبت به ارقام جدول شماره (۸) این قانون و عدم امکان تأمین اعتبارات مصوب از محل سایر منابع درآمدهای عمومی و واگذاری دارایی‌های مالی مجاز خواهد بود. در چنین صورتی، دولت می‌تواند در فواصل زمانی سه ماهه از موجودی حساب ذخیره ارزی پرداخت نماید. معادل ریالی این وجوه به حساب درآمد عمومی دولت واریز می‌گردد. استفاده از حساب ذخیره ارزی برای تأمین کسری ناشی از عواید غیرنفتی بودجه عمومی ممنوع است.

د - به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) مانده موجودی حساب ذخیره ارزی برای سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبار موردنیاز طرح‌های تولیدی و کارآفرینی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل و نقل، خدمات (از جمله گردشگری و...)، فناوری و اطلاعات و خدمات فنی - مهندسی بخش غیردولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تأیید وزارتخانه‌های تخصصی ذی‌ربط رسیده است از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات با تضمین کافی استفاده نماید.

ه - حداقل ده درصد (۱۰٪) از منابع قابل تخصیص حساب ذخیره ارزی به بخش غیردولتی در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گیرد تا به صورت ارزی، ریالی جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌های موجه بخش کشاورزی و سرمایه در گردش طرح‌هایی که با هدف توسعه صادرات انجام می‌شود توسط بانک کشاورزی در اختیار بخش غیردولتی قرار گیرد.

اصل و سود این تسهیلات به صورت ارزی به حساب ذخیره ارزی واریز می‌گردد. و - استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی موضوع این ماده صرفاً در قالب بودجه‌های سنواتی مجاز خواهد بود.

ز - آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲ - به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه‌ای در طی سالهای برنامه:
الف - دولت مکلف است سهم اعتبارات هزینه‌ای تأمین شده از محل درآمدهای غیرنفتی دولت را به‌گونه‌ای افزایش دهد که تا پایان برنامه چهارم، اعتبارات هزینه‌ای دولت به‌طور کامل از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیرنفتی تأمین گردد.
ب - تأمین کسری بودجه از طریق استقراض از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سیستم بانکی ممنوع می‌باشد.

ماده ۳ - به منظور به حداکثر رساندن بهره‌وری از منابع تجدیدناپذیر انرژی، شکل‌دهی مزاد اقتصادی، انجام اصلاحات اقتصادی، بهینه‌سازی و ارتقاء فناوری در تولید، مصرف و نیز تجهیزات و تأسیسات مصرف‌کننده انرژی و برقراری عدالت اجتماعی، دولت مکلف است ضمن فراهم آوردن مقدمات از جمله گسترش حمل و نقل عمومی و عملیاتی کردن سیاستهای مستقیم جبرانی اقدامهای ذیل را از ابتدای برنامه چهارم به اجرا گذارد:

الف - نسبت به قیمت‌گذاری نفت کوره، نفت گاز و بنزین بر مبنای قیمت‌های عمده‌فروشی خلیج فارس، اقدام کرده و از محل منابع حاصله اقدامات ذیل را به عمل آورد:

۱ - کمک مستقیم و جبرانی از طریق نظام تأمین اجتماعی به اقشار آسیب‌پذیر.
 ۲ - مقاوم‌سازی ساختمانها و مسکن شهری و روستایی در مقابل زلزله و بهینه‌سازی ساخت و سازها در مصرف انرژی.

۳ - کمک به گسترش و بهبود کیفیت حمل و نقل عمومی (درون شهری و برون شهری، راه‌آهن و جاده‌ای)، تولید خودروهای دوگانه سوز و همچنین توسعه عرضه گاز طبیعی فشرده با قیمت‌های یارانه‌ای به حمل و نقل عمومی درون شهری.

۴ - کاهش نقاط حادثه‌خیز جاده‌ای و تجهیز شبکه فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی و بیمارستانی کشور.

۵ - اجرای طرحهای بهینه‌سازی و کمک به اصلاح و ارتقاء فناوری وسایل، تجهیزات کارخانجات و سامانه‌های مصرف‌کننده انرژی در جهت کاهش مصرف انرژی و آلودگی هوا و توانمندسازی مردم در کاربرد فناوریهای کم مصرف.

تبصره ۱ - نفت گاز برای تأمین آب بخش کشاورزی با قیمت نفت سفید یارانه‌ای به‌صورت سهمیه‌ای عرضه خواهد شد.

تبصره ۲ - در مورد مصرف نفت گاز ماشینآلات بخش کشاورزی، هر ساله معادل یارانه مربوطه در اختیار وزارت جهاد کشاورزی قرار می‌گیرد تا براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد در اختیار بخش کشاورزی قرار گیرد.

ب - قیمت گاز طبیعی برای صنایع بر مبنای کمترین سطح قیمت آن در صنایع کشورهای همجوار، توسط دولت در ابتدای برنامه تعیین می‌شود.

ج - در انرژی برق از خانوارهای کم مصرف حمایت صورت گیرد.

تبصره - عرضه نفت سفید و گاز مایع برای مصارف تجاری و صنعتی به قیمت بدون یارانه (مطابق روال بند <الف> این ماده) خواهد بود.

د - آیین‌نامه اجرایی این تبصره به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۴ - برقراری هرگونه تخفیف، ترجیح و یا معافیت از پرداخت مالیات (اعم از مستقیم یا غیرمستقیم) و حقوق ورودی علاوه بر آنچه که در قوانین مربوطه تصویب شده است برای اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون در طی سالهای این برنامه ممنوع می‌باشد.

ماده ۵ - به منظور تحقق اهداف و شاخصهای کمی مربوط به ارتقاء بهره‌وری کل عوامل تولید مندرج در جدول شماره ۲-۲ (بخش هفتم این قانون):

الف - تمام دستگاههای اجرایی ملی و استانی مکلفند در تدوین اسناد ملی، بخشی، استانی و ویژه سهم ارتقاء بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد تولید مربوطه را تعیین کرده و الزامات و راهکارهای لازم برای تحقق آنها را برای تحول کشور از یک اقتصادی نهاد محور به یک اقتصاد بهره‌ور محور باتوجه به محورهای زیر مشخص نمایند به طوری که سهم بهره‌وری کل عوامل در رشد تولید ناخالص داخلی حداقل به سی و یک و سه دهم درصد (۳۱/۳٪) برسد:

۱ - هدف‌گذاریهای هر بخش و زیر بخش با شاخصهای ستانده به نهاد مشخص گردد به طوری که متوسط رشد سالانه بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید به مقادیر حداقل ۳/۵، ۱ و ۵/۲ درصد برسد.

۲ - سهم رشد بهره‌وری کل عوامل و اهداف بهره‌وری نیروی کار، سرمایه بخشها و زیربخشهای کشور براساس همکاری دستگاههای اجرایی کشور و انجمن‌های علمی و صنفی مربوطه و توافق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌گردد.

ب - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نسبت به بررسی عملکرد دستگاههای اجرایی در زمینه شاخصهای بهره‌وری و رتبه‌بندی دستگاههای اجرایی اقدام نموده و تخصیص منابع مالی برنامه چهارم توسعه و بودجه‌های سنواری را با توجه به برآوردهای مربوط به ارتقاء بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین میزان تحقق آنها به عمل آورده و نظام نظارتی فعالیتهای، عملیات و عملکرد مدیران و مسوولین را براساس ارزیابی بهره‌وری متمرکز نماید.

ج - به منظور تشویق واحدهای صنعتی، کشاورزی، خدماتی دولتی و غیردولتی و در راستای ارتقاء بهره‌وری با رویکرد ارتقاء کیفیت تولیدات و خدمات و تحقق راهبردهای بهره‌وری در برنامه، به دولت اجازه داده می‌شود جایزه ملی بهره‌وری را با استفاده از الگوهای تعالی سازمانی طراحی و توسط سازمان ملی بهره‌وری ایران طی سالهای برنامه چهارم به واحدهای بهره‌ور در سطوح مختلف اهدا نماید.

د - آیین‌نامه اجرایی این ماده متضمن چگونگی تدوین شاخصهای مؤثر در سنجش بهره‌وری در دستگاههای اجرایی، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۶ - در چارچوب سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران از جمله موارد مشمول در صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصل (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸:

اصل چهل و چهارم نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است.

تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند. ، به منظور تداوم برنامه خصوصی‌سازی و توانمندسازی بخش غیردولتی در توسعه کشور به دولت اجازه داده می‌شود:

از همه روشهای امکان‌پذیر، اعم از مقررات‌زدایی، واگذاری مدیریت (نظیر اجاره، پیمانکاری عمومی و پیمان مدیریت) و مالکیت (نظیر اجاره به شرط تملیک، فروش تمام یا بخشی از سهام، واگذاری اموال) تجزیه به منظور واگذاری، انحلال و ادغام شرکتها استفاده شود.

ماده ۷ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکت‌هایی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکت‌هایی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکت‌های دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتها، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابه‌جایی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارایی‌های شرکت‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف - کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیت دولت تا پایان سال دوم برنامه از شرکت‌های دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول می‌گردد.

ب - شرکت‌های دولتی صرفاً در قالب شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های عملیاتی (نسل دوم) سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این‌گونه شرکتها از نظر سیاستها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های تخصصی مربوطه خواهند بود.

تبصره ۱ - تشکیل شرکت‌های دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است و تبدیل شرکت‌هایی که سهام شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی به استثنای بانکها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه در سایر شرکت‌های موضوع این ماده مستلزم کسب مجوز از هیأت‌وزیران است.

تبصره ۳ - شرکت‌هایی که سهم دولت و شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است، غیردولتی بوده و مشمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی

نمی‌باشند.

تبصره ۴ - دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت دو سال پس از شروع اجرای برنامه چهارم توسعه، بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، شرکت‌هایی که ماهیت حاکمیتی دارند، به شکل سازمانی مناسب تغییر وضعیت داده و به دستگاه اجرایی مرتبط منتقل نماید.

تبصره ۵ - شرکت‌های دولتی که تا ابتدای سال ۱۳۸۳ بنا به تشخیص سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی راکد و غیرفعال بوده‌اند، اجازه شروع فعالیت ندارند و منحل اعلام می‌شوند.

تبصره ۶ - دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه کلیه دفاتر و شعب شرکت‌های دولتی مستقر در خارج از کشور را منحل نماید. موارد ضروری بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای عالی اداری خواهد رسید.

ج - شرکت‌های دولتی که با تصویب هیأت وزیران مشمول واگذاری به بخش غیردولتی می‌شوند صرفاً طی مدت تعیین شده در هیأت واگذاری برای واگذاری مشمول مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی نخواهند بود و در چارچوب قانون تجارت اداره می‌شوند.

د - ادامه فعالیت شرکت‌های دولتی تنها در شرایط زیر ممکن است:

۱ - فعالیت آنها انحصاری باشد.

۲ - بخش غیردولتی انگیزه‌ای برای فعالیت در آن زمینه را نداشته باشد.

ه - تبدیل وضعیت کارکنان شرکت‌های موضوع تبصره (۴) بند (ب) این ماده با رعایت حقوق مکسبیه به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در قالب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

و - نقل و انتقال سهام در ارتباط با اجرای این ماده (ناشی از ادغام، انحلال و تجدید سازمان) از پرداخت مالیات معاف است.

ز - حق مالکیت دولت در شرکت‌های مادر تخصصی (به استثناء شرکت‌هایی که ریاست مجمع آنها با رئیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی یا سازمان مالکیت شرکت‌های دولتی که به استناد این قانون زیرنظر رئیس جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت) اعمال شود، دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکت‌ها به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید. بار مالی احتمالی تشکیل سازمان مذکور از ردیف‌های متمرکز در اختیار رئیس جمهور تأمین می‌گردد. کلیه شرکت‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام بوده و یا دارای قانون خاص هستند مشمول این بند می‌باشند.

تبصره - اساسنامه این سازمان با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ح - شرکت‌های مادر تخصصی نیز با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - به زیرنویس ماده ۶ مراجعه شود. قابل واگذاری هستند و

مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی در آنها مجاز است. نحوه و روش

مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی در شرکت‌های مادر تخصصی بنا به پیشنهاد مجمع عمومی شرکت ذی‌ربط و تأیید هیأت عالی واگذاری به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ط - دولت مکلف است حداکثر تا سال سوم برنامه، نسبت به اصلاح ساختار و سودآوری شرکتهای دولتی که به استناد صورتهای مالی سال اول برنامه زیانده هستند اقدام و در غیراین صورت آنها را منحل کند.

ی - در کلیه مواردی که به موجب قوانین، اجازه تصویب اساسنامه سازمانها، شرکتهای مؤسسات دولتی و وابسته به دولت ازجمله دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و همچنین نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی به دولت داده شده است، اصلاح و تغییر اساسنامه با پیشنهاد دستگاه ذیربط و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با هیأت وزیران می‌باشد.

تبصره - هیأت دولت موظف است تا پایان سال دوم برنامه اساسنامه کلیه بانکها و شرکتهای دولتی موضوع این بند را براساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به نحوی اصلاح نماید که اختیارات و چگونگی انتخاب اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل و بازرسان با رعایت مواد (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۱۶)، (۱۱۸)، (۱۱۹)، (۱۲۴) و (۱۲۵) قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴* الف - قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲ می‌باشد در این جابیه نظر می‌رسد اشتباه تاپی رخ داده و به جای عبارت «قانون تجارت» می‌بایستی «لایحه قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت» تاپی می‌شد. به مجموعه تجارت از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

ب - مواد (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۱۶)، (۱۱۸)، (۱۱۹)، (۱۲۴) و (۱۲۵) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴:

ماده ۱۰۷ - شرکت سهامی به وسیله هیأت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده‌ای اعضای هیأت مدیره در شرکتهای سهامی عمومی نباید از پنج نفر کمتر باشد.

ماده ۱۰۸ - مدیران شرکت توسط مجمع عمومی مؤسس و مجمع عمومی عادی انتخاب می‌شوند.
ماده ۱۱۶ - تصویب ترانزنامه و حساب سود و زیان هر دوره مالی شرکت به منزله مفاسد حساب مدیران برای همان دوره مالی می‌باشد و پس از تصویب ترانزنامه و حساب سود و زیان دوره مالی که طی آن مدت مدیریت مدیران منقضی یا به هر نحو دیگری از آنان سلب سمت شده است سهام مورد وثیقه این گونه مدیران خود بخود از قید وثیقه آزاد خواهد شد.

ماده ۱۱۸ - جز درباره موضوعاتی که به موجب مقررات این قانون اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است مدیران شرکت دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت می‌باشند مشروط بر آنکه تصمیمات و اقدامات آنها در حدود موضوع شرکت باشد. محدود کردن اختیارات مدیران در اساسنامه یا به موجب تصمیمات مجامع عمومی فقط از لحاظ روابط بین مدیران و صاحبان سهام معتبر بوده و در مقابل اشخاص ثالث باطل و کان لم یکن است.

ماده ۱۱۹ - هیأت مدیره در اولین جلسه خود از بین اعضای هیأت یک رئیس و یک نایب رئیس که باید شخص حقیقی باشند برای هیأت مدیره تعیین می‌نماید. مدت ریاست رئیس و نیابت نایب رئیس هیأت مدیره بیش از مدت عضویت آنها در هیأت مدیره نخواهد بود. هیأت مدیره در هر موقع می‌تواند رئیس و نایب رئیس هیأت مدیره را از سمتهای مذکور عزل کند. هر ترتیبی خلاف این ماده مقرر شود کان لم یکن خواهد بود.

تبصره ۱ - از نظر اجرای مفاد این ماده شخص حقیقی که به عنوان نماینده شخص حقوقی عضو هیأت مدیره معرفی شده باشد در حکم عضو هیأت مدیره تلقی خواهد شد.

تبصره ۲ - هرگاه رئیس هیأت مدیره موقتاً نتواند وظایف خود را انجام دهد وظایف او را نایب رئیس هیأت مدیره انجام خواهد داد.

ماده ۱۲۴ - هیأت مدیره باید اقلأ یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق الزحمه او را تعیین کند در صورتی که مدیر عامل عضو هیأت مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیأت مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیر عامل شرکت نمی‌تواند درعین حال رئیس هیأت مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضران

مجمع عمومی.

تبصره - هیأت مدیره در هر موقع می‌تواند مدیر عامل را عزل نماید.
 ماده ۱۲۵ - مدیر عامل شرکت در حدود اختیاراتی که توسط هیأت مدیره به او تفویض شده است نماینده شرکت محسوب و از طرف شرکت حق امضا دارد. در مورد کلیه شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌هایی که همسان گردد.

ک - مفاد ماده (۶۲) قانون برنامه سوم توسعه* - ماده (۶۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۷:

ماده ۶۲ - به دولت اجازه داده می‌شود دارایی‌های ثابت شرکت‌های دولتی را که صددرد (۱۰۰٪) سهام آنها متعلق به دولت و یا متعلق به شرکت‌های دولتی مذکور هستند، در دوران برنامه سوم توسعه، یک بار مورد تجدید ارزیابی قرار دهد. مبالغ حاصل از تجدید ارزیابی شرکت‌های دولتی یادشده مشمول پرداخت مالیات بر درآمد و سایر انواع مالیات‌ها نمی‌شود و مبالغ حاصل باید حسب مورد به حساب افزایش سرمایه دولت و یا شرکت دولتی مربوط در شرکت‌های دولتی یادشده منظور گردد. آیین‌نامه اجرایی این بند و چگونگی استهلاك دارایی‌های ثابت استهلاك‌پذیر تجدید ارزیابی شده، به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
 • آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۲ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲۷ به تصویب رسیده است و در تاریخ‌های ۱۳۸۰/۱۲/۲۲، ۱۳۸۲/۶/۳۰ و ۱۳۸۳/۶/۱ اصلاح گردیده است در مورد کلیه شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌هایی که صددرد (۱۰۰٪) - عبارت داخل پرانتز در متن ابلاغی به صورت فوق بوده که (۱۰۰٪) صحیح است. سهام آنها متعلق به دولت و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است نافذ بوده و در صورتی که تجدید ارزیابی دارایی‌های آنها مطابق ماده مزبور انجام شده باشد از زمان تجدید ارزیابی قابل اعمال در حساب‌های مربوط می‌باشد و شرکت‌هایی که تجدید ارزیابی آنها در دوران برنامه سوم توسعه میسر نشده باشد، مجازند تا آخر سال دوم برنامه چهارم توسعه برای یک بار طبق مفاد ماده فوق‌الذکر نسبت به تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود اقدام نمایند.

ل - مقررات (آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های) مغایر با تصمیمات هیأت وزیران در چارچوب اختیارات موضوع این ماده ملغی‌الاثراست.

م - دولت موظف است منابع لازم جهت اجرای بخش انرژی‌های نو موضوع ماده (۶۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷* - ماده ۶۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ : وزارت نیرو مکلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاه‌ها و تولیدکنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری نماید. نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو باتوجه به جنبه‌های مثبت زیست محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی و به‌منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید به ازاء هر کیلو وات ساعت برای ساعات اوج و عادی حداقل ششصد و پنجاه (۶۵۰) ریال و برای ساعات کم‌باری حداقل چهارصد و پنجاه (۴۵۰) ریال (حداکثر چهار ساعت در شبانه‌روز) در محل تولید مورد عمل قرار گیرد.

• لازم‌الاجرا از ۱۳۸۰/۱/۱ به مدت چهار سال، که مدت اجرای آن به موجب ماده قانون برنامه چهارم توسعه... برای سنوات اجرای برنامه تمدید شده است. را از محل بند (الف) ماده (۳) برنامه تأمین نماید.

ن - به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری مالکیت املاک، تأسیسات، ماشین‌آلات و هرگونه مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب که در اختیار و تصرف شرکت‌های آب و فاضلابی است که قبل یا بعد از تشکیل شرکت‌های مذکور ایجاد و

دراختیار و تصرف آنها قرار گرفته یا خواهد گرفت به شرکتهای اقدام نماید.
در این خصوص شرکتهای آب و فاضلاب به عنوان دستگاه بهره‌بردار تلقی گردیده و مواد (۳۲) و (۳۳) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ - مواد ۳۲ و ۳۳ قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰:

ماده ۳۲ - وجوهی که از محل اعتبارات عمرانی جهت اجرای طرحهای عمرانی انتفاعی به دستگاههای اجرایی مربوط پرداخت می‌شود به صورت وام خواهد بود. دستگاهی که بدین ترتیب وام دریافت می‌کند مکلف است اصل و بهره متعلق را طبق قرارداد منعقد با وزارت دارایی در سر رسید مقرر به خزانه بپردازد.

ماده ۳۳ - در مورد برخی از طرحهای انتفاعی که توسط شرکتهای دولتی و مؤسسات وابسته به دولت اجرا می‌شود شورای اقتصاد می‌تواند به پیشنهاد سازمان اجازه دهد حداکثر تا پنجاه درصد از اعتبار لازم برای اجرای طرح انتفاعی به صورت بلاعوض اعطا شود. در مورد آنها قابل اجرا است.

س - کلیه دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) این قانون مشمول مفاد این ماده می‌باشند.

ماده ۸ - وجوه حاصل از فروش سهام شرکتهای دولتی در حساب خاصی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به نام خزانه‌داری کل کشور، متمرکز و به شرح زیر اختصاص و به حسابهای مربوط منتقل می‌گردد:

الف - معادل بیست درصد (۲۰٪) به عنوان علی‌الحساب مالیات بر عملکرد شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط یا شرکتهای تحت پوشش آن (حساب درآمد عمومی کشور).

ب - معادل ده درصد (۱۰٪) به عنوان علی‌الحساب سود سهم دولت در شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط (حساب درآمد عمومی کشور).

ج - معادل هفتاد درصد (۷۰٪) به حساب شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط برای موارد ذیل:

۱ - پرداخت دیون شرکت مادر تخصصی به دولت (وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و خزانه‌داری کل کشور).

۲ - آماده‌سازی، بهسازی و اصلاح ساختار شرکتهای دولتی برای واگذاری.

۳ - کمک به تأمین هزینه‌های تعدیل نیروی انسانی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای (مهارتی) کارکنان شرکتهای قابل واگذاری.

۴ - کمک به توانمندسازی بخشهای خصوصی و تعاونی در فعالیتهای اقتصادی در قالب بودجه‌های سنواتی.

۵ - تکمیل طرحهای نیمه تمام و سرمایه‌گذاری در چارچوب بودجه مصوب.

تبصره ۱ - تمام وجوه حاصل از فروش در مورد سهام متعلق به دولت (به نام وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی) بایستی به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد.

تبصره ۲ - تفاوت قیمت دفتری سهام و بهای فروش آنها در سال فروش سهام به حساب سود و زیان همان سال شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط (یا شرکتهای تحت پوشش آن) منظور می‌گردد.

ماده ۹ - مواد (۱۰)، (۱۲) الی (۱۸) و (۲۰) الی (۲۷) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

- اصلاحیه‌های آن *** - از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات بعدی:
- ماده ۱۰ - در واگذاری سهام موضوع این فصل رعایت موارد ذیل الزامی است:
- الف - امر واگذاری در جهت تحقق اهداف برنامه باشد و خود هدف قرار نگیرد.
- ب - در چارچوب قانون اساسی صورت پذیرد.
- ج - موجب تهدید امنیت ملی و یا تزلزل حاکمیت ارزشهای اسلامی و انقلابی نگردد.
- د - به خدشه‌دار شدن حاکمیت نظام یا تضییع حق مردم و یا ایجاد انحصار نیانجامد.
- ه - به استفاده از مدیریت سالم منجر شده و اداره امور را بهبود بخشد.
- و - حتی‌المقدور به توسعه مشارکت عمومی منجر شود.
- ماده ۱۲ - به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل فرآیند واگذاری و حسن اجرای مقررات این قانون **«هیأت عالی واگذاری»** به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌گردد. دبیرخانه هیأت در وزارت امور اقتصادی و دارایی مستقر خواهد شد.
- ماده ۱۳ - هیأت عالی واگذاری مرکب از هفت نفر به شرح زیر است:
- الف - وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس هیأت)
- ب - رئیس سازمان برنامه و بودجه
- ج - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- د - وزیر وزارتخانه ذی‌ربط
- ه - وزیر دادگستری
- و - نمایندگان کمیسیونهای امور اقتصادی و دارایی و تعاون و برنامه و بودجه (هرکدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس.
- ماده ۱۴ - وظایف و اختیارات هیأت عالی واگذاری به شرح زیر است:
- الف - تأیید فهرست اسامی شرکتهای قابل فروش، انحلال و ادغام، پس از اعلام اسامی مزبور از سوی وزارتخانه ذی‌ربط و یا وزارت امور اقتصادی و دارایی و ارائه آن به هیأت وزیران جهت تصویب، متضمن برنامه زمان‌بندی مورد نظر و مشخص، حسب مورد و اعلام روش فروش با توجه به وضعیت بازار.
- ب - تهیه برنامه سالانه فروش، انحلال یا ادغام شرکتهای در چارچوب مصوبات هیأت وزیران و تدوین و تبیین سیاستها و خط‌مشی‌های اجرایی لازم.
- ج - نظارت بر فرآیند واگذاری و ارائه گزارشهای نظارتی شش ماهه به رئیس جمهوری و مجلس شورای اسلامی، شامل تجزیه و تحلیلها، بررسی نقاط قوت و ضعف و بازخوردهای فرآیند و راهکارهای پیش‌برنده.
- د - سازماندهی فعالیتهای فرهنگی - تبلیغاتی برای امر واگذاری.
- ه - پیشنهاد آیین‌نامه برقراری نظام اقساطی فروش سهام در موارد ضروری • به هیأت‌وزیران.
- و - اعمال شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام، تخفیفها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران در چارچوب آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران. ••
- ز - تصویب دستورالعملهای مربوط به اولویتهای فروش سهام شرکتهای قابل واگذاری، حسب پیشنهاد دبیرخانه.
- ح - تصویب دستورالعمل مربوط به نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام و قرارداد واگذاری.
- ط - تصویب ضوابط مربوط به اخذ مبلغ و یا کالای موضوع ماده (۱۸) این قانون، بنا به پیشنهاد دبیرخانه.
- ی - تصویب ضوابط، ظرفیت و اعتبار، تعهد و تضمین، به منظور تسهیل امر انتخاب خریداران سهام، حسب پیشنهاد دبیرخانه.
- تبصره (الحاقی ۱۳۸۱/۱۲/۲۵) در موارد خاص که به دلیل مشکلات ساختار مالی و نیروی انسانی یا جذب فناوری سرمایه امکان فروش از طریق بورس یا مزایده نباشد، فروش از طریق مذاکره مطابق آیین‌نامه‌ای که با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، انجام می‌گردد. •••
- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است موارد فوق را قبل از مذاکره از طریق روزنامه‌های

کثیرالانتشار به اطلاع عموم برساند.

ماده ۱۵ - دولت موظف است با تغییر اساسنامه سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی نسبت به تشکیل یک سازمان خصوصی سازی اقدام نماید. سهام آن دسته از شرکتهایی که توسط هیأت عالی واگذاری تعیین تکلیف شده و روش فروش و برنامه زمانبندی واگذاری آنها مشخص شده است از طرف شرکتهای مادر تخصصی به منظور طی مراحل واگذاری به این سازمان وکالتاً ارائه خواهد شد.

آیین نامه اجرایی این ماده و تغییرات اساسنامه سازمان مذکور ظرف حداکثر سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ....

تبصره (الحاقی ۱۳۸۱/۱۲/۲۵ و اصلاحی ۱۳۸۲/۴/۱۰) - مسؤلیت فروش و تعیین قیمت پایه سهام شرکتهایی که بر اساس مصوبه هیأت عالی واگذاری و تصویب هیأت وزیران در لیست فروش قرار میگیرد از زمان تصویب هیأت وزیران بر عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود. شرکتهای مادر تخصصی ذی ربط مکلفند حداکثر ظرف دو ماه اطلاعات مالی و مدارک مورد نیاز را به سازمان خصوصی تسلیم نمایند.

ماده ۱۶ (اصلاحی ۱۳۸۱/۱۲/۲۵) - به کارگران و کارکنان واحدهای مورد واگذاری، سهام ترجیحی اعطا می گردد، همچنین دولت می تواند به سازمانها و صندوقهای بازنشستگی و کارکنان خود در ازای مطالبات آنان و با توافق آنها سهم واگذار کند. چگونگی واگذاری سهام مطابق آیین نامه ای خواهد بود که توسط هیأت عالی واگذاری پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ....

ماده ۱۷ - دستور العمل نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام، واگذاری مدیریت و اجاره و چگونگی فسخ قراردادها به تصویب <هیأت عالی واگذاری> می رسد. هیأت مزبور باید در دستور العمل مذکور نکات زیر را مورد توجه قرار دهد:

الف - تعیین میزان تعهدات خریدار در مورد اشتغال، برنامه تولید، تعهد سرمایه گذاری جدید، اقدامات خاص به منظور حفظ محیط زیست، اجتناب از برخی اقدامات محدودکننده تجاری و نظایر آن.

ب - نحوه اعمال تخفیفهای متقابل در قیمت سهام از طرف دولت در قبال تعهدات خریداران با توجه به آیین نامه موضوع بند "و" ماده (۱۴) این قانون.

ج - محاسبه تأثیر تعهدات مالیاتی در قیمت فروش سهام.

د - تعیین شرایط فسخ قرارداد در متن قرارداد، برای طرفین.

ه - محاسبه تأثیر ضوابط، ظرفیت و اعتبار و تعهد و تضمین در امر انتخاب خریداران.

ماده ۱۸ - دولت می تواند با رعایت اصول چهل و سوم (۴۳) و چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی ..... ، شرکتهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آنها و اموالی را که بصورت اموال عمومی در اختیار دارد، در قبال دریافت وجه نقد و یا کالا با حفظ سایر حقوق مالکیت و با رعایت موارد زیر به صورت اجاره از طریق مزایده در اختیار شرکتهای تعاونی و یا بخش خصوصی قرار دهد:

الف - طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه شرکتهای موصوف سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت کند.

ب - به هنگام واگذاری شرکتهای فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، مقرراتی را به عنوان شرایط الزامی، مقرر دارد و طرف قرارداد را به رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی ملزم کند.

ج - واگذاری مدیریت شرکتهای دولتی به بخشهای غیردولتی به شرطی مجاز است که شخص حقیقی یا حقوقی که مدیریت را به عهده گرفته است، انجام کار را خود در طول مدت قرارداد عهده دار بوده و به شرکتهای اشخاص دیگری منتقل ننماید. متخلفین به سلب امتیاز واگذاری و محکومیت تصرف در اموال عمومی مجازات می شوند.

د - در واگذاری شرکتهای فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، چنانچه کارکنان واجد شرایط شرکتهای مذکور مبادرت به تشکیل شرکت تعاونی نمایند، تعاونی کارکنان شرکت ذی ربط در اولویت خواهد بود.

تبصره - نحوه تعیین مبلغ نقد و یا کالای موضوع این ماده طبق ضوابطی خواهد بود که توسط هیأت عالی واگذاری تصویب و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۲۰ - رسیدگی، اظهارنظر و اتخاذ تصمیم درمورد شکایت اشخاص حقیقی و حقوقی از هریک از تصمیمها در امر واگذاری درصلاحت هیأت داوری است و این موضوع در قراردادهای تنظیمی واگذاری سهام قید می‌شود و به امضای طرفین قرارداد می‌رسد.

ماده ۲۱ - هیأت داوری موضوع ماده (۲۰) این قانون مرکب از هفت نفر بشرح زیر است:

۱ - پنج نفر از متخصصان امور اقتصادی، مالی، بازرگانی، فنی و حقوقی، به پیشنهاد مشترک وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر دادگستری و رئیس سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران برای مدت شش سال.

۲ - رئیس اتاق تعاون.

۳ - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران.

این هیأت در مورد شکایات و اختلافات مربوط به واگذاری، رسیدگی و تصمیم‌گیری خواهد کرد. نحوه تشکیل جلسات هیأت و چگونگی اتخاذ تصمیم آن براساس آیین‌نامه‌ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ....

ماده ۲۲ - جلسات هیأت داوری با حضور حداقل پنج نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و تصمیم‌های آن با رأی اکثریت اعضای حاضر در جلسه دارای اعتبار قانونی است (نظر اقلیت نیز باید در صورتجلسه قید و به امضاء برسد).

ماده ۲۳ - رأی هیأت داوری پس از ده روز از تاریخ ابلاغ به طرفین، قطعی و لازم‌الاجراست و چنانچه طی مدت مذکور و پس از انقضاء مدت مذکور صرفاً در صورت وجود عذر موجه برای تأخیر یکی از طرفین نسبت به رأی صادره اعتراض داشته باشد باید اعتراض خود را کتباً به دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد تقدیم نماید. شعبه خاصی که توسط رئیس قوه قضائیه تعیین خواهد شد خارج از نوبت به اعتراض رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید. رأی صادره قطعی و لازم‌الاجراست.

ماده ۲۴ - دولت مکلف است مسؤلیت مدنی، محکومیت جزایی مالی و قابل خرید، محکومیت به جبران ضرر و زیان ناشی از جرم و هر محکومیت قابل خرید دیگر مسؤولان و مجریان امر واگذاری را درقبال خطاهای غیرعمدی آنان به مناسبت واگذاری، چه به عنوان مسؤولیت جمعی و چه به عنوان مسؤولیت انفرادی، به هزینه خود به‌گونه‌ای بیمه کند که بیمه‌گر کلیه هزینه‌ها و مخارجی را که هر یک از مسؤولان و مجریان امر واگذاری، تحت هر یک از عناوین موصوف فوق ملزم به پرداخت آن می‌شوند، بپردازد.

ماده ۲۵ - پرداخت هرگونه غرامت، خسارت و نظایر آن که مربوط به دوران پیش از فروش سهام شرکتهای ملی یا مصادره شده به بخش خصوصی یا تعاونی است، از تاریخ فروش سهام بر عهده شرکت مادر خواهد بود.

تبصره - تأدیه سایر بدهیهای شرکت مورد واگذاری، به عهده خود شرکت است.

ماده ۲۶ - سهامی که در اجرای این قانون فروخته می‌شود و یا بین دستگاههای اجرایی نقل و انتقال می‌یابد از شمول مالیات نقل و انتقال معاف است. همچنین پرداخت مالیات عملکرد شرکتهای فروخته شده که صددرصد (۱۰۰٪) سهام آنها متعلق به دولت (اعم از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی) و شرکتهای دولتی است تا پایان سال مالی قبل از فروش، اعم از قطعی‌شده یا قطعی‌نشده به‌عهده دولت یا دستگاه اجرایی واگذارنده حسب‌مورد است.

ماده ۲۷ - آن دسته از کارکنان شرکتهای دولتی که از نظر مقررات بازنشستگی تابع صندوقهای خاص بازنشستگی وابسته به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی هستند و ارتباط استخدامی آنها با دستگاه اجرایی ذی‌ربط، در اجرای سیاستهای فروش سهام، قطع می‌گردد، می‌توانند در صورت ادامه اشتغال در واحدهای فروخته شده به بخش خصوصی یا تعاونی رعایت ضوابط پرداخت حق بیمه مقرر به تفکیک سهم بیمه شده و کارفرما، همچنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

تبصره - کلیه قوانین و مقررات مربوط به کسر حق بیمه و اختیارات سازمان تأمین اجتماعی در امر دریافت حق بیمه و اخذ جرائم ناشی از دیرکرد پرداخت حق بیمه، از جمله مواد (۴۹) و (۵۰) قانون

تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ ..... نسبت به افراد و صندوقهای فوق نافذ خواهد بود.

• آیین‌نامه بند ۵ ماده ۱۴ قانون برنامه سوم... موضوع برقراری نظام اقساطی فروش سهام در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است و در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۱۵ اصلاح شده است.

• آیین‌نامه اجرایی بند و ماده ۱۴ قانون برنامه سوم توسعه... موضوع شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام، تخفیفها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران ابتدا در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۷ به تصویب و پس از اصلاح در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۷/۱۰، ۱۳۸۱/۱۲/۲۵، ۱۳۸۲/۲/۲۸، ۱۳۸۲/۳/۲۵، مجدداً در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۱۵ با تغییرات کلی به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

• آیین‌نامه مزبور تا زمان تدوین این مجموعه به تصویب نرسیده است.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۵ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۸۰/۱/۲۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۱۵ اصلاح شده است.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۶ قانون برنامه سوم توسعه... قبل از اصلاح ماده مزبور در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۱/۲۸ و ۱۳۸۲/۵/۱۲ اصلاح گردیده است ولی در اجرای ماده ۱۶ اصلاحی آیین‌نامه‌ای تصویب نشده است.

• اصول (۴۳) و (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸:

اصل چهل و سوم برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

- ۱ - تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.
- ۲ - تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.
- ۳ - تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.
- ۴ - رعایت آزادی انتخاب شغل، و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.
- ۵ - منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.
- ۶ - منع اسراف و تبذیر در همه شؤون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.
- ۷ - استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.
- ۸ - جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.
- ۹ - تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.

اصل چهل و چهارم ق.ا. - برای ملاحظه اصل ۴۴ به زیرنویس ماده ۶ مراجعه شود.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۱ برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۰/۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

• مواد (۴۹) و (۵۰) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴:

ماده-۴۹ مطالبات سازمان ناشی از اجرای قانون در عداد مطالبات ممتاز می‌باشد.

ماده-۵۰ مطالبات سازمان بابت حق بیمه و خسارات تأخیر و جریمه‌های نقدی که ناشی از اجرای این قانون باقوانین سابق بیمه‌های اجتماعی و قانون بیمه‌های اجتماعی روستاییان باشد، همچنین هزینه‌های انجام شده طبق مواد ۶۵ و ۸۹ و خسارات مذکور در مواد ۹۹ و ۱۰۰ این قانون در حکم مطالبات مستند به اسناد لازم‌الاجرا بوده و طبق مقررات مربوط به اجرای مفاد اسناد رسمی به وسیله

مأمورین اجرای سازمان قابل وصول می‌باشد.
 آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف شش‌ماه از تاریخ تصویب این قانون از طرف سازمان تهیه و پس از تصویب وزارت رفاه اجتماعی و وزارت دادگستری به موقع اجرا گذارده خواهد شد تا تصویب آیین‌نامه مزبور مقررات این ماده توسط مأمورین اجرای احکام محاکم دادگستری براساس آیین‌نامه ماده ۳۵ قانون بیمه‌های اجتماعی اجرا خواهد شد. برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۱۰ - الف - از ابتدای برنامه چهارم، هرگونه سهمیه‌بندی تسهیلات بانکی (تفکیک بخشهای مختلف اقتصادی و منطقه‌ای) و اولویتهای مربوط به بخشها و مناطق، با تصویب هیأت‌وزیران، از طریق تشویق سیستم بانکی با استفاده از یارانه نقدی و وجوه اداره شده صورت می‌گیرد.

ب - الزام بانکها به پرداخت تسهیلات با نرخ کمتر در قالب عقود اسلامی در صورتی مجاز است که از طریق یارانه یا وجوه اداره شده توسط دولت تأمین شود.

ج - ۱ - به‌منظور تأمین رشد اقتصادی و کنترل تورم و بهبود بهره‌وری منابع مالی سیستم بانکی، دولت مکلف است بدهی خود به بانک مرکزی و بانکها را طی سالهای برنامه چهارم با منظورکردن مبالغ بازپرداخت در بودجه‌های سنواتی کاهش دهد. چگونگی بازپرداخت بدهی‌های مزبور براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۲ - در طول سالهای برنامه چهارم، حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات اعطایی کلیه بانکهای کشور با هماهنگی دستگاههای اجرایی ذی‌ربط به بخش آب و کشاورزی اختصاص می‌یابد.

۳ - افزایش در مانده تسهیلات تکلیفی بانکها طی سالهای برنامه چهارم، به‌طور متوسط سالانه بیست درصد (۲۰٪) نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۸۳ کاهش می‌یابد.

۴ - دولت مکلف است از سال اول برنامه چهارم، نسبت به برقراری نظام بانکداری الکترونیکی و پیاده‌سازی رویه‌های تبادل پول و خدمات بانکی الکترونیکی ملی و بین‌المللی در کلیه بانکهای کشور و برای همه مشتریان اقدام نماید.

د - در جهت ایجاد فضای رقابتی سالم و به دور از انحصار در سیستم بانکی کشور و به‌منظور اقتصادی‌نمودن فعالیت بنگاهها، مؤسسات و سازمانهای دولتی و دیگر نهادهای عمومی و شهرداریها، برای دریافت خدمات بانکی، بنگاههای مذکور مجازند بانک عامل را رأساً انتخاب نمایند.

تبصره ۱ - انتخاب بانک عامل توسط ارگانهای موضوع این بند در مورد آن بخش از وجوهات آنها که از محل بودجه عمومی دولتی تأمین می‌گردد، منوط به کسب موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر حسب مورد خواهد بود.

تبصره ۲ - سپرده‌های دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ * - ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸:

بانک مرکزی ایران به عنوان بانکدار دولت موظف به انجام وظایف زیر است:
 الف - نگاهداری حسابهای وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی و شهرداریها و همچنین مؤسساتی که بیش از نصف سرمایه آنها متعلق به وزارتخانه‌ها و مؤسسات

دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی و یا شهرداریها می‌باشند و انجام کلیه عملیات بانکی آنها در داخل و خارج از کشور.

ب فروش و بازپرداخت اصل و بهره انواع اوراق قرضه دولتی و اسناد خزانه به عنوان عامل دولت و واگذاری این عاملیت به افراد و یا موسسات دیگر.

ج نگاهداری کلیه ذخایر ارزی و طلای کشور.

د نگاهداری وجوه ریالی صندوق بین‌المللی پول و بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه و شرکت مالی بین‌المللی و موسسه بین‌المللی توسعه و موسسات مشابه یا وابسته به این موسسات.

ه انعقاد موافقتنامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی و مالی و بازرگانی و ترانزیتی بین دولت و سایر کشورها.

تبصره ۱ وزارتخانه‌ها و شهرداریها و شرکتهای دولتی و موسسات مذکور در بند <الف> این ماده مکلفند وجوهی را که در اختیار دارند منحصراً نزد بانک مرکزی ایران نگاهداری نمایند و کلیه عملیات بانکی خود را منحصراً توسط بانک مرکزی ایران انجام دهند و اطلاعاتی که بانک مرکزی ایران در انجام وظایف خود از آنها بخواهد در اختیار آن بگذارند.

تبصره ۲ وزارتخانه و شرکتهای و موسساتی که به موجب قوانین خاص مجاز به انجام عملیات بانکی وسیله بانکهای دیگر می‌باشند مشمول مفاد بند <الف> و قسمت اول تبصره یک این ماده نخواهند بود. به‌عنوان سپرده بانک عامل موضوع این بند تلقی نمی‌شود و بایستی طبق مقررات قانون یادشده در حسابهای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منعکس گردد.

ه- ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از: رئیس جمهور (ریاست مجمع)، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزیر بازرگانی و یک نفر از وزرا به انتخاب هیأت وزیران.

تبصره ۱ - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس جمهور و بعد از تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با حکم رئیس جمهور منصوب می‌گردد.

تبصره ۲ - قائم‌مقام بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و پس از تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با حکم رئیس جمهوری منصوب می‌شود.

و - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی یا معاون وی.

- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا معاون وی.

- دو تن از وزرا به انتخاب هیأت‌وزیران.

- وزیر بازرگانی.

- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید ریاست جمهوری.

- دادستان کل کشور یا معاون وی.

- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن.

- رئیس اتاق تعاون.

- نمایندگان کمیسیونهای اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (هرکدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس.

تبصره - ریاست شورا برعهده رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد

بود.

ز - به منظور ایجاد ساختار مالی مناسب در بانکها و فراهم آوردن امکان حضور مستمر بانکها در بازارهای مالی بین‌المللی همواره باید استانداردها و الزامات بین‌المللی در مورد نسبت کفایت سرمایه بانکها در حدی که شورای پول و اعتبار تعیین می‌کند رعایت شود. بدین منظور پس از تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت ویژه موضوع ماده (۹۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷* - ماده (۹۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

به منظور تقویت پایه سرمایه بانکها و افزایش توان حضور بانکهای ایرانی در بانکداری بین‌المللی، به دولت اجازه داده می‌شود که در سالهای برنامه سوم، حداکثر تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ویژه برای تقویت پایه سرمایه بانکها، منتشر نماید. معادل کل وجوه واریز شده از این محل به حساب خزانه، عیناً به بانکها مسترد خواهد شد تا به عنوان افزایش سهم دولت در سرمایه بانکها منظور شود. تا زمان تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت مذکور، سود سالانه بانکها قبل از کسر مالیات به ترتیب ذیل توزیع خواهد شد:

الف - معادل نسبت مانده بازپرداخت نشده اوراق به کل سرمایه بانک به عنوان سود اوراق مشارکت ویژه به بانک پرداخت خواهد شد.

ب - باقیمانده سود سالانه هر بانک به مصرف بازپرداخت قسمتی از اصل اوراق مشارکت ویژه موجود در آن بانک خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده طی سه ماه پس از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۹۳ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۶/۱۶ به تصویب رسیده است و در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۰ اصلاح گردیده است. و تا زمانی که نسبت کفایت سرمایه هر یک از بانکهای دولتی کمتر از حداقل تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار است، همه ساله مبلغی معادل درآمد دولت از محل مالیات و سهم سود دولت در آن بانک پس از واریز به حساب خزانه‌داری کل عیناً از محل اعتباراتی که در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی خواهد شد به صورت تخصیص یافته به منظور افزایش سرمایه دولت به حساب آن بانک واریز خواهد شد. چنانچه این وجوه برای تأمین حداقل فوق کافی نباشد، مابه‌التفاوت از طریق واریز وجوه حاصل از فروش سهام و یا حق تقدم سهام بانکها به حساب سرمایه بانکها و یا منظور نمودن اعتبار لازم در بودجه سنواتی دولت تأمین خواهد شد.

ح - به منظور اجرای سیاستهای پولی به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود که از ابزار اوراق مشارکت و سایر ابزارهای مشابه در قالب عقود اسلامی موضوع قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸* - جهت اطلاع از قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مصوب ۸/۶/۱۳۶۲ به مجموعه بانکی و پولی از انتشارات این معاونت مراجعه شود. با تصویب مجلس شورای اسلامی استفاده نماید.

ط - به منظور حفظ اعتماد عمومی به نظام بانکی، نظام بیمه سپرده‌ها ایجاد می‌شود. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تا پایان سال اول برنامه چهارم، اقدامات قانونی لازم را معمول دارد.

ی - رئیس مجمع عمومی بانک کشاورزی، وزیر جهاد کشاورزی تعیین می‌شود.

ماده ۱۱ - سه درصد (۳٪) از سپرده قانونی بانکها نزد بانک مرکزی جمهوری

اسلامی ایران بر مبنای درصد سال ۱۳۸۳ در اختیار بانکهای کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن (هر بانک ۱٪) قرار گیرد تا صرف اعطای تسهیلات به طرحهای کشاورزی و دامپروری، احداث ساختمان و مسکن، تکمیل طرحهای صنعتی و معدنی بخش غیردولتی شود که ویژگی عمده آنان اشتغالزایی باشد.

آییننامه اجرایی این ماده با رعایت قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۸۲/۶/۸ *

به زیرنویس بند ح ماده ۱۰ مراجعه شود. توسط شورای پول و اعتبار تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲ - مواد (۶۵)، (۶۷) و (۹۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷* - مواد (۶۵)، (۶۷) و (۹۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۶۵ - به دولت اجازه داده می‌شود در تنظیم لوائح بودجه سالانه، پرداخت بخشی از اعتبارات طرحهای عمرانی انتفاعی را در قالب تسهیلات و کمکهای مالی و فنی، توسط بانکهای تخصصی و توسعه‌ای از طریق وجوه اداره شده یا دیگر روشهای مرسوم در نظام بانکی، منظور کند. وجوه برگشت شده طرحهای انتفاعی، موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ نیز با سازوکار فوق به سایر طرحهای انتفاعی اختصاص می‌یابد.

ماده ۶۷ - به وزارتخانه‌های صنایع، معادن و فلزات، نیرو و نفت اجازه داده می‌شود حسب مورد به منظور سرمایه‌گذاری‌های مولد و اعطای کمکهای مالی و فنآوری برای ارتقاء سطح طراحی، مهندسی ساخت تجهیزات، نمونه‌سازی ماشینآلات، مطالعات و عملیات اکتشافی و معدنی به طرحهای مورد تأیید در بخش ذی‌ربط از محل بودجه عمومی در قالب وجوه اداره شده نزد بانکها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری اقدام کرده و مابه‌التفاوت نرخ سود تسهیلات مذکور را پرداخت کنند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود در قانون بودجه هر سال تعیین می‌گردد.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرحهای مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عنوان و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و یارانه سود انتظاری در طرحهای مشمول دریافت این کمک توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد.

مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی که از محل بودجه عمومی تأمین شده مجدداً به روش فوق‌الذکر مورد استفاده قرار می‌گیرد. مانده وجوه فوق‌الذکر در آخر برنامه و نیز اقساط بازپرداخت شده از محل تسهیلات مذکور پس از برنامه به حساب افزایش سرمایه بانکهای تخصصی منظور و معادل آن از بدهی دولت به نظام بانکی کسر خواهد شد.

ماده ۹۶ - به دولت اجازه داده می‌شود آییننامه‌ها و ضوابط مالی، اداری، استخدامی و انضباطی خاص صنعت بیمه را در چارچوب اساسنامه‌های خاص آنها در جهت توسعه و بهبود کیفیت خدمات و رقابتی‌کردن فعالیت صنعت بیمه، با پیشنهاد مشترک سازمان امور اداری و استخدامی کشور و مجمع عمومی شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی ایران به تصویب رسانده و اجراء نماید.

• آییننامه استخدامی مشترک شرکتهای بیمه و بیمه مرکزی ایران در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۳/۲/۱۶ اصلاح شده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۱۳ - الف - به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور، دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون ملزم به رعایت موارد ذیل هستند:

۱ - عملیات و معاملات ارزی خود را از طریق حسابهای ارزی که در بانکهای داخل یا

خارج با تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح کرده یا می‌کنند، انجام دهند. بانکهای عامل ایرانی مکلفند خدمات موردنیاز آنها را در سطح استانداردهای بین‌المللی تأمین نمایند.

۲ - فهرست کلیه حسابهای ارزی جدید خارج از کشور خود را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام نمایند تا پس از تأیید، ادامه فعالیت آنها مؤثر گردد. ب - دولت موظف است:

۱ - زمانبندی پرداخت بدهی‌ها و تعهدات، اعم از میان مدت و کوتاهمدت خارجی را به‌گونه‌ای تنظیم نماید که بازپرداختهای سالانه این بدهی‌ها و تعهدات، بدون در نظر گرفتن تعهدات ناشی از بیع متقابل در پایان برنامه چهارم از سی درصد (۳۰٪) درآمدهای ارزی دولت در سال آخر برنامه چهارم، تجاوز نکند. در استفاده از تسهیلات خارجی، اولویت با تسهیلات بلندمدت خواهد بود.

۲ - میزان تعهدات و بدهی‌های خارجی کشور در سالهای برنامه چهارم را به‌گونه‌ای تنظیم نماید تا ارزش حال خالص بدهی‌ها و تعهدات کشور بدون تعهدات ناشی از قراردادهای موضوع بند (ب) ماده (۳) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ - از قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۰:

ماده ۳ - سرمایه‌گذاری‌های خارجی که براساس مفاد این قانون پذیرفته می‌شوند از تسهیلات و حمایت‌های این قانون برخوردارند. این سرمایه‌گذاری‌ها به دو طریق زیر قابل پذیرش هستند:

***
ب - سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کلیه بخش‌ها در چارچوب روشهای «مشارکت مدنی»، «بیع متقابل» و «ساخت، بهره‌برداری و واگذاری» که برگشت سرمایه و منافع حاصله صرفاً از عملکرد اقتصادی طرح مورد سرمایه‌گذاری ناشی شود و متکی به تضمین دولت یا بانکها و یا شرکتهای دولتی نباشد.

• این قانون در جلسه علنی ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ مجلس شورای اسلامی تصویب و با اصلاح موادی از آن در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۴ به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است. (مابه‌التفاوت ارزش حال بدهی‌ها، تعهدات کشور و ذخایر ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) در سال آخر برنامه چهارم بیش از سی میلیارد (۳۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) دلار نباشد.

۳ - بانکهای تجاری و تخصصی مجازند بدون تضمین دولت و با رعایت سقف مذکور در جزء (۲) نسبت به تأمین منابع مالی طرحهای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی از منابع بین‌المللی اقدام کنند.

ج - در مورد طرحهای سرمایه‌گذاری، دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) این قانون که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می‌کنند، موظف به رعایت موارد ذیل خواهند بود:

۱ - تمامی طرحها با مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی‌ربط و تأیید شورای اقتصاد، باید دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشد و مجموع هزینه‌های اجرای کامل آنها از سقف‌های تعیین شده تجاوز نکند. تعیین زمانبندی دریافت و بازپرداخت تسهیلات هر طرح و میزان استفاده آن از ساخت داخل باتوجه به ظرفیت‌ها، امکانات و تواناییهای داخلی و با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به‌منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ - قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی،

صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵
:۱۲/۱۲/

ماده ۱- به منظور استفاده هرچه بیشتر از توان فنی مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور کلیه وزارتخانه‌ها، سازمانها، مؤسسات، شرکتهای دولتی یا وابسته به دولت (موضوع ماده ۴ قانون محاسبات عمومی)، بانکها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع (ماده ۵ قانون محاسبات عمومی)، مؤسسات عمومی یا عام‌المنفعه، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی و همچنین تمامی سازمانها، شرکتهای و مؤسسات، دستگاهها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز، شرکت پتروشیمی، سازمان هواپیمایی کشوری، سازمان صدا و سیما، شرکت ملی فولاد و شرکت ملی صنایع مس ایران اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها موظفند در ارجاع کارهای خدمات مهندسی مشاور، پیمانکاری، ساختمانی، تأسیساتی و تجهیزاتی پروژه‌های خود اعم از اینکه از بودجه عمومی دولت و یا از درآمدهای خود و یا از اعتبارات و تسهیلات ارزی و ریالی دستگاههای مزبور استفاده می‌کنند براساس این مصوبه اقدام کنند.

ماده ۲- به منظور تقویت توان فنی و اجرایی کشور در اجرای کارهای بزرگ و استفاده حداکثر از توان داخلی، سازمان برنامه و بودجه موظف است ظرف مدت سه ماه با کسب نظر از وزارتخانه‌های ذی‌ربط آیین‌نامه لازم برای سازماندهی و روش فعالیت واحدهای پیمانکار طراحی و ساخت را تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران تسلیم نماید. •

تبصره ۱- پیمانکار طراحی و ساخت به شرکت یا مؤسسه‌ای اطلاق می‌شود که مسئولیت انجام خدمات طراحی تفصیلی و اجرایی (طراحی مهندسی یا مهندسی فرآیند)، تهیه و تأمین کالا و تجهیزات، عملیات اجرایی، نصب و راه‌اندازی و مدیریت انجام این فعالیتها در یک پروژه را برعهده دارد.

تبصره ۲- به منظور ایجاد فرصت کافی برای محققین و مبتکرین داخلی در تأمین نیازهای تکنولوژیک، تجهیزات و مواد اولیه مورد نیاز کشور کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱) موظف هستند حداقل شش ماه قبل از برگزاری مناقصه لیست انواع تکنولوژی‌ها، تجهیزات و مواد اولیه مورد نیاز خود را در اختیار سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران قرار دهند. این سازمان موظف است در کمتر از یک ماه لیست فوق را منتشر و به اطلاع کلیه محققین و مبتکرین کشور برساند.

ماده ۳- از تاریخ تصویب این قانون ارجاع کارهای خدمات مهندسی مشاور و پیمانکاری ساختمانی، تأسیساتی، تجهیزاتی و خدماتی صرفاً به مؤسسات و شرکتهای داخلی مجاز است و در صورت عدم امکان با پیشنهاد دستگاه اجرایی و تصویب شورای اقتصاد از طریق مشارکت از شرکتهای ایرانی خارجی مجاز خواهد بود حداقل سهم ارزشی کار طرف ایرانی پنجاه و یک درصد (۵۱٪) خواهد بود.

تبصره ۱- طرف قرارداد موظف است کلیه لوازم و تجهیزات و خدماتی را که در داخل کشور تولید و ارائه می‌شود یا قابلیت تولید و ارائه دارد مورد استفاده قرار دهد.

در هر حال حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از ارزش کار بایستی در داخل انجام پذیرد و کارفرما مکلف است براین امر نظارت نماید موارد استثنا پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه بایستی به تصویب شورای اقتصاد برسد.

تبصره ۲- پیمانکار ایرانی و یا مشارکت ایرانی - خارجی صرفاً مجاز است بخش یا بخشهایی از کار را به واحدهای تخصصی بصورت دست دوم واگذار نماید و نمی‌تواند تمامی قرارداد را یکجا بصورت دست دوم واگذار نماید.

سازمان برنامه و بودجه موظف به نظارت کلی براین امر می‌باشد.

ماده ۴- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است به منظور حمایت از شرکتهای ایرانی و افزایش توان تولید و ارائه خدمات موضوع این قانون نسبت به موارد زیر اقدام نماید.

۱- گشایش اعتبار و یا صدور مجوز گشایش اعتبار توسط بانکهای تجاری در چارچوب قوانین بودجه‌های سنواتی و تسهیلات ارزی دستگاههای اجرایی حسب درخواست دستگاه ذی‌ربط به نفع شرکتهای ایرانی یا مشارکت ایرانی - خارجی بصورت قابل تقسیم و یا اتکابی که طرف قرارداد

دستگاههای اجرایی موضوع این قانون می‌باشد.

۲- صدور ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز شرکتها و مؤسسات برای مناقصه‌ها و قراردادهای موضوع این قانون براساس مصوبات هیأت وزیران.

۳- افتتاح حساب ارزی و نیز صدور اجازه استفاده مستقیم از ارزی که توسط مؤسسات و شرکتهای مهندسی مشاور یا پیمانکاری ساختمانی تأسیساتی، تجهیزاتی، بازرسی فنی داخلی در پیمانها و قراردادهای ارزی یا ارزی ریالی مربوط، اعم از پیمانها و قراردادهای بخش دولتی یا غیردولتی حاصل می‌شود با رعایت مصوبات هیأت وزیران.

ماده ۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی از تاریخ تصویب این قانون مکلف است: ۱- ظرف مدت دو ماه بامشارکت سازمان برنامه و بودجه آیین‌نامه مربوط به پوشش بیمه قراردادهای موضوع این قانون بخصوص درمورد تضمین پرداخت و ضمانت‌نامه‌ها را توسط بیمه‌های ایرانی تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

۲- خروج ماشینآلات و تجهیزات مورد نیاز فعالیت در خارج از کشور بصورت صادرات موقت با ارائه سفته معادل ارزش صادراتی اقلام و با تأیید وزیر وزارتخانه ذی‌ربط و یا سازمان برنامه و بودجه مجاز باشد.

۳- ایجاد تسهیلات لازم برای خروج مصالح، لوازم و کالاهای مصرفی مورد نیاز اجرای قراردادهای خارج از کشور.

ماده ۶ - معافیت کارگران اعزامی موضوع قراردادهای صدور خدمات فنی به خارج از کشور از پرداخت عوارض خروج به شرط داشتن کارنامه شغلی از وزارت کار و امور اجتماعی است.

ماده ۷- الف - وزارت کار و امور اجتماعی از تاریخ تصویب این قانون مکلف است کارنامه شغلی برای کلیه کارگران ایرانی که در ارتباط با صدور خدمات فنی اعزام می‌شوند صادر و مراتب را به سازمان تأمین اجتماعی جهت وصول حق بیمه و تحت پوشش قرار دادن آنها اطلاع دهد.

ب - سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه افراد مذکور در قانون تأمین اجتماعی، آنها را بیمه نماید.

ماده ۸- وزارتخانه‌های صنعتی مکلفند در پایان هر سال آن بخش از کالاهای صنعتی را که قادر به ساخت آنها در داخل می‌باشند از نظر نوع و مشخصات فنی، تعداد و زمان ساخت به دستگاههای اجرایی موضوع این قانون اعلام دارند.

• آیین‌نامه تشخیص صلاحیت پیمانکاران اجرایی پروژه‌های صنعتی به روش طرح و ساخت و آیین‌نامه ارجاع کار به پیمانکاران طراحی و ساخت صنعت در تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده است. و نیز رعایت شرایط زیست محیطی در اجرای هر یک از طرحها باید به تصویب شورای اقتصاد برسد.

۲ - قبل از عقد قرارداد، با ارائه توجیحات فنی و اقتصادی، با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موافقتنامه مبادله کنند.

د - تمامی معاملات و قراردادهای خارجی را که بیش از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) دلار باشد با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۲/ ۱۳۷۵/۱۲* - به زیرنویس بند ۱ همین ماده مراجعه شود. ، تنها از طریق مناقصه محدود و یا بین‌المللی (با درج آگهی در روزنامه‌های کثیرالانتشار و رسانه‌های الکترونیکی داخلی و خارجی) انجام و منعقد نمایند.

موارد استثنا به تأیید کمیته سه نفره متشکل از وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزیر وزارتخانه مربوطه خواهد رسید.

در کلیه مناقصه‌ها، حق کنترل و بازرسی کمی و کیفی و کنترل قیمت برای کلیه کالاهای وارداتی و پروژه‌ها برای خریدار محفوظ است.

وزیر یا بالاترین مقام اجرایی ذی‌ربط، مسئول حسن اجرای این موضوع می‌باشد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران فقط مجاز به تعهد یا پرداخت معاملات و قراردادهایی است که تأیید بالاترین مقام دستگاههای اجرایی، مبنی بر رعایت مفاد این بند را داشته باشد.

ه- دولت مکلف است همراه با لوایح بودجه سالانه، جداول دریافت و پرداختهای ارزی را برای سالهای باقیمانده از برنامه چهارم ارائه نماید.

ماده ۱۴ - الف - دولت موظف است طرحهای بیع متقابل دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و همچنین مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و بانکها را در لوایح بودجه سالیانه پیشبینی و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ب - به منظور افزایش ظرفیت تولید نفت و حفظ و ارتقای سهمیه ایران در تولید اوپک، تشویق و حمایت از جذب سرمایهها و منابع خارجی در فعالیتهای بالادستی نفت و گاز به ویژه در میداین مشترک و طرحهای اکتشافی کشور، اطمینان از حفظ و صیانت هرچه بیشتر با افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز کشور، انتقال و بهکارگیری فناوریهای جدید در توسعه و بهرهبرداری از میداین نفتی و گازی و امکان استفاده از روشهای مختلف قراردادی بینالمللی، به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می شود تا سقف تولید اضافی مندرج در بند (ج) این ماده نسبت به انعقاد قراردادهای اکتشافی و توسعه میدانها با تأمین منابع مالی با طرفهای خارجی یا شرکتهای صاحب صلاحیت داخلی، متناسب با شرایط هر میدان با رعایت اصول و شرایط ذیل اقدام نماید:

۱ - حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه دولت بر منابع نفت و گاز کشور.
۲ - عدم تضمین بازگشت تعهدات ایجاد شده توسط دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانکهای دولتی.

۳ - منوط کردن بازپرداخت اصل سرمایه، حق الزحمه و یا سود، ریسک و هزینههای تأمین منابع مالی و سایر هزینههای جنبی ایجاد شده جهت اجرای طرح از طریق تخصیص بخشی از محصولات میدان و یا عواید آن بر پایه قیمت روز فروش محصول.

۴ - پذیرش خطرات و ریسک عدم دستیابی به اهداف موردنظر قراردادی، غیراقتصادی بودن میدان و یا ناکافی بودن محصول میدان برای استهلاک تعهدات مالی ایجاد شده توسط طرف قرارداد.

۵ - تعیین نرخ بازگشت سرمایهگذاری برای طرف قرارداد، متناسب با شرایط هر طرح و با رعایت ایجاد انگیزه برای بکارگیری روشهای بهینه در اکتشاف، توسعه و بهرهبرداری.

۶ - تضمین برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز در طول دوره قرارداد.

۷ - حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور براساس قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژهها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲* - به زیرنویس بند ۱ ماده ۱۳ همین قانون مراجعه شود.

۸ - رعایت مقررات و ملاحظات زیست محیطی.

ج - به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می شود برای توسعه میدانهای نفت و گاز تا سقف تولید اضافی، روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دویست و پنجاه میلیون متر مکعب گاز طبیعی، با اولویت میداین مشترک، پس از تصویب توجیه فنی و اقتصادی طرحها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را در هر یک از طرحهای نفتی و گازی، صرفاً از محل تولیدات اضافی همان طرح و در مورد طرحهای گازی از محل تولیدات اضافی همان طرح (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

د - به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود به منظور جمع آوری گازهای همراه و تزریق گاز، نوسازی و بهینه‌سازی تأسیسات نفتی، تبدیل گاز طبیعی به فرآورده‌های مایع (DME, GTL, LNG ، ...) تأسیسات پالایش و بهینه‌سازی مصرف سوخت شامل طرحهای توسعه گازرسانی، نسبت به اجرای طرحهای مربوطه پس از تصویب توجیه فنی - اقتصادی طرحها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را از محل درآمد اضافی همان طرحها (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

ه - به منظور شناسایی و اکتشاف هرچه بیشتر منابع نفت و گاز در سراسر کشور و نیز انتقال و به‌کارگیری فناوریهای جدید در عملیات اکتشافی در کلیه مناطق کشور (به استثنای استانهای خوزستان - بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد) که عملیات اکتشافی مربوط با ریسک پیمانکار انجام و منجر به کشف میدان قابل تولید تجاری شود، به دولت اجازه داده می‌شود در قالب ارقام مذکور در بند (ج) این ماده و پس از تصویب عناوین طرحها و پروژه‌ها در بودجه‌های سنواتی توسط مجلس شورای اسلامی و تصویب شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نسبت به عقد قراردادهای بیع متقابل توأم برای اکتشاف و استخراج از طریق برگزاری مناقصات اقدام و پیمانکار را مطابق ضوابط قانونی انتخاب نماید.

هزینه‌های اکتشافی (مستقیم و غیرمستقیم) در قالب قرارداد منعقد مذکور منظور و به همراه هزینه‌های توسعه از محل فروش محصولات تولیدی همان میدان بازپرداخت خواهد شد. مجوزهای صادره دارای زمان محدود بوده و در هر مورد توسط وزارت نفت تعیین شده و یک بار نیز قابل تمدید می‌باشد.

در صورتی که در پایان مرحله اکتشاف، میدان تجاری در هیچ نقطه‌ای از منطقه کشف نشده باشد، قرارداد خاتمه خواهد یافت و طرف قرارداد حق مطالبه هیچ‌گونه وجهی را نخواهد داشت.

و - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت نفت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵ - الف - شورای بورس مکلف است اقدام‌های ذیل را در طول سال‌های برنامه چهارم به عمل آورد:

۱ - گسترش جغرافیایی بورس از طریق راهکارهای مناسب از جمله راه‌اندازی تالارهای منطقه‌ای، استانی، ایجاد شبکه کارگزاری و پذیرش کارگزاران محلی.

۲ - ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی (بورس کالا).

۳ - ایجاد بازارهای اوراق بهادار خارج از بورس.

۴ - برقراری ارتباط با بورسهای منطقه‌ای و جهانی به منظور مبادله اطلاعات و پذیرش متقابل اوراق بهادار.

ب - شورای بورس موظف است نسبت به طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی داد و ستد الکترونیک اوراق بهادار در چارچوب نظام جامع پرداخت و تدوین چارچوب تنظیمی و

نظارتی و ساز و کار اجرایی آن اقدام نماید.

ج - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی موظفند با طراحی و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و سازوکار اجرایی لازم، امکان سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه کشور و بین‌المللی کردن بورس اوراق بهادار تهران را فراهم آورند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶ - دولت مجاز است سهام شرکتهای بیمه تجاری را پس از اصلاح ساختار، براساس برنامه زمانبندی مشخص و طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد، در چارچوب بند (۴۷) سیاستهای برنامه چهارم توسعه - که ابلاغ خواهد شد - به‌بخش خصوصی یا تعاونی واگذار نماید.

ماده ۱۷ - دولت مکلف است، نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأماً عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوزه‌های آبریز با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که هدفهای زیر تحقق یابد:

الف - اجرای مفاد تبصره (۱) ماده (۱۰۶) و ماده (۱۰۷) قانون برنامه سوم توسعه* - تبصره (۱) ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه... در زیرنویس بند ط همین ماده درج شده است و ماده (۱۰۷) قانون مزبور به شرح زیر است.

ماده ۱۰۷ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور اجرای سیاست‌های صرفه‌جویی و هدایت مصرف کنندگان آب کشاورزی برای بهره‌برداری بهینه، آب را در انهار و شبکه‌های آبیاری و ایستگاههای پمپاژ و چاههای عمیق و نیمه عمیق براساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی نسبت به تدوین و اجرای نظام بهره‌برداری، مشارکت بخشی غیر دولتی (حقابداران و مالکان) و ایجاد تشکلهای بهره‌برداری آب و خاک اقدام نماید و برای این‌گونه مصرف‌کنندگان، براساس قانون تثبیت نرخ آب بهای زراعی قیمت‌گذاری نموده و تحویل دهد.

تبصره - به‌منظور بهره‌برداری اصولی از آب و حفظ ارزش واقعی آن و سهولت در نقل و انتقال آن، دولت موظف است نسبت به تهیه و صدور اسناد آب به حقابداران و مالکان اقدام نماید. در طول اجرای برنامه چهارم توسعه و با اصلاح ساختار مصرف آب و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب و با استفاده از روش‌های نوین آبیاری و کم‌آبیاری، راندمان آبیاری و به تبع آن کارایی آب به ازای یک متر مکعب در طی برنامه بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و با اختصاص به محصولات با ارزش اقتصادی بالا و استفاده بهینه از آن موجبات افزایش بهره‌وری آب را فراهم سازد.

ب - به‌منظور ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشت‌های با تراز منفی، دولت مکلف است با تجهیز منابع مالی موردنیاز و تمهیدات سازه‌ای و مدیریتی، مجوزهای بهره‌برداری در این دشتهای را براساس مصرف معقول (موضوع ماده <۱۹> قانون توزیع عادلانه آب* - ماده <۱۹> قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲: وزارت نیرو موظف است به منظور تعیین میزان مصرف معقول آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی یا حقوقی که در گذشته حقاب داشته‌اند و تبدیل آن به اجازه مصرف معقول هیأت‌های سه‌نفری در هر محل تعیین کند.

این هیأتها طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت نیرو و وزارت کشاورزی تدوین می‌شود براساس اطلاعات لازم (از قبیل مقدار آب موجود و میزان سطح و نوع کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل) نسبت به تعیین میزان آب مورد نیاز اقدام خواهد کرد و پروانه مصرف معقول حسب مورد به وسیله وزارتخانه‌های ذی‌ربط طبق نظر این هیأت صادر خواهد شد و معترض به رأی هیأت سه نفری اعتراض خود را به سازمان صادر کننده پروانه تسلیم می‌کند و سازمان مذکور اعتراض را به هیأت پنج نفری ارجاع می‌نماید. رأی هیأت پنج نفری لازم الاجرا است و معترض می‌تواند به دادگاههای صالحه مراجعه نماید.) که با روشهای نوین آبیاری قابل دسترس است، اصلاح نماید به طوری که تا پایان برنامه چهارم تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی بیست و پنج درصد (۲۵٪) بهبود یابد.

ج - ارزش اقتصادی آب در هر یک از حوزه‌های آبریز، با لحاظ ارزش ذاتی و سرمایه‌گذاری، برای بهره‌برداری حفاظت و بازیافت در برنامه‌های بخش‌های مصرف منظور گردد.

آیین‌نامه اجرایی این بند در طی سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

د - به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده حداکثر از آبهای رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک، دولت موظف است سالانه دو درصد (۲٪) از مجموع اعتبارات طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه عمومی را در لویح بودجه سنواتی تحت برنامه مستقل منظور و در چارچوب موافقتنامه‌های متبادله بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو برای اجرای طرحهای مذکور به صورت صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته، هزینه نماید.

ه - طرحهای انتقال آب بین حوزه‌ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی‌نفعان و برای تأمین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و منافع ملی مورد نظر قرار گیرد.

و - مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. و منافع ملی و توجیه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی براساس طرح جامع آب کشور و با تصویب هیأت‌وزیران به عمل آید.

ز - فرهنگ صحیح و منطقی مصرف آب، از طریق تدوین الگوی مصرف بهینه آب، اصلاح تعرفه‌ها برای مشترکین پرمصرف، به تدریج با نصب کنتورهای جداگانه برای کلیه واحدهای مسکونی و اجرای طرحهای مدیریت مصرف آب در شهرها و روستاهای کشور گسترش یابد.

تبصره - قانون الحاق یک بند و دو تبصره به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۸/۶* - قانون الحاق یک بند و دو تبصره به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۱۶:

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون بند ذیل و دو تبصره آن به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ - الحاق می‌گردد:

به منظور کاهش مصرف آب، جلوگیری از بحران‌های آبی و اجتناب از قطع آب مشترکین دارای مصرف منطبق با الگوی مصرف، به شرکتهای آب وفاضلاب اجازه داده می‌شود در ازای مصارف مازاد بر الگوی مصرف مشترکین از شبکه‌های آب شهری حداکثر تا معادل دو برابر قیمت‌های

مصوب به ترتیبی که هیأت وزیران در آیین‌نامه موضوع این قانون تعیین می‌نماید جریمه وصول نماید.

تبصره ۱- الگوی مصرف و مصارف مازاد برآن براساس عواملی مانند تعداد افرار خانوار، مناطق جغرافیایی، شرایط اقلیمی و محیطهای شهری توسط دولت تعیین خواهد شد.
تبصره ۲- درآمد حاصل از دریافت جریمه‌های موضوع این قانون با نظارت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور صرف بازسازی شبکه‌های فرسوده و حمایت از مصرف‌کنندگان زیر الگوی مصرف می‌گردد. (موضوع تعیین الگو و هزینه‌های مازاد بر الگوی مصرف آب) برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ح - هماهنگی اعتباری در تهیه و اجرای همزمان طرحهای تأمین آب و طرحهای مکمل نظیر شبکه‌های آبیاری و زهکشی در پایین‌دست و طرحهای آبخیزداری در بالادست سدهای مخزنی به عمل آید.

ط - برای تداوم اجرای احکام تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه و ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه * - تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه... مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰: به منظور تسریع و جلب منابع بیشتر جهت سرمایه‌گذاری در اجرای طرحهای آب و خاک کشاورزی شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، دام و طیور و شیلات، احیای منابع طبیعی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبخیزداری دولت مکلف است حداکثر تا سقف سی درصد (۳۰٪) از اعتبارات مصوب طرحهای فوق در بودجه سالانه را با اعلام وزرای مسوول و از طریق وزارتخانه ذی‌ربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد، ذی‌حسابان مکلفاند مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی را به هزینه قطعی منظور دارند. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت کشاورزان و دامداران جهت سرمایه‌گذاری در این طرحها در چارچوب مقررات اعتباری بانک مبادرت به اعطای تسهیلات نماید.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرحهای مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و سوبسید سود انتظاری در طرحهای مشمول دریافت این کمک توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. شبکه بانکی موظف است هر ساله مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی را که از محل بودجه عمومی تأمین شده است، در حساب جداگانه‌ای نگهداری نماید تا به عنوان پشتوانه و توسعه طرحهای فوق‌الذکر در اختیار وزارتخانه‌های مسوول قرار داده شود.

آیین‌نامه‌های اجرایی این تبصره توسط وزارتخانه‌های ذی‌ربط، سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. •

ماده ۱۰۶ قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - به منظور جلب منابع مالی بیشتر جهت سرمایه‌گذاری و تسریع در اجرای طرحهای تأمین آب و خاک کشاورزی، شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی طرحهای کوچک آبی و احیاء قنوات و چشمه‌سارها، دام و طیور و دامپزشکی و شیلات، منابع طبیعی (جنگل، مرتع و بیابان) آبخیزداری، نوغانداری، زراعت و باغداری اعتبارات لازم را در بودجه‌های سالانه منظور و از طریق وزارتخانه ذی‌ربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد. مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی به هزینه قطعی منظور می‌شود. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی جهت سرمایه‌گذاری در طرحهایی که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، در چارچوب مقررات، تسهیلات اعطاء کند.

در صورت لزوم بخشی از نیازهای اعتباری طرحهای مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و یارانه سود انتظاری در طرحهای مشمول دریافت این کمک، توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی که از محل بودجه عمومی تأمین شده است، مجدداً به روش فوق‌الذکر مورد استفاده قرار می‌گیرد. ••

ب - به منظور تجهیز منابع برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی هر ساله بخشی از منابع خود را که در بودجه سالیانه مشخص خواهد شد، از طریق دستگاههای ذی‌ربط به صورت کمک به صندوقهای غیردولتی توسعه کشاورزی و دامداری و یا به صورت وجوه اداره شده در اختیار صندوقهای مذکور و بانک کشاورزی قرار دهد. ●●●

ج - در طول سالهای برنامه سوم حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات اعطایی کلیه بانکهای کشور را با هماهنگی دستگاههای اجرایی ذی‌ربط به بخش آب و کشاورزی اختصاص دهد.

د - تأمین اعتبارات بخش آب و کشاورزی را در اولویت قرار داده و بدون توجه به میزان وصول درآمدهای پیش‌بینی شده، بطور صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص و از طریق خزانه پرداخت نماید.

ه - دولت موظف است به‌جای واردات روغن و کنجاله در جهت اشتغال و صرفه‌جویی ارزی، دانه‌های روغنی وارد نماید.

تبصره ۱ - دولت مکلف است به منظور افزایش توان تولید اقتصادی درآمدهای ارزی، در طول برنامه با اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم امکان تطبیق الگوی کشت در مناطق مختلف با امکانات و ظرفیت‌های آبی را فراهم و کارایی اقتصادی آب را از طریق تخصیص آب به تولید محصولات با نیاز آبی کمتر و بازدهی اقتصادی بیشتر افزایش دهد.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره متضمن اهداف کمی، نحوه سازماندهی، تأمین امکانات و هماهنگی دستگاههای اجرایی در سال اول برنامه سوم توسط وزارت نیرو با مشارکت وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●●●

تبصره ۲ - به منظور حفاظت و سامان دهی نظامهای بهره‌برداری از منابع آب کشور وزارت نیرو موظف است در طول برنامه اقدامات زیربنایی زیر را به انجام برساند:

- ۱ - توسعه و تجهیز شبکه‌های آماربرداری از منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی.
- ۲ - ایجاد و توسعه شبکه‌های اندازه‌گیری منابع آلوده‌کننده آب و تقویت مبانی مدیریت کیفی آب.
- ۳ - تقویت بازارهای محلی آب.
- ۴ - ایجاد و توسعه شبکه‌های اندازه‌گیری مصارف آب در بخش کشاورزی.
- ۵ - تقویت مبانی حقوقی آب متناسب با تحولات مدیریتی و فناوری.
- ۶ - ایجاد مبانی لازم به منظور استقرار نظامهای بهره‌برداری مناسب مبتنی بر تقویت مدیریتهای محلی آب.

آیین‌نامه اجرایی ●●●● این ماده شامل شرایط و ضوابط کمک بلاعوض و پرداخت یارانه سود و کارمزد توسط وزارتخانه‌های ذی‌ربط، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

• آیین‌نامه چگونگی اجرای طرحهای مربوط به وزارت نیرو موضوع تبصره ۷۶ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۴/۳/۱۷ آیین‌نامه چگونگی اجرای طرحهای مربوط به وزارتین کشاورزی و جهادسازندگی موضوع تبصره ۷۶ قانون برنامه دوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۴/۸/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

●● آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۰۶ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۶/۳۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۷/۴ اصلاح گردیده است.

●●● آیین‌نامه اجرایی بند ب ماده ۱۰۶ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۹/۱۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱۶ اصلاح گردیده است.

●●●● آیین‌نامه اجرایی تبصره ۱ ماده ۱۰۶ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۰/۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

••••• به توضیحات بندهای الف و ب ماده ۱۰۶ و تبصره ۱ همین ماده مراجعه شود. و به منظور گسترش سرمایه گذاری، با اولویت در طرحهای شبکه‌های آبیاری، زهکشی و طرحهای تأمین آب که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، منابع عمومی با منابع بانک کشاورزی و بهره‌برداران تلفیق می‌گردد. در آیین‌نامه اجرایی این بند که به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد، چگونگی تعیین عناوین و سهم حمایت دولت مشخص می‌گردد. ی - برنامه‌های اجرایی مدیریت خشکسالی را تهیه و تدوین نماید. ک - آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد.

ماده ۱۸ - دولت مکلف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون برنامه توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با محوریت خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی، تأمین امنیت غذایی، اقتصادی نمودن تولید و توسعه صادرات محصولات کشاورزی، ارتقای رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی حداقل به میزان رشد پیش‌بینی شده در جدول شماره (۲) بخش هفتم این قانون را تهیه و از طریق انجام اقدامات ذیل به مرحله اجرا در آورد:

الف - سرمایه‌گذاری لازم به منظور اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک و توسعه شبکه‌های آبیاری و زهکشی در دو میلیون هکتار از اراضی کشاورزی دارای آب تأمین شده.

ب - تلفیق بودجه عمومی (به صورت وجوه اداره شده) با منابع نظام بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولیدکنندگان به منظور پرداخت تسهیلات به سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی.

ج - پوشش حداقل پنجاه درصدی بیمه محصولات کشاورزی و عوامل تولید با بهره‌برداری از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی تا پایان برنامه.

د - افزایش سرمایه شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی به میزان سرمایه اولیه در طول سالهای برنامه و کمک به صندوق‌های اعتباری غیردولتی توسعه بخش کشاورزی به صورت وجوه اداره شده و از طریق اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای.

ه - حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به نحوی که درصد محصولات فرآوری شده حداقل به میزان دوبرابر وضع موجود افزایش یافته و موجبات کاهش ضایعات به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) فراهم گردد.

و - افزایش تولید مواد پروتئینی دام و آبزیان در راستای اصلاح ساختار تغذیه به نحوی که سرانه سهم پروتئین حیوانی در الگوی تغذیه به بیست و نه گرم افزایش یابد.

ز - ایجاد صندوق تثبیت درآمد کشاورزان با مشارکت درآمدی دولت و کشاورزان جهت سیاست‌های حمایتی درآمدی کشاورزان به نحوی که خطرپذیری حاصل از تغییر قیمت‌ها و عملکرد تولید را به منظور تثبیت درآمد کشاورزان کاهش دهد. اساسنامه صندوق یادشده ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد.

ح - صدور سند مالکیت اراضی کشاورزی واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرکها و روستاها به نام مالکین قانونی آنها از طریق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تا پایان برنامه چهارم.

ط - نوسازی باغات موجود و توسعه باغات با اولویت در اراضی شیبدار و مستعد به میزان یک میلیون هکتار با تأمین منابع ارزان قیمت و در راستای توسعه صادرات.

ی - ایجاد انگیزه برای جذب متخصصین توسط تولیدکنندگان و بهره‌برداران به‌منظور گسترش آموزش و ترویج با استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی به‌میزان حداقل سی درصد (۳۰٪) تولیدکنندگان و بهره‌برداران و توسعه تحقیقات کاربردی کشاورزی به میزان دوبرابر شرایط سال پایه.

ماده ۱۹ - به‌منظور ارتقاء شاخصهای توسعه روستایی و عشایری، دولت مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید :

الف - سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، راهبری و نظارت در امور توسعه روستایی زیرنظر رئیس جمهور انجام گیرد.

ب - شاخصهای مذکور نسبت به پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و ساماندهی اسکان عشایر با حفظ ارتقاء توانمندیهای اقتصادی در حد پنجاه درصد (۵۰٪) جمعیت عشایر کشور صورت پذیرد.

ج - اعتبارات روستایی و عشایری در طول برنامه به میزان ارقام بودجه مصوبه سالانه صدرصد (۱۰۰٪) تخصیص و پرداخت گردد.

ماده ۲۰ - مواد (۱۰۸)، (۱۲۱)، (۱۲۲) و (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ - مواد (۱۰۸)، (۱۲۱)، (۱۲۲) و (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ :

ماده ۱۰۸ - الف - به منظور استفاده از نیروهای متخصص و کارآفرینان بخش آب و کشاورزی با اولویت ساکنین روستاها، دولت مجاز است اراضی بزرگ با مقیاس اقتصادی را در عرصه‌های منابع طبیعی که قابل احیاء و بهره‌برداری کشاورزی می‌باشند، با شرایط مناسب در اختیار آنان قرار دهد و حمایت‌های لازم را از قبیل ایجاد زیربناها و پرداخت تسهیلات به عمل آورد.

دولت موظف است ارزش آن قسمت از اراضی ملی و موات و سایر اراضی متعلق به دولت را که برای سرمایه‌گذاری در طرحهای مختلف تولیدی به مردم (اعم از حقیقی و حقوقی) واگذار می‌نماید در ابتدای واگذاری تقویم و برهمان اساس بعد از شروع دوره بهره‌برداری آن را با اقساط حداکثر پنج ساله دریافت نماید. ارزش احیاء و تبدیل به احسن این اراضی متعلق به بهره‌بردار بوده و دولت حق ندارد بابت آن وجهی دریافت نماید.

ب - به‌منظور آزاد سازی عرصه‌های منابع طبیعی و اعمال مدیریت بهره‌برداری بهینه، دولت مکلف است به عشایر و دامداران دارای پروانه بهره‌برداری و یا بهره‌برداران عرفی و تشکلهای اقتصادی آنها از اراضی مرتعی قابل احیاء تحت تصرف خود یا اراضی همان مناطق زیست آنها در بیلاق و قشلاق برای کشاورزی و از عرصه‌های مرتعی برای اجرای طرحهای مرتعداری و تولید علوفه واگذار نماید (باقید اولویت) به گونه‌ای که معیشت آنها درحد بالای خط فقر تأمین گردد و بقیه اراضی جهت سرمایه‌گذاری و واگذاری براساس ضوابط مربوطه منظور می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل نحوه قیمت‌گذاری، ضوابط تشخیص نیروهای متخصص و کارآفرین، ضوابط تشخیص اراضی بزرگ با مقیاس اقتصادی و تعیین انواع حمایتها به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی و نیرو به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۱ - دولت موظف است به‌منظور اعمال صرفه‌جویی، منطقی‌کردن مصرف انرژی و حفاظت از محیط زیست، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف - تهیه و تدوین معیارها و مشخصات فنی مرتبط با مصرف انرژی در تجهیزات، فرایندها و

سیستمهای مصرف کننده انرژی، به‌ترتیبی که کلیه مصرف کنندگان، تولیدکنندگان و واردکنندگان این تجهیزات، فرآیندها و سیستمها ملزم به رعایت این مشخصات و معیارها باشند. معیارهای مذکور توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارت نیرو، وزارت نفت، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه ذی‌ربط تدوین می‌شود.

نحوه تصویب این معیارها را هیأت وزیران تعیین خواهد کرد.

ب - تهیه آیین نامه تعیین ساعات کار اصناف در ایام سال به‌ویژه در فصل اوج مصرف برق توسط وزارت بازرگانی با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و کشور.

ج - تنظیم برنامه فصلی ساعات کار کارخانه‌ها و صنایع توسط وزارتخانه‌های ذی‌ربط به‌نحوی که مصرف برق و انرژی در ماههایی که دارای حداکثر مصرف هستند، کاهش یابد و سیاست‌های تشویقی برای مصرف‌کنندگان در غیر ساعات اوج مصرف، اعمال گردد.

تبصره - در صورت قطع برق با ایجاد محدودیت به‌نسبت ضرر و زیان وارده مصرف‌کنندگان از پرداخت دیماند و سایر پرداخت‌های مربوط معاف خواهد بود.

د - تدوین مقررات و ضوابط مربوط به رعایت استانداردهای مصرف انرژی در طراحی و ساخت ساختمانها در بخش دولتی و غیردولتی به‌منظور پرهیز از اتلاف انرژی و تنظیم و اجرای روشهای تشویقی در مورد ساختمانهای موجود برای به‌کارگیری استانداردهای مصرف انرژی توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، نفت، صنایع، نیرو و سازمان برنامه و بودجه و نظام مهندسی کشور.

تبصره - قیمت انرژی برای واحدهایی که مصرف سالانه سوخت آنها بیش از پنج هزار (۵۰۰۰) متر مکعب معادل نفت کوره و یا قدرت مورد استفاده آنها بیش از پنج (۵) مگاوات است، در صورت عدم رعایت معیارها، ضوابط و آیین‌نامه‌های مذکور در این ماده با ارائه فرصت مناسب، افزایش خواهد یافت.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان برنامه و بودجه و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ••

ماده ۱۲۲ - الف - وزارت نفت مجاز است بنابه تقاضای بخش خصوصی یا تعاونی رأساً، یا با مشارکت خارجی که دارای توان مالی کافی بوده و تقاضای آنها دارای توجیه فنی و اقتصادی و زیست محیطی باشد، مجوز احداث پالایشگاه و واحدهای تولید سایر محصولات وابسته به صنایع نفت را صادر کند. وزارت مذکور موظف است طبق قرارداد تنظیمی مبنی بر تحویل خوراک آنها و خرید فرآورده‌های آنها به قیمت‌های بین‌المللی (در صورت نیاز) و همچنین مجوز صادرات محصولات مازاد بر مصرف اقدام کند.

ب - وزارت نیرو مجاز است بنابه تقاضای بخش خصوصی یا تعاونی رأساً، یا با مشارکت خارجی که دارای توان مالی کافی بوده و تقاضای آنها دارای توجیه فنی، اقتصادی و زیست محیطی باشد، مجوز لازم برای احداث نیروگاه و تولید برق صادر کند و شرایط از جمله تسهیلات مربوط به تبدیل درآمد شرکتهای مزبور به ارز و تضمین خرید برق این گونه واحدها را مشخص و اعلام کند.

ج - دولت مکلف است به منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاههای خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، همه‌ساله شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تعیین و اعلام کند. •••

د - به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود بخشی از تأسیسات و دارایی‌های شرکتهای برق منطقه‌ای و آب و برق خوزستان در ولتاژ توزیع را به شرکتهای توزیع نیروی برق واگذار کند. معادل دارایی‌های واگذار شده، سهام شرکتهای توزیع نیروی برق به برق منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان تعلق می‌گیرد. این نقل و انتقال از معافیت مالیاتی برخوردار خواهد بود.

ماده ۱۳۴ - صدور هر گونه مجوز بهره‌برداری از منابع آب سطحی یا زیرزمینی و شبکه توزیع شهری برای مصارف واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر مصارفی که تولید فاضلاب با حجم زیاد می‌کنند و همچنین استمرار مجوزهای صادره در گذشته، منوط به اجرای تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب است. تا زمان اجرای تأسیسات مناسب، از واحدهای مصرف کننده آب با توجه به نوع و میزان آلودگی، جرایمی بر مبنای آیین‌نامه و تعرفه مصوب دولت اخذ می‌گردد که پس از واريز به خزانه، معادل وجوه واريزی از محل اعتبارات ردیف

خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی خواهد شد در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست قرار گیرد و برای طرحهای حفاظت کیفی منابع آب و تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب هزینه خواهد شد. وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست کشور و دستگاه اجرایی ذی ربط نسبت به تهیه آیین نامه اجرایی این ماده و پیشنهاد آن برای تصویب در هیأت وزیران اقدام خواهد کرد. ....

• آیین نامه اجرایی این ماده در تاریخ ۱۳۸۰/۱/۲۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۲/۶/۲۳ اصلاح گردیده است.

• آیین نامه اجرایی بند ج ماده ۱۲۲ قانون مزبور در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

• آیین نامه اجرایی مزبور در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ های ۱۳۸۱/۶/۱۰ و ۱۳۸۱/۱۰/۱۸ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می گردد.

ماده ۲۱ - دولت موظف است سند ملی توسعه بخشهای صنعت و معدن را با توجه به مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون با محوریت توسعه رقابت پذیری مبتنی بر توسعه فناوری و در جهت تحقق هدف رشد تولید صنعتی و معدنی متوسط سالانه یازده و دو دهم درصد (۱۱/۲٪) و رشد متوسط سرمایه گذاری صنعتی و معدنی شانزده و نه دهم درصد (۱۶/۹٪) به گونه ای که سهم بخش صنعت و معدن از تولید ناخالص داخلی از چهارده درصد (۱۴٪) در سال ۱۳۸۳ به شانزده و دو دهم درصد (۱۶/۲٪) در سال ۱۳۸۸ و صادرات صنعتی از رشد متوسط سالانه چهارده و هشت دهم درصد (۱۴/۸٪) برخوردار گردد تهیه و محورهای ذیل را به اجرا درآورد:

الف - توسعه قابلیت های فناوری و ایجاد شرایط بهره مندی از جریانهای سرریز فناوری در جهان و تأکید ویژه بر حوزه های دارای توان توسعه ای بالا در صنایع نوین.

ب - تقویت مزیت های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع (صنایع انرژی بر، صنایع معدنی، صنایع پتروشیمی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و زنجیره های پایین دستی آنها)

ج - اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبانی کننده توسعه کارآفرینی و صنایع کوچک و متوسط.

د - بهبود و گسترش سیستم های اطلاع رسانی، توسعه و گسترش پایگاههای داده های علوم زمین به منظور دسترسی سرمایه گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز توسط دولت.

ه - گسترش تولید صادرات گرا در چارچوب سیاستهای بازرگانی کشور.

و - برای تجهیز منابع لازم در توسعه صنعتی و معدنی :

۱ - دولت مکلف است در طول سالهای برنامه سرمایه بانک صنعت و معدن را متناسباً برابر سقف مصوب اساسنامه افزایش دهد.

۲ - استفاده از علوم و فناوریهای نوین در کلیه زمینه های معدنی از قبیل اکتشاف، استخراج، فرآوری مواد معدنی و صنایع معدنی، دولت مکلف است زمینه حضور

سرمایه‌گذاران خارجی را در امور فوق فراهم آورد.

۳ - تقویت شرکت‌های مادر تخصصی توسعه‌ای در جهت توسعه بخش غیردولتی با استفاده از منابع عمومی، خارجی و منابع ناشی از فروش سهام شرکت‌های زیرمجموعه و عرضه سهام شرکت‌های مادر تخصصی در بازار بورس تا سقف چهل و نه درصد (۹۰٪) به استثنای موارد مذکور در صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.* - به زیرنویس ماده ۶ مراجعه شود.

۴ - در جهت ایجاد ارزش افزوده بیشتر و استفاده از منابع گاز در توسعه صنعتی و معدنی، به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت سقف‌های مصوب ماده (۱۳) برنامه تا مبلغ نه میلیارد (۹/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) دلار در جهت ایجاد صنایع انرژی بر و صنایع دارای مزیت نسبی با هدف صادراتی تعهد و تأمین نماید.

۵ - تأمین زیربنای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی توسط دولت.

۶ - اصلاح اساسنامه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی و صندوق حمایت از توسعه و تحقیقات صنعت الکترونیک در جهت تقویت و توسعه نهادهای پوشش‌دهنده مخاطرات سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه اکتشاف مواد معدنی و سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین.

ماده ۲۲ - الف - دولت مکلف است با سیاست‌گذاری لازم، زمینه تولیدات صنعت خودرو سواری را مطابق با میزان مصرف سوخت در حد استاندارد جهانی و عرضه آن با قیمت رقابتی فراهم نماید و سیاست‌های تشویقی و ساز و کار قیمت عرضه گاز فشرده طبیعی و سوخت‌های جایگزین را به گونه‌ای طراحی و به اجرا درآورد که منتهی به ایجاد عرضه حداقل سی درصد (۳۰٪) از کل خودروهای تولیدی و وارداتی به‌صورت دوگانه‌سوز گردد.

ب - وزارت نفت موظف است در شهرهای کشور به ویژه شهرهای بزرگ با حمایت از بخش خصوصی و تعاونی، به تدریج جایگاه‌های عرضه گاز (CNG) را احداث و به بهره‌برداری برساند و شهرداریها مکلف به همکاری لازم در این خصوص می‌باشند.

ج - قیمت گاز طبیعی فشرده (CNG)، حداکثر معادل چهل درصد (۴۰٪) قیمت بنزین (با ارزش حرارتی معادل) خواهد بود.

ماده ۲۳ - به منظور هم‌افزایی در فعالیت‌های اقتصادی، با تأکید بر مزیت‌های نسبی و رقابتی به‌ویژه در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی و صنایع و خدمات مهندسی پشتیبان آنها، صنایع انرژی‌بر و زنجیره پایین‌دستی آنها، در چارچوب موازین طرح ملی آمایش سرزمین در طول سال‌های برنامه چهارم، هر ساله سی و پنج درصد (۳۵٪) بهره مالکانه گاز طبیعی، با درج در طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه، منحصرأ به مصرف اجرای طرح‌های زیربنایی و آماده‌سازی سواحل و جزایر ایرانی خلیج فارس و حوزه نفوذ مستقیم آنها خواهد رسید.

این طرح‌ها، با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۴ - به دولت اجازه داده می‌شود جهت رشد اقتصادی، ارتقای فناوری، ارتقای کیفیت تولیدات، افزایش فرصت‌های شغلی و افزایش صادرات در قلمرو فعالیتهای تولیدی اعم از صنعتی، معدنی، کشاورزی، زیربنایی، خدمات و فناوری اطلاعات در اجرای قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ - قانون تشویق و

حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹:

• به زیرنویس جزء ۲ بند ب ماده ۱۳ مراجعه شود.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - اصطلاحات و عبارات بکاربرده شده در این قانون دارای معانی زیر می‌باشد:

قانون - قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی.

سرمایه‌گذار خارجی - اشخاص حقیقی یا حقوقی غیرایرانی و یا ایرانی با استفاده از سرمایه با منشأ خارجی که مجوز سرمایه‌گذاری موضوع ماده (۶) را اخذ نموده باشند.

سرمایه خارجی - انواع سرمایه اعم از نقدی و یا غیر نقدی که توسط سرمایه‌گذار خارجی به کشور وارد می‌شود و شامل موارد زیر می‌گردد:

الف - وجوه نقدی که به صورت ارز قابل تبدیل، از طریق نظام بانکی یا دیگر طرق انتقال وجوه که مورد تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باشد، به کشور وارد شود،

ب - ماشین آلات و تجهیزات،

ج - ابزار و قطعات یدکی، قطعات منفصله و مواد اولیه، افزودنی و کمکی،

د - حق اختراع، دانش فنی، اسامی و علائم تجاری و خدمات تخصصی، ه - سود سهام قابل انتقال سرمایه‌گذار خارجی،

و - سایر موارد مجاز با تصویب هیأت دولت.

سرمایه‌گذاری خارجی - به‌کارگیری سرمایه خارجی در یک بنگاه اقتصادی جدید یا موجود پس از اخذ مجوز سرمایه‌گذاری.

مجوز سرمایه‌گذاری - مجوزی که برطبق ماده (۶) این قانون برای هر مورد سرمایه‌گذاری خارجی صادر می‌شود.

سازمان - سازمان سرمایه‌گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران موضوع ماده (۵) قانون تشکیل وزارت امور اقتصادی و دارایی مصوب ۱۳۵۳/۴/۲۴.

هیأت - هیأت سرمایه‌گذاری خارجی موضوع ماده (۶) این قانون.

فصل دوم - شرایط عمومی پذیرش سرمایه خارجی

ماده ۲ - پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی براساس این قانون و با رعایت سایر قوانین و مقررات جاری کشور می‌بایست به منظور عمران و آبادی و فعالیت تولیدی اعم از صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات براساس ضوابط زیر صورت پذیرد: الف - موجب رشد اقتصادی، ارتقا فناوری، ارتقا کیفیت تولیدات، افزایش فرصت‌های شغلی و افزایش صادرات شود.

ب - موجب تهدید امنیت ملی و منافع عمومی، تخریب محیط زیست، اخلاف در اقتصاد کشور و تضییع تولیدات مبتنی بر سرمایه‌گذاریهای داخلی نشود.

ج - متضمن اعطای امتیاز توسط دولت به سرمایه‌گذاران خارجی نباشد منظور از امتیاز، حقوق ویژه‌ای است که سرمایه‌گذاران خارجی را در موقعیت انحصاری قرار دهد.

د - سهم ارزش کالا و خدمات تولیدی حاصل از سرمایه‌گذاری خارجی موضوع این قانون نسبت به ارزش کالا و خدمات عرضه شده در بازار داخلی در زمان صدور مجوز، در هر بخش اقتصادی از

بیشتر و پنج درصد (۲۵٪) و در هر رشته، از سی و پنج درصد (۳۵٪) بیشتر نخواهد بود.

تعیین رشته‌ها و میزان سرمایه‌گذاری در هر یک از آنها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران برسد.

سرمایه‌گذاری خارجی جهت تولید کالا و خدمات برای صدور به خارج از کشور به جز نفت خام از این نسبت‌ها معاف است.

تبصره - قانون مربوط به تملک اموال غیرمنقول اتباع خارجی مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۶ کماکان به قوت خود باقی می‌باشد.

تملك هر نوع زمین به هر میزان به نام سرمایه‌گذار خارجی در چارچوب این قانون مجاز نمی‌باشد.
ماده ۳ - سرمایه‌گذاری‌های خارجی که براساس مفاد این قانون پذیرفته می‌شوند از تسهیلات و حمایت‌های این قانون برخوردارند.

این سرمایه‌گذاری‌ها به دو طریق زیر قابل پذیرش هستند : الف - سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در زمینه‌هایی که فعالیت بخش خصوصی در آن مجاز می‌باشد.

ب - سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کلیه بخش‌ها در چارچوب روشهای «مشارکت مدنی»، «بیع متقابل» و «ساخت، بهره‌برداری و واگذاری» که برگشت سرمایه و منافع حاصله صرفاً از عملکرد اقتصادی طرح مورد سرمایه‌گذاری ناشی شود و متکی به تضمین دولت یا بانکها و یا شرکتهای دولتی نباشد.

تبصره - مادام که سرمایه خارجی موضوع روشهای «ساخت، بهره‌برداری و واگذاری» مندرج در بند (ب) این ماده و سود مترتب بر آن مستهلک نشده است، اعمال حق مالکانه نسبت به سهم سرمایه باقی مانده در بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر توسط سرمایه‌گذار خارجی مجاز می‌باشد.

ماده ۴ - سرمایه‌گذاری دولت یا دولتهای خارجی در جمهوری اسلامی ایران حسب مورد منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

سرمایه‌گذاری‌های شرکتهای دولتی خارجی، خصوصی تلقی می‌گردد.

فصل سوم - مراجع ذیصلاح

ماده ۵ - سازمان، تنها نهاد رسمی تشویق سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور و رسیدگی به کلیه امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خارجی می‌باشد و درخواست‌های سرمایه‌گذاران خارجی درخصوص امور مربوطه از جمله پذیرش، ورود، به‌کارگیری و خروج سرمایه می‌باید به آن سازمان تسلیم گردد.

ماده ۶ - به‌منظور رسیدگی و اخذ تصمیم درخصوص درخواست‌های موضوع ماده (۵)، هیاتی با نام هیأت سرمایه‌گذاری خارجی به ریاست معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان رئیس کل سازمان و مرکب از معاون وزیر امور خارجه، معاون رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، معاون رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و حسب مورد، معاونین وزارتخانه‌های ذی‌ربط تشکیل می‌گردد.

در ارتباط با درخواست پذیرش، مجوز سرمایه‌گذاری پس از تصویب هیأت با تایید و امضای وزیر امور اقتصادی و دارایی صادر می‌گردد.

به هنگام پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی، هیأت موظف به رعایت ضوابط مندرج در ماده (۲) این قانون می‌باشد.

تبصره - سازمان مکلف است درخواست‌های سرمایه‌گذاری را پس از بررسی مقدماتی حداکثر ظرف پانزده روز از تاریخ دریافت آنها همراه با نظر خود در هیأت مطرح نماید.

هیأت موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ مطرح شدن درخواست‌های مذکور به موضوع رسیدگی و تصمیم نهایی خود را کتبا اعلام نماید.

ماده ۷ - به‌منظور تسهیل و تسریع امور مربوط به پذیرش و فعالیت سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور، کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط از جمله وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت امور خارجه، وزارت بازرگانی، وزارت کار و امور اجتماعی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، اداره کل ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی و سازمان حفاظت محیط زیست مکلفند نسبت به معرفی یک نماینده تام‌الاختیار با امضای بالاترین مقام دستگاه به سازمان اقدام نمایند.

نمایندگان معرفی شده به عنوان رابط و هماهنگ‌کننده کلیه امور مربوطه در آن دستگاه با سازمان شناخته می‌شوند.

فصل چهارم - تضمین و انتقال سرمایه خارجی

ماده ۸ - سرمایه‌گذاری‌های خارجی مشمول این قانون از کلیه حقوق، حمایتها و تسهیلاتی که برای سرمایه‌گذاری‌های داخلی موجود است به‌طور یکسان برخوردار می‌باشند.

ماده ۹ - سرمایه‌گذاری خارجی مورد سلب مالکیت و ملی‌شدن قرار نخواهد گرفت مگر برای منافع عمومی، به‌موجب فرآیند قانونی، به روش غیرتبعیض‌آمیز و درمقابل پرداخت مناسب غرامت به ماخذ

- ارزش واقعی آن سرمایه‌گذاری بلافاصله قبل از سلب مالکیت.
- تبصره ۱ - تقاضای جبران خسارت وارده باید حداکثر در مدت یک سال پس از سلب مالکیت یا ملی شدن به هیأت تسلیم شود.
- تبصره ۲ - اختلاف ناشی از سلب مالکیت یا ملی شدن براساس ماده (۱۹) این قانون حل و فصل خواهد شد.
- ماده ۱۰ - واگذاری تمام یا بخشی از سرمایه خارجی به سرمایه‌گذار داخلی و یا با موافقت هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارایی به سرمایه‌گذار خارجی دیگر مجاز می‌باشد.
- در صورت انتقال به سرمایه‌گذار خارجی دیگر، انتقال گیرنده که باید حداقل دارای شرایط سرمایه‌گذار اولیه باشد، از نظر مقررات این قانون جایگزین و یا شریک سرمایه‌گذار قبلی خواهد بود.
- فصل پنجم - مقررات پذیرش، ورود و خروج سرمایه خارجی
- ماده ۱۱ - سرمایه خارجی می‌تواند به یک یا ترکیبی از صور زیر به کشور وارد و تحت پوشش این قانون قرار گیرد: الف - وجوه نقدی که به ریال تبدیل می‌شود.
- ب - وجوه نقدی که به ریال تبدیل نمی‌شود و مستقیماً برای خریدها و سفارشات مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی مورد استفاده قرار گیرد.
- ج - اقلام غیر نقدی پس از طی مراحل ارزیابی توسط مراجع ذیصلاح.
- تبصره - ترتیبات مربوط به نحوه ارزیابی و ثبت سرمایه خارجی در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.
- ماده ۱۲ - نرخ ارز مورد عمل به هنگام ورود یا خروج سرمایه خارجی و همچنین کلیه انتقالات ارزی در صورت تک نرخی بودن ارز همان نرخ رایج در شبکه رسمی کشور و در غیر این صورت نرخ آزاد روز به تشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ملاک خواهد بود.
- ماده ۱۳ - اصل سرمایه خارجی و منافع آن یا آنچه که از اصل سرمایه در کشور باقی مانده باشد با دادن پیش آگهی سه ماهه به هیأت و بعد از انجام کلیه تعهدات و پرداخت کسورات قانونی و تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارایی قابل انتقال به خارج خواهد بود.
- ماده ۱۴ - سود سرمایه‌گذاری خارجی پس از کسر مالیات و عوارض و اندوخته‌های قانونی با تصویب هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارایی قابل انتقال به خارج است.
- ماده ۱۵ - پرداخت‌های مربوط به اقساط اصل تسهیلات مالی سرمایه‌گذاران خارجی و هزینه‌های مربوطه، قراردادهای حق اختراع، دانش فنی، کمک‌های فنی و مهندسی، اسامی و علائم تجاری، مدیریت و قراردادهای مشابه در چارچوب سرمایه‌گذاری خارجی براساس مصوبات هیأت و تایید وزیر امور اقتصادی و دارایی، قابل انتقال به خارج می‌باشد.
- ماده ۱۶ - انتقالات موضوع مواد (۱۳)، (۱۴) و (۱۵) با رعایت مفاد بند (ب) ماده (۳) این قانون قابل انجام است.
- ماده ۱۷ - تأمین ارز برای انتقالات موضوع مواد (۱۳)، (۱۴) و (۱۵) به روش‌های زیر میسر است: الف - خرید ارز از نظام بانکی.
- ب - از محل ارز حاصل از صدور محصولات تولیدی و یا ارز حاصل از ارائه خدمات بنگاه اقتصادی که سرمایه خارجی در آن به‌کار گرفته شده است.
- ج - صادرات کالاهای مجاز طبق فهرستی که در اجرای این بند به تصویب هیأت‌وزیران با رعایت قوانین و مقررات مربوطه می‌رسد.
- تبصره ۱ - به‌کارگیری یک یا ترکیبی از روش‌های فوق در مجوز سرمایه‌گذاری درج می‌گردد.
- تبصره ۲ - در مورد سرمایه‌گذاری‌های موضوع بند (ب) ماده (۳) چنانچه وضع قوانین یا مصوبات دولت، موجب ممنوعیت یا توقف اجرای موافقتنامه‌های مالی، پذیرفته شده در چارچوب این قانون شود، زیان حاصل حداکثر تا سقف اقساط سررسید شده توسط دولت تأمین و پرداخت می‌گردد.
- حدود تعهدات قابل پذیرش، توسط هیأت وزیران در چارچوب این قانون به تصویب می‌رسد.
- تبصره ۳ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است معادل ارزی وجوه قابل انتقال موضوع بند (الف) این ماده را با موافقت سازمان و تایید وزیر امور اقتصادی و دارایی تأمین و در اختیار سرمایه‌گذار خارجی قرار دهد.

تبصره ۴ - چنانچه مجوز سرمایه‌گذاری معطوف به بند (ب) و یا (ج) این ماده گردد، مجوز مذکور به منزله مجوز صادرات تلقی می‌گردد.

ماده ۱۸ - خروج آن بخش از سرمایه خارجی که در چارچوب مجوز سرمایه‌گذاری به کشور وارد شده اما به کار گرفته نشده باشد، از شمول کلیه قوانین و مقررات ارزی و صادرات و واردات مستثنی می‌باشد.

فصل ششم - حل و فصل اختلافات

ماده ۱۹ - اختلافات بین دولت و سرمایه‌گذاران خارجی درخصوص سرمایه‌گذاری‌های موضوع این قانون چنانچه از طریق مذاکره حل و فصل نگردد در دادگاه‌های داخلی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد، مگر آن که در قانون موافقتنامه دو جانبه سرمایه‌گذاری با دولت متبوع سرمایه‌گذار خارجی، در مورد شیوه دیگری از حل و فصل اختلافات توافق شده باشد.

فصل هفتم - مقررات نهایی

ماده ۲۰ - دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط مکلفند درخصوص تعهدات متقابل در چارچوب صدور روادید، اجازه اقامت، صدور پروانه کار و اشتغال حسب مورد برای سرمایه‌گذاران، مدیران و کارشناسان خارجی برای بخش خصوصی مرتبط با سرمایه‌گذاری‌های خارجی مشمول این قانون و بستگان درجه یک آن‌ها براساس درخواست سازمان اقدام نمایند.

تبصره - موارد اختلاف بین سازمان و دستگاه‌های اجرایی با نظر وزیر امور اقتصادی و دارایی حل و فصل می‌شود.

ماده ۲۱ - سازمان مکلف است امکان دسترسی همگانی را به کلیه اطلاعات مربوط به سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاران خارجی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، شرکای ایرانی موضوع فعالیت و سایر اطلاعاتی که در اختیار آن سازمان قرار دارد فراهم نماید.

ماده ۲۲ - کلیه وزارتخانه‌ها و شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و موسسات عمومی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلفند کلیه اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذاری خارجی و گزارش سرمایه‌گذاری‌های خارجی انجام شده را در اختیار سازمان قرار دهند تا این سازمان براساس ماده فوق عمل نماید.

ماده ۲۳ - وزیر امور اقتصادی و دارایی مکلف است هر شش ماه یک بار گزارش عملکرد سازمان درخصوص سرمایه‌گذاری خارجی موضوع این قانون را به کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.

ماده ۲۴ - از تاریخ تصویب این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن، قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی - مصوب ۱۳۳۴/۹/۷ - و آیین‌نامه اجرایی آن لغو می‌گردد.

سرمایه‌های خارجی که قبلاً براساس قانون مزبور مورد پذیرش قرار گرفته‌اند تحت شمول این قانون قرار می‌گیرند.

مفاد این قانون توسط قوانین و مقررات آتی در صورتی لغو یا تغییر می‌یابد که لغو یا تغییر این قانون در قوانین و مقررات مذکور تصریح شده باشد.

ماده ۲۵ - آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت دو ماه توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●

● ماده ۵ قانون تشکیل وزارت اقتصادی و دارایی مصوب ۱۳۵۳/۴/۲۴: مرکز جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی با نام سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران وابسته به وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.

کلیه امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خارجی در ایران و سرمایه‌گذاری‌های ایران در خارج و همچنین کمک‌های اقتصادی و فنی به کشورهای خارجی در این سازمان متمرکز می‌شود.

تبصره ۱ - وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون اساسنامه سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران را تهیه و با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور برای تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین تقدیم نماید.

تبصره ۲ - سازمان می‌تواند در اجرای وظایف قانونی خود موسسات یا شرکت‌های مالی و بازرگانی تأسیس و اساسنامه مربوط به موسسات و شرکت‌های مزبور را پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور برای تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین تقدیم نماید.

•• آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۲۴ تصویب و در تاریخ ۱۳۸۲/۳/۲۸ اصلاح گردیده است. به‌منظور جلب سرمایه‌گذاری خارجی، زمینه‌های لازم را از طریق مذکور در بند (ب) ماده (۳) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ - به زیرنویس جزء ۲ بند (ب) ماده ۱۳ مراجعه شود. فراهم نماید.

دولت موظف است پرداخت کلیه تعهدات قراردادی شرکتهای دولتی ایرانی طرف قرارداد برای کالاها و خدماتی که الزاماً می‌بایست توسط دولت خریداری شود را که به تصویب شورای اقتصاد رسیده است، از محل وجوه و منابع متعلق به آنان، تعهد و پرداخت از محل آن وجوه و منابع را تضمین نماید.

این تعهد پرداخت نیابستی از محل وجوه و منابع عمومی باشد. ضمانتنامه صادره علی‌رغم ماهیت تجاری آن نباید ریسک تجاری و خسارات ناشی از قصور سرمایه‌گذار در ایفاء تعهدات قراردادی وی را پوشش دهد. به‌منظور دستیابی به رشد پیش‌بینی شده در طی سالهای برنامه چهارم برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی:

۱ - به دولت اجازه داده می‌شود معادل یک در هزار کل سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی واقعی تحت پوشش قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی* - به زیرنویس ماده ۲۴ مراجعه شود. (مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹) را علاوه بر بودجه سالیانه در ردیف‌های پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی به‌طور سالیانه در اختیار سازمان سرمایه‌گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران قرار دهد.

۲ - به منظور افزایش کارایی سازمان سرمایه‌گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران در جهت تحقق اهداف پیش‌بینی شده در برنامه درخصوص سرمایه‌گذاری خارجی و باتوجه به قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، دولت مکلف است نسبت به تقویت و اصلاح ساختار تشکیلاتی و جایگاه سازمان مذکور اقدام نماید.

ماده ۲۵ - الف - دولت موظف است با حفظ مالکیت خود حداقل ده‌درصد (۱۰٪) از ظرفیت انجام فعالیت مربوط به اکتشاف، استخراج و تولید نفت و گاز، پالایش، پخش و حمل و نقل مواد نفتی و گازی با رعایت قانون نفت مصوب ۱۳۶۶/۷/۹* - قانون نفت مصوب ۱۳۶۶/۷/۹:

ماده ۱- تعاریف

اصطلاحات و کلمات زیر هرکجا که در این قانون به کار برده می‌شود، شامل تعاریف و مفاهیم مشروح در این ماده است.

نفت عبارت است از کلیه هیدروکربورها به استثنای ذغال سنگ که به صورت نفت خام، گاز طبیعی، قیر، پلمه‌سنگهای نفتی و ماسه‌های آغشته به نفت اعم از آن که به حالت طبیعی یافت شود و یا به وسیله عملیات مختلف از نفت خام و گاز طبیعی به دست آید.

منابع نفتی عبارت است از هریک از تقسیمات داخل سرزمین و آبهای داخلی و ساحلی و بین‌المللی و فلات قاره کشور که احتمال وجود نفت در آن باشد و مشخصات فنی و جغرافیایی ویژه آن توسط وزارت نفت مشخص شده باشد.

عملیات نفتی عبارت است از کلیه عملیات مربوط به صیانت و بهره‌برداری از منابع نفتی مانند تفحص، نقشه برداری، زمین‌شناسی، اکتشاف، حفاری، استخراج، تحصیل اراضی لازم و تهیه و اجرای طرحهای سرمایه‌ای برای احداث تأسیسات و صنایع و ایجاد و توسعه و تحدید آنها و حفاظت و حراست از تأسیسات و واحدهای مربوط به صنعت نفت، همچنین عملیات تولید و قابل عرضه کردن نفت خام، گاز و سایر هیدروکربورهای طبیعی < به استثنای ذغال سنگ > تصفیه نفت خام و

تهیه فرآورده‌های فرعی و مشتقات نفتی و جمع‌آوری و تصفیه گاز طبیعی و تولید گاز و محصولات همراه، استفاده از فرآورده‌ها و مشتقات نفتی و گازی در تولید انواع محصولات پتروشیمی، حمل و نقل، توزیع، فروش و صدور محصولات نفت و گاز و پتروشیمی و فعالیتهای تجاری مربوط به صادرات و واردات و تولیدات نفت و گاز و پتروشیمی و تهیه و تولید کالاها و مواد صنعتی مورد استفاده نفت و ایجاد تسهیلات و خدمات جنبی برای این عملیات و آموزش و تأمین نیروی کار متخصص، ایجاد شرایط ایمنی و بهداشت صنعتی و حفاظت محیط از آلودگی در عملیات با رعایت ضوابط سازمانهای ذی ربط و بررسیها و برنامه‌ریزی و طراحی فنی و اقتصادی و انعقاد قراردادهای پیمانکاری و مشاوره در زمینه‌های عملیات فوق و انجام مطالعات و تحقیقات و آزمایشها و پژوهشهای علمی و فنی برای بسط و تکمیل تکنولوژی و ارتقای دانش فنی و صنعتی و بررسی تبعات و اختراعات مربوط به صنایع نفت و تبادل اطلاعات علمی و فنی و تجربیات صنعتی با مؤسسات داخلی و خارجی ذی صلاح در زمینه عملیات نفتی.

حدود عملیات نفتی در هر زمینه که به وظایف قانونی و برنامه‌ها و طرحهای سایر دستگاهها و نهادهای جمهوری اسلامی ایران تداخل پیدا می‌کند، طبق آیین‌نامه‌هایی خواهد بود که به وسیله وزارت نفت تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

واحدهای عملیاتی عبارت است از هر سازمان، مؤسسه و یا شرکتی که عملیات اصلی و فرعی تخصصی و عمومی خدمات جنبی نفتی را عهده‌دار باشد.

قرارداد- عبارت است از تعهداتی که بین وزارت نفت یا یک واحد عملیاتی یا هر شخص حقیقی یا حقوقی منعقد می‌شود که طبق مقررات دولت جمهوری اسلامی ایران و بر مبنای مقررات این قانون اجرای قسمتی از عملیات نفتی را بر عهده گیرد.

ماده- ۲ منابع نفت کشور جزء انفال و ثروتهای عمومی است و طبق اصل ۴۵ قانون اساسی •• در اختیار حکومت اسلامی می‌باشد و کلیه تأسیسات و تجهیزات و داراییها و سرمایه‌گذاریهایی که در داخل و خارج کشور توسط وزارت نفت و شرکتهای تابعه به عمل آمده و یا خواهد آمد، متعلق به ملت ایران و در اختیار حکومت اسلامی خواهد بود.

اعمال حق حاکمیت و مالکیت نسبت به منابع و تأسیسات نفتی متعلق به حکومت اسلامی است که بر اساس مقررات و اختیارات مصرح این قانون به عهده وزارت نفت می‌باشد که بر طبق اصول و برنامه‌های کلی کشور عمل نماید.

ماده ۳- اعمال حقوق و اختیارات مصرح در این قانون بر عهده وزارت نفت و شرکتهای تابعه و نظارت بر انجام عملیات نفتی و سایر وظایف مندرج در این قانون بر عهده وزارت نفت خواهد بود.

ماده ۴- وزارت نفت برای انجام عملیات نفتی و بهره‌برداری در سرتاسر کشور و فلات قاره و دریاها می‌تواند شرکتهایی را تأسیس نماید. اساسنامه‌های شرکتهای نفت و گاز و پتروشیمی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی به مورد اجرا گذارده خواهد شد. تصویب اساسنامه‌های سایر شرکتهای با هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره وزارت نفت مکلف است از تاریخ تصویب این قانون، اساسنامه‌های شرکتهای نفت، گاز و پتروشیمی را ظرف مدت یک سال جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۵- انعقاد قراردادهای مهم فیما بین وزارت نفت یا واحدهای عملیات نفتی با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و تشخیص موارد مهم تابع آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت نفت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. و قراردادهای منعقد فیما بین وزارت نفت با دولتها طبق اصل ۷۷ قانون اساسی عمل شود.

ماده ۶- کلیه سرمایه‌گذاریها بر اساس بودجه واحدهای عملیاتی از طریق وزارت نفت پیشنهاد و پس از تصویب مجمع عمومی در بودجه کل کشور درج می‌شود. سرمایه‌گذاری خارجی در این عملیات به هیچ وجه مجاز نخواهد بود.

تبصره در صورت استفاده از بودجه عمومی طبق مقررات عمومی دولت عمل می‌شود.

ماده ۷- وزارت نفت مکلف است که در جریان عملیات نفتی ضمن برنامه‌ریزیهای صحیح نظارت و مراقبت کامل جهت صیانت ذخایر نفتی و حفاظت منابع و ثروت طبیعی و تأسیسات و جلوگیری از آلودگی محیط زیست (هوا، آب، خاک) با هماهنگی سازمانهای ذی ربط به عمل آورد.

ماده ۸- کلیه سرمایه‌گذاریهای ثابت صنعت نفت در داخل کشور تابع قوانین و مقررات واحد مربوطه

خواهد بود و در مواردی که قانون خاصی وجود نداشته باشد، تابع مقررات عمومی جمهوری اسلامی ایران است.

سرمایه‌های صرف شده که در اختیار واحدهای عملیات نفتی گذاشته شده یا می‌شود، جزء داراییهای واحد مزبور خواهد بود ولی هرگونه نقل و انتقال آنها منوط به اجازه وزارت نفت می‌باشد.

ماده -۹ وزارت نفت موظف است برای تأمین حفاظت و حراست از منابع و تأسیسات نفتی و اموال و اسناد صنعت نفت به جای گارد صنعت نفت با هماهنگی وزارت کشور و همکاری نیروهای انتظامی واحدی به نام حراست تأسیس نماید. آیین‌نامه اجرایی آن به وسیله وزارتین نفت و کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●

تبصره هزینه تأسیس واحد حراست از محل اعتبارات گارد حفاظت صنعت نفت خواهد بود.

ماده -۱۰ وزارت نفت مکلف است نسبت به تربیت و تجهیز نیروی انسانی موردنیاز و راهیابی به تکنولوژی پیشرفته و رشد و توسعه در رشته‌های مختلف صنعت نفت به طرق مقتضی و با هماهنگی و تبعیت از سیاستهای وزارت فرهنگ و آموزش عالی و با طرح برنامه‌های آموزشی و تشکیل مراکز تعلیماتی و تأسیس مجتمعهای تحقیقاتی و آزمایشگاهی به طور مستمر بکوشد و با اتخاذ تدابیر مؤثر در راه بالابردن سطح دانش و اطلاعات علمی و عملی کارکنان و کارشناسان و ایجاد محیط مناسب برای جذب و تشویق عناصر کارآمد متعهد و متخصص اقدام نماید.

ماده -۱۱ اراضی و اعیانی و هرگونه مستحقات و آب و حقوق ارتفاقی موردنیاز عملیات نفتی طبق اساسنامه‌های شرکتهای نفت و گاز و پتروشیمی که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، تحصیل خواهد شد.

ماده -۱۲ با تصویب این قانون هرگونه قوانین مغایر با این قانون ملغی است.

● آیین‌نامه نحوه هماهنگی و تفکیک وظایف وزارت صنایع و زارت نفت در ارتباط با صنایع پتروشیمی در تاریخ ۱۳۶۷/۱/۲۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

● اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمینهای موات یارها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آبهای عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگلها، نزارها، بییشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود. در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هریک را قانون معین می‌کند.

●● آیین‌نامه مزبور در تاریخ ۱۳۶۷/۱۱/۲۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است. و همچنین حداقل ده‌درصد (۱۰٪) از انجام فعالیت مربوط به تولید و توزیع برق را با حفظ مسؤولیت دولت در تأمین برق به نحوی که موجب انحصار در بخش غیردولتی نشود و استمرار ارائه خدمات فوق‌الذکر تضمین گردد به اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی واگذار نماید.

ب - دولت مکلف است با حفظ مسؤولیت تأمین برق، به‌منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاههای خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تا پایان سال اول برنامه چهارم تعیین و اعلام کند.

ماده ۲۶ - در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخهای ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخشهای غیرتولیدی) کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود.

هزینه‌های اشتراک زیربنای فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، به علاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیردولتی که طی برنامه چهارم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج‌ساله توسط دستگاههای ذی‌ربط دریافت خواهد شد.

تبصره - دولت موظف است برای تأمین آب، برق، گاز و تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی، با اعلام دستگاه ذی‌ربط اقدامهای لازم را به عمل آورد.

ماده ۲۷ - به دولت اجازه داده می‌شود به‌منظور ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری و اشتغال در سطح کشور به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، در قالب لوایح بودجه سنواتی و از طریق وجوه اداره شده، تسهیلات متناسب با سهم متقاضیان سرمایه‌گذاری در طرحهای اشتغالزا و نیز قسمتی از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را تأمین کند.

ماده ۲۸ - به‌منظور تقویت اقتصاد حمل و نقل، بهره‌برداری مناسب از موقعیت سرزمینی کشور، افزایش ایمنی و سهولت حمل و نقل بار و مسافر، دولت موظف است در چارچوب برنامه توسعه حمل و نقل کشور که به‌تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، اهداف زیر را در برنامه چهارم توسعه محقق کند مشروط بر اینکه اعتبارات موردنیاز برای تحقق آن در قالب منابع قابل تخصیص به بخش از سقف‌های مندرج در جدول شماره (۴) این قانون تجاوز ننماید:

الف - ۱ - حذف کامل نقاط ساحت خیز شناسایی شده در آزادراهها، بزرگراهها و راههای اصلی کشور.

۲ - تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) شبکه آزادراه و بزرگراه مرتبط کننده مراکز استانها.

۳ - تکمیل صددرصد (۱۰۰٪) شبکه گذرگاههای شمال - جنوب، شرق - غرب و بزرگراههای آسیایی در محدوده کشور.

۴ - تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) شبکه راههای اصلی مرتبط کننده مراکز شهرستانها.

۵ - تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) راههای فرعی مرتبط کننده مراکز بخشها.

۶ - تکمیل حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) شبکه راههای روستایی مرتبط کننده روستاهایی که بیش از یکصد خانوار جمعیت دارند.

۷ - نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای (بار و مسافر) با استفاده از وجوه اداره شده به نحوی که در پایان برنامه، متوسط سن ناوگان حداکثر به ده سال برسد.

۸ - پوشش کامل آزادراههای کشور به سامانه کنترل هوشمند (I.T.S).

۹ - فراهم‌سازی زمینه‌های لازم جهت ایجاد مجتمع‌های خدمات رفاهی در جاده‌های کشور از طریق اعطای کمکهای بلاعوض و واگذاری اراضی منابع طبیعی به‌صورت رایگان توسط وزارت جهاد کشاورزی.

ب - ۱ - اتمام شبکه راه آهن ترانزیت کالا و مسافر شمال - جنوب و شرق - غرب.

۲ - اتمام شبکه راه آهن آسیایی واقع در محدوده کشور.

۳ - ایجاد امکان دسترسی بخش غیردولتی به شبکه راه آهن کشور.

- ۴ - تجهیز کامل شبکه راه‌آهن کشور به سیستم علائم و ارتباطات.
- ۵ - نوسازی ناوگان راه‌آهن کشور با استفاده از وجوه اداره شده، به نحوی که در پایان برنامه متوسط سن ناوگان راه‌آهن مسافری حداکثر به پانزده سال برسد.
- ۶ - برقراری ارتباط کلان شهرها و سواحل شمال و جنوب و مراکز مهم گردشگری با مرکز با قطارهای سرعت بالا با مشارکت بخش‌های غیردولتی.
- ج - ۱ - طبقه‌بندی فرودگاههای کشور براساس برآورد میزان تقاضای حمل و نقل بار و مسافر در پایان برنامه و تجهیز کامل فرودگاهها متناسب با آن.
- ۲ - تکمیل صددرصد (۱۰۰٪) تجهیزات ناوبری هوایی و پوشش راداری کل فضای کشور در حد استاندارد بین‌المللی.
- ۳ - نوسازی ناوگان حمل و نقل هوایی با استفاده از وجوه اداره شده به‌نحوی که در پایان برنامه، متوسط سن ناوگان هوایی حداکثر به پانزده سال برسد.
- ۴ - وظایف حفاظتی کلیه فرودگاههای کشور صرفاً به‌عهده نیروی انتظامی می‌باشد.
- وظایف مربوط برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت کشور و وزارت راه و ترابری به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- ۵ - با لحاظ حاکمیت و انحصار دولت بر امور هوانوردی و حمل و نقل هوایی شامل ناوبری نشست و برخاست و پیش‌بینی تمهیدات مناسب برای جلوگیری از انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، دولت مجاز است سهام شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران را به نحوی که حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) آن در مالکیت دولت باقی بماند و سهام شرکت ایران ایرتور را به‌بخش غیردولتی واگذار نماید.
- د- ۱ - تجهیز و نوسازی بنادر تجاری کشور و اصلاح مدیریت بهره‌برداری آنها به‌نحوی که تا پایان برنامه چهارم توسعه، ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری حداقل به یکصد و ده میلیون تن برسد.
- ۲ - نوسازی ناوگان حمل و نقل دریایی با استفاده از وجوه اداره شده.
- ه- ۱ - تدوین و بکارگیری استانداردهای حمل و نقل با استانداردهای جهانی.
- ۲ - ایجاد تسهیلات لازم و هماهنگی بین دستگاههای ذی‌ربط برای گسترش ترانزیت کالا و مسافر.
- ۳ - یکپارچه سازی سازمان مدیریت فرودگاهها، بنادر و پایانه‌های مرزی زمینی.
- ۴ - نگهداری از زیربنای احداث شده حمل و نقل مطابق با نرمها و استانداردهای جهانی.

ماده ۲۹ - مواد (۱۲۷)، (۱۲۸)، (۱۲۹)، (۱۳۱) و (۱۳۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن * - از قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات بعدی:

ماده ۱۲۷ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود:

- الف - بخشی از ماشینآلات، تجهیزات و اماکنی را که در راستای تحقق سیاست واگذاری، مازاد تشخیص می‌دهد براساس آیین‌نامه‌ای • که توسط وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، راه و ترابری و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید به فروش برساند و یا به صورت اجاره به پیمانکاران و شرکتهای تعاونی راهداری تشخیص صلاحیت شده واگذار کند.
- ب - نسبت به کاهش و تعدیل نیروی انسانی براساس آیین‌نامه‌ای • که به پیشنهاد وزارت مذکور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، اقدام کند. منابع مالی

مورد نیاز برای اصلاح ساختار نیروی انسانی نیز در راستای کاهش تصدی فوق از محل بند (الف) این ماده در قالب لوایح بودجه سنواتی تأمین می‌شود.

ماده ۱۲۸ - به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود با حفظ مالکیت دولت بر خطوط ریلی و اعمال سیاست جامع و هماهنگ حمل و نقل ریلی کشور و جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، بخشی از فعالیت‌های مربوط به حمل و نقل بار و مسافر، تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی را به اشخاص حقیقی و حقوقی بخش غیردولتی داخلی واگذار کند و در صورت لزوم با ایجاد شرکت‌های مشترک بین بخش غیردولتی داخلی و راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران از آنها حمایت و تسهیلات لازم در این زمینه را فراهم سازد. ضوابط و مقررات این ماده به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●●

ماده ۱۲۹ - باتوجه به اینکه امور هوانوردی و حمل و نقل هوایی (شامل ناوبری، نشست و برخاست) منحصراً در اختیار و در کنترل دولت (سازمان هواپیمایی کشوری) می‌باشد، با پیش‌بینی تمهیدات مناسب برای جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - نسبت به واگذاری سهام شرکت‌های هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (حداکثر تا ۴۹٪)، هواپیمایی آسمان، هواپیمایی پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری (ساخته)، کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن و شرکت ملی نفتکش ایران به بخش‌های تعاونی و خصوصی داخلی اقدام کند.

ب - با پیشنهاد مشترک شورای عالی هواپیمایی کشوری و دستگاه اجرایی ذی‌ربط اساسنامه شرکت‌های هوایی کشور (آسمان، پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری) را اصلاح کند. تغییرات اساسنامه هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ماده ۱۳۱ - به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود به منظور کمک به تدارک ناوگان حمل و نقل جاده‌ای بین شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمع‌های خدمات رفاهی بین راهی توسط بخش غیر دولتی با اولویت تعاونیها و ایثارگران، از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانکها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری بانکی، اقدام کرده و مابه‌التفاوت نرخ سود را از منابع داخلی خود پرداخت کند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه سازمان مذکور تعیین می‌گردد.

ماده ۱۳۲ - به منظور تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت توسعه، نگهداری و بهره‌برداری امور حمل و نقل جاده‌ای، به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود:

الف - از جابه جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور براساس تن کیلومتر و نفر-کیلومتر عوارض وصول کند. میزان این عوارض هم‌ساله با پیشنهاد مجمع عمومی سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌گردد.

ب - حداکثر معادل پنجاه (۵۰) ریال برای هر تن - کیلومتر حمل و نقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی که مبادرت به حمل و نقل کالای ترانزیتی می‌کنند با تأیید وزیر راه و ترابری از طریق دفاتر مرزی خود دریافت کند.

ج - صددرصد (۱۰۰٪) خسارت وارده بر ابنیه فنی و تأسیسات زیربنایی را وصول کند. بجز خسارات وارده بر اثر حوادث و سوانح غیرمترقبه و طبیعی که دولت بنا به توان، موظف به جبران آن خواهد بود.

د - کلیه دریافتیهای موضوع این ماده پس از وصول، به حساب سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور نزد خزانه داری کل واریز می‌شود تا براساس بودجه سالانه سازمان به مصرف برسد.

• آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۲۷ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۱/۳۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۸/۲ اصلاح گردیده است.

• آیین‌نامه اجرایی بند ب ماده ۱۲۷ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۱/۳۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ‌های ۱۳۸۰/۴/۲۰ و ۱۳۸۲/۱۲/۱۳ اصلاح گردیده است.

• آیین‌نامه اجرایی مواد ۳۰ و ۱۲۸ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۲۰/۴/۱۳۸۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده است برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

- ماده ۳۰ - دولت موظف است به منظور هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، استحکام بخشی ساخت و سازها، دستیابی به توسعه پایدار و بهبود محیط زندگی در شهرها و روستاها، اقدامهای ذیل را در بخشهای عمران شهری و روستایی و مسکن به عمل آورد:
- الف - هویت بخشی به سیما و کالبد شهرها، حفظ و گسترش فرهنگ معماری و شهرسازی و ساماندهی ارائه خدمات شهری از طریق:
- ۱ - تهیه و تدوین قانون جامع شهرسازی و معماری کشور تا پایان سال اول برنامه چهارم.
  - ۲ - مناسب سازی فضاهای شهری و روستایی برای جانبازان و معلولین جسمی حرکتی و اعمال این ضوابط در اماکن و ساختمانهای عمومی و دولتی تا پایان برنامه چهارم.
  - ۳ - بهبود وضعیت عبور و مرور شهری به همراه افزایش سهم حمل و نقل عمومی تا میزان هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) نسبت به کل سفرهای درون شهری.
  - ۴ - ارتقاء شاخصهای جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری و فاضلاب شهری به ترتیب تا سقف صد درصد (۱۰۰٪) و چهل درصد (۴۰٪).
  - ۵ - احیای بافتهای فرسوده و نامناسب شهری و ممانعت از گسترش محدوده شهرها براساس طرح جامع شهری و ساماندهی بافتهای حاشیهای در شهرهای کشور با رویکرد توانمندسازی ساکنین این بافتها.
- ب - ایمن سازی و مقاوم سازی ساختمانها و شهرها به منظور کاهش خسارات انسانی و اقتصادی ناشی از حوادث غیرمترقبه شامل:
- ۱ - کلیه سازندگان و سرمایه گذاران احداث بنا در کلیه نقاط شهری و روستایی و شهرکها و نقاط خارج از حریم شهرها و روستاها ملزم به رعایت آیین نامه (ایران)* - آیین نامه مزبور ملاحظه نشد به نظر می رسد منظور آیین نامه طراحی ساختمانها در برابر زلزله پیوست تصویب نامه مصوب ۱۳۷۸/۹/۱۷ هیات وزیران باشد. در رابطه با طراحی ساختمانها در مقابل زلزله می باشند.
  - وزارت مسکن و شهرسازی مکلف به اعمال نظارت عالیه در مراحل مختلف طراحی و ساخت ساختمانها می باشد.
  - ۲ - استاندارد کردن مصالح و روشهای مؤثر در مقاوم سازی ساختمانی تا پایان برنامه چهارم و حمایت از تولیدکنندگان آنها.
  - ۳ - صدور پایان کار برای ساختمانهای عمومی و مجتمع های مسکونی آپارتمانی منوط به ارائه بیمه نامه کیفیت ساختمان می باشد.
  - ۴ - صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی، علوم، تحقیقات و فناوری، مسکن و شهرسازی و آموزش و پرورش مکلفند خطرات ناشی از سکونت در ساختمانهای غیرمقاوم در مقابل زلزله و لزوم رعایت اصول فنی در ساخت و سازها و نیز چگونگی مقابله با خطرات ناشی از زلزله را به مردم آموزش دهند.
  - ۵ - وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با استفاده از تجارب سایر کشورها، نظام بیمه ساختمان و ابنیه در مقابل زلزله و سایر حوادث را گسترش داده و راهکارهای همگانی شدن بیمه حوادث را مشخص و مقدمات قانونی اجرای آن را فراهم نماید.

- ۶ - دولت مکلف است بازسازی و نوسازی بافت‌های قدیمی شهرها و روستاها و مقاوم‌سازی ابنیه موجود در مقابل زلزله را با استفاده از منابع داخلی و خارجی مذکور در بند (ب) ماده (۱۳) این قانون آغاز و ترتیبی اتخاذ نماید که حداکثر ظرف ده سال عملیات اجرایی مربوط به این امر در کل کشور خاتمه یابد.
- ۷ - وزارتخانه‌های نفت، نیرو، ارتباطات و فناوری اطلاعات و شرکتهای تابعه مکلفند با استفاده از آخرین فناوری‌ها، سیستم خدماتی آب، برق، گاز، مخابرات و سوخت‌رسانی را به‌گونه‌ای ایمن سازند که در اثر بروز حوادث، خدمات رسانی مختل نگردد.
- ۸ - در صورت عدم رعایت آیین‌نامه‌های مربوطه یا عدم اجرای صحیح نقشه‌های طراحی شده توسط مهندسين مشاور یا مهندس محاسب یا سازندگان ساختمانها اعم از پیمانکار و کارفرما و مهندس ناظر مربوطه مکلف به جبران خسارت وارده به ساکنین و مالکین (در صورتی که خود مقصر نباشند) می‌باشند. در صورت تکرار، پروانه کار مقصرین لغو خواهد شد.
- ج - وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است باتوجه به اثرات متقابل بخش مسکن و اقتصاد ملی و نقش تعادل بخشی آن در ارتقای کیفیت زندگی و کاهش نابرابریها، طرح جامع مسکن را حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران برساند. این طرح مشتمل بر محورهای زیر با رویکرد توسعه پایدار، عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار کم‌درآمد خواهد بود:
- ۱ - تقویت تعاونی‌های تولید مسکن، سازمانهای خیریه و غیردولتی فعال در بخش مسکن.
  - ۲ - مدیریت یکپارچه و منسجم زمین برای تأمین مسکن و توسعه شهر و روستا در چارچوب طرحهای توسعه و عمران.
  - ۳ - تشکیل بازار ثانویه رهن براساس ضوابط قانونی که به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.
  - ۴ - افزایش سهم انبوه‌سازی در امر ساخت به میزان سه برابر عملکرد برنامه سوم.
  - ۵ - گسترش بازار سرمایه مسکن و اتخاذ تدابیر لازم برای تأمین سرمایه در بخش* - به نظر می‌رسد درج عبارت «مزبور» پس از «بخش» لازم باشد.
  - د - دولت موظف است در اجرای اصل سی و یکم (۳۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصل سی و یکم (۳۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند. اقدام‌های ذیل را به انجام برساند:
  - ۱ - حمایت از ایجاد و بهره‌گیری از مشارکت تشکلهای، انجمن‌ها و گروههای خیر مسکن‌ساز برای اقشار آسیب‌پذیر.
  - ۲ - تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش مسکن.
  - ۳ - دادن یارانه کارمزد تسهیلات مسکن به سازندگان (بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی) واحدهای مسکونی ارزان قیمت و استیجاری در چارچوب ضوابط و استانداردهای مصوب در شهرهای کوچک و متوسط و کلیه روستاهای کشور برای گروههای کم‌درآمد، کارگران، کارمندان و زنان سرپرست خانوار.
  - ۴ - ارتقاء شاخص بهسازی مسکن روستایی تا دو برابر عملکرد این شاخص در

برنامه سوم.

۵ - پلکانی کردن بازپرداخت اقساط تسهیلات بانکی در بخش مسکن.
 ۶ - دادن کمکهای اعتباری و فنی برای بهسازی و نوسازی مسکن روستایی و حمایت از ایجاد کارگاههای تولید و عرضه مصالح ساختمانی و عرضهکنندگان خدمات فنی.
 ه- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می شود به منظور اجرای قانون استیجار* - قانونی تحت عنوان «قانون استیجار» ملاحظه نشد. به نظر می رسد منظور قانون تشویق، عرضه و احداث واحدهای مسکونی استیجاری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ باشد که در زیرنویس بند (و) همین ماده درج شده است. ، واگذاری معوض نصاب مالکانه و اجرای سایر طرحهای عمرانی املاک مناسب موردنیاز را در بافتهای فرسوده و نامناسب شهری، به قیمت کارشناسی روز خریداری نماید.

و - به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می شود به منظور تأمین بخشی از اعتبارات موردنیاز اجرای قانون تشویق، عرضه و احداث واحدهای مسکونی استیجاری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ - قانون تشویق احداث و عرضه واحدهای مسکونی استیجاری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴ :

ماده-۱ دولت مکلف است همه ساله حداقل ده درصد (۱۰٪) تعداد واحدهای مسکونی، شهری منظور شده در برنامه های پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور را از طریق فراهم کردن تسهیلات لازم برای ساخت مسکن توسط وزارت مسکن و شهرسازی و عرضه به صورت استیجاری یا اجاره به شرط تملیک به متقاضیان واجد شرایط تأمین نماید..

ماده ۲- پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبار لازم جهت احداث واحدهای مسکونی موضوع این قانون همه ساله در بودجه عمومی منظور و بقیه اعتبار از طریق تسهیلات بانکی تأمین می شود.

ماده-۳ مبلغ دریافتی بابت اجاره بها، اجاره به شرط تملیک و یا فروش، به حسابی که به وسیله خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می شود واریز می گردد و هر ساله معادل صد درصد (۱۰۰٪) وجوه مذکور در اختیار دستگاه بهره برداری قرار می گیرد تا به منظور بازپرداخت تسهیلات بانکی و نگهداری و تعمیر واحدهای ساخته شده و احداث واحدهای جدید مطابق ضوابط و بودجه مصوب هزینه نماید.

در صورتی که دستگاه بهره بردار، شهرداریها باشند از شمول این ماده مستثنی هستند.

ماده -۴ به دولت اجازه داده می شود به منظور بهره برداری و اخذ مال الاجاره و بازپرداخت وام بانکی مربوط، واحدهای استیجاری احداث شده را به شهرداریهای مربوط واگذار نماید تا زیر نظر شورای شهر به افراد واجد شرایط واگذار نماید.

ماده -۵ شرایط متقاضیان اجاره یا اجاره به شرط تملیک با حفظ اولویت برای متقاضیان جوان متأهل و افراد کم درآمدو زنان سرپرست خانوار، میزان اجاره بهای ماهانه ضریب افزایش سالانه آن، مدت اجاره و سایر شرایط در آیین نامه ای که بنا به پیشنهاد وزارتخانه های مسکن و شهرسازی و کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد، تعیین می شود. ●●

ماده ۶- به سازندگان واحدهای مسکونی استیجاری در محدوده شهرهایی که هر سه سال یکبار به وسیله وزارت مسکن و شهر سازی اعلام خواهد شد به شرط رعایت ضوابط مندرج در این قانون تسهیلات و معافیت های زیرتعلق می گیرد: الف - جمعتهای مسکونی دارای بیش از (۳) واحد استیجاری که با رعایت الگوی مصرف مسکن ساخته شود، چنانچه حداقل به مدت (۵) سال تمام به اجاره واگذار شود، علاوه بر استفاده از مزایای مسکن اجتماعی و حمایتی، در طول مدت اجاره از صدور صد (۱۰۰٪) مالیات بر درآمد املاک اجاری معاف و از بابت هزینه حق الثبت مربوط به اعطای تسهیلات بانکی، مشمول تبصره ماده (۱) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین - مصوب ۱۳۷۳ ●●● - می گردند.

ب - دولت موظف است سازندگان جمعتهای مسکونی دارای (۶) واحد استیجاری و بیشتر را از طریق اعطای اولویت در واگذاری اراضی، اعطای تخفیف در بهای واگذاری اراضی، تقسیط بهای اراضی، اعطای تسهیلات بانکی و تقبل بخشی از سود تسهیلات در دوره مشارکت مدنی و فروش سهم

الشركه بانكى (فروش اقساطى) صدور مجوزهاى قانونى وساير اقدامات ضرورى حمايت نمايد.
ماده-۷ شهرداريها موظفند براى متقاضيان موضوع ماده (۶) اين قانون، پروانه ساختمانى صادر كنند ودر پروانه ساخت و گواهي عدم خلاف وپايان كار عبارت "ساختمان استيجارى با مدت معلوم" را درج نمايند.

ادارات ثبت اسناد و املاك نيز در صورت مجلس تفكيكى اينگونه ساختمانها، بايد عبارت ياد شده را قيد كنند.

تبصره - مدت ياد شده، در آيين نامه اجرائى اين قانون تعيين مى شود.
ماده -۸ در صورتى كه پيش از انقضاي مدت مذكور در گواهي پايان كار، مالك، قصد فروش، صلح، هبه، ترهين يا اعمال هر نوع حقوق مالكانه ديگر را داشته باشد، موضوع انتقال تعهد اوليه به ايداي بعدى و لزوم بهره بردارى از ملك به صورت استيجارى تا پايان مدت مذكور و قبول منتقل اليه در سند مربوط قيد شود.

تبصره - تنظيم هر نوع سند رسمى در مورد واحدهاى مسكونى استيجارى موضوع اين قانون جز سند اجاره، موكل به رعايت مفاد اين قانون خواهد بود.

ماده ۹ - چنانچه از ملكى كه داراى پروانه ساختمانى با قيد (ساختمان استيجارى با مدت معلوم) است، به تشخيص وزارت مسكن و شهرسازى و تأييد وزارت امور اقتصادى و دارايى، كمتر مدت قيد شده به صورت استيجارى مسكونى بهره بردارى شود، مالك ملك موظف است دو برابر معافيتها و تسهيلات منظور شده در اين قانون را به نرخ روز هر يک ماه مربوط، به عنوان جريمه تعهد، به دستگاه ذيرپردازد و در صورت استفاده از زمين دولتى، مابه التفاوت بهاي زمين به قيمت كارشناسى روز وصول جريمه، دريافت ودين حاصل از فروش اقساطى متخلف حال خواهد شد.
تبصره-۱ در صورت انتقال قهرى ملك، ورثه يا قائم مقام مالك مختارند حالت استيجارى ملك را تا پايان مدت تعهد حفظ كنند و(بارعايت مفادتوافقى شده با مستاجر)يا با پرداخت مابه التفاوت معافيتهاو تسهيلات، حذف باقىمانده مدت اجاره را اخذ نمايند.

تبصره -۲ جهت احراز بهره بردارى استيجارى مسكونى از ملك، اسناد رسمى اجاره اى يا قبوض مفصلا حسابهاى مالياتى، ملاك خواهد بود.

ماده -۱۰ تسهيلات مندرج در اين قانون به اشخاص حقيقي و حقوقى تعلق مى گيرد.
بانكهاى اين منظور نيز مجازند اعطاي تسهيلات نمايند و اعطاي تسهيلات بانكى مانع از انعقاد قرارداد اجاره نبوده و فروش اقساطى كل سهم الشركه بانك به سازنده بلامانع است .
ماده -۱۱ كليدهاى واحدهاى مسكونى داراى زير بناى مفيد صدويست (۱۲۰) متر مربع و كمتر كه به منظور سكونت به اجاره واگذار مى گردد از پرداخت صد در صد (۱۰۰٪) ماليات بر درآمد اجارى معاف مى باشند.

ماده -۱۲ آيين نامه اجرائى اين قانون ظرف دو ماه بوسيله وزارت مسكن و شهرسازى تهيه و به تصويب هيأت وزيران خواهد رسيد. ●●●

وزارت مسكن و شهرسازى مكلف است هر ۶ ماه يكبار گزارش عملكرد اين قانون را به كمسيون مسكن و شهرسازى وراه و ترابرى مجلس شورى اسلامى تقديم نمايد.

• تاريخ تصويب قانون ۱۳۷۷/۳/۲۴ مى باشد.

• آيين نامه شرايط متقاضيان اجاره واحدهاى استيجارى در تاريخ ۱۳۷۸/۷/۲۸ به تصويب هيأت وزيران رسيده است.

••• تبصره ماده ۱ قانون وصول برخى از درآمد دولت و مصرف آن در موارد معين مصوب ۱۲/۲۸/۱۳۷۳ با اصلاحات بعدى: تعرفه ثبت اسناد رسمى براى قراردادهائى مربوط به اعطاي تسهيلات بانكى و تأمين اجتماعى به تعاونيهائى اينارگران سه در هزار و براى بخشهاى توليدى تجارس (صنعتى، كشاورزى، معدنى، مسكن و ساختمان) و آموزشى غيرانتفاعى و فعاليتهاى فرهنگى (امور فيلمسازى و احداث تالارهاى نمايش) پنج در هزار تعيين مى شود.

•••• آيين نامه اجرائى قانون تشويق احداث و عرضه واحدهاى مسكونى استيجارى در تاريخ ۱/۱۱/۱۳۷۷ به تصويب هيأت وزيران رسيده و در تاريخ ۱۳۷۹/۲/۴ اصلاح شده است. ، زمين هاى شهرى در تملك خویش را به قيمت روز و به صورت مزايده كه از قيمت كارشناسى

روز کمتر نخواهد بود به فروش رساند.

ماده ۳۱ - دولت موظف است به منظور افزایش کارآمدی و اثربخشی طرحها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری با رویکرد نتیجه‌گرا و دستیابی به سیستم کنترل کیفی، متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی و اقلیمی کشور، تا پایان سال اول برنامه چهارم، نسبت به تدوین نظام فنی و اجرایی کشور و اجرای آن در تمامی دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون به شرح ذیل اقدام نماید:

الف - نظام کنترل هزینه، کیفیت و زمان را در تمامی مراحل طراحی، اجرا و بهره‌برداری پروژه‌ها و طرحها و بهره‌مندی از روش‌های نوین، نظیر طرح و ساخت کلید درست و مدیریت طرح با ارائه برنامه مشخص، ایجاد و در حداقل چهل درصد (۴۰٪) از طرحها مستقر کند.

ب - با هدف افزایش ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها، نسبت به ترویج فرهنگ بهسازی و تدوین ضوابط، مقررات و بخشنامه‌های موردنیاز با رویکرد تشویقی و بازدارنده و به‌کارگیری مصالح و روشهای ساخت نوین اقدام نماید.

ج - سازوکارهای لازم به منظور استقرار نظام مدیریت کیفیت و مهندسی ارزش، در پروژه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای، از سال اول برنامه چهارم فراهم نماید.

د - سازوکار ارزیابی پروژه‌های پیشنهادی پس از حصول اطمینان از تأمین اعتبار، با رویکرد توجیه فنی، اقتصادی و زیست محیطی را به منظور جلوگیری از اجرای پروژه‌های فاقد توجیه از ابتدای برنامه چهارم ایجاد نماید.

ه - حذف تقاضای مفاصاحساب حقوق دولتی در خاتمه کار از پیمانکاران و مشاوران.

و - تدوین «استاندارد ملی حسابداری طرحهای تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای» برای تعیین دقیق عملکرد حسابهای سرمایه‌گذاری بخش عمومی و تعیین قیمت تمام شده طرحها براساس شاخص‌های بهره‌وری در هر بخش و اعمال مدیریت ارزش در آنها.

ز - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۲ - اعتبارات طرحهای تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای جدید صرفاً براساس گزارش‌های توجیهی فنی، اقتصادی و زیست محیطی تأییدشده برای یک بار و به قیمت ثابت سالی که طرح مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور می‌گردد، به تفکیک سالهای برنامه چهارم و سالهای بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبارات موردنیاز سالهای باقیمانده برنامه چهارم را با اعمال تغییر نرخهای ابلاغی خود محاسبه نموده و برحسب برنامه - دستگاه در لوائح بودجه سالانه کل کشور منظور نماید.

مبادله موافقتنامه شرح عملیات طرحهای تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای انتفاعی و غیرانتفاعی مشتمل بر اهداف طرح، شرح عملیات اجرایی، اعتبارات مصوب، پیشرفت فیزیکی و مشخصات فنی فقط برای یکبار در دوران برنامه انجام می‌پذیرد.

این موافقتنامه‌ها برای دوران برنامه چهارم معتبر و ملاک عمل خواهند بود.

موافقتنامه‌هایی که برای انطباق میزان اعتبارات سالانه طرحها با قوانین بودجه سنواتی

مبادله می‌شوند جنبه اصلاحیه داشته و نباید موجب افزایش اهداف و تعداد پروژه‌های طرح شوند.

موارد استثناء که منجر به افزایش حجم عملیات و یا تعداد پروژه‌ها می‌گردد مشابه طرح‌های جدید تلقی می‌گردند.

مبادله موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای صرفاً نظامی بخش دفاع تابع دستورالعمل خاصی است که به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل چگونگی ابلاغ و تخصیص اعتبارات طرح‌های ملی و نحوه اعمال مفاد این ماده برای اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

فصل دوم - تعامل فعال با اقتصاد جهانی

ماده ۳۳ - به منظور نوسازی و روان‌سازی تجارت، افزایش سهم کشور در تجارت بین‌الملل، توسعه صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات، تقویت توان رقابتی محصولات صادراتی کشور در بازارهای بین‌المللی و به‌منظور گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در اقتصاد، بازرگانی و تجارت در قالب سند ملی بازرگانی کشور، دولت مکلف است :

- الف - با تجهیز مبادی و مجاری ورودی کشور، نسبت به توسعه ترانزیت و عبور مطمئن، آزاد و سریع کلیه کالاها و خدمات با نرخ رقابتی اقدام نماید.
- ب - نسبت به هدفمندسازی و ساماندهی یارانه‌ها و جوایز صادراتی در قالب حمایت‌های مستقیم و غیرمستقیم اقدام نماید.
- ج - نسبت به افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات ایران و نیز تأمین مابه‌التفاوت نرخ‌های اعتباری و گسترش پوشش بیمه‌ای در کشورهای هدف برای صادرات کالا و خدمات به ویژه خدمات فنی و مهندسی اقدام نماید.
- د - برقراری هرگونه مالیات و عوارض برای صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات در طول برنامه ممنوع می‌باشد.
- دولت مجاز است به‌منظور صیانت از منابع و استفاده بهینه از آنها، عوارض ویژه‌ای را برای صادرات مواد اولیه فرآوری نشده وضع و دریافت نماید.
- تشخیص این قبیل مواد برعهده شورای عالی صادرات خواهد بود.
- میزان عوارض به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی، امور اقتصادی و دارایی، صنایع و معادن و جهاد کشاورزی و تصویب هیأت‌وزیران تعیین و تصویب خواهد شد.
- تبصره - صادرات کالا و خدمات از اخذ هرگونه مجوز به استثنای استانداردهای اجباری و گواهی‌های مرسوم در تجارت بین‌الملل (مورد درخواست خریداران) معاف می‌باشند.
- ه- توازن تجاری با کشورهای طرف همکاری و بلوکهای اقتصادی ایجاد نماید طوری که

سهام صادرات غیرنفتی از کل صادرات کشور از بیست و سه و یک دهم درصد (۲۳/۱٪) در سال ۱۳۸۲ به سی و سه و شش دهم درصد (۳۳/۶٪) در سال ۱۳۸۸ افزایش یابد.

و - بازارچه‌ها و مبادلات مرزی را از طریق اصلاح نظام اجرایی، معیارهای تشکیل و رویه‌های اداری ساماندهی نماید.

ز - نسبت به حذف کلیه موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی با رعایت موازین شرعی و وضع نرخ‌های معادل تعرفه‌ای با زمانبندی معین و در قالب پیشگامی حداکثر تا پایان سال اول برنامه اقدام نماید.

ح - تدابیر و اقدامات مؤثر حفاظتی، جبرانی و ضد دامپینگ در مواردی که کالایی با شرایط غیرمتعارف و با امتیاز قابل توجه به کشور وارد می‌شود را اتخاذ و اعمال نماید.

ط - با تجهیز دستگاهها و واحدهای مربوطه و با رعایت استانداردها و چارچوب نظام بازرگانی و تجارت الکترونیکی، اقدامات لازم را توسط دستگاههای یادشده به شرح زیر انجام دهد:

۱ - به روز نمودن پایگاهها و مراکز اطلاع رسانی و ارائه خدمات دستگاه مربوطه در محیط رایانه‌ای و شبکه‌ای.

۲ - انجام مناقصه‌ها، مزایده‌ها و مسابقه‌های خرید و فروش کالا و خدمات و عملیات مالی - اعتباری در محیط رایانه‌ای و شبکه‌های اطلاع رسانی.

۳ - ایجاد بازارهای مجازی.

۴ - انجام فعالیت‌های تدارکاتی و معاملاتی در قالب تجارت الکترونیکی از سال دوم برنامه.

تبصره - قوه قضائیه موظف است شعبه یا شعبی از دادگاهها را برای بررسی جرایم الکترونیکی و نیز جرائم مربوط به تجارت الکترونیکی و تجارت سیار، اختصاص دهد. ی - از طریق وزارت بازرگانی نسبت به راه‌اندازی دفاتر، شعب و یا نمایندگی‌های سازمان توسعه تجارت در کشورهای هدف با اخذ مصوبه از هیأت‌وزیران اقدام نماید.

تبصره - کلیه بنگاههای تجاری و شبکه‌های توزیع موظفند استانداردهای ابلغی از سوی وزارت بازرگانی را در جهت نوین‌سازی شبکه‌های توزیع کشور و پیوستن به سازمان تجارت جهانی رعایت نمایند.

ک - برقراری هماهنگی میان سیاستهای مالی و پولی با سیاستهای استراتژیک تجاری.

ل - دولت مکلف است به‌منظور هم‌پیوندی فعال با اقتصاد جهانی و رونق‌بخشیدن به تجارت خارجی، قانون مقررات صادرات و واردات، قانون امور گمرکی و قانون مناطق آزاد تجاری و صنعتی را بازنگری و اصلاح و مقررات ضد دامپینگ را تدوین نموده و به‌تصویب مرجع ذی‌ربط برساند.

ماده ۳۴ - دولت موظف است به‌منظور تسهیل تجارت و حمل و نقل، استقرار صنایع دریایی، گسترش گردشگری، کمک به بهره‌برداری پایدار منابع شیلاتی و استفاده بهینه از این مناطق، برای توسعه فعالیت‌های تولیدی و خدمات دریایی، با حفظ امور سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت برای خود، ضمن واگذاری رقابتی امور تصدی به بخشهای غیردولتی در مناطق ساحلی و دریاها، با انجام مطالعات تطبیقی در قوانین،

مقررات، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها و شرح وظایف دستگاههای اجرایی مرتبط با فعالیتهای دریایی، لوایح موردنیاز برای توسعه فعالیتهای دریایی را با اصلاح قوانین مرتبط و حذف وظایف موازی، مشابه و متضاد و تجمیع وظایف همگن و متجانس هر یک از دستگاهها، تفکیک کامل وظایف دستگاهها برای اعمال حاکمیت و براساس محورهای زیر تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید :

الف - یکسان‌سازی تعاریف و اصطلاحات قانونی (با ملاحظه تعاریف و اصطلاحات بین‌المللی) کنوانسیونهای بین‌المللی که ایران عضو آنها است.

ب - برقراری امنیت و تأمین نظم، تعیین مقررات حقوقی و رویه‌های قضایی.

ج - انجام کلیه امور تجاری از طریق بنادر و اسکله‌های تجاری و گمرکات رسمی.

د - ایمنی در دریا، بیمه‌های دریایی و امداد و نجات در دریا.

ه - حفاظت از محیط زیست و تعیین حریم‌ها و پهنه‌بندی نواحی ساحلی و آبهای داخلی و بین‌المللی.

و - بهره‌برداری پایدار از نواحی ساحلی، دریایی، حمایت از ناوگانهای جمهوری اسلامی ایران براساس قواعد بین‌المللی و حمایت از سرمایه‌گذاری‌ها در فعالیتهای اقتصادی، نظیر؛ حمل و نقل دریایی، منابع تجدیدناپذیر دریایی (نفت و گاز، معادن و...)، منابع تجدیدپذیر دریایی (آبزیان و...) گردشگری دریایی، خدمات پشتیبانی و صنعتی دریایی.

ز - آموزش‌های علمی، مهندسی، مدیریت، حقوقی و مهارت‌های تخصصی دریایی و دریانوردی.

ح - تحقیقات دریایی، ثبت پایش اطلاعات اقیانوس‌شناسی و فناوری اطلاعات و ارتباطات دریایی.

ط - حمایت از ناوگان ملی براساس قواعد بین‌المللی.

ی - فراهم‌کردن امکانات و زیرساخت‌های لازم برای گسترش فعالیتهای ماهیگیری از جمله:

توسعه، تجهیز، نگهداری و بهسازی بنادر صیادی.

ک - سازماندهی و تجهیز مراکز تخلیه صید کوچک و ارتقاء بهره‌وری بنادر ماهیگیری با رویکرد بهبود کیفیت، افزایش ارزش افزوده صید و گسترش مشارکت بخش غیردولتی.

ماده ۳۵ - دولت مکلف است به منظور اعمال مدیریت واحد و ایجاد رشد اقتصادی مناسب در مناطق آزاد اقدامات زیر را انجام دهد:

الف - مدیریت سازمانهای مناطق آزاد به نمایندگی از طرف دولت، بالاترین مقام اجرایی منطقه محسوب شده و کلیه دستگاههای اجرایی مستقر در مناطق آزاد به استثنای دستگاههای نهادی دفاعی و امنیتی مکلف هستند ضمن رعایت ماده (۲۷) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی مصوب ۱۳۷۲/۶/۷* - به پاورقی بنده ماده ۳۵ مراجعه شود. نسبت به اصلاح و رفع مغایرتهای مقرراتی خود با مقررات مناطق آزاد اقدام نمایند.

ب - وزارتخانه‌ها، سازمانها، مؤسسه‌ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت در حیطة وظایف قانونی ضمن هماهنگی با سازمانهای مناطق آزاد، خدمات از قبیل برق، آب،

مخابرات، سوخت و سایر خدمات را با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی از کشور به مناطق آزاد ارائه خواهند نمود.

ج - کالاهای تولید یا پردازش شده در مناطق آزاد هنگام ورود به سایر نقاط کشور به میزان مجموع ارزش افزوده و ارزش مواد اولیه داخلی و قطعات داخلی به کار رفته در آن مجاز و تولید داخلی محسوب و از پرداخت حقوق ورودی معاف خواهد بود.

تبصره - مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای خارجی به‌کار رفته در تولید مشروط به پرداخت حقوق ورودی در حکم مواد اولیه و کالای داخلی محسوب می‌شود.

د - حقوق، عوارض و هزینه‌های بندری که طبق قوانین جاری از کشتی‌ها و شناورها بابت خدمات بندری دریافت می‌شود در صورتی که این بندر و لنگرگاهها توسط بخش خصوصی و تعاونی و یا مناطق آزاد ایجاد شده باشند توسط سازمان مناطق آزاد مربوطه اخذ می‌گردد.

مناطق آزاد مجازند نسبت به ثبت و ترخیص کشتی‌های بین‌المللی اقدام نمایند.

ه - محدوده آبی مناطق آزاد که قلمرو آن با رعایت مسائل امنیتی و دفاعی با پیشنهاد هیأت‌وزیران به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید از امتیازات قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ و اصلاحات بعدی آن * - الف - به مجموعه مناطق آزاد تجاری - صنعتی از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

ب - قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ با اصلاحات بعدی:

قسمت اول - اهداف

ماده ۱ - به منظور تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی، به دولت اجازه داده می‌شود مناطق ذیل را به عنوان مناطق آزاد تجاری و صنعتی براساس موازین قانونی و این قانون اداره نماید:

الف - منطقه آزاد جزیره کیش طبق نقشه پیوست.

ب - منطقه آزاد قشم حداکثر به وسعت سیصد کیلومتر مربع به هم پیوسته در ضلع شمال شرق جزیره در محدوده‌ای که هیأت وزیران تعیین خواهد نمود.

ج - منطقه آزاد چابهار (طبق نقشه پیوست).

تبصره ۱ - مناطق آزاد از تسهیلات و امتیازات موضوع این قانون برخوردار خواهند بود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - محدوده آبی مجاور مناطق آزاد که قلمرو آن به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید، منحصرآدر خصوص فعالیت‌های مربوط به سوخت‌رسانی کشتی‌ها از امتیازات این قانون برخوردار خواهد بود.

تبصره ۳ - ایجاد مناطق جدید و تعیین محدوده آنها بنا به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

ماده ۲ - درآمد سازمان‌های مناطق آزاد صرفاً بایستی در چارچوب بودجه سالیانه که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد هزینه گردد. کمک‌های سازمان جهت عمران و آبادانی سایر نواحی (با اولویت نواحی همجوار) صرفاً با تصویب هیأت دولت امکان‌پذیر بوده و هرگونه کمک دیگری تصرف غیرقانونی در اموال عمومی محسوب خواهد شد.

قسمت دوم - تعاریف

ماده ۳ - در این قانون واژه‌های زیر به جای عبارتهای مشروح مربوط به کار می‌رود:

کشور: کشور جمهوری اسلامی ایران.

منطقه: منطقه آزاد تجاری-صنعتی.

سازمان: سازمان هر منطقه آزاد تجاری-صنعتی.

مجلس: مجلس شورای اسلامی

قسمت سوم - وظایف

ماده ۴ - هیأت وزیران مسوولیت:

الف- تصویب آیین‌نامه‌ها و هماهنگ نمودن کلیه فعالیت‌های هر منطقه.

ب - تصویب اساسنامه سازمان و شرکت‌های تابعه.

ج - تصویب برنامه‌های عمرانی، فرهنگی، بودجه سالانه و عملکرد صورتهای مالی سازمانهای مناطق.

د - تصویب مقررات امنیتی و انتظامی مناطق با تأیید فرماندهی کل قوا.

ه - اعمال نظارت عالیه بر فعالیت‌های مناطق.

را به عهده خواهد داشت.

ماده ۵ - هر منطقه توسط سازمانی که به صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است اداره می‌شود. این شرکتها و شرکت‌های وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصرأ بر اساس این قانون و اساسنامه‌های مربوط اداره خواهند شد و در موارد پیش‌بینی نشده در این قانون و اساسنامه، تابع قانون تجارت خواهند بود.

ماده ۶ - سازمان توسط هیأت مدیره متشکل از سه یا پنج نفر اداره خواهد شد. اعضای هیأت مدیره توسط هیأت وزیران انتخاب خواهند شد. مدیرعامل سازمان که ریاست هیأت مدیره را به عهده خواهد داشت، به موجب حکم ریاست‌جمهوری و از میان اعضای هیأت مدیره منصوب و بالاترین مقام اجرایی در زمینه‌های اقتصادی و زیربنایی منطقه می‌باشد. انتخاب مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره برای مدت سه سال بوده و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

عزل مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره با همان مراجع انتخاب‌کننده می‌باشد. هیأت وزیران مسوولیت و اختیار مجامع عمومی سازمان هر منطقه را به عهده دارد.

ماده ۷ - سازمان هر منطقه مجاز است با تصویب هیأت وزیران نسبت به تشکیل شرکت‌های لازم که طبق موازین قانون تجارت تشکیل می‌شود، اقدام نماید.

قسمت چهارم - مقررات عمومی

ماده ۸ - سازمان و شرکت‌های تابع آن مجاز هستند قراردادهای لازم را با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی منعقد نمایند و با سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی با رعایت اصول قانون اساسی برای انجام طرح‌های عمرانی و تولیدی مشارکت کنند. اختلافها و دعاوی ناشی از قراردادهای منعقدشده حسب توافقات و تعهدهای قراردادی دوطرف، رسیدگی و حل و فصل می‌شود.

ماده ۹ - وزارتخانه‌ها، سازمانها، موسسه‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت می‌توانند برای ارائه تسهیلات و خدمات در محدوده هر منطقه، قراردادهای لازم را در حدود مصوبه‌های هیأت وزیران با سازمان یا شرکت‌های تابع آن منعقد نمایند. شرایط این‌گونه قراردادهای به نحوی خواهد بود که موجب حفظ موقعیت رقابتی منطقه در مقابل مناطق آزاد سایر کشورها گردد.

ماده ۱۰ (اصلاحی ۱۳۷۵/۸/۲۲) - سازمان هر منطقه می‌تواند با تصویب هیأت وزیران در مقابل انجام خدمات شهری و فراهم نمودن تسهیلات مواصلاتی، بهداشتی، امور فرهنگی، آموزشی و رفاهی از اشخاص حقیقی و حقوقی منطقه عوارض اخذ نماید.

ماده ۱۱ - صدور مجوز برای انجام هر نوع فعالیت اقتصادی مجاز ایجاد بنا و تأسیسات و تصدی به انواع مشاغل توسط اشخاص حقیقی و حقوقی، درمورد مشاغلی که متصدی مستقیم ندارند در محدوده منطقه فقط در اختیار سازمان می‌باشد.

ماده ۱۲ - مقررات مربوط به اشتغال نیروی انسانی، بیمه و تأمین اجتماعی و صدور روادید برای اتباع خارجی به موجب آیین‌نامه‌هایی خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۳ - اشخاص حقیقی و حقوقی که در منطقه به انواع فعالیت‌های اقتصادی اشتغال دارند، نسبت به هر نوع فعالیت اقتصادی در منطقه آزاد از تاریخ بهره‌برداری مندرج در مجوز به مدت پانزده سال از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی موضوع قانون مالیات‌های مستقیم معاف خواهند بود و پس از انقضای پانزده سال تابع مقررات مالیاتی خواهند بود که با پیشنهاد هیأت وزیران به تصویب

مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۱۴ - مبادلات بازرگانی مناطق با خارج از کشور پس از ثبت گمرکی از شمول مقررات صادرات و واردات مستثنی هستند و مقررات صدور و ورود کالا و تشریفات گمرکی در محدوده هر منطقه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید مبادلات بازرگانی مناطق با سایر نقاط کشور اعم از مسافری و تجاری تابع مقررات عمومی صادرات و واردات کشور می‌باشد.

ماده ۱۵ - واردات کالای تولیدشده در منطقه آزاد به سایر نقاط کشور، تا حد ارزش افزوده در آن منطقه به تصویب هیأت وزیران از پرداخت تمام یا قسمتی از حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف می‌باشند.

ماده ۱۶ - ورود کالاهایی که تمام یا بخشی از مواد اولیه آن از داخل کشور تأمین و در منطقه آزاد تولید می‌شود از تمام یا بخشی (متناسباً) از حقوق گمرکی و سود بازرگانی مربوط به مواد اولیه داخلی معاف خواهند بود.

ماده ۱۷ - کالاهایی که برای به کارگیری و مصرف در منطقه از داخل کشور به مناطق حمل می‌گردند، از موارد نقل و انتقال داخلی کشور است ولی صادرات آنها از منطقه به خارج تابع مقررات عمومی صادرات و واردات خواهد بود.

ماده ۱۸ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - تأسیس بانک و مؤسسه اعتباری به صورت شرکت سهامی عام یا خاص با سهام با نام و اشتغال به عملیات بانکی و استفاده از عنوان بانک و یا مؤسسه اعتباری در مناطق منحصراًطبق مفاد این قانون و آیین نامه اجرایی آن که توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید انجام می‌شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - تأسیس بانک و مؤسسه اعتباری ایرانی با سرمایه داخلی و خارجی در مناطق، موکول به پیشنهاد سازمان و تصویب اساسنامه آنها توسط شورای پول و اعتبار و صدور مجوز از طرف بانک مرکزی است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - افتتاح شعبه توسط بانکها و مؤسسات اعتباری اعم از ایرانی و خارجی موکول به پیشنهاد سازمان و تأیید بانک مرکزی است.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - نظام حاکم بر برابری ریال ایران با اسعار مختلف در مناطق آزاد توسط هیأت‌وزیران تعیین می‌شود.

تبصره ۴ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - معاملات واحدهای بانکی در مناطق آزاد با ریال ایران مشمول مقررات بانکداری اسلامی خواهد بود. واحدهای بانکی که مجوز انجام بانکداری برون مرزی اخذ نموده‌اند از انجام معاملات به ریال ایران ممنوع هستند.

ماده ۱۹ - سازمان می‌تواند برای اجرای طرحهای زیربنایی و تولیدی در قالب برنامه و بودجه مصوب خود نسبت به تأمین و تضمین اعتبار از منابع داخلی و خارجی با تصویب هیأت وزیران اقدام نماید. بازپرداخت این اعتبارات فقط از محل درآمدهای سازمان انجام خواهد شد.

ماده ۲۰ - ورود و خروج سرمایه و سود حاصل از فعالیتهای اقتصادی در هر منطقه، آزاد می‌باشد. مقرر است لازم برای جلب و حمایت سرمایه‌گذاری در هر منطقه و چگونگی و میزان مشارکت خارجیان در فعالیتهای هر منطقه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۱ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - حقوق قانونی سرمایه‌گذاران خارجی که پذیرش سرمایه‌آنها به تصویب هیأت‌وزیران رسیده است، مورد تضمین و حمایت است. سرمایه‌سرمایه‌گذاران مزبور چنانچه در مواردی به وسیله قانون به نفع عموم ملی شود یا اینکه از سرمایه‌گذاران یادشده سلب مالکیت شود، جبران عادلانه خسارت به عهده دولت می‌باشد. مقررات مربوط به نحوه پذیرش سرمایه‌های مذکور و طریق جبران خسارت به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۲ (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - ثبت شرکتها و مالکیت‌های صنعتی و معنوی، همچنین ثبت کشتیها، شناورها و هواپیماها در هر منطقه با رعایت اصل هشتماد و یکم (۸۱) قانون اساسی طبق ضوابط مصوب هیأت‌وزیران انجام می‌شود.

تبصره (اصلاحی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - ثبت شرکتها و مالکیت‌های صنعتی و معنوی در هر منطقه توسط سازمان آن منطقه انجام می‌شود.

ماده ۲۳ - سازمان می‌تواند در محل‌های لازم دفتر نمایندگی تأسیس نماید.

ماده ۲۴ - نحوه استفاده از زمین و منابع ملی و ترتیب فروش یا اجاره آن به اتباع کشور در محدوده هر منطقه که در مالکیت دولت باشد طبق مقررات مصوب هیأت وزیران و با رعایت برنامه‌های عمرانی هر منطقه تعیین می‌گردد.
سازمان هر منطقه مسوول اجرای مقررات مربوط خواهد بود.

تبصره ۱ - اجاره زمین به اتباع خارجی مجاز و فروش آن مطلقاً ممنوع است.
تبصره ۲ - ساکنین ایرانی جزایر موضوع مناطق آزاد همانند سایر نقاط کشور دارای کلیه حقوق مالکیت عرصه و اعیان می‌باشند. سازمان ثبت اسناد و املاک مکلف است برابر قوانین و مقررات سند مالکیت به نام اشخاص صادر نماید.

ماده ۲۵ - رئیس و مدیران سازمان هر منطقه، مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره شرکتهای تابعه، کلیه وزرا و روسای سازمانهای دولتی، روسای قوه قضاییه و دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری، دادستان کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور و معاونان و مشاوران آنان و نمایندگان مجلس، استانداران، شهرداران و معاونان ایشان و وابستگان درجه یک آنان مجاز به داشتن سهام در شرکتهایی که توسط سازمان هر منطقه ایجاد می‌شود و همچنین شرکتهای خصوصی که در محدوده منطقه فعالیت دارند نمی‌باشند.

ماده ۲۶ - آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
ماده ۲۷ (الحاقی ۱۳۷۵/۸/۲۲) - به منظور ایجاد هماهنگی در فعالیتهای مناطق آزاد، حسب مورد با تأیید وزیر ذی‌ربط به یکی از دو روش زیر عمل خواهد شد:

الف - دستگاههای اجرایی (وابسته به قوه مجریه) اختیارات خود در منطقه را به رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل سازمانهای مناطق آزاد تفویض نمایند.

بمدیران، روسا و سرپرستان دستگاههای اجرایی مستقر در مناطق آزاد به پیشنهاد رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل سازمان و با حکم بالاترین مقام دستگاه اجرایی منصوب می‌شوند.

ماده ۲۸ (الحاقی ۱۳۷۸/۴/۳۰) - تأسیس و فعالیت مؤسسات بیمه ایرانی با سرمایه داخلی و خارجی و شعب و نمایندگی آنها و مؤسسات کارگزاری بیمه در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مجاز و صرفاً تابع مقرراتی است که به پیشنهادبیمه مرکزی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

• نقشه‌های مذکور در مجموعه مناطق آزاد تجاری - صنعتی از انتشارات این معاونت مراجعه شود.
برخوردار خواهد بود.

و - مبادلات کالا بین مناطق آزاد و خارج از کشور و نیز سایر مناطق آزاد از کلیه حقوق ورودی، عوارض (به استثنای عوارض موضوع ماده < ۱۰ > قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۶/۷) * - به زیرنویس بند ه' همین ماده مراجعه شود. و مالیات معاف می‌باشند.

ز - در زمینه گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در چارچوب ضوابط و مقررات قانونی و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی نسبت به صدور مجوز جهت ایجاد دانشگاههای خصوصی در مناطق آزاد تجاری - صنعتی اقدام نمایند.

ماده ۳۶ - مواد (۱۱۴)، (۱۱۷) و تبصره (۲) ماده (۸۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد. * - مواد ۱۱۴ و ۱۱۷ و تبصره ۲ ماده ۸۶ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات بعدی:

ماده ۱۱۴ - تنظیم بازار داخلی موجب ممنوعیت صدور نمی‌گردد و صدور کلیه کالاها و خدمات، به جز موارد ذیل مجاز خواهد بود:

الف - اشیاء عتیقه و میراث فرهنگی.

ب - اقلام دامی یا نباتی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیک و یا حفاظت محیط زیست داشته باشند.

ج - صادرات کالاهایی که دولت برای تأمین آنها مستقیماً یارانه پرداخت می‌کند با پیشنهاد دستگاه مربوطه و تصویب شورای اقتصاد مجاز می‌باشد.

تبصره - به‌منظور تنظیم بازار داخلی و جبران کمبود احتمالی، وزارت بازرگانی مجاز است در مواردی که تشخیص می‌دهد از طریق واردات بدون انتقال ارز نسبت به جبران نیازهای داخلی اقدام نماید.

ماده ۱۱۷ - به منظور تنظیم خط‌مشی‌های صادرات کشور و تعیین کمکها و تسهیلات قابل ارائه به بخش صادرات و رفع مشکلات و موانع آن و اجرای سیاست‌های مصوب برنامه سوم، شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی به ریاست رئیس جمهور یا معاون اول وی و عضویت وزیران بازرگانی، صنایع، معادن و فلزات، تعاون، امور خارجه، نفت، امور اقتصادی و دارایی، کشاورزی، جهاد سازندگی و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مدیرعامل بانک توسعه صادرات و رؤسای مرکز توسعه صادرات ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون تشکیل می‌شود. دبیرخانه شورای مزبور در وزارت بازرگانی مستقر بوده و پیشنهادهای این شورا پس از تصویب هیأت وزیران در حدود قوانین مربوط در ارتباط با ایجاد تسهیلات صادراتی برای کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و همچنین اشخاص خصوصی اعم از حقوقی و حقیقی لازم‌الاجراء خواهد بود. سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از کمیسیونهای امور بازرگانی و توزیع، امور برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارایی و تعاون به‌عنوان ناظر در جلسات شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی شرکت می‌نمایند. دبیرخانه شورای مذکور موظف است گزارش عملکرد شورا را هر سه ماه یکبار به کمیسیونهای مذکور ارسال نماید.

کمیته توسعه صادرات استان به ریاست استاندار و عضویت مدیران کل بازرگانی، گمرک، سازمان برنامه و بودجه و ادارات کل ذی‌ربط حسب مورد و مدیرعامل بانک صادرات استان تشکیل می‌شود و وظایف دبیرخانه کمیته توسعه صادرات استان بر عهده اداره کل بازرگانی استان خواهد بود.

تبصره ۲ ماده ۸۶ - وزارت بازرگانی مسؤول تنظیم تراز تجاری کشور خواهد بود و کلیه وزارتخانه‌ها موظفند در تهیه برنامه‌های عملیاتی و تقسیم اهداف کمی و کیفی، تنظیم و تفوق تراز تجاری کشور همکاری لازم با وزارت بازرگانی به عمل آورند.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۱۷ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

فصل سوم - رقابت‌پذیری اقتصادی

ماده ۳۷ - دولت موظف است در جهت ایجاد فضا و بسترهای مناسب برای تقویت و تحکیم رقابت‌پذیری و افزایش بهره‌وری نیروی کار متوسط سالانه سه و نیم درصد (۵/۳٪) و رشد صادرات غیرنفتی متوسط سالانه ده و هفت دهم درصد (۱۰/۷٪) و ارتقاء سهم صادرات کالاهای فناوری پیشرفته در صادرات غیرنفتی از دو درصد (۲٪) به شش درصد (۶٪)، اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف - نظامهای قانونی، حقوقی، اقتصادی، بازرگانی و فنی مناسب را در جهت تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد فراهم نماید.

ب - از تولید کالاها و خدمات در عرصه‌های نوین و پیشتاز فناوری در کشور از طریق اختصاص بخشی از تقاضای دولت به خرید این تولیدات حمایت به عمل آورد.

ج - زمینه مشارکت تشکل‌های قانونی غیردولتی صنفی-تخصصی بخشهای مختلف را در برنامه‌ریزی و سیاستگذاری‌های مربوطه ایجاد نماید.

د - خدمات بازرگانی، فنی، مالی، بانکی و بیمه‌ای پیشرفته را توسعه داده و یا ایجاد نماید.

تبصره ۱ - سازمانهای توسعه‌ای که به موجب اساسنامه قانونی خود به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش غیردولتی مجاز می‌باشند، از رقابت با بخش غیردولتی منع می‌گردند و فعالیت‌های خود را صرفاً در جهت تقویت سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و خروج از سرمایه‌گذاری مذکور در حداقل زمان ممکن ساماندهی خواهند نمود.

تبصره ۲ - بیمه‌نامه‌های صادره از سوی مؤسسات بیمه به عنوان وثیقه دریافت تسهیلات بانکی، معتبر خواهد بود.

ماده ۳۸ - الف - دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه چهارم در قلمروهای اقتصادی که انحصار طبیعی و یا قانونی وجود دارد و همچنین در قلمروهایی که انحصارات جدید ناشی از توسعه اقتصادی شبکه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات بوجود می‌آید با رعایت حقوق شهروندان، لایحه تسهیل شرایط رقابتی و ضد انحصار را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

ب - قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳/۱/۲۹ - قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳/۱/۲۹: ماده واحده - کلیه کارخانه های قند و تصفیه شکر کشور مکلفند قند و شکر تولیدی را با نرخ مقرر دولتی برای توزیع در سراسر مملکت منحصر در اختیار سازمان غله و قند و شکر و چای کشور وابسته به وزارت تعاون و امور روستاها بگذارند.

مدیران و مسوولان کارخانه های قند و تصفیه شکر که از مقررات فوق تخلف نمایند همچنین اشخاصی که به نحوی از انحا در معاملات قند و شکری که به طور غیر مجاز از کارخانه های مزبور خارج شود با علم به آن دخالت نمایند علاوه بر ضبط عین کالا، مرتکب به حبس جنحه ای از سه ماه تا یک سال و جزای نقدی معادل دو برابر بهای کالامحکوم خواهد شد.

به جرائم موضوع این ماده در مراجع قضایی خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۱ - کارخانجات قند و شکر متعلق به سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح که تولیدات آنها منحصرأ جهت تأمین نیازمندیهای کادر نیروهای مسلح و عائله آنها به مصرف می رسد از مقررات این قانون مستثنی است.

تبصره ۲ - آیین‌نامه اجرایی این قانون در مورد تعیین نرخ قند و شکر و پرداخت حقوق دولتی و عوارض شهرداری و سایر هزینه‌های متعلقه از قبیل کرایه حمل و کارمزد توزیع و همچنین تعیین استاندارد قند تولیدی کارخانجات قند و شکر و قندریزها وسیله وزارت اقتصاد به پیشنهاد وزارت تعاون و امور روستاها پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

• آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲ ماده واحده قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانجات قند و شکر در تاریخ ۱۳۵۳/۵/۱۹ تصویب و در تاریخ ۱۳۷۰/۲/۵ اصلاح گردیده است.

لایحه قانونی اصلاح قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب اردیبهشت ماده ۳۵۳ مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۸ شورای انقلاب اسلامی:

ماده واحده - از تاریخ تصویب این لایحه قانونی تبصره یک ماده واحده قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب اردیبهشت ماده ۱۳۵۳ لغو می‌گردد.

تبصره ۱ - کارخانجات قند و شکر متعلق به سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح مشمول

ماده واحده قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور خواهند بود.

تبصره ۲ - سازمان غله و قند و شکر و چای کشور مکلف است قند و شکر مورد نیاز سازمان تعاون مصرف کادر نیروی‌های مسلح را با نرخ‌های متداول تأمین نماید و هزینه‌های حمل و نقل مربوط نیز به عهده سازمان تعاون مصرف کادر نیروی‌های مسلح خواهد بود.

تبصره ۳ - سازمان تعاون مصرف کادر نیروی‌های مسلح، قند و شکر مورد نیاز عائله کادر نیروی‌های مسلح را با نرخ‌های مورد عمل در تبصره ۲ این لایحه تأمین خواهد نمود. و اصلاحی به بعدی آن در طول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موقوف‌الاجرا می‌گردد.

ماده ۳۹ - دولت موظف است در جهت تجدید ساختار و نوسازی بخش‌های اقتصادی، در برنامه چهارم اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف - اصلاح ساختار و ساماندهی مناسب بنگاه‌های اقتصادی و تقویت رقابت‌پذیری آنها را از طریق زیر اصلاح نماید:

۱ - حمایت از ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط، بزرگ (اعطای کمک‌های هدفمند) توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌ها و انجام تمهیدات لازم برای تقویت توان فنی - مهندسی - تخصصی، تحقیق و توسعه و بازاریاب در بنگاه‌های کوچک و متوسط و توسعه مراکز اطلاع‌رسانی و تجارت الکترونیک برای آنها.

۲ - رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه، بنگاه‌های کوچک و متوسط و کمک به بلوغ و تبدیل آنها به بنگاه‌های بزرگ و رقابت‌پذیر و اصلاح ساختار قطبی کنونی.

ب - انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی، توسعه و ارتقای سطح استانداردهای ملی و مشارکت فعال در تدوین استانداردهای بین‌المللی، افزایش مستمر انطباق محصولات با استانداردهای ملی و بین‌المللی و ممنوعیت خرید کالاهای غیرمنطبق با استاندارد ملی اجباری توسط دستگاه‌های مشمول ماده (۱۶۰) این قانون، مؤسسات عمومی غیردولتی و مجریان طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای.

ج - قیمت‌گذاری، به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی محدود می‌گردد.

فهرست و ضوابط تعیین قیمت اینگونه کالاها و خدمات براساس قواعد اقتصادی، ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد کارگروهی متشکل از وزارت بازرگانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های ذی‌ربط و تصویب هیأت‌وزیران تعیین می‌گردد.

چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات فوق‌الذکر را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده می‌باید همزمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت گردد و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر شود.

ماده ۴۰ - دولت موظف است در جهت ارتقای سطح و جذب فناوری‌های برتر در بخش‌های مختلف اقتصادی، اقدام‌های ذیل را در برنامه چهارم به عمل آورد:

الف - برای ادغام شرکتهای، بنگاه‌ها و شکل‌گیری شرکتهای بزرگ، اقدام‌های ذیل مجاز است:

ادغام شرکتهای تجاری موضوع باب سوم «قانون تجارت» - به مجموعه تجارت (چاپ

سوم - ویرایش چهارم) از انتشارات این معاونت مراجعه شود. مادامی که موجب ایجاد تمرکز و بروز قدرت انحصاری نشود، به شکل یک جانبه (بقای یکی از شرکتها - شرکت پذیرنده و ادغام و ایجاد شخصیت حقوقی جدید - شرکت جدید)، با تصویب چهارپنجم صاحبان سهام در مجمع عمومی فوق العاده شرکتهای سهامی یا چهار پنجم صاحبان سرمایه در سایر شرکتهای تجاری موضوع ادغام، مجاز خواهد بود.

کلیه حقوق و تعهدات، دارائی، دیون و مطالبات شرکت یا شرکتهای موضوع ادغام، به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید انتقال خواهند یافت و پس از ادغام، شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید باتوجه به نوع آن مطابق مقررات «قانون تجارت» اداره خواهد شد.

کارکنان شرکتهای موضوع ادغام به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید انتقال خواهند یافت.

در صورت عدم تمایل برخی کارکنان با انتقال به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید، شرکت مزبور مکلف به بازخرید آنان مطابق مقررات قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ * - به مجموعه کار از انتشارات این معاونت مراجعه شود. می باشد.

چنانچه شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید در موارد خاص با نیروی کار مازاد مواجه باشد، مطابق قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲/۵/۲۶ * - قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲/۵/۲۶:

ماده ۱ به منظور برطرف شدن مشکلات و عوامل بازدارنده نوسازی و پیشرفت صنعتی و فراهم نمودن محیط سازگار و پیش برنده با هدف افزایش بازدهی، ارتقاء بهره‌وری و پویایی و رقابت پذیری صنایع کشور، اصلاحات مقرر در این قانون به شرح آتی اعمال و قوانین مغایر ملغی می‌گردد.

ماده ۲ به منظور فراهم شدن شرایط رقابتی، افزایش توان و کارایی پیمانکاران داخلی، افزایش اشتغال و سهم ساخت داخل طرحهای صنعتی و عمرانی کشور، اقدامهای زیر به عمل می‌آید: الف بانکها اجازه دارند تسهیلات مالی مورد نیاز برای شرکت پیمانکاران، مشاوران و واحدهای صنعتی در مناقصه‌های طرحهای عمرانی و صنعتی داخل یا خارج کشور را فراهم نمایند.

این تسهیلات به منظور تأمین مالی ضمانتنامه‌های ریالی و ارزی مورد نیاز برای شرکت در مناقصه و حسن انجام تعهدات، پیش پرداخت و کسور وجه الضمان و هزینه‌های دوران ساخت، نصب و تحویل موضوع قرارداد در نظر گرفته می‌شود و در ازاء اسناد و مدارک معتبر موضوع قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانکها و دستگاهها و سایر مؤسسات و شرکتهای دولتی به منظور تسهیل امر سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال بیشتر در طرحهای تولیدی و صادراتی مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۷ • و یا اعتبارات اسنادی ریالی و یا ارزی دارای اعتبار تا دوران بازپرداخت کارفرمایان دولتی یا خصوصی، حداکثر ظرف مدت پانزده روز پس از درخواست و تکمیل مدارک ذکر شده، تأمین می‌گردد.

وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون، نسبت به تجهیز منابع و تنظیم ضوابط تأمین مالی حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) مجموع هزینه‌های فوق‌الذکر اقدام نمایند.

• قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانکها و دستگاهها و سایر مؤسسات و شرکتهای دولتی به منظور تسهیل امر سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال بیشتر در طرحهای تولیدی و صادراتی مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۷:

ماده واحده - بانکها و دستگاهها و سایر مؤسسات و شرکتهای دولتی موظفند به منظور تضمین

بازپرداخت اعتبارات خود نسبت به اخذ وثایق ذیل اقدام کنند و بدون رضایت گیرنده اعتبار از اخذ وثیقه ملکی خارج از طرح خودداری نمایند.

۱ - در طرحهای تولیدی: رهن گرفتن اصل طرح - اسناد زراعی - ضمانت نامه‌های زنجیره‌ای اشخاص معتبر و یا اهالی روستا به ویژه در طرحهای کشاورزی امور دام و صنایع روستایی - چک یا سفته با ظهرنویسی ضامن معتبر - ذی نفع شدن در قراردادهای لازم‌الاجرا - اسناد اوراق بهادار و مشارکت - تضمین موسسات و شرکت‌های معتبر و یا پذیرفته شده در بورس - کالای ارزش دار - رهن مشترک - ضمانت نامه‌های بانکی - ضمانت و تعهدنامه کارکنان دولتی و موسسات و شرکت‌های معتبر (حداکثر تا بیست برابر حقوق و مزایا ماهیانه) - ماشینآلات سنگین و سبک - اموال منقول - حسابهای بانکی و گواهی سپرده ثابت - تعهد شرکت‌های بیمه - طلا و یا ارز خارجی - ضمانت‌نامه صندوق ضمانت صادرات ایران و یا ترکیبی از وثایق فوق و هر نوع تعهدنامه و قرارداد دیگری که می‌تواند موجب تضمین برگشت منابع بانک باشد.

۲ - در طرحهای صادراتی: بیمه نامه و یا ضمانت‌نامه اعتباری صادره توسط شرکت بیمه صادرات و سرمایه‌گذاری و یا صندوق ضمانت صادرات ایران، که مراجع مذکور موظفند فقط با اخذ سفته از صادرکنندگان کالا و خدمات تا سقف اعتباری حداقل به میزان متوسط عملکرد صادراتی سالیانه متقاضی و حداکثر به تشخیص خود، ضمانت‌نامه و یا بیمه نامه اعتباری (ارزی - ریالی) مورد قبول ذی‌نفع را صادر کنند و به منظور اعلام هماهنگی در سیستم مالی کشور در راستای جذب سرمایه‌های خارجی به جهت جلب اعتماد سرمایه‌گذاران، بانکها موظفند بدون قید و شرط، صرف اعلام کتبی صادر کننده، وثایق یاد شده را تضمین کنند.

ب مشاوران، پیمانکاران و سازندگان داخلی که از طریق شرکت در مناقصه، عهده دار انجام تمام یا بخشی از طرحهای عمرانی و صنعتی دستگاههای اجرایی، موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و شرکت‌های غیردولتی می‌شوند، از تسهیلات صدور ضمانت‌نامه بانکی، تامین اعتبارات بانکی و پوشش بیمه‌ای در نظر گرفته شده برای صدور خدمات فنی و مهندسی برخوردار می‌گردند.

• ماده ۱۱ قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷: سهام متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۱/۱۷ و اصلاحات بعدی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکتهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی (به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه) و همچنین سایر شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا، همچنین سهام متعلق به دستگاههای فوق‌الذکر در شرکت‌های غیردولتی و شرکتهایی که تابع قانون خاص می‌باشند، مشمول مقررات این فصل خواهند بود.

تبصره ۱ - سهام متعلق به دستگاههای مذکور در این ماده که مالکیت آنها به صورت هبه، صلح غیرمعمول یا هرگونه عقد دیگری انجام شده نیز مشمول مقررات این فصل می‌شوند.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری بانکها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در شرکتها، از شمول مقررات این فصل مستثنی است.

ج دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ضمن رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ •• موظفند قیمت‌های پیشنهادی شرکت‌کنندگان در مناقصه‌های اجرای طرحهای صنعتی و زیربنایی و خرید خدمات فنی و مهندسی خود را با اعمال ضرایب ارزیابی تا بیست درصد (۲۰٪) که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، مورد مقایسه و ارزیابی قرار دهند.

معیارهای تعیین ضرایب مورد عمل در این ماده متناسب با سهم ساخت داخل و استفاده از خدمات مشاوره و طراحی و مهندسی داخلی که در اجرای موضوع مناقصه توسط پیشنهاددهندگان تعهد

می‌شود و همچنین میزان جرانه عدم انجام تعهدات (میزان جرانه در متن قرارداد تصریح می‌شود)، بنا به پیشنهاد مشترک وزارت صنایع و معادن و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

•• قانون مزبور در زیرنویس جزء ۱ بند ج ماده ۱۳ قانون برنامه چهارم توسعه... در این مجموعه درج شده است.

ماده ۳ از تاریخ تصویب این قانون کلیه معافیت‌های حقوق ورودی (حقوق گمرکی و سودبازرگانی) کالاهای وارداتی به کشور به استثناء موارد مندرج در لایحه قانونی راجع به معافیت ماشین آلات تولیدی که توسط واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مجاز وارد می‌شود از پرداخت حقوق گمرکی و سودبازرگانی مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۴ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و لایحه قانونی معافیت حقوق گمرکی و سودبازرگانی ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی و لوازم یدکی مربوط مصوب ۱۳۵۸/۷/۵ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و اختیارات ناشی از ماده (۳۹) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰/۳/۳ لغو می‌گردد و تعیین میزان آن در اختیار دولت خواهد بود. •••

••• آیین‌نامه اجرایی ماده ۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۴ به منظور تشویق شرکتهای صنعتی به اصلاح ساختار مالی، معادل افزایش سرمایه پرداخت شده که طی چهارسال بعد از تاریخ تصویب این قانون صورت پذیرد، طی پنج سال درآمد مشمول مالیات آنها کسر خواهد شد.

شرکتهایی که نسبت سرمایه به بدهی آنها کمتر از سی درصد (۳۰٪) باشد و همچنین شرکتهایی که پس از افزایش سرمایه نسبت به کاهش آن اقدام نمایند، از تاریخ تصویب کاهش سرمایه، از این مشوق برخوردار نخواهند بود. ••••

•••• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۵ به منظور حفاظت از محیط زیست، شرکتهای و واحدهای صنعتی و معدنی مکلفند تا دو درصد (۲٪) سودخالص خود را بر اساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، صرف امور پژوهشی و تحقیقات زیست محیطی نمایند. •••••

شرکتهای دولتی موظفند اعتبارات موضوع این ماده را در بودجه‌های سالانه خود پیش‌بینی نمایند. ••••• به مجموعه تأمین اجتماعی از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

ماده ۶ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحات بعدی آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد: الف تبصره (۲) ماده (۱۳۲) به شرح ذیل اصلاح می‌گردد: بعد از کلمه "به استثنای" عبارت "واحدهای تولیدی فناوری اطلاعات با تایید وزارتخانه‌های ذی‌ربط و" اضافه می‌شود.

ب عبارت زیر به انتهای تبصره (۳) ماده (۱۳۸) اضافه می‌شود: "کارخانه‌های واقع در شعاع یکصدویست کیلومتری تهران و حوزه استحفاظی شهرهای بزرگ (مشهد، تبریز، اهواز، اراک، شیراز و اصفهان) که تاسیسات خود را کلابه شهرکهای صنعتی مصوب انتقال دهند، از تاریخ بهره‌برداری در محل جدید از نصف مدت معافیت مالیاتی موضوع این تبصره برخوردار خواهند شد. ماده ۷ وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداریها مکلفند کاربری اراضی تحت مالکیت واحدهای صنعتی (عرصه واحدهای صنعتی) را که در محدوده قانونی شهرها قرار دارند و جهت نوسازی به شهرکهای صنعتی مصوب انتقال می‌یابند به کاربری مسکونی، تجاری و یا اداری تغییر دهند. •

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۸ به دولت اجازه داده می‌شود تا پنجاه درصد (۵۰٪) قیمت روز حامل‌های انرژی را که طی پنج سال نسبت به معیارهای تدوین شده توسط کمیته موضوع ماده (۱۲۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ••، در فرآیند و یا محصولات صنعتی صرفه‌جویی گردد، به واحدهای صنعتی صرفه‌جویی کننده در قالب بودجه سنواتی دولت پرداخت نماید.

همچنین دولت می‌تواند در مواردی که مصرف انرژی در فرآیند و محصول، بیش از معیارهای تعیین شده باشد با تأیید وزارت صنایع و معادن تا معادل پنجاه درصد (۵۰٪) قیمت مازاد مصرف انرژی

را دریافت نماید. ●●●

●● ماده ۱۲۱ قانون برنامه سوم توسعه... در زیرنویس ماده ۲۰ قانون برنامه چهارم در این مجموعه درج شده است.

●●● آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۹ به منظور ارتقای سطح کیفی و بهره‌وری، نیروی انسانی شرکتهای صنعتی با مشارکت تشکل کارگری و مدیریت هر شرکت مشخص می‌گردد.

در صورت توافق طرفین در زمینه نیروی انسانی مورد نیاز و مازاد، نیروی مازاد با دریافت حداقل دو ماه آخرین مزد و مزایا بابت هر سال سابقه‌کار در واحد یا به وجه دیگری که توافق شود، مطابق ضوابط بند (الف) ماده (۷) قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶ • تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند.

در صورت عدم حصول توافق بین تشکل کارگری واحد و کارفرما، موضوع با نظرات طرفین به کار گروهی متشکل از نمایندگان دولت (وزارتخانه‌های صنایع و معادن، کار و امور اجتماعی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور) و سازمان تامین اجتماعی و تشکل‌های عالی کارفرمایی و کارگری احاله و حسب نظر کمیته مذکور، کارگران مازاد با پرداخت حق سنوات مقرر در قانون کار مطابق ضوابط بند (الف) ماده (۷) قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶ تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند.

ضوابط این ماده تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، قابل اجرا می‌باشد.

در صورت کافی نبودن منابع صندوق بیمه بیکاری برای پوشش اصلاح ساختار نیروی انسانی واحدهای صنعتی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است هر ساله اعتبارات مورد نیاز را در یک ردیف مشخص و جداگانه در قالب بودجه سالانه کل کشور در اختیار سازمان تامین اجتماعی قرار دهد. ●●

• بند الف ماده ۷ قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶:

ماده ۷ - مدت پرداخت مقرری بیمه بیکاری و میزان آن به شرح زیر است: الف - جمع مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری اعم از دوره اجرای آزمایشی و یا دایمی آن برای مجردین حداکثر ۳۶ ماه و برای متاهلین یا متکفلین حداکثر ۵۰ ماه براساس سابقه کلی پرداخت حق بیمه و به شرح جدول ذیل می‌باشد:

سابقه پرداخت حق بیمه	برای مجردین	برای متاهلین یا متکفلین
از ۶ ماه لغایت ۲۴ ماه	۶ ماه	۱۲ ماه
از ۲۵ ماه لغایت ۱۲۰ ماه	۱۲ ماه	۱۸ ماه
از ۱۲۱ ماه لغایت ۱۸۰ ماه	۱۸ ماه	۲۶ ماه
از ۱۸۱ ماه لغایت ۲۴۰ ماه	۲۶ ماه	۳۶ ماه
از ۲۴۱ ماه به بالا	۳۶ ماه	۵۰ ماه

تبصره - افراد مسن مشمول این قانون که دارای ۵۵ سال سن و بیشتر می‌باشند مادامی که مشغول به کار نشده‌اند می‌توانند تا رسیدن به سن بازنشستگی تحت پوشش بیمه بیکاری باقی بمانند.

●● آیین‌نامه اجرایی ماده ۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۱۰ کارفرمایان واحدهای صنعتی و تولیدی مجازند تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به ازاء هر نفر اشتغال جدید، یک نفر از کارکنان با سابقه پرداخت حق بیمه بیش از بیست و پنج سال را با پرداخت پنجاه درصد (۵۰٪) مابه‌التفاوت کسورات سنوات باقیمانده تا زمان بازنشستگی قانونی، پیش از موعد بازنشسته نمایند، پنجاه درصد (۵۰٪) دیگر مابه‌التفاوت کسورات توسط دولت در بودجه‌های سالانه کل کشور پیش‌بینی و پرداخت می‌گردد. ●●●

●●● آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی تسهیل و نوسازی صنایع

کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.
 ماده ۱۱ درصدهای مربوط به جرانم موضوع تبصره (۲) ماده (۱) قانون دریافت جرانم نقدی از کارفرمایان کارگاههای مشمول قانون تامین اجتماعی که ظرف مهلت مقرر نسبت به ارسال صورت مزد و حقوق بیمه‌شدگان وفق بیمه مربوط اقدام نمی‌نمایند مصوب ۱۳۷۳/۵/۹ • به دو درصد (۲) % تمام یا کسر بدهی پرداخت نشده به ازاء هر ماه تأخیر تغییر می‌یابد.

ماده ۱۲ کارفرمایان مشمول قانون تامین اجتماعی که دارای بدهی معوقه تا پایان سال ۱۳۸۰ به سازمان تامین اجتماعی می‌باشند، چنانچه حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ اجرای این قانون اصل حق بیمه و بیمه بیکاری قطعی شده را به سازمان یاد شده پرداخت و یا با توافق سازمان مزبور آن را تقسیط و اقساط تعیین شده را در سررسیدهای مربوط پرداخت نمایند، جرایم متعلقه اعم از جرایم تأخیر پرداخت حق بیمه و تأخیر ارسال صورت مزد و حقوق موضوع ماده (۱) قانون دریافت جرایم نقدی از کارفرمایان کارگاههای مشمول قانون تامین اجتماعی که ظرف مهلت مقرر نسبت به ارسال صورت مزد و حقوق بیمه‌شدگان و حق بیمه مربوط اقدام نمی‌نمایند مصوب ۱۳۷۳/۵/۹، •• بخشوده می‌شوند.

ماده ۱۳ یک تبصره به شرح زیر به ماده (۷۸) قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ ••• اضافه می‌گردد: تبصره سازمان تامین اجتماعی موظف است با درخواست کارفرمایان واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری، بیمه‌شدگانی را که حایز شرایط مقرر در ماده (۷۶) قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ باشند بازنشسته نماید.

چگونگی تامین منابع مربوط به هزینه‌های احتمالی ناشی از اجرای این تبصره به تصویب دولت خواهد رسید.

ماده ۱۴ دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، •••• بانکها و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی موظفند ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون، نسبت به اصلاح ساختار آن دسته از شرکتهای صنعتی که بیش از پنجاه درصد (۵۰%) سهام آنها را منفرداً یا مشترکاً در اختیار دارند اقدام نمایند و در مواردی که با اصلاح ساختار، بهره‌برداری اقتصادی از این واحدها امکان‌پذیر نباشد، از طریق مراجع ذیصلاح نسبت به انحلال آنها برنامه‌ریزی و اقدام نمایند.

•• و ••• به مجموعه تامین اجتماعی از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

•••• به زیرنویس بند ب ماده ۲ همین قانون مراجعه شود.

ماده ۱۵ متن زیر به بند (ج) ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران اضافه می‌گردد: "به استثنای مواردی از مواد خام و اولیه صنعتی که با نظر مشترک وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی به طور سالانه اعلام می‌شود، باید در اولویت برای تامین نیاز داخلی و با قیمتهای صادراتی تحویل کالا در مبدأ (BOF) عرضه شود"

ماده ۱۶ ورود ماشینآلات، تجهیزات تولیدی، قطعات یدکی و مواد اولیه و واسطه‌ای واحدهای صنعتی و معدنی و ابزارآلات صنعتی به صورت بدون انتقال ارز و بدون الزام به گشایش اعتبار، مجاز می‌باشد.

ماده ۱۷ انتشار اوراق مشارکت (بدون تضمین دولت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) برای شرکتهای پذیرفته شده در بورس با مجوز بورس اوراق بهادار به منظور استفاده از منابع آنها در طرحهای نوسازی و توسعه شرکت حداکثر به میزان پنجاه درصد (۵۰%) کل سرمایه‌گذاری ریالی پروژه و تا سقف هفتاد درصد (۷۰%) ارزش ویژه شرکت مجاز است. •

این اوراق قابل معامله در بورس اوراق بهادار خواهند بود.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور... در تاریخ ۱۳۸۳/۴/۱۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۱۸ شورای پول و اعتبار موظف است نرخ سود تسهیلات بانکی فعالیتهای تولیدی را که دارای پوشش بیمه باشند متناسب با کاهش میزان ریسک آنها کاهش دهد.

ماده ۱۹ وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون، ضوابط اجرایی و آیین‌نامه‌های لازم برای گشایش اعتبار اسنادی

اتکایی (Back to Back) و پیش خرید (سلف خریدن) و تنزیل (untDisco) کردن اعتبارات اسنادی صادراتی را با حق رجوع و بدون حق رجوع، به بانکها ابلاغ نمایند. بعد از ابلاغ آیین‌نامه کلیه بانکهای کشور با رعایت ضوابط، این قبیل خدمات را به صادرکنندگان کالا و خدمات فنی و مهندسی ارائه می‌نمایند.

ماده ۲۰ گمرک جمهوری اسلامی ایران موظف است صرفاً با اخذ ضمانتنامه بانکی و یا بیمه‌نامه یا سایر اوراق بهادار به میزان دو برابر حقوق ورودی نسبت به ترخیص کالاهای وارداتی موقت (مواد اولیه صنعتی) اقدام کند.

در مورد کالاهای واردات موقت، تضمین‌های مذکور پس از صادرات مجدد کالاهای قابل استرداد است و در صورتی که کالاهای وارد شده به صورت موقت از کشور خارج نشود ضمانت‌های ضبط شده و به حساب درآمدهای دولت واریز می‌شود.

ماده ۲۱ سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران مکلف است نسبت به مطالعه، سرمایه‌گذاری، تجهیز و ایجاد زیر بناهای لازم در بخش معدن، در راستای ایجاد مزیت نسبی اقتصادی، از درآمد خود در قالب بودجه سنواتی به نحوی هزینه نماید که امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بر روی معادن کشور میسر گردد.

ماده ۲۲ آیین‌نامه‌های اجرایی لازم برای تسریع در اجرای این قانون با پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های صنایع و معادن و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ظرف مدت سه ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید عمل خواهد شد.

سرمایه شرکتی که از ادغام شرکتهای موضوع این بند حاصل می‌گردد تا سقف مجموع سرمایه شرکتهای ادغام شده در آن، از پرداخت مالیات موضوع ماده (۴۸) قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و اصلاحیه‌های آن- ماده (۴۸) قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات بعدی:

ماده ۴۸ (اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷) - سهام و سهم‌الشرکه کلیه شرکتهای ایرانی موضوع قانون تجارت به استثنای شرکتهای تعاونی براساس ارزش اسمی سهام یاسهم‌الشرکه به قرار دو در هزار مشمول حق تمبر خواهد بود کسور صد (۱۰۰) ریال هم صد (۱۰۰) ریال محسوب می‌شود. معاف است.

دولت موظف است شرایط پیشگیری از ایجاد تمرکز، اعمال بروز قدرت، انحصار، دامنه مفید و مجاز ادغامها را تدوین و در تدوین لایحه تسهیل رقابت و کنترل انحصار پیش‌بینی نماید.

ب - در جهت افزایش توان رقابت‌پذیری بنگاههای فعال در صنایع نوین، اقدامات ذیل انجام پذیرد:

۱ - مناطق ویژه صنایع، مبتنی بر فناوریهای برتر را در جوار قطبهای علمی - صنعتی کشور و در مکانهای مناسب ایجاد نماید.

۲ - شهرکهای فناوری را در مکانهای مناسب ایجاد نماید.

۳ - به سرمایه‌گذاری بنگاههای غیردولتی از طریق سرمایه‌گذاری‌های مشترک، ایجاد و توسعه نهادهای تخصصی، تأمین مالی فناوری و صنایع نوین از قبیل نهاد مالی سرمایه‌گذاری خطرپذیر کمک نماید.

۴ - مؤسسات پژوهشی لازم را برای توسعه فناوریهای پیشرفته و جدید از طریق مشارکت شرکتهای و بنگاههای اقتصادی با مراکز پژوهشی (آموزش عالی) کشور ایجاد نماید.

ماده ۴۱ - دولت موظف است در برنامه چهارم، در جهت بهبود فضای کسب و کار در کشور و زمینه‌سازی توسعه اقتصادی و تعامل با جهان پیرامون، اقدامهای ذیل را به

عمل آورد :

الف - کنترل نوسانات شدید نرخ ارز در تداوم سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز، به صورت نرخ شناور مدیریت شده و با استفاده از ساز و کار عرضه و تقاضا، بادر نظر گرفتن ملاحظات حفظ توان رقابت بنگاه‌های صادرکننده و سیاست جهش صادرات با رعایت بند (۴) الزامات جدول شماره (۲) این قانون.

ب - تنظیم تعرفه‌های واردات نهاده‌های کالایی تولید (ماشینآلات و مواد اولیه) مبتنی بر حمایت منطقی و منطبق با مزیت‌های رقابتی از تولید داخلی آنها و در جهت تسهیل فعالیت‌های تولیدی صادرات گرا.

ج - برنامه ریزی و اجرای توسعه زیربناها با هدف کاهش هزینه‌های تولید، خلق مزیت‌های رقابتی و منطبق با نیازهای توسعه اقتصادی کشور.

د - بازنگری قانون و مقررات مربوط به نیروی کار با سازوکار سه جانبه‌گرایی (دولت - کارگر - کارفرما) به گونه‌ای که :

۱ - تکالیف معطوف به تأمین اجتماعی و شغلی، از متن قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ * به مجموعه قانون کار از انتشارات این معاونت مراجعه شود. مننزع و به قانون جامع تأمین اجتماعی و بیمه بیکاری منتقل گردد.

۲ - انعطاف لازم برای حل اختلافات در آن لحاظ شود.

۳ - متناسب با شرایط و مقتضیات خاص بخش‌های مختلف اقتصادی، مقررات خاصی را در متن قانون پیش‌بینی و به مورد اجرا گذارد.

ه - لایحه جامع تسهیل رقابت و کنترل و جلوگیری از شکل‌گیری انحصارات را در سال نخست برنامه چهارم تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

و - نسبت به گسترش و تعمیق بازار سرمایه و تنوع ابزارهای مورد استفاده در آن اقدام نماید.

ماده ۴۲ - مواد (۳۴) و (۸۸) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۳۴) و (۸۸) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ :

ماده ۳۴ - انجام بیمه‌های دستگاه‌های اجرایی به صورت انحصاری با شرکت سهامی بیمه ایران، موضوع ماده (۳۰) قانون بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰ * ، موقوف‌الاجراء می‌شود و به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود نسبت به عقد قرارداد بیمه با شرکت‌های بیمه داخلی اقدام کنند.

ضوابط اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید. ••

ماده ۸۸ - به منظور استفاده حداکثر از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور، دستگاه‌های اجرایی موضوع این قانون موظفند به هنگام انجام کلیه معاملات از پیمانکاران و سازندگان ایرانی در چارچوب رتبه‌بندی سازمان برنامه و بودجه دعوت به عمل آورند و با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی کشور در کلیه معاملات، شرایط یکسان ارزی و ریالی جهت پیمانکاران، مشاوران و سازندگان و تولیدکنندگان داخلی و خارجی معمول دارند.

• ماده ۳۰ قانون بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ : شرکت سهامی بیمه ایران عملیات خود را جز آنچه به موجب بندهای (۱، ۲، ۶ و ۷) ماده (۵) این قانون جزء وظایف و اختیارات بیمه مرکزی ایران قرار داده شده است برطبق اساسنامه خود ادامه خواهد داد.

وزارتخانه‌ها و موسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداریها و هر موسسه دیگری که اکثریت سرمایه آن متعلق به دولت یا سازمان‌های مزبور می‌باشد و یا تحت نظر دولت و یا سازمان‌های مزبور

اداره می‌شوند موظفند بیمه‌های خود را منحصراً در شرکت سهامی بیمه ایران انجام دهند. این حکم شامل شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی ذوب آهن ایران، شرکت هواپیمایی ملی ایران، بانک مرکزی ایران، بانک ملی ایران، سازمان مرکزی گسترش و نوسازی صنایع ایران و صندوق توسعه کشاورزی خواهد بود مگر آنکه مجمع عمومی هریک از این موسسات نسبت به بیمه آنها تصمیم دیگری اتخاذ نماید.

•• ضوابط اجرایی ماده مزبور در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده است. ماده ۶۱ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

فصل چهارم - توسعه مبتنی بر دانایی

ماده ۴۳ - دولت موظف است نظر به اهمیت نقش دانش و فناوری و مهارت، به‌عنوان اصلی‌ترین عوامل ایجاد ارزش افزوده در اقتصاد نوین، اقدام‌های زیر را به‌عمل آورد:

الف - نوسازی و بازسازی سیاستها و راهبردهای پژوهشی، فناوری و آموزشی به‌منظور توانایی پاسخگویی مراکز علمی، پژوهشی و آموزشی کشور به تقاضای اجتماعی، فرهنگی و صنعتی و کارکردن در فضای رقابت فزاینده عرصه جهانی، طی سال اول برنامه چهارم.

ب - تهیه برنامه‌های جامع توسعه علمی و فناوری کشور (به‌ویژه فناوری با سطوح عالی علوم و فناوری روز جهانی) در بخشهای مختلف، طی سال اول برنامه چهارم.

ج - پیش‌بینی تمهیدات لازم به‌منظور بهره‌برداری حداکثر از ظرفیت‌های ملی و منطقه‌ای حوزه‌های فناوری اطلاعات، فناوری زیستی و ریزفناوری، زیست محیطی، هوافضاها و هسته‌ای.

د - بازنگری در ساختار و نوسازی فرآیندهای تحقیقات و آموزش علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگ، به‌منظور توسعه کیفی و حرفه‌ای شدن پژوهش در حوزه مذکور و ایجاد توانایی نظریه‌پردازی در حوزه‌های اجتماعی در سطح جهانی و پاسخگویی به نیازهای تصمیم‌سازی در دستگاه‌های اجرایی کشور، طی سال اول برنامه چهارم.

ماده ۴۴ - دولت موظف است به‌منظور استقرار جامعه اطلاعاتی و تضمین دسترسی گسترده امن و ارزان شهروندان به اطلاعات موردنیاز اقدام‌های ذیل را به‌عمل آورد:

الف - حمایت از سرمایه‌گذاری در تولید و عرضه انواع محتوی و اطلاعات به زبان فارسی در محیط رایانه‌ای با تکیه بر توان بخش خصوصی و تعاونی.

ب - اتخاذ تدابیر لازم به‌منظور کسب سهم مناسب از بازار اطلاعات و ارتباطات بین‌المللی استفاده از فرصت منطقه‌ای ارتباطی ایران از طریق توسعه مراکز اطلاعاتی اینترنتی ملی و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی با تکیه بر منابع و توان بخش‌های خصوصی و تعاونی و جلب مشارکت بین‌المللی.

ج - تهیه و تصویب سند راهبردی برقراری امنیت در فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور در محیط‌های رایانه‌ای حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم.

ماده ۴۵ - دولت موظف است به‌منظور گسترش بازار محصولات دانایی محور و دانش‌بنیان، تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی و نوآوری و گسترش نقش

بخش خصوصی و تعاونی در این قلمرو، اقدام‌های ذیل را به انجام برساند :

الف - طراحی و استقرار کامل نظام جامع حقوق مالکیت معنوی، ملی و بین‌المللی و پیش‌بینی ساختارهای اجرایی لازم.

ب - تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های ثبت جواز امتیاز علمی (Patent) در سطح بین‌المللی و خرید جوازهای امتیاز علمی ثبت شده داخلی، توسط تولیدکنندگان.

ج - اتخاذ تدابیر لازم جهت بیمه قراردادهای پژوهشی، فنی و فعالیتهای تولیدی و خدماتی که براساس دستاوردها و نتایج یافته‌های پژوهشی داخلی انجام می‌گیرد.

د - حمایت از کلیه پژوهشهای سفارشی (دارای متقاضی) از طریق پیش‌بینی اعتبار در بودجه سنواتی، مشروط به اینکه حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه‌های آن را کارفرما تأمین و تعهد کرده باشد.

ه- توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد فعالیتهای دانایی محور در بخش دولتی و خصوصی به ویژه ایجاد و گسترش پارکها و مراکز رشد علم و فناوری.

و - اقدام برای اصلاح قوانین و مقررات و ایجاد تسهیلات لازم جهت ارجاع کار و عقد قرارداد فعالیتهای پژوهشی و فنی دولت با بخش خصوصی و تعاونی و حمایت از ورود بخش خصوصی و تعاونی به بازارهای بین‌المللی در قلمرو دانش و فناوری.

ز - اتخاذ تدابیر و راهکارهای لازم جهت حمایت مالی مستقیم از مراکز و شرکتهای کوچک و متوسط بخش خصوصی و تعاونی برای انجام تحقیقات توسعه‌ای که منجر به ابداع، اختراع و ارتقای محصولات و روشها می‌شود.

ح - کمک به تأسیس و توسعه صندوقهای غیردولتی پژوهش و فناوری.

ط - پیش‌بینی تمهیدات و سازوکارهای لازم به‌منظور ارزش گذاری و مبادله محصولات نامشهود دانایی محور.

ماده ۴۶ - دولت موظف است به‌منظور برپاسازی نظام جامع پژوهشی و فناوری، اقدام‌های ذیل را انجام دهد:

الف - طراحی و پیاده‌سازی نظام ملی نوآوری براساس برنامه جامع توسعه فناوری و گسترش صنایع نوین.

ب - ساماندهی نظام پژوهش و فناوری کشور (تا پایان سال اول برنامه چهارم) از طریق تعیین اولویتها، هدفمند کردن اعتبارات و اصلاح ساختاری واحدهای پژوهشی در قالب مأموریت‌های ذیل:

- تربیت نیروی انسانی روزآمد در فرآیند پژوهش و فناوری.
- توسعه مرزهای دانش.
- تبدیل ایده به محصولات و روشهای جدید.
- تدوین و تولید دانش فنی و انجام تحقیقات نیمه صنعتی.
- انتقال و جذب فناوری.
- پژوهش به‌منظور افزایش توان رقابتی بخش‌های تولیدی و خدماتی کشور.
- انجام پژوهشهای کاربردی درخصوص حل مشکلات کشور.
- ج - نوسازی شیوه‌های مدیریت بخش پژوهش از جمله: ایجاد شبکه‌های واحدهای پژوهش و فناوری همگن به عنوان دستگاههای اجرایی با مأموریت توزیع هدفدار و بهینه اعتبارات تحقیقاتی و نظارت و پایش فعالیتهای در زمینه‌های علمی مربوطه با تکیه بر شاخصهای جهانی.

د - توسعه همکاریهای مؤثر بین‌المللی در عرصه پژوهشی و فناوری از طریق اصلاح و ساده‌سازی قوانین و مقررات مربوطه.

ه - افزایش یکنواخت سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری (موضوع مأموریت‌های مندرج در بند <ب>) به میزان حداقل دو درصد (۲٪) تولید ناخالص داخلی از محل اعتبارات عمومی دستگاههای اجرایی و یک درصد (۱٪) درآمد عملیاتی شرکتهای دولتی، بانکها (به‌استثنای سود سپرده‌های بانکی) و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و بخش غیردولتی تا پایان برنامه چهارم و سمت‌دهی سرمایه‌گذاری فوق در جهت پژوهش‌های مأموریت‌گرا و تقاضامحور.

ماده ۴۷ - به‌منظور ایجاد و توسعه شرکتهای دانش‌بنیان و تقویت همکاریهای بین‌المللی، اجازه داده می‌شود واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارکهای علم و فناوری درجهت انجام مأموریت‌های محوله از مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار، معافیت‌های مالیاتی و عوارض، سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی برخوردار گردند.

ماده ۴۸ - دولت موظف است به‌منظور ارتقای پیوستگی میان سطوح آموزشی و توسعه فناوری، کارآفرینی و تولید ثروت در کشور، در طول برنامه چهارم اقدام‌های ذیل را انجام دهد:

الف - زمینه‌سازی و انجام حمایت‌های لازم برای ایجاد شرکتهای غیردولتی توسعه فناوری و شرکتهای خدماتی مهندسی با مأموریت تولید، انتقال و جذب فناوری.

ب - تدوین ضوابط و ارائه حمایت‌های لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال بخشی از فعالیتهای تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکتهای داخلی.

ج - اتخاذ تدابیر لازم درجهت اصلاح نظام آموزش کشور و آزمونهای ورودی دانشگاهها باتوجه به سوابق تحصیلی در سنوات دوره متوسطه و جلب مشارکت دانشگاهها به‌منظور ارتقای توانایی خلاقیت، نوآوری، خطرپذیری و کارآفرینی آموزش گیرندگان و ایجاد روحیه آموختن و پژوهش مستقل در میان نسل جوان.

ماده ۴۹ - دولت موظف است برای زمینه‌سازی و تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری با هدف توسعه کمی و کیفی، از ابتدای برنامه چهارم اقدامات ذیل را در مأموریت‌ها و ساختار دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای پاسخگویی به نیازهای بخش‌های مختلف کشور به‌انجام برساند:

الف - دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند صرفاً براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی خاص، مصوب هیأت‌های امنای مربوط که به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد می‌رسد، بدون

الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی * - به مجموعه قانون محاسبات عمومی (چاپ دوم - ویرایش اول) از این معاونت مراجعه شود. ، قانون استخدام کشوری و سایر قوانین و مقررات عمومی اداری و مالی و استخدامی اداره خواهند شد و تا زمانی که آیین‌نامه‌ها و مقررات موردنیاز به تصویب هیأت امنا نرسیده است طبق مقررات سابق عمل خواهد شد.

اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی دولت براساس قیمت تمام شده به دستگاههای اجرایی یادشده اختصاص می‌یابد.

اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اختصاصی این مؤسسات کمک تلقی شده و پس از پرداخت به هزینه قطعی منظور می‌گردد.

سهام دولت در هزینه‌های آموزش عالی بخش دولتی بر مبنای هزینه سرانه تعیین و نسبت آن به بودجه عمومی دولت براساس رشد پوشش جمعیت دانشجویی در مقایسه با عدد مشابه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران افزایش می‌یابد.

ب - هرگونه اصلاح ساختار مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستانهای تخصصی منحصرأ مشمول مفاد این ماده می‌باشند.

ج - ارزیابی مستمر دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی دولتی و خصوصی توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری انجمن‌های علمی و مداخله براساس آن و سرمایه‌گذاری در علوم منتخب و تکیه بر ایجاد قطب‌های علمی براساس مزیت‌های نسبی و نیازهای آتی کشور.

د - بازنگری در رشته‌های دانشگاهی بر مبنای نیازهای اجتماعی، بازار کار و تحولات علمی، در راستای توسعه علوم میان رشته‌ای با تأکید بر علوم انسانی.

ه - ایجاد تولیت واحد در سیاست‌گذاری و مدیریت امور مربوط به استعدادهای درخشان و نیز بهره‌برداری بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود در این زمینه، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجازند از تأسیس باشگاه غیردولتی و صیانت از استعدادهای درخشان کشور حمایت نمایند.

ماده ۵۰ - به منظور پاسخگویی مناسب به افزایش تقاضا برای ورود به آموزش عالی با استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود و حمایت از مشارکتهای مردمی :

الف - به دستگاههای اجرایی دارای واحد آموزش عالی وابسته اجازه داده می‌شود برای ظرفیت مازاد بر نیاز خود با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی در مقطع کاردانی دانشجو پذیرش کرده و هزینه آن را از متقاضیان دریافت و صددرصد (۱۰۰٪) آن را به حساب درآمد اختصاصی واریز نمایند.

درآمد اختصاصی مذکور مشمول مفاد ماده (۴) قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ * - ماده (۴) قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ :

ماده ۴ - کلیه اعتبارات جاری و عمرانی و اختصاصی منظور در قانون بودجه کل کشور تا آخر سال مالی قابل تعهد و پرداخت است و مانده وجوه اعتبارات مصرف‌نشده هر سال به سال بعد منتقل و ضمن بودجه تفصیلی آن سال مؤسسه منظور خواهد شد. است و براساس مقررات مربوط به

اجرای این دوره‌ها و ارتقای کیفیت واحد آموزشی اختصاص می‌یابد. در مواردی که کسب آموزشها توسط آموزش گیرنده موجب تعهد خدمت یا ارتقاء رتبه استخدامی فرد می‌گردد، دستگاههای مربوطه می‌بایستی مجوز لازم را از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اخذ کنند.

اجرای دوره‌های کارشناسی در رشته‌هایی که امکان برگزاری آن در دیگر دانشگاهها میسر یا به صرفه و صلاح نباشد به صورت استثنا و با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی بلامانع است.

ب - به منظور دسترسی به فرصت‌های برابر آموزشی و ارتقای پوشش جمعیت دانشجویی (نسبت جمعیت دانشجویی به جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال) به سی درصد (۳۰٪) تا پایان برنامه چهارم، به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اجازه داده می‌شود از طریق تنوع بخشی به شیوه‌های ارائه آموزش عالی نسبت به برگزاری دوره‌های تحصیلی از قبیل: شبانه، نوبت دوم، از راه دور (نیمه حضوری)، آموزش‌های مجازی، دوره‌های مشترک با دانشگاههای معتبر خارجی و دوره‌های خاص اقدام کرده و هزینه‌های مربوط را با تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد از داوطلبان اخذ و به حساب درآمد اختصاصی دانشگاهها واریز نمایند.

درآمد اختصاصی مذکور مشمول مفاد ماده (۴) قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ * - به زیرنویس بند <الف> همین ماده مراجعه شود. است.

شهریه دانشجویان جانباز بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و فرزندان آنان، فرزندان شاهد، آزادگان و فرزندان آنان و دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از محل اعتبارات ردیف خاص و توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تأمین می‌شود.

تعداد دانشجویان مشمول این بند به تفکیک هر استان باید همه ساله توسط نهادها و دستگاههای ذی ربط به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی گزارش شود.

ج - به دولت اجازه داده می‌شود تسهیلات اعتباری به صورت وام بلندمدت قرض‌الحسنه را در اختیار صندوقهای رفاه دانشجویان یا سایر نهادهای ذی ربط قرار دهد تا بخشی از دانشجویان دوره‌های مذکور در بند (ب) این ماده و دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی و پیام نور که امکان پرداخت شهریه را ندارند بتوانند با استفاده از این وام شهریه خود را پرداخت و پس از فراغت از تحصیل به تدریج بازپرداخت کنند.

د - دولت موظف است به منظور حمایت از دانشجویان، آن عده از مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی دارای مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که صندوق رفاه دانشجویان آنها تشکیل نشده است اعتبار خاصی را علاوه بر اعتبارات معمول به‌طور موقت در اختیار صندوق رفاه دانشجویان قرار دهد تا به عنوان وام قرض‌الحسنه بلندمدت در اختیار دانشجویان این‌گونه مؤسسات قرار گیرد.

استفاده‌کنندگان وام مذکور موظف به بازپرداخت آن در اقساط بلندمدت پس از فراغت از تحصیل هستند.

- ه - دانشگاه پیام نور از محل دریافت شهریه از دانشجویان، کمکهای مردمی و اعتبارات بودجه عمومی اداره می‌گردد.
- و - به دولت اجازه داده می‌شود به طرحهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد و توسعه واحدهای آموزش عالی در صورت انطباق با ضوابط و سیاستهای آموزش عالی کشور و حسب مورد براساس ضوابط وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری از محل بودجه عمومی، یارانه سود اعتبارات بانکی اعطا کند.
- ایجاد آموزشکده‌های غیردولتی به منظور توسعه دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی، در اولویت استفاده از تسهیلات بانکی مذکور خواهد بود.
- ز - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند به منظور ارتقاء توانمندی دانشگاههای مادر و مهم دولتی کشور در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی در مقایسه با دانشگاههای معتبر بین‌المللی برنامه ویژه‌ای تهیه و حداکثر تا پایان سال اول برنامه به‌تصویب هیأت وزیران برسانند.
- ح - اعطای مدرک و یا واسطه شدن در اعطای مدرک دانشگاهی به هر صورت و تحت هر عنوان بدون اخذ مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط ممنوع و اشخاص متخلف مشمول ماده واحده قانون تعطیل مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دائر شده و می‌شوند مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۷ * - ماده واحده قانون تعطیل مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دائر شده و می‌شوند مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۷:
- ماده واحده - اشخاصی که بدون مجوز از مراجع قانونی اقدام به ایجاد مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی از قبیل دانشگاه، موسسه عالی یا تحقیقاتی، مدرسه و آموزشگاه که از وظائف وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی، آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌باشد نمایند و بعد از صدور دستور انحلال طبق ضوابط مقرر موسسه یا واحد مربوطه را دائر نگاهدارند در حکم کلاهبردار محسوب و در صورت شکایت وزارتخانه مربوطه تحت تعقیب قانونی قرار خواهند گرفت. می‌باشند.
- ط - اعطای موافقت اصولی و فراهم نمودن سازوکار لازم برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد و توسعه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت می‌پذیرد.
- ضوابط راه‌اندازی مؤسسات مذکور پس از تکمیل و آماده بودن مؤسسات برای بهره‌برداری و مدیریت علمی مجری خواهد بود.
- ی - به منظور جلوگیری از خروج بی‌رویه سرمایه‌های انسانی، فکری، علمی و فنی کشور، دولت موظف است در سال اول برنامه چهارم توسعه ضمن انجام مطالعات و بررسی راهکارهای مناسب، اقدامات قانونی لازم را به عمل آورد.

ماده ۵۱ - بند (الف) ماده (۱۵۴) و بندهای (الف) و (ب) ماده (۱۴۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۷ * - بند (الف) ماده (۱۵۴) و بندهای (الف) و (ب) ماده (۱۴۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۷:

ماده ۱۴۴ - الف - در مواردی که اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی برای احداث، توسعه تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی و خوابگاه و سالن‌های غذاخوری و کتابخانه‌ها و خوابگاههای دانش‌آموزی و دانشجویی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در چارچوب مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در چارچوب طرح جامع و یا طرح توسعه آنها هزینه‌هایی را انجام می‌دهند، این هزینه‌ها به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی مورد محاسبه قرار می‌گیرد.

ب - اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که اموال خود را مانند ساختمان، منازل مسکونی، باغ، زمین، سهم الارث به آموزش و پرورش، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و نیروی مقاومت بسیج (شامل رده‌ها) و حوزه‌های علمیه و دانشگاه آزاد اسلامی و مراکز تحقیقاتی وابسته به دانشگاهها و سازمان تربیت بدنی انتقال می‌دهند از پرداخت هر گونه عوارض و مالیات نقل و انتقال معاف می‌باشند.

بند الف ماده ۱۵۴ - به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور و مراکز تحقیقاتی مصوب اجازه داده می‌شود با رعایت مراتب زیر نسبت به تشکیل شرکتهای دولتی خدمات علمی، تحقیقاتی و فنی با مقررات خاص و تابع قانون تجارت مبادرت کنند.

۱ - خدمات این شرکتها صرفاً در محدوده تحقیقات و خدمات علمی و فنی است که شرکتها و مؤسسات بخش غیردولتی و غیرعمومی قادر به انجام آنها نیستند و دانشگاه را از اهداف اصلی آموزشی و پژوهشی خود دور نمی‌کند.

۲ - حداکثر چهل و نه درصد (۴۹٪) از سهامداران این شرکتها اعضای هیأت علمی، کارشناسان پژوهشی، تکنسینها و کارکنان همان دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و مرکز تحقیقاتی و پژوهشی بوده و سهامداران و شرکت مربوطه از محدودیت قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین، دولت و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲ • مستثنی است.

اساسنامه نمونه و یا خاص هریک از شرکتهای فوق در هریک از دانشگاهها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی و پژوهشی با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

• به مجموعه معاملات و اموال دولتی از انتشارات این معاونت مراجعه شود. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۵۲ - دولت موظف است به منظور تضمین دسترسی به فرصتهای برابر آموزشی به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، گسترش دانش، مهارت و ارتقاء بهره‌وری سرمایه‌های انسانی به‌ویژه برای دختران و توسعه کمی و کیفی آموزش عمومی آن دسته از اقدامهای ذیل که جنبه قانونگذاری ندارد را به انجام برساند:

الف - توسعه زمینه‌های لازم برای اجرای برنامه آموزش برای همه.

ب - اجباری کردن آموزش تا پایان دوره راهنمایی، به تناسب تأمین امکانات و به‌تدریج در مناطقی که آموزش و پرورش اعلام می‌کند به طوری که در پایان برنامه چهارم این امر محقق گردد.

ج - علاوه بر تأمین اعتبارات عمومی بخش آموزش، نسبت به اتخاذ تدابیر لازم به‌منظور توسعه استقلال مالی، مدیریتی و اجرایی واحدهای آموزشی (مدارس)، در جهت استفاده هرچه بیشتر از سرمایه و توان اجرایی بخش غیردولتی، در توسعه ظرفیتهای و ارتقاء بهره‌وری آنها اقدام نماید.

د - اصلاحات لازم را در زمینه برنامه‌های آموزشی و درسی و تعمیق و بهبود آموزش ریاضی، علوم و زبان انگلیسی انجام دهد.

ه - ارتقاء توانایی و مهارت حرفه‌ای معلمان، با تدوین استانداردهای حرفه‌ای معلم، از

جهت دانش، رفتار و عملکرد با استفاده از تجارب بین‌المللی و شرایط بومی کشور.
و - افزایش انگیزه شغلی معلمان با تأمین جایگاه و منزلت حرفه‌ای مناسب و اصلاح نظام پرداخت متناسب با میزان بهره‌وری و کیفیت خدمات آنها.

ز - در صورتی که خروجی نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش در طول سالهای برنامه چهارم توسعه بیش از میزان پیش‌بینی شده در جدول شماره (۹) این قانون برای دستگاه فوق باشد، آموزش و پرورش مجاز است پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نسبت به بکارگیری حداکثر نیمی از میزان مازاد بر سهمیه خروجی پیش‌بینی شده، با اولویت در مناطق کمتر توسعه یافته و منحصرأ برای امر آموزش اقدام نماید.

ح - تدوین و اجرای نظام سنجش صلاحیت علمی و رتبه‌بندی معلمان و ارتقاء سطح آموزشی آنان.

ط - برنامه‌ریزی برای تدوین برنامه آموزشی ارتقاء سلامت و شیوه‌های زندگی سالم.
ی - تدوین و اجرای طرح راهبردی سوادآموزی کشور، با در نظر گرفتن شرایط جغرافیایی، زیستی، اجتماعی و فرهنگی مناطق مختلف کشور با رویکرد جلب مشارکتهای مردمی و سازمانهای غیردولتی به طوری که تا پایان برنامه چهارم، با سواد افراد حداقل زیر سی سال به طور کامل تحقق یابد.

ک - بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی و درسی کلیه سطوح و تجهیز مدارس کشور، به امکانات رایانه‌ای و شبکه اطلاع‌رسانی.

ل - روزآمد نگهداشتن دانش و مهارتهای کارکنان آموزش و پرورش در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات.

م - پیش‌بینی تسهیلات و امکانات لازم برای نوسازی، مقاوم‌سازی و استاندارد و متناسب نمودن فضاهای آموزشی، به ویژه مدارس دخترانه و تنظیم سازوکارهای حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز.

ن - وضع و اجرای مقررات لازم برای تأمین، جذب و نگهداشت نیروی انسانی مورد نیاز مناطق کمتر توسعه یافته کشور از قبیل صدور مجوزهای استخدامی، در قالب جدول شماره (۹) این قانون خرید خدمات آموزشی و اقدامهای رفاهی.

س - فراهم کردن امکانات مناسب برای رفع محرومیت آموزشی از طریق گسترش مدارس شبانه‌روزی، روستا مرکزی و خوابگاههای مرکزی، آموزش از راه دور و رسانه‌ای و تأمین تغذیه، آمد و شد و بهداشت دانش‌آموزان و سایر هزینه‌های مربوط به مدارس شبانه‌روزی و نیز ایجاد و گسترش اماکن و فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی به تناسب جنسیت و تهیه و اجرای برنامه‌های لازم برای گسترش آموزش پیش‌دبستانی و آمادگی به‌ویژه در مناطق دوزبانه.

ع - آیین‌نامه اجرایی بندهای (و)، (ح)، (ی)، (م) و (ن) این ماده با پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۵۳ - مواد (۱۴۹) و (۱۵۱) و بند (الف) ماده (۱۴۷) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۱۴۹) و (۱۵۱) و بند (الف) ماده (۱۴۷) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۴۷ - در جهت تحقق کامل اهداف تأسیس صندوق ذخیره فرهنگیان موضوع تبصره (۶۳)

قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۲۰/۹/۱۳۷۳ و تأمین هرچه بیشتر رفاه و ارتقای وضعیت معیشتی فرهنگیان کشور، دولت مکلف است:

الف - کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت صندوق ذخیره فرهنگیان را پذیرفته‌اند و یا خواهند پذیرفت باید ماهانه درصدی از حقوق و مزایای خود را تا پنج درصد (۵%) به حساب صندوق واریز کنند و دولت نیز موظف است همه ساله معادل سهم واریزی اعضاء به صندوق ذخیره فرهنگیان به طور کامل در ردیف اعتباری خاص در بودجه سال مربوطه منظور و پرداخت نماید.

ماده ۱۴۹ - الف - به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود اجاره اماکن و فضاهای آموزشی در فرصتهایی که از آنها استفاده نمی‌کند را از طریق انعقاد قرارداد و با حق اولویت برای فرهنگیان دریافت نموده و براساس مفاد بند (ب) این ماده هزینه نماید. در این خصوص فرهنگیان مشمول قانون منع مداخله کارکنان در معاملات دولتی نخواهند بود.

ب - به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود، درآمدهایی را که براساس قوانین مصوب، دریافت می‌کند به حسابهایی که توسط خزانه برای هر یک از دستگاههای اجرایی ملی و استانی افتتاح می‌شود واریز کند تا به حساب درآمد اختصاصی دستگاه مربوط منظور شود. همه ساله معادل صددرصد (۱۰۰%) وجوه واریزی، از محل اعتبار درآمد اختصاصی دستگاه ذی‌ربط که به همین منظور در قانون بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه مربوط قرار خواهد گرفت.

ج - تعرفه‌های مربوط به بند (الف) این ماده در دستگاههای اجرایی ملی بنابه پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیأت وزیران و تعرفه‌های مربوط به دستگاههای اجرایی استانی به تصویب شورای آموزش و پرورش استان خواهد رسید.

ماده ۱۵۱ - به منظور هماهنگی امر سیاستگذاری آموزشهای فنی و حرفه‌ای اعم از رسمی و غیررسمی شامل آموزشهای کاردانی و علمی کاربردی که متولی آن وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای متوسطه و کار و دانش که متولی آن وزارت آموزش و پرورش و آموزشهای فنی و حرفه‌ای کوتاهمدت که متولی آن وزارت کار و امور اجتماعی و آموزشهای ضمن خدمت کارکنان دولت و مدیریت حرفه‌ای تخصصی که متولی آن سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌باشند، شورای عالی کارآموزی [مواد (۵) و (۶) و (۷) قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹ مجلسین سنا و شورای ملی سابق] و شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (مصوب ۱۳۵۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و شورای عالی •• آموزشهای علمی، کاربردی (مصوب سال ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی •••) منحل و ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای به ریاست معاون اول رئیس جمهور و عضویت وزرای آموزش و پرورش، کار و امور اجتماعی، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی و جهادسازندگی و رئیس سازمان برنامه و بودجه و دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور و رئیس مرکز امور مشارکت زنان تشکیل می‌گردد. سایر وزرا حسب مورد و به تشخیص و دعوت رئیس ستاد در جلسات شرکت خواهند نمود. رئیس سازمان برنامه و بودجه دبیر ستاد می‌باشد. سایر وظایف و اختیارات شوراهای مذکور به وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفویض می‌گردد. تصمیمات این ستاد پس از تأیید هیأت وزیران برای کلیه وزارتخانه‌ها و شوراهای در امور مذکور لازم‌الاجرا خواهد بود.

آیین‌نامه اجرایی این ماده طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد ستاد به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. •••

• مواد ۵، ۶ و ۷ قانون کارآموزی مصوب ۱۳۴۹/۲/۲۸:

ماده ۵ - به منظور تعیین خط مشی کلی کارآموزی کشور شورایی به نام شورای عالی کارآموزی مرکب از وزرای کار و امور اجتماعی - اقتصاد - آموزش و پرورش - علوم و آموزش عالی مدیر عامل سازمان برنامه - رییس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و یا معاونین آنان و دو نفر از مطلعین امور تعلیمات حرفه‌ای به انتخاب اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و یک نفر از کارگران مطلع به انتخاب وزیر کار و امور اجتماعی تشکیل می‌شود.

ریاست شورا با وزیر کار و امور اجتماعی و در غیاب مشارالیه با وزیر آموزش و پرورش خواهد

بود.

تبصره ۱ - شورای عالی دارای دبیرخانه‌ای خواهد بود که در وزارت کار و امور اجتماعی تشکیل می‌شود.

تبصره ۲ - طرز تشکیل جلسات و تشکیلات داخلی دبیرخانه شورای عالی کارآموزی به وسیله آیین نامه‌ای که به تصویب شورای عالی مذکور خواهد رسید تعیین می‌شود.

ماده ۶ - وظایف شورای عالی کارآموزی عبارت است از: تعیین خط مشی و برنامه کلی کارآموزی در کشور و نظارت بر نحوه مصرف درآمد حاصله از اجرای این قانون - تعیین حدود اختیارات و وظایف کمیته‌های کارآموزی - تهیه و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به قرارداد کارآموزی مدت و نحوه کارآموزی - دستمزد کارآموزان و سایر مسائل مربوط به امور کارآموزی.

تبصره - شورای عالی کارآموزی می‌تواند در اجرای این قانون به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی قسمتی از وظایف خود را به کمیته کارآموزی تفویض نماید.

ماده ۷ - شورای عالی کارآموزی بنا به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تدریج حرفه‌ها و مناطقی را که باید در آن کارآموزی انجام شود و صنایع مشمول این قانون را با توجه به طبقه بندی مشاغل و استانداردهای آموزشی و با در نظر گرفتن نوع حرف و صنایع و فراهم بودن موجبات آموزشی تعیین و اعلام خواهد شد.

•• لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای مصوب ۲۰/۲/۱۳۵۹ و آیین‌نامه اجرایی شورای عالی مزبور که پیوست لایحه قانونی به تصویب رسیده در صفحه ۷۰ مجموعه قوانین سال ۱۳۵۹ روزنامه رسمی درج شده است.

••• جهت اطلاع از مصوبه "تشکیل شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی مصوب ۱۱/۱۰/۱۳۶۹" و "آیین‌نامه تشکیل شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی مصوب ۹/۱۱/۱۳۶۹"، به صفحات ۱۳۸ و ۱۴۰ جلد دوم مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

•••• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۵۱ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۱/۸/۱۳۷۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۵۴ - الف - دستگاههای اجرایی موظفند درصدی از اعتبارات هزینه‌ای خود را برای طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی ضمن خدمت کارکنان خود (خارج از نظام آموزش عالی رسمی کشور) در برنامه آموزش کارکنان دولت پیش‌بینی و در موارد زیر هزینه کنند:

۱ - دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل موردتصدی کارکنان به‌منظور افزایش سطح کارایی و ارتقای مهارتهای شغلی آنان (به‌خصوص برای زنان) به ویژه از طریق آموزشهای کوتاه مدت.

۲ - دوره آموزشی ویژه مدیران.

ب - کلیه دستگاههای اجرایی موظفند در چارچوبی که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌کند، حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، برنامه‌های آموزشی سالانه خود را برای دوران برنامه چهارم تهیه و اجرا نمایند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل: تعیین سهم اعتباری و چگونگی هزینه‌نمودن اعتبار بند (الف) این ماده و پیش‌بینی الزامات و تشویقات قانونی طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۵۵ - دولت مکلف است به منظور گسترش دانش و مهارت، اصلاح هرم تحصیلی نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، کاهش فاصله سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور با سطح استانداردهای جهانی و ایجاد فرصتهای جدید شغلی برای جوانان، برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی کشور، ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون در محورهای زیر، سازوکارهای لازم را تهیه و با پیش‌بینی الزامات مناسب اجرا نماید :

الف - انجام اقدامات قانونی لازم به منظور برپایی نهاد سیاستگذار در آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی، باتوجه به تجربیات جهانی و داخلی به‌عنوان مرجع اصلی تصویب چشم‌اندازها، راهبردها و سیاستهای کلان بخش و تا زمان شکل‌گیری نهاد ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای موضوع ماده (۱۵۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷* - به زیرنویس ماده ۵۳ مراجعه شود. به‌کار خود ادامه خواهد داد.

ب - استمرار نظام کارآموزی و کارورزی برای تمام آموزشهای رسمی (متوسطه و عالی)، غیر رسمی فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی.

ج - تدوین نظام استاندارد و ارزیابی مهارت نیروی کار کشور با رویکرد بین‌المللی.

د - طرح جامع توسعه منابع انسانی موردنیاز این بخش شامل؛ جذب، انگیزش، ارتقای شغلی، آموزش، بهسازی و نگهداشت نیروی انسانی.

ه - نظام حمایت از مؤسسات و بنگاههای دولتی و بخش غیردولتی، در توسعه آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته.

و - نوسازی و بازسازی ساختارها، امکانات و ارتقای کیفیت آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی و توسعه مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، فناوری اطلاعات و ارتباطات با حداکثر مشارکت بخش خصوصی و تعاونی و بهره‌گیری از همکاریهای بین‌المللی.

ز - استفاده از توان و امکانات بخشهای دولتی و غیردولتی، در توسعه آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی.

ح - نیازسنجی و برآورد نیروی انسانی کاردانی موردنیاز و صدور مجوز لازم و حمایت به‌منظور تأسیس و توسعه مراکز آموزش دوره‌های کاردانی در بخش خصوصی و تعاونی، به نحوی که تا سال چهارم برنامه، ظرفیتهای موردنیاز ایجاد گردد.

ماده ۵۶ - دولت مکلف است در پایان سال اول برنامه، به‌منظور شکل‌دهی منظومه آمار ملی و مکانی کشور نسبت به تهیه برنامه ملی آمار مبتنی بر اصلاح و تقویت نهاد مدیریت اطلاعات و آمار ملی کشور، استانداردها، ضوابط، تولید و ارائه آمارهای ثبیتی، تقویت و ایجاد پایگاههای اطلاعات آماری و اطلاع رسانی، ارتقای فرهنگ آماری، چگونگی تعامل دستگاهها، راهبری، هماهنگی‌های لازم را انجام و جهت اجرا و عملیاتی نمودن آن طی برنامه اقدام نماید.

ماده ۵۷ - دولت موظف است به منظور توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات، تحقق اقتصاد مبتنی بر دانایی و کسب جایگاه برتر منطقه اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف - دولت موظف است تا پایان برنامه چهارم به منظور برقراری تسهیلات لازم جهت دسترسی به ارتباطات گسترده با کیفیت و تمهید و گسترش فرصت‌های نوین خدمات و رشد برای آحاد جامعه و خانوارها، مؤسسات و شرکتهای، شبکه‌های شدن قلمروها، برپایی و تقویت اقتصاد شبکه‌های زمینه ارتقاء ضریب نفوذ ارتباطات ثابت، سیار و اینترنت کشور حداقل به ترتیب پنجاه درصد (۵۰٪)، سی و پنج درصد (۳۵٪) و سی درصد (۳۰٪) آحاد جمعیت کشور و همچنین ایجاد ارتباط پرتیرفی و چند رسانه‌ای حداقل در شهرهای بالای پنجاه هزار نفر و افزایش ظرفیت خدمات پستی به بیست و سه درصد بر نفر را فراهم آورد.

ب - تأمین و تضمین ارائه خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات در سراسر کشور.

ج - تهیه <لایحه جامع ارتباطات> در سال اول برنامه چهارم.

بخش دوم - حفظ محیط زیست، آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای

فصل پنجم - حفظ محیط زیست

ماده ۵۸ - دولت موظف است برای تسریع در اجرای برنامه عمل حفاظت و بهره‌برداری از تنوع زیستی کشور، هماهنگی لازم را بین دستگاه‌های ذی‌ربط ایجاد نماید.

شاخص‌های تنوع زیستی کشور می‌بایست تا پایان برنامه چهارم به سطح استانداردهای جهانی نزدیک شوند و وضعیت مناسب یابند.

ماده ۵۹ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های مرتبط به‌منظور برآورد ارزشهای اقتصادی منابع طبیعی و زیست محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرآیند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل؛ جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگیهای زیست محیطی در نقاط حساس اقدام و در مراجع ذی‌ربط به تصویب برساند.

ارزشها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان سنجی طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

ماده ۶۰ - دولت موظف است به‌منظور تقویت و توانمندسازی ساختارهای مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی، سازوکارهای لازم را جهت گسترش آموزشهای عمومی و تخصصی محیط زیست در کلیه واحدهای آموزشی و مراکز آموزش عالی، حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش محیط زیست و منابع طبیعی، ایجاد تقویت ساختارهای مناسب

برای فعالیتهای زیست محیطی در دستگاههای اثرگذار بر محیط زیست تنظیم و برقرار نماید.

ماده ۶۱ - دولت مکلف است در طول برنامه چهارم اقدامهای ذیل را به عمل آورد :

الف - طرح خوداظهاری برای پایش منابع آلودهکننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیربنایی باید براساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به نمونهبرداری و اندازهگیری آلودگیها و تخریبهای خود اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور ارائه دهند.

واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات ننمایند مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ - ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳: کسانی که از انجام بازرسی مأموران سازمان حفاظت محیط زیست برای نمونهبرداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و کارگاهها، منابع تجاری بهداشتی و خدمات و اماکن عمومی ممانعت به عمل آورده و یا اسناد و مدارک و اطلاعات مورد نیاز سازمان را در اختیار ایشان نگذارند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند بر حسب مورد و اهمیت موضوع به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از یک ماه تا ۳ ماه و جزای نقدی مذکور محکوم خواهند شد. خواهند بود.

ب - به منظور جلوگیری از افزایش بیرویه مصرف سموم دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی، اتخاذ روشی نماید که موجبات استفاده بیشتر از کود کمپوست و مبارزه بیولوژیک به تدریج فراهم شود.

ضوابط ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی و سموم دفع آفات نباتی از جهت تأثیرات زیست محیطی را توسط وزارتخانههای جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ج - ارائه برنامه مدیریت پسماندهای کشور و اتخاذ روشی که با همکاری شهرداریها، بخشداریها، دهیاریها در وهله اول در سه استان مازندران، گیلان و گلستان اجرا شود به طوری که در پایان برنامه چهارم، جمع آوری، حمل و نقل، بازیافت و دفع کلیه پسماندها با روشهای فنی زیست محیطی و بهداشتی انجام شود.

همچنین ضمن تأمین اعتبارات لازم، کلیه شبکهها و تأسیسات جمع آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استانهای خوزستان، گیلان، مازندران، گلستان و تهران و شهرهای مراکز استانها را تکمیل و به مرحله بهرهبرداری رسانده و مطالعات سایر شهرها را انجام و باتوجه به اولویت به مرحله اجرا برساند.

ماده ۶۲ - دولت مکلف است :

الف - در طول برنامه چهارم، میزان آلودگی هوای شهرهای تهران، اهواز، اراک، تبریز، مشهد، شیراز، کرج و اصفهان را درحد استاندارد مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست کاهش دهد.

آییننامه اجرایی این بند توسط سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارتخانههای نفت، صنایع و معادن، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و ترابری و کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران رسانده شود.

ب - در طول برنامه چهارم، تمهیداتی اتخاذ کند که کلیه خودروها و موتورسیکلتهای

فرسوده کشور از رده خارج شوند.

ماده ۶۳ - دولت موظف است حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم، به منظور ساماندهی و جلوگیری از آلودگی و تخریب سواحل، با اولویت دریای خزر، طرح جامع ساماندهی سواحل که متضمن اقدام‌های ضروری همچون؛ تعیین و آزادسازی حریم، استقرار مدیریت یکپارچه سواحل، ضوابط و استانداردهای زیست محیطی و دریانوردی، صیادی و آبی پرووری بازبینی و اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات را همراه با تعیین مسئولیت دستگاههای ذی ربط در زمینه سیاستگذاری اجرا و نظارت تدوین نماید. تبصره - دولت موظف است کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی را به شکلی ساماندهی نماید که تا پایان برنامه چهارم، عقب نشینی شصت (۶۰) متر حریم دریا صددرصد (۱۰۰٪) انجام پذیرد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، جهادکشاورزی، راه و ترابری، نیرو و عنداللزوم سایر دستگاههای ذی ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۶۴ - سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است :

الف - در راستای ارتقای آگاهی‌های عمومی و دستیابی به توسعه پایدار به منظور حفظ محیط زیست و با تأکید بر گروه‌های اثرگذار و اولویت‌دار از ابتدای برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آیین‌نامه اجرایی مربوط را با پیشنهاد شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران برساند. کلیه دستگاههای ذی ربط، رسانه‌های دولتی و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ملزم به اجرای برنامه‌های آموزشی بدون دریافت وجه موضوع این ماده می‌باشند. ب - نظام اطلاعات زیست محیطی کشور را در سطوح منطقه‌ای، ملی و استانی تا پایان سال اول برنامه چهارم ایجاد نماید تا زمینه پایش، اطلاع رسانی و ارزیابی زیست محیطی فراهم گردد. دستگاههای ذی ربط مکلفند در تدوین و اجرایی نمودن این نظام همکاری نمایند.

ماده ۶۵ - دولت موظف است نسبت به تدوین اصول توسعه پایدار بوم شناختی، به ویژه در الگوهای تولید و مصرف و دستورالعمل‌های بهینه‌سازی مربوطه اقدام نماید. دستگاههای مرتبط موظف به رعایت اصول و دستورالعمل‌های مذکور در طرحها و برنامه‌های اجرایی خود می‌باشند.

ماده ۶۶ - کلیه دستگاههای اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند جهت کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت، اعمال سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ)، کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها (در ساختمانها و وسایط نقلیه) طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری دستگاههای ذی ربط تهیه و به تصویب هیأت

وزیران خواهد رسید اقدام نمایند.

ماده ۶۷ - الف - برنامه مدیریت زیست بومی در زیست بوم‌های حساس، به ویژه دریاچه ارومیه تهیه و به مرحله اجرا درمی‌آید.

سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی، آیین‌نامه اجرایی این ماده را تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران می‌رساند.

ب - به منظور جلوگیری از شکار بی‌رویه و نابودی تنوع زیستی، دولت مکلف است با همکاری مراجع ذی‌ربط در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید تا ضمن محدودکردن پروانه حمل اسلحه شکاری و بازنگری در ضوابط صدور پروانه‌های مذکور، تعداد سلاحهای شکاری را متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیات وحش به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست برساند و نسبت به جمع‌آوری سلاحهای غیرمجاز تا پایان برنامه چهارم اقدام نماید.

ماده ۶۸ - الف - دولت موظف است طرح حفاظت، احیاء، بازسازی ذخایر و رفع آلودگی و شیوه‌های بهره‌برداری پایدار از محیطهای دریایی کشور، تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران را تهیه و به مرحله اجرا گذارد.

ب - به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت اصول (۷۲) و (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصول (۷۲) و (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ با اصلاحات بعدی:

اصل هفتاد و دوم - مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند قوانینی وضع کند که با اصول و احکام مذهب رسمی کشور یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیبی که در اصل نود و ششم آمده بر عهده شورای نگهبان است.

اصل هشتاد و پنجم (اصلاحی ۱۳۶۸) - سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیأتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیونهای داخلی خود تفویض کند، در اینصورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود.

همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمانها، شرکتهای، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیونهای ذی‌ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در اینصورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد، تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم با شورای نگهبان است. علاوه بر این مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رییس مجلس شورای اسلامی برسد. برای تقلیل آلاینده‌های وارد به محیط زیست و تخریب آن، «صندوق ملی محیط زیست» وابسته به سازمان حفاظت محیط زیست را تأسیس کند. منابع مورد نیاز صندوق یاد شده برای انجام فعالیتهای مذکور از طریق کمکهای بخش غیردولتی داخلی و خارجی تأمین می‌گردد. اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مشترکاً توسط سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد

رسید.

ج - وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور تعیین تکلیف نهایی و تثبیت مالکیت دولت بر عرصه‌های منابع ملی و دولتی تا پایان برنامه چهارم نسبت به اتمام عملیات ممیزی و تفکیک منابع ملی و دولتی از مستثنیات و اشخاص اقدام کند. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور باید تا صدور اسناد، نقشه‌های اراضی منابع ملی و دولتی را به‌عنوان اسناد رسمی پذیرفته و آنها را ملاک عمل قرار دهد.

ماده ۶۹ - دولت مکلف است برنامه حفظ، احیاء، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدیدشونده را باتوجه به اولویت‌های زیر تنظیم و به‌مورد اجرا بگذارد:
الف - خروج دام از جنگل و ساماندهی جنگل‌نشینان شمال تا پایان برنامه چهارم به میزان هفتاد درصد (۷۰٪) باقیمانده دام و جنگل‌نشینان در پایان سال ۱۳۸۳.
ب - کاهش پنجاه درصد (۵۰٪) دام مازاد از مراتع جهت تعادل بین دام و مرتع و همچنین لغو و اصلاح پروانه چراهای مربوطه.

ج - اجرای عملیات آبخیزداری در بیست درصد (۲۰٪) سطح حوزه‌های سدهای در دست اجرا، تمام شده و ده درصد (۱۰٪) حوزه‌های سایر مناطق.

د - توسعه زراعت چوب به میزان حداقل یکصد هزار هکتار، حذف تعرفه واردات چوب و تشدید مبارزه با قاچاق چوب.

ه - توسعه فضای سبز و جنگلهای دست کاشت به میزان حداقل پانصد هزار هکتار. همچنین اجرای عملیات کنترل کانونهای بحرانی بیابان‌زا به میزان حداقل یک و نیم میلیون هکتار.

و - اجرای عملیات پخش سیلاب در حوزه‌های شهری، روستایی و سایر اراضی کشاورزی و منابع طبیعی به میزان یک و نیم میلیون هکتار به منظور ایجاد مراتع مشجر، تبدیل اراضی بیابانی به زراعی و تغذیه آبخوانها.

ز - پوشش کامل حفاظتی در جنگلهای کشور (شمال، زاگرس، ارسباران، خلیج عمان و ایرانی - تورانی).

ح - پوشش کامل سوخت‌رسانی به عشایر، جنگل‌نشینان و روستاییان.

ط - گسترش مشارکت شوراهای روستایی و بسیج محلی در حفاظت از جنگلها و مراتع به میزان پانزده درصد (۱۵٪) از سطح عملیاتی.

ی - بهره‌برداری از جنگل صرفاً براساس تعدیل اکولوژیک و ضروریات حفظ جنگل صورت می‌گیرد.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۷۰ - دولت مکلف است از سال اول برنامه چهارم به منظور پایداری منابع طبیعی و تنظیم مدیریت چرای مراتع و حفظ ذخایر ژنتیکی دامها (دام عشایر) ترتیبی اتخاذ نماید که اجرای طرحهای مرتعداری و مدیریت مراتع از طریق عشایر ذی‌حق انجام گیرد و در همین راستا واگذاری اراضی مستعد قلمرو عشایر به خانوارهای کوچنده در چارچوب طرح ساماندهی اسکان عشایر با حفظ حقوق آنها صورت گیرد. آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت

و برنامه‌ریزی کشور حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۷۱ - ماده (۱۰۵) و بند (ج) ماده (۱۰۴) «قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - ماده (۱۰۵) و بند (ج) ماده (۱۰۴) «قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

بند ج ماده ۱۰۴ - به منظور کاهش عوامل آلوده‌کننده محیط زیست، بالاخص در مورد منابع طبیعی و منابع آب کشور، واحدهای تولیدی موظفند برای تطبیق مشخصات فنی خود با ضوابط محیط زیست و کاهش آلودگی اقدام کنند. هزینه‌های انجام شده در این مورد به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول واحدها منظور می‌گردد.

از واحدهایی که از انجام این امر خودداری نمایند و فعالیتهای آنها باعث آلودگی و تخریب محیط زیست گردد، جریمه متناسب با خسارت وارده اخذ و به‌درآمد عمومی واریز می‌گردد تا در قالب لوایح بودجه سنواتی برای اجرای طرحهای سالم سازی محیط زیست هزینه شود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر مبلغ و چگونگی اخذ جرایم و نحوه هزینه آن به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. *

ماده ۱۰۵ - کلیه طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی، براساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیأت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرد. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژه‌های مذکور الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده برعهده سازمان برنامه و بودجه می‌باشد.

تبصره - سازمان حفاظت محیط زیست موظف است راهکارهای عملی و اجرایی پروژه‌های عمرانی و اشتغال‌زایی در مناطق حفاظت شده را به‌طریقی فراهم نماید که ضمن رعایت مسائل زیست محیطی، طرحهای توسعه عمرانی متوقف نگردد.

* آیین‌نامه اجرایی بند ج ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۶/۱۰ و ۱۳۸۱/۱۰/۱۸ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن < برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

فصل ششم - آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای

ماده ۷۲ - دولت مکلف است به منظور توزیع متناسب جمعیت و فعالیتهای در پهنه سرزمین، با هدف استفاده کارآمد از قابلیتهای و مزایای کشور، با استفاده از مطالعات انجام شده، سند ملی آمایش سرزمین مشتمل بر سطوح ذیل را از ابتدای برنامه چهارم به مرحله اجرا درآورد:

الف - سطح کلان شامل:

۱ - چشم‌انداز بلندمدت توسعه فضایی کشور، در چارچوب سیاستهای کلی نظام تحلیل شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی و امکانات، محدودیتهای و مزایای سرزمین.

۲ - راهبردهای کلی توزیع جمعیت در سرزمین، الگوی اسکان و نظام شهری و روستایی کشور.

۳ - راهبردهای خاص مناطق و عرصه‌هایی که به لحاظ «امنیتی و دفاعی»، «حفاظت از منابع طبیعی، محیط زیست و میراث فرهنگی» دارای موقعیت ویژه می‌باشند.

- ۴ - پایگاه اطلاعات مکانی و جغرافیایی و اسناد تصویری مرتبط.
- ب - سطح بخشی شامل:
- ۱ - راهبردهای هماهنگ و سازگار بلندمدت توسعه و توزیع فضایی بخشهای مختلف اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی منطبق با ویژگیهای سرزمین.
  - ۲ - سیاستها و توصیه‌های منطقه‌ای و سرزمینی بخشها.
  - ۳ - اقدامها و عملیات اولویت‌دار در توسعه بخش.
- ج - سطح استانی شامل:
- ۱ - نظریه پایه توسعه استانها، حاوی بخشهای محوری و اولویت‌دار در توسعه استان و تعیین نقش هر استان در تقسیم کار ملی.
  - ۲ - سازمان فضایی توسعه استان (محورها و مراکز عمده در توسعه استان).
  - ۳ - اقدامها و عملیات اولویت‌دار در توسعه استان.
- تبصره - سندهای ملی توسعه بخش و سندهای ملی توسعه استان، موضوع فصل سیزدهم این قانون، براساس جهت‌گیری‌های سند ملی آمایش سرزمین و متناسب با ویژگیهای هر یک تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران مبنای تنظیم عملیات اجرایی برنامه چهارم قرار می‌گیرد.
- دولت مکلف است لوایح بودجه‌های سنواتی را براساس اسناد فوق تنظیم و تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.
- سند ملی سندی است راهبردی که جهت‌گیری‌های اصلی بخش، استان و یا طرحهای ویژه را در چارچوب تحقق چشم‌انداز بیست ساله توسعه، تبیین و حسب مورد به تصویب مجلس شورای اسلامی و یا هیأت وزیران می‌رسد.
- عملیات اجرایی این اسناد در چارچوب مصوبات بودجه‌های سنواتی و سایر قوانین موضوعه صورت می‌پذیرد.
- ماده ۷۳ - دولت موظف است ظرف سال اول برنامه طرح جامع تقسیمات کشوری را که دربردارنده شاخصهای ناظر بر بازنگری واحدهای تقسیماتی موجود برای ایجاد سطوح تقسیماتی جدید و با جهت‌گیری عدم تمرکز و تفویض اختیار به مدیران محلی و تقویت نقش استانداران به عنوان نمایندگان عالی دولت تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.
- هرگونه ایجاد سطوح جدید باید با رعایت مفاد این ماده صورت گیرد.
- ماده ۷۴ - دولت مکلف است به منظور هماهنگ‌سازی عملیات عمرانی و سرمایه‌گذاریهای جدید متناسب با شرایط در حال گذار ملی و بین‌المللی، با رعایت موازین آینده‌نگری، تحلیل مناسب موقعیت منطقه‌ای و بین‌المللی کشور، ساختار فرهنگی هویت ایرانی - اسلامی، امکانات و قابلیتها و فرصتهای کشور، اقدامهای ذیل را انجام دهد:
- الف - قرار دادن اسناد ملی آمایش سرزمین و کالبدی ملی به عنوان مرجع اصلی هماهنگی‌های بین بخشی، بین منطقه‌ای و بخشی - منطقه‌ای، در تصمیم‌گیریهای اجرایی.
- ب - به هنگام نمودن سند ملی آمایش سرزمین، متناسب با تحولات جهانی، منطقه‌ای،

علمی و فنی و با بهره‌گیری از اطلاعات پایه‌ای و مکانی و تعامل سطوح خرد و کلان منطقه‌ای و بخشی، به‌گونه‌ای که برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سازگاری با سند ملی آمایش سرزمین تنظیم گردد.

ماده ۷۵ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، به منظور بهره‌گیری از قابلیت‌ها و مزیت‌های سرزمین در راستای ارتقاء نقش و جایگاه بین‌المللی کشور و تعامل مؤثر در اقتصاد بین‌المللی، راهبردها و اولویت‌های آمایشی ذیل را در قالب برنامه‌های اجرایی از ابتدای برنامه چهارم، به مرحله اجرا درآورد:

الف - بهره‌گیری مناسب از موقعیت و توانمندی‌های عرصه‌های مختلف سرزمین، برای توسعه علم و فناوری و تعامل فعال با اقتصاد جهانی، از طرق مختلف از جمله تعیین مراکز و پارک‌های فناوری علمی، تحقیقاتی، تخصصی و همچنین تعیین نقش و عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

ب - استفاده مناسب از قابلیت و توان کلان شهرها، در جهت تقویت نقش فراملی و ارتقاء جایگاه بین‌المللی کشور، از طریق تقویت مدیریت توسعه، برنامه‌ریزی و اجرا در این شهرها، تعیین حوزه عملکرد فراملی و بین‌المللی هر یک و انتقال همزمان وظایف ملی و منطقه‌ای آنها به سایر شهرها.

ج - بهره‌گیری مناسب از قابلیت‌های ترانزیتی کشور، از طریق اولویت‌بندی محورهای خاص در دالان‌های ارتباطی شرقی - غربی و شمالی - جنوبی کشور و تدوین برنامه توسعه مبادی، شبکه‌ها و نقاط خاص واقع بر این محورها.

د - آماده‌سازی عرصه‌های مختلف سرزمین، برای پذیرش فعالیت‌های جدید و ایجاد فرصت‌های شغلی متناسب با قابلیت هر منطقه، از طریق تکمیل، توسعه و تجهیز شبکه‌های زیربنایی.

ه - بهره‌گیری از آثار انتشاری سرمایه‌گذاری‌های ملی و فراملی در توسعه مناطق پیرامونی (به ویژه دشت‌ها و پیرامون سدها)، از طریق تهیه برنامه‌های چندبخشی و گسترش شیوه‌های نوین معیشت و فعالیت و ساماندهی استقرار جمعیت و فعالیت‌ها.

و - بهره‌گیری از منابع غنی نفت و گاز (به ویژه مناطق گازی پارس جنوبی)، در توسعه فعالیت‌های مرتبط و صنایع انرژی‌بر و سازماندهی جدید استقرار جمعیت و فعالیت‌ها در حاشیه جنوبی کشور بر مبنای آن.

ز - توسعه مناطق مرزی با هدف تقویت همگرایی‌های ملی و پیوند مناطق مرزی با اقتصاد ملی و فراملی.

ح - بهره‌گیری از قابلیت‌های محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق روستایی کشور، از طریق توسعه منابع انسانی، تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، ساماندهی نظام ارائه خدمات سطح‌بندی شده و اصلاح نظام برنامه‌ریزی توسعه روستایی، با تأکید بر افزایش هماهنگی و محلی نمودن فرآیند آن.

ماده ۷۶ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است در راستای ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی، آن دسته از اهداف و مضامین برنامه چهارم که تحقق آنها مستلزم مشارکت چند بخش و چند استان می‌باشد را در قالب

برنامه‌های ویژه (فرابخشی) تدوین و نقش هر یک از دستگاه‌های اجرایی را در چارچوب وظایف قانونی هر دستگاه مشخص نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی بخشی و استانی موظفند عملیات و اقدام‌های این‌گونه برنامه‌ها را که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌گردد، در برنامه اجرایی خود منظور و اجرا نمایند.

ماده ۷۷ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور هماهنگی در امور عمرانی و توسعه‌ای بین استانی، نسبت به منطقه‌بندی کشور از دیدگاه آمایش سرزمین و ایجاد نهادهای هماهنگ‌کننده و تعیین وظایف آنها در سطح فرا استانی اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷۸ - نسبت معینی از درآمدهای واریز شده به خزانه معین هر استان، در قالب بودجه سالانه به تأمین بودجه استان (هزینه‌ای و سرمایه‌ای) همان استان اختصاص می‌یابد.

نسبت‌های مذکور به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور توسط هیأت وزیران تعیین می‌گردد.

ماده ۷۹ - عناوین برنامه‌های عمرانی و آن دسته از وظایف دولت که نتایج کاربردی آن از محدوده استان فراتر نباشد (وظایف استانی) و می‌بایست در قالب بودجه استانی تأمین اعتبار شود، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۰ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است به هنگام تنظیم بودجه سالانه، درآمدها و واگذاری دارایی‌های استانی پیش‌بینی شده توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استانها، که سرجمع آن در قانون بودجه مشخص شده است را در قالب ردیفها و عناوین مستقل مشخص کرده و به تفکیک هر استان ابلاغ نماید.

ماده ۸۱ - الف - از ابتدای برنامه چهارم، بودجه سالانه استانها، براساس سند ملی توسعه استان به مرحله اجرا در می‌آید.

بودجه سالانه استان شامل: درآمدها و سایر منابع استان، سهم اختصاص یافته از منابع ملی و سرجمع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در قانون بودجه کل کشور می‌باشد و (به صورت <سند بودجه سالانه استان> در قالب قراردادی تنظیم و بین رئیس شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور) مبادله می‌گردد.

ب - <سند بودجه سالانه استان> که تعهدات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای اجرای برنامه توسعه استان را مشخص می‌نمایند، مشتمل بر اهداف کمی استان، شاخصهای هدف هر بخش، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات هزینه‌ای استان می‌باشد.

ج - طرحهای ملی که منافع آن شامل: چند استان و یا کل کشور می‌گردد، توسط

دستگاههای اجرایی ملی اجرا خواهد شد.

د - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نظام تنظیم بودجه استان را در چارچوب «سند ملی توسعه استان» ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ماده ۸۲ - دولت مکلف است در اجرای کامل نظام درآمد - هزینه استان، اقلام درآمدی زیر را به عنوان درآمد استانی وصول و از طریق خزانه‌داری کل به خزانه معین استان واریز و در اجرای وظایف جاری و عمرانی استانی، هزینه نماید:

الف - کلیه مالیاتهای مستقیم (به استثنای مالیات بر شرکتهای دولتی).

ب - مالیات بر کالاها و خدمات به استثنای حقوق ورودی.

ج - آن دسته از درآمدهای حاصل از مالکیت دولت که وصول آنها در همه استانهای کشور عمومیت دارد.

د - درآمدهای حاصل از خدمات که در استانها عرضه می‌شود و توسط دستگاههای استانی وصول می‌گردد، به استثنای درآمد ناشی از انفال و خدمات قضایی دادگستری جمهوری اسلامی.

ه - درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات که در استانها وصول می‌شود به استثناء درآمد ناشی از جرائم مبارزه با قاچاق و مواد مخدر.

ماده ۸۳ - مواد (۷۰)، (۷۱)، (۷۷) و (۱۸۱) «قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۷۰)، (۷۱)، (۷۷) و (۱۸۱) «قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۷۰ - به منظور تصمیم‌گیری، تصویب، هدایت، هماهنگی و نظارت در امور برنامه‌ریزی و توسعه و عمران استانها، در چارچوب برنامه‌ها و سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلان کشور، شورای برنامه‌ریزی و توسعه هر استان به ریاست استاندار تشکیل می‌شود.

تبصره ۱ - به منظور پیشبرد اهداف و انجام وظایف شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، کمیته‌های تخصصی متشکل از مدیران و رؤسای ادارات کل، شعب و نمایندگی سازمانهای دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در استان که مشمول نظام بودجه استانی بوده و یا قسمتی از وظایف عمرانی استانی را عهده‌دار هستند (دستگاههای اجرایی استانی) تشکیل می‌گردد. آیین‌نامه اجرایی شورای برنامه‌ریزی استان و کمیته‌های تخصصی توسط سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۸۰/۳/۹) - پس از تشکیل کمیته‌های تخصصی موضوع این ماده سایر شوراها، کمیته‌ها و ستادهای مرتبط موجود استان به استثنای کمیته برنامه‌ریزی شهرستان منحل و وظایف آنها در قالب وظایف این کمیته‌ها ساماندهی و تنظیم می‌شود. - کمیته برنامه ریزی شهرستان متشکل از فرماندار (ریاست کمیته)، نماینده سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (دبیر کمیته) و عضویت روسای دستگاههای اجرایی که مدیران کل آنها عضو شورای برنامه ریزی و توسعه استان هستند، خواهد بود. فرمانداران موظف هستند یک هفته قبل از تشکیل جلسات کمیته از نمایندگان شهرستان در مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر در جلسات دعوت به عمل آورند. - پروژه‌های عمرانی شهرستانها پس از تصویب در کمیته برنامه‌ریزی شهرستان جهت مبادله موافقتنامه با دستگاههای اجرایی ذی‌ربط به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان اعلام خواهد شد. ••

تبصره ۳ - وظیفه دبیرخانه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به عهده سازمان برنامه و بودجه استان است.

ماده ۷۱ - شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان وظایف زیر را به عهده دارد:

الف - بررسی و تأیید برنامه‌های بلندمدت توسعه استان شامل جهت‌گیریهای توسعه بلند مدت استان،

در چارچوب نظام برنامه‌ریزی کشور و در راستای جهت‌گیریهای بلندمدت کشور و طرح آمایش ملی. ب - بررسی و تأیید برنامه‌های میان مدت توسعه استان شامل هدفها، سیاستها و خط‌مشی‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اولویتهای سرمایه‌گذاری در توسعه استان که در چارچوب رهنمودهای کلی و سیاست‌های کلان و بخشی و سازگار با برنامه میان‌مدت ملی برای دوره برنامه توسعه تهیه می‌شود.

ج - تصویب طرحهای توسعه و عمران و سلسله مراتب خدمات شهری و روستایی در قالب برنامه‌های توسعه استان، با رعایت سیاست‌های مصوب شورای عالی معماری و شهرسازی.

د - اتخاذ تدابیر لازم برای تحقق آن قسمت از درآمدهای عمومی و اختصاصی دولت در استان که توسط دستگاه اجرایی استانی وصول و به خزانه استان واریز می‌گردد (درآمد استانی) و پیشنهاد کسب منابع جدید درآمد در چارچوب سیاست‌های مصوب دولت.

ه - اتخاذ تدابیر لازم برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها و پیشنهاد راههای کاهش هزینه در چارچوب سیاست‌های مصوب دولت.

و - بررسی و تأیید بودجه پیشنهادی سالانه استان شامل منابع مالی لازم از محل درآمدهای استان و سهمی از منابع ملی و اعتبارات جاری و عمرانی دستگاههای اجرایی استان از محل درآمد عمومی و اعتبارات از محل درآمد اختصاصی، در چارچوب بخشنامه‌ها و دستورالعملهای تهیه و تنظیم بودجه کل کشور، برای ارائه به سازمان برنامه و بودجه.

ز - بررسی و توزیع اعتبارات عمرانی استانی مصوب بین فصول و برنامه‌ها و طرحهای عمرانی و دستگاههای اجرایی استانی به تفکیک شهرستان براساس پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه استان.

ح - بررسی و توزیع اعتبارات جاری دستگاههای اجرایی استانی به تفکیک برنامه و فصول هزینه براساس پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه استان. ●●

ط - بررسی و تصمیم‌گیری در مورد توسعه صادرات غیرنفتی استان و در صورت لزوم خط‌مشی‌های اجرایی مبادلات مرزی اعم از بازارچه‌ها، تعاونیهای مرز نشینی در چارچوب سیاست‌های کلی تجارت خارجی کشور.

ی - بررسی برنامه‌های سالانه و میان مدت اصلاح و تحول اداری متناظر با برنامه‌های توسعه مصوب و پیشنهاد آن به مراجع ذی‌ربط.

ک - شناخت قابلیت‌ها و مزیت‌های نسبی استان و ایجاد زمینه‌های لازم برای تشویق و توسعه سرمایه‌گذاریهای مردمی در امور اقتصادی، تولیدی و اجتماعی.

ل - ساماندهی کمکها و توسعه مشارکتهای مردمی در اقدامات عمرانی و امور عام‌المنفعه.

م - بررسی راههای تجهیز و جذب پس‌اندازهای مردم و به‌کارگیری آنها در امور توسعه استان در چارچوب سیاست‌ها و خط‌مشی‌های پولی کشور.

ن - پیشنهاد برنامه‌های توسعه مشارکت زنان و جوانان به‌ویژه بسیجیان در فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

س - پیشنهاد برنامه‌های توسعه منابع انسانی به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

ع - پیشنهاد برنامه‌های استقرار نظام تأمین اجتماعی ملی در سطح استان به مراجع ذی‌ربط و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

ف - بررسی وضعیت اشتغال در سطح استان و پیش‌بینی روشهای تشویقی برای سرمایه‌گذاری در امور اشتغال‌زا.

ص - پیشنهاد برنامه‌ها و تأمین منابع تقویت و توسعه بسیج استان.

ماده ۷۷ - کمیته تخصیص اعتبار استانی مرکب از معاون عمرانی استاندار، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان و مدیرکل امور اقتصادی و دارایی استان تشکیل می‌شود و براساس گزارش خزانه معین استان نسبت به تعیین سقف تخصیص اعتبارات جاری دستگاههای اجرایی استان و اعتبارات عمرانی بر حسب فصول تصمیم‌گیری می‌کند.

تبصره - وظیفه دبیرخانه کمیته تخصیص اعتبار استانی بر عهده سازمان برنامه و بودجه استان است.

ماده ۱۸۱ - الف - دولت موظف است به‌منظور پیشگیری، امدادسانی، بازسازی و نوسازی مناطق

آسیب دیده در حوادث غیر مترقبه در طی برنامه سوم، اعتبارات لازم را در لوائح بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و در اختیار ستاد حوادث غیر مترقبه کشور قرار دهد. درصدی از اعتبارات فوق جهت مطالعات آسیب‌پذیری به‌منظور کاهش اثرات بلایای طبیعی و اجرای پروژه‌های پیشگیری از حوادث غیر مترقبه از قبیل سیل و زلزله، خشکسالی، آتش سوزی، طوفان و یا پیشروی آب دریا هزینه خواهد شد.

ب - وزارت کشور می‌تواند از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی، وام و در صورت عدم تکافو از محل سایر منابع بانکی تسهیلات موردنیاز را به مالکان واحدهای مسکونی، تجاری، صنعتی، معدنی و کشاورزی خسارت دیده در مناطق سابق‌الذکر اعطا کند. مابه‌التفاوت سود و کارمزد تسهیلات اعطایی در لوائح بودجه سالانه منظور خواهد شد. دولت موظف است بازپرداخت تسهیلات اعطایی توسط سیستم بانکی را که در این بند پیش‌بینی شده است تضمین کند.

ج - به‌منظور افزایش سهم صنعت بیمه در جبران خسارت ناشی از حوادث غیر مترقبه، دولت مجاز است شرایط لازم را به نحوی فراهم کند که در دوران برنامه سوم حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) محصولات کشاورزی، دامداری، صنایع دستی، شیلات، ابنیه عمومی، تأسیسات شهری و روستایی، ساختمانهای مسکونی، تجاری و صنعتی تحت پوشش بیمه قرار گیرند.

• آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و کارگروه‌های تخصصی در ۱۳۸۲/۳/۲۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۲/۵/۱۲، ۱۳۸۳/۳/۱۳ و ۱۳۸۳/۵/۱۴ اصلاح شده است.

• قانون استفساریه قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۷۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع استفسار:

ماده واحده

۱- آیا منظور از دستگاههای اجرایی مندرج در قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۷۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۳/۹ جهت مبادله موافقتنامه، دستگاههای اجرایی شهرستان می‌باشند، یا دستگاههای اجرایی شهرستان می‌باشند، یا دستگاههای اجرایی استان؟

۲- آیا کمیته برنامه‌ریزی شهرستان فقط در محدوده اعتبارات استانی ماده واحده تصمیم‌گیری می‌نماید یا در چارچوب فصل و برنامه‌های مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، کلیه طرحها و پروژه‌های عمرانی محدوده هر شهرستان را تصویب می‌نماید؟

نظر مجلس:

۱- منظور از دستگاههای اجرایی مذکور در قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۷۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۳/۹، دستگاههای اجرایی ملی، استانی و شهرستانی است که مطابق قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۵ به این نام شناخته شده یا می‌شوند.

۲- کمیته برنامه‌ریزی شهرستان در محدوده کلیه اعتبارات هر فصل و برنامه نسبت به تصویب طرحها و پروژه‌ها اقدام و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف به ابلاغ تخصیص اعتبارات به صورت پروژه‌های خواهد بود.

••• بند ۲ قانون استفساریه:

آیا اختیار موضوع بند (ح) ماده (۷۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران درخصوص اجرای بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور در مورد توزیع اعتبارات هزینه دستگاههای اجرایی استانی به تفکیک برنامه و فصول هزینه به قوت خود باقی است یا خیر؟

نظر مجلس: آری به قوت خود باقی است. و اصلاحیه‌های آن < برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

بخش سوم - توسعه سلامت، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

فصل هفتم - ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی

ماده ۸۴ - دولت موظف است به منظور نهادینه کردن مدیریت، سیاستگذاری، ارزشیابی و هماهنگی این قلمرو از جمله: امنیت غذا و تغذیه در کشور، تأمین سبد مطلوب غذایی و کاهش بیماریهای ناشی از سوء تغذیه و گسترش سلامت همگانی در کشور، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف - تشکیل «شورای عالی سلامت و امنیت غذایی» با ادغام «شورای غذا و تغذیه»
* - تصویبنامه تشکیل شورای غذا و تغذیه کشور مصوب ۱۳۷۰/۳/۸: هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۰/۳/۸ بنا به پیشنهاد شماره ۲۱ مورخ ۱۳۷۰/۲/۷ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود: «شورای غذا و تغذیه کشور» مرکب از وزیر کشاورزی، جهاد سازندگی، صنایع و بازرگانی و رئیس سازمان برنامه و بودجه یا معاونان ایشان به ریاست وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای هماهنگ نمودن فعالیتهای تحقیقاتی، آموزشی، برنامه‌ریزی و اجرایی در امر غذا و تغذیه کشور، تشکیل گردد. و «شورای عالی سلامت» * - از آیین‌نامه شورای عالی سلامت کشور و برنامه اصلاحات در نظام سلامت مصوب ۱۳۸۲/۴/۴:

ماده ۱ به منظور تأمین، حفظ و ارتقای سلامت مردم ایران به عنوان یکی از اولویتهای دولت، گسترش همکاریهای بین بخشی و مشارکت مردمی و حمایت از طرحهای جدید «شورای عالی سلامت کشور» که در این آیین‌نامه به اختصار «شورای عالی» نامیده می‌شود به عنوان مرجع سیاستگذاری در زمینه نظام سلامت کشور، تأسیس می‌گردد.

ماده ۲ ارکان اصلی شورای عالی عبارتند از:

۱ رییس ۲ دبیر شورا ۳ اعضای شورا ۴ دبیرخانه

ماده ۳ ریاست شورای عالی را رییس جمهور بر عهده دارد

ماده ۴ اعضای شورای عالی عبارتند از:

۱ وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۲ رییس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۳ وزیر آموزش و پرورش

۴ وزیر کشور

۵ رییس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

۶ رییس کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی (به عنوان ناظر)

۷ رییس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی (به عنوان ناظر)

۸ رییس سازمان حفاظت محیط زیست

۹ رییس سازمان تربیت بدنی

۱۰ معاونان سلامت و دارو و غذای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۱۱ رییس سازمان نظام پزشکی کشور

۱۲ مدیر عامل سازمان تأمین اجتماعی

۱۳ مدیر عامل سازمان بیمه خدمات درمانی

۱۴ رییس سازمان بهزیستی کشور

۱۵ وزرا و رؤسای سازمانهای مربوط حسب موضوع به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱۶ (الحاقی ۱۳۸۲/۱۱/۲۶) وزیر جهادکشاورزی

۱۷ (الحاقی ۱۳۸۲/۱۱/۲۶) رییس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس

شورای اسلامی در صورت معرفی مجلس شورای اسلامی (به عنوان ناظر)

۱۸ (الحاقی ۱۳۸۲/۱۱/۲۶) رییس سازمان دامپزشکی کشور

۱۹ (الحاقی ۱۳۸۲/۱۱/۲۶) رییس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

۲۰ (الحاقی ۱۳۸۲/۱۱/۲۶) رییس مرکز امور مشارکت زنان

رییس شورا می‌تواند در موارد لزوم، صاحب‌نظران دیگری را نیز برای حضور در جلسه دعوت نماید. پس از طی مراحل قانونی.

ب - تهیه و اجرای برنامه‌های آموزشی لازم به منظور ارتقاء فرهنگ و سواد تغذیه‌ای جامعه.

سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و دستگاه‌های اجرایی مکلفند در تدوین و اجرای برنامه جامع یاد شده با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همکاری و از تبلیغ کالاهای مضر به سلامتی خودداری نمایند.

ج - تخصیص منابع اعتباری، تسهیلات بانکی و یارانه‌ای لازم برای تولید، تأمین، توزیع و مصرف مواد غذایی، درجهت دستیابی به سبد مطلوب غذایی و اختصاص منابع لازم برای شروع و تدارک برای ترویج غذای سالم در قالب میان وعده غذایی دانش‌آموزان و همچنین کمک غذایی برای اقشار نیازمند.

د - تهیه و اجرای برنامه‌های :

۱ - ایمنی غذا.

۲ - کاهش ضایعات مواد غذایی از تولید به مصرف.

ماده ۸۵ - دولت موظف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، لایحه حفظ و ارتقاء سلامت آحاد جامعه و کاهش مخاطرات تهدیدکننده سلامتی را مشتمل بر نکات ذیل تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه کند:

- کاهش حوادث حمل و نقل، از طریق شناسایی نقاط و محورهای حادثه‌خیز جاده‌ها و راههای مواصلاتی و کاهش نقاط مذکور به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) تا پایان برنامه چهارم.

- تأکید بر رعایت اصول ایمنی و مقررات راهنمایی و رانندگی.

- ساماندهی و تکمیل شبکه فوریت‌های پزشکی پیش بیمارستانی و بیمارستانی کشور و کاهش مرگ و میر ناشی از حوادث حمل و نقل به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) تا پایان برنامه چهارم.

- ارتقاء طرح ایمنی وسائط نقلیه موتوری و اعمال استانداردهای مهندسی انسانی و ایمنی لازم.

- کاهش مخاطرات تهدیدکننده سلامتی در محیط کار، آلاینده‌های هوا، آب، خاک، محصولات کشاورزی و دامی و تعریف مصادیق، میزان و نحوه تعیین و وصول عوارض و جریم جبرانی و چگونگی مصرف منابع حاصله.

ماده ۸۶ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاه‌های ذی‌ربط مکلفند تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، اقدامات لازم را جهت کاهش خطرات و زیانهای فردی و اجتماعی اعتیاد، پیشگیری و درمان بیماری ایدز و نیز کاهش بار بیماری‌های روانی معمول دارد.

ماده ۸۷ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور

زمینه‌سازی برای حضور مؤثر در بازارهای جهانی و تبدیل جمهوری اسلامی ایران به مرکز رفع نیازهای سلامت و پزشکی منطقه، در چارچوب سیاستهای راهبردی تجاری، تسهیلات لازم را در خصوص معرفی تواناییها، عرضه و بازاریابی خدمات سلامت و آموزش پزشکی و تولیدات، تجهیزات و فرآورده‌های پزشکی و دارویی ارائه نماید، به نحوی که مقدار ارز حاصل از صادرات خدمات و تولیدات مزبور معادل سی درصد (۳۰٪) مصارف ارزی بخش بهداشت و درمان، در پایان سال پایانی برنامه چهارم باشد.

ماده ۸۸ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور ارتقاء مستمر کیفیت خدمات سلامت و تعالی عملکرد خدمات بالینی، افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از امکانات بهداشتی و درمانی کشور، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف - تدوین، نظارت و ارزشیابی استانداردها و شاخصهای بهبود کیفیت خدمات و اصلاح رتبه‌بندی بیمارستانها براساس الگوی ارتقای عملکرد بالینی.

ب - مشتری‌مدار نمودن واحدهای بهداشتی، درمانی، از طریق اصلاح فرآیندها و ساختار مدیریت اقتصادی (از جمله اصلاح نظام حسابداری، پرداخت مبتنی بر عملکرد، بودجه‌ریزی عملیاتی).

ج - اداره بیمارستانهای پیشنهادی دانشگاههای علوم پزشکی، به صورت هیأت‌امانی و یا شرکتی و تفویض اختیارات مدیریت، جذب و به‌کارگیری نیروی انسانی و اداری - مالی به آنها در چارچوب تعرفه‌های مصوب.

د - تفکیک بیمارستانها از نظر تختهای آموزشی و غیرآموزشی و اعمال شاخصهای اعتباری و نیروی انسانی براساس آن.

ه - طراحی و استقرار نظام جامع اطلاعات سلامت شهروندان ایرانی.

ماده ۸۹ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است به منظور دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی، درمانی و منطقی نمودن آن متناسب با نیازها در نقاط مختلف کشور، نظام ارائه حداقل استاندارد خدمات بهداشتی، درمانی کشور را مبتنی بر سطح‌بندی خدمات طراحی نماید.

ایجاد، توسعه و تجهیز یا تغییر در ظرفیتهای پزشکی و درمانی کشور و همچنین اختصاص نیروی انسانی جهت ارائه خدمات، مطابق با سطح‌بندی خدمات درمانی کشور انجام خواهد شد.

احداث، ایجاد و توسعه واحدهای بهداشتی و درمانی توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و نیروهای مسلح، صرفاً با تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تصویب هیأت وزیران امکان‌پذیر خواهد بود.

در خصوص واحدهای سلامت و ایمنی محیط کار (H.S.E) طبق مقررات اختصاصی ذی‌ربط عمل خواهد شد.

تبصره - مفاد این ماده شامل خدمات بهداشتی درمانی که از طریق سرمایه‌گذاری و اداره بخش خصوصی انجام می‌گردد، نمی‌باشد.

ماده ۹۰ - به منظور ارتقاء عدالت توزیعی در دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی و در جهت کاهش سهم خانوارهای کم‌درآمد و آسیب‌پذیر از هزینه‌های بهداشتی و درمانی آنها، توزیع منابع و امکانات بهداشتی و درمانی باید به نحوی صورت گیرد که «شاخص مشارکت عادلانه مالی مردم» به نود درصد (۹۰٪)

ارتقاء یابد و سهم مردم از هزینه‌های سلامت حداکثر از سی درصد (۳۰٪) افزایش نیابد و میزان خانوارهای آسیب‌پذیر از هزینه‌های غیرقابل تحمل سلامت به یک درصد (۱٪) کاهش یابد.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با مشارکت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور آیین‌نامه چگونگی متعادل نمودن سهم مردم در تأمین منابع بهداشت و درمان برای تحقق اهداف مذکور را ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۹۱ - به منظور افزایش اثربخش نظام ارائه خدمات سلامت در کشور و تقویت و توسعه نظام بیمه خدمات درمانی، اقدامهای ذیل انجام خواهد شد:

الف - کلیه شرکتهای بیمه تجاری و غیرتجاری صرفاً با رعایت قوانین و مقررات شورای عالی بیمه خدمات درمانی مجاز به ارائه خدمات بیمه پایه و مکمل می‌باشند.

ب - تا پایان برنامه چهارم شورای عالی بیمه خدمات درمانی تمهیدات لازم جهت استقرار بیمه سلامت با محوریت پزشکی خانواده و نظام ارجاع را فراهم نماید.

ج - به‌منظور تعمیم عدالت در بهره‌مندی از خدمات بهداشتی درمانی، خدمات بیمه پایه درمانی روستائیان عشایری، معادل مناطق شهری تعریف و اجرا می‌شود.

د - کلیه اتباع خارجی مقیم کشور موظف به دارا بودن بیمه‌نامه برای پوشش حوادث و بیماریهای احتمالی در مدت اقامت در ایران می‌باشند.

ه - تأمین اعتبار بیمه‌های خدمات درمانی در بودجه‌های سنواتی در طول برنامه چهارم براساس سرانه واقعی خواهد بود که سالانه به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

و - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹۲ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است نسبت به درمان فوری و بدون قید و شرط مصدومین حوادث و سوانح رانندگی، در مراکز خدمات بهداشتی و درمانی اقدام کند.

به منظور تأمین منابع لازم برای ارائه خدمات فوق، ده درصد (۱۰٪) حق بیمه شخص ثالث، سرنشین و مازاد توسط شرکتهای بیمه تجاری وصول و به حساب درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نزد خزانه‌داری کل واریز می‌گردد و هزینه‌های درمان کلیه مصدومان ترافیکی، جاده‌ای و رانندگی از محل وجوه واریز شده به این حساب و سایر منابع موجود پرداخت خواهد شد.

توزیع این منابع براساس عملکرد هر یک از سازمانهای بیمه‌گر پایه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، هر شش ماه یک بار صورت خواهد گرفت.

ماده ۹۳ - الف - به منظور تنظیم بازار دارو فهرست داروهای مجاز همه ساله توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود.

ورود، عرضه و تجویز دارو خارج از فهرست فوق ممنوع است.

ب - عرضه دارو (به‌استثنای داروهای غیرنسخه‌ای که فهرست آنها توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود) به مصرف‌کننده نهایی خارج از

داروخانه‌ها ممنوع است.

ج - به منظور تضمین داروهای تولیدی، کلیه کارخانه‌های تولیدکننده دارو موظفند با ایجاد کنترل کیفیت و به‌کارگیری متخصصین ذی‌ربط نسبت به کنترل کیفیت تولیدات خود اقدام نمایند.

به این منظور به کارخانه‌های ذی‌ربط اجازه داده می‌شود با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد موضوع قانون اصلاح بند (۲) تبصره (۲) ماده (۵) قانون لزوم باآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵ - قانون اصلاح بند (۲) تبصره (۲) ماده (۵) قانون لزوم باآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵:

ماده واحده - بند ۲ و تبصره ۲ ماده ۵ قانون لزوم باآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی کشور و ارتقای سطح دانش پزشکی آنها مصوب ۱۳۶۹/۸/۶ به شرح زیر اصلاح می‌گردد.

بند - ۲ از محل یک درصد فروش شرکتهای دارویی (تولیدی و توزیعی) کشور.

تبصره - ۲ - معادل پنجاه درصد (۵۰٪) درآمدی که از منابع مقرر در بندهای ۱ و ۲ این ماده کسب و به خزانه واریز میگردد به عنوان درآمد اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از محل اعتبار ریذف مربوط در اختیار آن وزارت قرار می‌گیرد تا با رعایت قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ جهت کمک به امر باآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی کشور هزینه گردد.

پنجاه درصد (۵۰٪) بقیه درآمد موضوع این تبصره به حساب درآمد عمومی کشور واریز خواهد شد.

• قانون فوق آزمایشی و لازم‌الاجرا به مدت سه سال بود و زمان اجرای آن منقضی شده است و در حال حاضر در این خصوص قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی مصوب ۱۳۷۵/۲/۱۲ با اصلاحات مصوب ۱۳۷۹/۸/۸ ملای عمل می‌باشد. در قالب بودجه‌های سالانه استفاده کنند.

ماده ۹۴ - ماده (۱۹۴) <قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - ماده (۱۹۴) <قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷: کلیه مراکز تولید و توزیع مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و همچنین مراکزی که در زمینه‌های فوق خدماتی را ارائه می‌کنند موظفند ضمن رعایت ضوابط بهداشتی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاههای ذی‌ربط اعلام می‌گردد نسبت به اخذ تأییدیه ادواری از افراد حقیقی و یا حقوقی (دولتی و یا غیر دولتی) که صلاحیت آنها حسب مورد از طرف دستگاههای سابق‌الذکر برای مدت معین تأیید شده است اقدام کنند. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاههای ذی‌ربط موظفند حسب مورد بر خدمات افراد حقیقی و یا حقوقی تأیید صلاحیت شده به صورت مستمر نظارت و در صورت مشاهده تخلف ضمن رد صلاحیت آنها موضوع را به مراجع قانونی ارجاع نمایند.

آیین‌نامه این ماده مشتمل بر تعیین واحدهای تولیدی، توزیعی و خدماتی مشمول این ماده، تعیین مقاطع زمانی اخذ تأییدیه بهداشتی برای هریک از مراکز مربوطه، تعیین تعرفه‌ها، نحوه برخورد با متخلفان اعم از اخذ جرایم و معرفی به دادگاه، ضوابط تعیین صلاحیت اشخاص حقیقی و حقوقی نظارت کننده و سایر موارد حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری دستگاههای ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۹۴ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۱۵ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن < برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ

می‌گردد.

فصل هشتم - ارتقاء امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

ماده ۹۵ - دولت مکلف است به منظور استقرار عدالت و ثبات اجتماعی، کاهش نابرابریهای اجتماعی و اقتصادی، کاهش فاصله دهکهای درآمدی و توزیع عادلانه درآمد در کشور و نیز کاهش فقر و محرومیت و توانمندسازی فقرا، از طریق تخصیص کارآمد و هدفمند منابع تأمین اجتماعی و یارانه‌ای پرداختی، برنامه‌های جامع فقرزدایی و عدالت اجتماعی را با محورهای ذیل تهیه و به اجرا بگذارد و ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به بازنگری مقررات و همچنین تهیه لوایح برای تحقق سیاستهای ذیل اقدام نماید:

الف - گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین اجتماعی، در ابعاد جامعیت - فراگیری و اثربخشی.

ب - اعمال سیاستهای مالیاتی، با هدف باز توزیع عادلانه درآمدها.

ج - تعیین خط فقر و تبیین برنامه‌های توانمندسازی متناسب و ساماندهی نظام خدمات حمایتیهای اجتماعی، برای پوشش کامل جمعیت زیر خط فقر مطلق و نظام تأمین اجتماعی، برای پوشش جمعیت بین خط فقر مطلق و خط فقر نسبی و پیگیری و ثبت مستمر آثار برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی بر وضعیت خط فقر، جمعیت زیر خط فقر، همچنین میزان درآمد سه دهک پائین درآمدی و شکاف فقر و جبران آثار برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی به سه دهک پائین درآمدی از طریق افزایش قدرت خرید آنان.

دولت موظف است کلیه خانوارهای زیر خط فقر مطلق را حداکثر تا پایان سال دوم برنامه به صورت کامل توسط دستگاهها و نهادهای متولی نظام تأمین اجتماعی شناسایی و تحت پوشش قرار دهد.

د - طراحی برنامه‌های ویژه اشتغال، توانمندسازی جلب مشارکتهای اجتماعی آموزش مهارتهای شغلی و مهارتهای زندگی، به ویژه برای جمعیت‌های سه دهک پائین درآمدی در کشور.

ه - ارتقاء مشارکت نهادهای غیردولتی و مؤسسات خیریه، در برنامه‌های فقرزدایی و شناسایی کودکان یتیم و خانواده‌های زیر خط فقر، در کلیه مناطق کشور توسط مدیریت‌های منطقه‌ای و اعمال حمایتیهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای افراد یادشده توسط آنان و دستگاهها و نهادهای مسوول در نظام تأمین اجتماعی.

و - امکان تأمین غذای سالم و کافی در راستای سبد مطلوب غذایی و تضمین خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی رایگان و تأمین مسکن ارزان قیمت، همچنین حصول اطمینان از قرار گرفتن جمعیت کمتر از هجده سال تحت پوشش آموزش عمومی رایگان برای خانوارهای واقع در سه دهک پائین درآمدی، از طریق جابه جایی و تخصیص کارآمد منابع یارانه‌ها.

ز - فراهم کردن حمایتیهای حقوقی، مشاوره‌های اجتماعی و مددکاری، برای دفاع از حقوق فردی، خانوادگی و اجتماعی فقرا.

ح - اتخاذ رویکرد توانمندسازی و مشارکت محلی، براساس الگوی نیازهای اساسی توسعه و تشخیص نیاز توسط جوامع محلی برای ارائه خدمات اجتماعی، از طریق نظام

انگیزشی برای پروژه‌های عمرانی کوچک، متناسب با ظرفیتهای محلی - از طریق اعمال موارد فوق در سطوح محلی و با جلب مشارکتهای عمومی.

ط - طراحی روشهای لازم برای افزایش بهره‌وری و درآمد روستائیان و عشایر ایجاد فرصتهای اشتغال به ویژه در دوره‌های زمانی خارج از فصول کاشت و برداشت با رویکرد مشارکت روستائیان و عشایر، با حمایت از صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی و صندوق اشتغال نیازمندان.

ماده ۹۶ - دولت مکلف است با توجه به استقرار سازمانی نظام جامع تأمین اجتماعی در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛ پوشش جمعیتی، خدمات و حمایت‌های مالی مورد نظر در اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.

دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک فرد کشور تأمین کند. را طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، از طریق فعالیتهای بیمه‌ای، حمایتی و امدادی به صورت تدریجی و به شرح ذیل افزایش و به اجرا بگذارد.

الف - افزایش پوشش بیمه‌های اجتماعی با توجه خاص به روستائیان و عشایر و شاغلین شهری که تاکنون تحت پوشش نبوده‌اند، به نحوی که برنامه بیمه‌های اجتماعی روستائیان و عشایر، با مشارکت دولت و روستائیان و عشایر پس از تهیه و تصویب دولت از سال دوم برنامه چهارم، به اجرا گذاشته شود.

ب - پوشش کامل (صددرصد) جمعیتی از بیمه همگانی پایه خدمات درمانی.

ج - تأمین بیمه خاص (در قالب فعالیتهای حمایتی) برای حمایت از زنان سرپرست خانوار و افراد بی‌سرپرست با اولویت کودکان بی‌سرپرست.

د - هدفمند نمودن فعالیتهای حمایتی جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش مؤسسات و نهادهای حمایتی در راستای ورود به پوشش بیمه‌ای.

ه - اتخاذ تمهیدات لازم جهت بازپرداخت بدهی دولت به سازمانهای بیمه‌ای به نحوی که ضمن جلوگیری از ایجاد بدهی جدید تا پایان برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، کل بدهی دولت به سازمانهای بیمه‌ای تسویه شده باشد.

و - اتخاذ تدابیر مورد نیاز برای کاهش طول دوره استفاده از مقرری بیکاری در جهت تنظیم بازار کار، افزایش سابقه مورد نیاز برای احراز مقرری بیمه بیکاری در سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

ز - با توجه به تغییرات و روند صعودی شاخص‌های جمعیتی امید به زندگی و لزوم پایداری صندوقهای بیمه‌ای اجتماعی و اصلاحات منطقی در مبانی محاسباتی آنها، دولت موظف است با استفاده از تجربه جهانی در چارچوب محاسبات بیمه‌ای اقدامات لازم را معمول دارد.

ح - در صورتی که نرخ رشد دستمزد اعلام شده کارگران در دو سال آخر خدمت آنها بیش از نرخ رشد طبیعی دستمزد کارگران بوده و با سالهای قبل سازگار نباشد، مشروط

بر آنکه این افزایش دستمزد به دلیل ارتقای شغلی نباشد، سازمان تأمین اجتماعی علاوه بر دریافت مابه‌التفاوت میزان کسور سهم کارگران و کارفرما به نسبت دستمزد واقعی و دستمزد اعلام شده سالهای قبل از کارفرمای ذی ربط، خسارت وارده براساس لایحه‌ای خواهد بود که توسط هیأت وزیران تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

ماده ۹۷ - دولت مکلف است به منظور پیشگیری و کاهش آسیبهای اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع کنترل کاهش آسیبهای اجتماعی، با تأکید بر پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر، مشتمل بر محورهای ذیل اقدام نماید:

الف - ارتقای سطح بهداشت روان، گسترش خدمات مددکاری اجتماعی، تقویت بنیان خانواده و توانمندسازی افراد و گروههای در معرض آسیب.

ب - بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی، تعمیق ارزشهای دینی و هنجارهای اجتماعی.

ج - شناسایی نقاط آسیب‌خیز و بحران‌زای اجتماعی در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت‌های اجتماعی، خدمات بهداشتی - درمانی، مددکاری، مشاوره اجتماعی و حقوقی و برنامه‌های اشتغال حمایت‌شده، با اعمال راهبرد همکاری بین بخشی و سامانه مدیریت آسیبهای اجتماعی در مناطق یادشده.

د - پیشگیری اولیه از بروز آسیبهای اجتماعی از طریق: اصلاح برنامه‌های درسی دوره آموزش عمومی و پیش‌بینی آموزشهای اجتماعی و ارتقای مهارتهای زندگی.

ه - خدمات‌رسانی به موقع به افراد در معرض آسیبهای اجتماعی با مشارکت سازمانهای غیردولتی.

و - بازتوانی آسیب‌دیدگان اجتماعی و فراهم نمودن زمینه بازگشت آنها به جامعه.

ز - تهیه طرح ملی مبارزه با مواد مخدر و روانگردان براساس محورهای ذیل:

۱ - پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر و قاچاق آن با استفاده از تمامی امکانات و توانمندیهای ملی.

۲ - در اولویت قراردادن استراتژی کاهش آسیب و خطر، کار درمانی، آموزش مهارتهای زندگی سالم، روان‌درمانی، درمان اجتماع‌مدار معتادان و بهره‌گیری از سایر یافته‌های علمی و تجارت* - به نظر می‌رسد اشتباه تایپی رخ داده و عبارت <تجارب جهانی> صحیح می‌باشد. جهانی در اقدامها و برنامه ریزیهای عملی.

۳ - جلوگیری از تغییر الگوی مصرف مواد مخدر به داروهای شیمیایی و صنعتی.

۴ - جلوگیری از هرگونه تطهیر عواید ناشی از فعالیتهای مجرمانه مواد مخدر و روانگردانها.

۵ - به کارگرفتن تمام امکانات و توانمندیهای ملی برای مقابله با حمل و نقل و ترانزیت مواد مخدر و همچنین عرضه و فروش آن در سراسر کشور.

۶ - تقویت نقش مردم و سازمانهای غیردولتی در امر پیشگیری و مبارزه با اعتیاد.

ح - تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی بیماران روانی مزمن با پوشش حداقل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) جمعیت هدف در پایان برنامه.

ط - تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی سالمندان با پوشش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) جمعیت هدف.

ی - تهیه و تدوین طرح جامع توانمندسازی زنان خودسرپرست و سرپرست خانوار با

همکاری سایر سازمانها و نهادهای ذی ربط و تشکلهای غیردولتی و تصویب آن در هیأت وزیران در شش ماهه نخست سال اول برنامه.

ک - ساماندهی و توسعه مشارکتهای مردمی و خدمات داوطلبانه در عرصه بهزیستی و برنامه‌ریزی و اقدامات لازم برای حمایت از مؤسسات خیریه و غیردولتی با رویکرد بهبود فعالیت.

ل - افزایش مستمری ماهیانه خانواده‌های نیازمند و بی‌سرپرست و زنان سرپرست خانواده تحت پوشش دستگاههای حمایتی بر مبنای چهل درصد (۴۰٪) حداقل حقوق و دستمزد در سال اول برنامه.

ماده ۹۸ - دولت مکلف است به منظور حفظ و ارتقای سرمایه اجتماعی، ارتقای رضایتمندی عمومی و گسترش نهادهای مدنی، طی سال اول برنامه چهارم اقدامهای ذیل را انجام دهد:

- الف - تهیه ساز و کارهای سنجش و ارزیابی سرمایه اجتماعی کشور.
- ب - ارائه گزارش سالانه سرمایه اجتماعی کشور و احصای علل و عوامل تأثیرگذار بر آن.
- ج - تصویب سازوکارهای اجرایی لازم جهت افزایش سرمایه اجتماعی اعم از اعتماد عمومی، وفاق اجتماعی، قانون‌گرایی و وجدان فردی و اجتماعی.
- د - ارزیابی رضایتمندی عمومی به صورت سالانه و انتشار تغییرات آن در اثر عملکرد عمومی حاکمیت.
- ه - تدوین و تصویب طرح جامع توانمندسازی و حمایت از حقوق زنان، در ابعاد حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و اجرای آن در مراجع ذی ربط.
- و - تدوین طرح جامع مشارکت و نظارت مردم، سازمانها، نهادهای غیردولتی و شوراهای اسلامی در توسعه پایدار کشور و فراهم کردن امکان گسترش کمی و کیفی نهادهای مدنی، با اعمال سیاستهای تشویقی.

ماده ۹۹ - دولت موظف است ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون، نسبت به تدوین و اجرای سند راهبردی خدمات‌رسانی به ایثارگران (خانواده معظم شهدا، جانبازان، آزادگان و خانواده آنان)، با رویکرد توانمندسازی و بهبود وضعیت اشتغال، مسکن ارزان قیمت، ارتقای سطح اجتماعی، درمانی، معیشتی و بهبود وضعیت آموزشی و فرهنگی، حفظ و تثبیت موقعیت شغلی آنان اقدام نموده و سازوکار نظارت بر حسن اجرای سند را پیش‌بینی نماید.

منابع مالی سند از محل بودجه عمومی دولت و منابع داخلی نهادها تأمین خواهد شد. در تمامی برنامه‌های اشتغالزایی اعم از جذب و استخدام و اعطای امتیازات و تسهیلات، ایثارگران در اولویت هستند و دولت موظف است حمایتهای لازم در حفظ و تثبیت موقعیت شغلی آنان را اعمال نماید.

ماده ۱۰۰ - دولت موظف است به منظور ارتقای حقوق انسانی، استقرار زمینه‌های رشد و تعالی و احساس امنیت فردی و اجتماعی در جامعه و تربیت نسلی فعال،

مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان‌کاری، انضباط با روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی‌بودن، «منشور حقوق شهروندی» را مشتمل بر محورهای ذیل تنظیم و به تصویب مراجع ذی‌ربط برساند:

الف - پرورش عمومی قانون‌مداری و رشد فرهنگ نظم و احترام به قانون و آیین شهروندی.

ب - تأمین آزادی و صیانت از آرای مردم و تضمین آزادی، در حق انتخاب شدن و انتخاب کردن.

ج - هدایت فعالیتهای سیاسی، اجتماعی به سمت فرآیندهای قانونی و حمایت و تضمین امنیت فعالیتها و اجتماعات قانونی.

د - تأمین آزادی و امنیت لازم برای رشد تشکلهای اجتماعی در زمینه صیانت از حقوق کودکان و زنان.

ه - ترویج مفاهیم وحدت‌آفرین و احترام‌آمیز نسبت به گروههای اجتماعی و اقوام مختلف در فرهنگ ملی.

و - حفظ و صیانت از حریم خصوصی افراد.

ز - ارتقای احساس امنیت اجتماعی در مردم و جامعه.

ماده ۱۰۱ - دولت موظف است برنامه ملی توسعه کار شایسته را به عنوان گفتمان جدید عرصه کار و توسعه، براساس راهبرد «سه‌جانبه‌گرایی» که متضمن عزت نفس، برابری فرصتها، آزادی و امنیت نیروی کار، همراه با صیانت لازم باشد و مشتمل بر محورهای ذیل تهیه و تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تقدیم مجلس شورای اسلامی بنماید.

الف - حقوق بنیادین کار (آزادی انجمنها و حمایت از حق تشکلهای مدنی روابط کار، حق سازماندهی و مذاکره دسته‌جمعی، تساوی مزدها برای زن و مرد در مقابل کار هم ارزش، منع تبعیض در اشتغال و حرفه، رعایت حداقل سن کار، ممنوعیت کار کودک، رعایت حداقل مزد متناسب با حداقل معیشت).

ب - گفت و گوی اجتماعی دولت و شرکای اجتماعی (تهادهای مدنی روابط کار) ارتقای سرمایه انسانی و اجتماعی، ارتقای روابط صنعتی و روابط کار، نقش شرکای اجتماعی، مذاکرات و چانه‌زنی جمعی، انعقاد پیمانهای دسته‌جمعی، تشکیل شورای سه‌جانبه مشاوره ملی، گسترش مکانیزمهای سه‌جانبه در روابط کار، اصلاحات ساختاری، ترویج گفت و گوی اجتماعی و تقویت تشکلهای مدنی روابط کار.

ج - گسترش حمایت‌های اجتماعی (تأمین اجتماعی، بیمه بیکاری، ایجاد توسعه و تقویت‌ساز و کارهای جبرانی، حمایت‌های اجتماعی از شاغلین بازار کار غیررسمی، توانبخشی معلولین و برابری فرصتها برای زنان و مردان و توانمندسازی زنان از طریق دستیابی به فرصتهای شغلی مناسب).

د - حق پیگیری حقوق صنفی و مدنی کارگری.

ه - اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات تأمین اجتماعی و روابط کار (تغییر در قوانین تأمین اجتماعی و روابط کار براساس سازوکار سه‌جانبه «دولت، کارگر و کارفرما» به منظور تعامل و انعطاف بیشتر در بازار کار).

و - اشتغال مولد (ظرفیت‌سازی برای اشتغال در واحدهای کوچک و متوسط، آموزشهای

هدفدار و معطوف به اشتغال، برنامه‌ریزی آموزشی با جهت‌گیری اشتغال، آموزشهای کارآفرینی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات بازار کار، ارتباط و همبستگی کامل آموزش و اشتغال رفع موانع بیکاری ساختاری، توسعه آموزشهای مهارتی فنی و حرفه‌ای معطوف به نیاز بازار کار).

ز - اصلاح قوانین و مقررات در جهت انطباق قوانین و مقررات ملی با استانداردها و مقاله‌نامه‌های بین‌المللی، کنسولی، تحولات جهانی کار و امحای تبعیض در همه عرصه‌های اجتماعی به ویژه در عرصه روابط کار و اشتغال.

ح - اتخاذ تدابیر لازم برای اعزام نیروی کار به خارج از کشور.

ماده ۱۰۲ - دولت موظف است برنامه توسعه بخش تعاونی را با رویکرد استفاده مؤثر از قابلیت‌های بخش تعاونی، در استقرار عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه درآمدها، تأمین منابع لازم برای سرمایه‌گذاریها، از طریق تجمیع سرمایه‌های کوچک، اجرای بند (۲) اصل چهل و سوم (۴۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران * - به بند ۲ اصل چهل و سوم (۴۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ مندرج در زیرنویس ماده ۹ همین قانون مراجعه شود.، افزایش قدرت رقابتی و توانمندسازی بنگاههای اقتصادی متوسط و کوچک، کاهش تصدیهای دولتی، گسترش مالکیت و توسعه مشارکت عامه مردم در فعالیتهای اقتصادی مشتمل بر محورهای ذیل تهیه و تا پایان سال ۱۳۸۳ تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

الف - توانمندسازی جوانان، زنان، فارغ‌التحصیلان و سایر افراد جویای کار، در راستای برقراری تعاملات اجتماعی لازم جهت شکل‌گیری فعالیت واحدهای تعاونی.

ب - ارتقای بهره‌وری و توسعه و بهبود مدیریت تعاونیها.

ج - ترویج فرهنگ تعاون و اصلاح محیط حقوقی توسعه بخش و ارائه لوایح قانونی مورد نیاز.

د - اولویت دادن به بخش تعاونی، در انتقال فعالیتها و کاهش تصدیهای بخش دولتی اقتصاد به بخش غیردولتی.

ه - توسعه حیطه فعالیت بخش تعاونی، در چارچوب بند (۴۷) سیاستهای کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران که بعداً ابلاغ خواهد شد.

و - تسهیل فرآیند دستیابی تعاونیها به منابع، امکانات، فناوریهای نوین و بازارها و بهبود محیط کسب و کار.

ز - تسهیل ارتباطات و توسعه پیوندهای فنی، اقتصادی و مالی بین انواع تعاونیها.

ماده ۱۰۳ - ماده (۴۲)، بند (الف) ماده (۴۶) و مواد (۴۸) الی (۵۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * ماده (۴۲)، بند (الف) ماده (۴۶) و مواد (۴۸) الی (۵۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات بعدی:

ماده ۴۲ - کلیه بیمه شدگان (به استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات) می‌توانند نسبت به تغییر سازمان بیمه‌ای خود اقدام کنند. نقل و انتقال حق بیمه و کسورات بیمه‌ای بین صندوق‌های بیمه‌ای براساس ضوابطی خواهد بود که حداکثر طی مدت شش ماه توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس محاسبات بیمه‌ای تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۴۶ (اصلاحی ۱۳۸۰/۵/۱۶) - الف - دولت مکلف است حداکثر تا پایان سال دوم برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با انجام مطالعات و بررسی‌های کارشناسی اقدامات قانونی به منظور هدفمند نمودن پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند، شکر، پنیر، شیر، دارو، شیرخشک، کود، بذر، سم، حاملهای انرژی و سایر موارد را انجام دهد، به طوری که از سال سوم برنامه مذکور، نظام پرداخت یارانه باکمیت مشخص در راستای تحقق اهداف ذیل متحول و تغییر یابد:

- ۱ - منطقی کردن مصرف کالاهای یارانه‌ای و جلوگیری از قاچاق این نوع کالاها.
- ۲ - تشویق و توسعه سرمایه‌گذاری و حمایت از تولید داخلی کالاهای یارانه‌ای.
- ۳ - کاهش سهم طبقات با درآمدهای بالا و افزایش سهم طبقات با درآمد پایین از یارانه‌ها.
- ۴ - جایگزین نمودن تدریجی طرحهای رفاه اجتماعی به جای پرداخت یارانه.
- ۵ - تامین منابع برای سرمایه‌گذاری زیربنایی و محرومیت زدایی کشور و توسعه اشتغال.
- ۶ - توسعه اشتغال مولد با اعطای وام از محل درآمدهای حاصل (به صورت وجوه اداره

شده)

ب - سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان موظف است با اعلام وزارت بازرگانی پس از انجام محاسبات لازم نسبت به برقراری مابه‌التفاوت در مورد کالاهای وارداتی که دارای امتیاز قابل توجه هستند، اقدام نماید و مابه‌التفاوت مأخوذه را به حساب خزانه واریز نماید دولت می‌تواند معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه مابه‌التفاوت مأخوذه را براساس پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب شورای اقتصاد در نظام پرداخت یارانه کالاها و یا خدماتی که ضرورت استفاده از یارانه را دارند استفاده نماید.

ماده ۴۸ - وزارت کشور موظف است حداکثر در سال اول برنامه پنجساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید که کلیه افراد خارجی فاقد پروانه کار را جمع‌آوری نموده و در صورت عدم تهدید جانی، آنها را به کشور متبوع خود انتقال دهد و در غیر این صورت آنها را در اردوگاههای مشخص مجتمع نماید.

تشخیص وجود و یا عدم وجود تهدید جانی به عهده وزارت امور خارجه است.
آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارتخانه‌های کشور، امور خارجه و کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●

ماده ۴۹ - به منظور تشویق کارفرمایان کارگاههای موجود به استخدام نیروی کار جدید، دولت موظف است کارفرمایانی را که در دوران برنامه از طریق مراکز خدمات اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی مبادرت به استخدام نیروی کار جدید نمایند مشمول تخفیفاتی به شرح زیر قرار دهد:

الف - تخفیف در میزان حق بیمه سهم کارفرما و پیش‌بینی اعتبار لازم برای جبران کاهش درآمد سازمان تامین اجتماعی در بودجه کشور.

ب - کاهش مالیات کارفرمایان این‌گونه کارگاهها به میزان مالیات بر حقوق دریافتی از کارکنان جدیدالاستخدام.

آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ●●●

تبصره - کارگاههایی که در دوران برنامه به بهره‌برداری می‌رسند نیز در مورد اشتغال مازاد بر پیش‌بینی در طرح و جواز تأسیس از مزایای این ماده استفاده خواهند کرد.

ماده ۵۰ - به دولت اجازه داده می‌شود به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته:

الف - معافیت از حقوق و عوارض دولتی برای سرمایه‌گذارانی که در این مناطق اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند. طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنایع و کار و امور اجتماعی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت دولت می‌رسد ●●●● درطول سالیان اجرای برنامه در نظر بگیرد.

ب - قسمتی از سود تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونیها و تعاونیهای خدمات تولیدکنندگان، تعاونیهای تولید روستایی، عشایری و بهره‌برداری از منابع طبیعی و طرحهای خود اشتغالی را پرداخت کند.

ج - تسهیلات اعطایی در قالب بودجه‌های سنواتی و آیین‌نامه‌های اجرایی آنها باید طوری تقسیم شود که سهم مناطق کمتر توسعه یافته به نسبت شاخص بیکاری آنها بیشتر باشد بصورتی که در پایان برنامه جبران کمبود اشتغال این مناطق شده باشد.

ماده ۵۱ - دولت موظف است به منظور توسعه کمی و کیفی مهارت‌های فنی و حرفه‌ای نیروی کار و ارائه آموزش‌های متنوع مهارتی به گروه‌های مختلف، نسبت به اختصاص سهمیه‌ای خاص در پرداخت یارانه سود تسهیلات به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای اقدام کند.

• ضوابط مزبور در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

•• آیین‌نامه اجرایی ماده ۴۸ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

••• آیین‌نامه اجرایی بندهای الف و ب ماده ۴۹ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۸۱/۲/۱۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده است و در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۹/۱۸ و ۱۳۸۳/۳/۶ اصلاح گردیده است.

•••• آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۵۰ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۸۱/۷/۲۴ به تصویب هیأت وزیران رسیده است و در تاریخ ۱۳۸۲/۶/۹ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۸ - ۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

بخش چهارم - صیانت از هویت و فرهنگ اسلامی - ایرانی

فصل نهم - توسعه فرهنگی

ماده ۱۰۴ - دولت مکلف است به منظور رونق اقتصاد فرهنگ، افزایش اشتغال، بهبود کیفیت کالا و خدمات، رقابت‌پذیری، خلق منابع جدید، توزیع عادلانه محصولات و خدمات فرهنگی و ایجاد بستر مناسب برای ورود به بازارهای جهانی فرهنگ و هنر و تأمین فضاهای کافی برای عرضه محصولات فرهنگی، اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف - اصلاح قوانین و مقررات برای رفع موانع انحصاری، تقویت رقابت‌پذیری و فراهم‌سازی زمینه‌های بسط مشارکت مردم، نهادهای غیردولتی، صنفی و حرفه‌ای در امور فرهنگی و هنری.

ب - اقدام قانونی لازم برای تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت به منظور حمایت از تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری، سینمایی، مطبوعاتی و ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی.

ج - احصاء و ارتقاء سهم بخش فرهنگ، براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور نمودن رشد متناسب سالانه در لویح بودجه برای دستیابی به استانداردهای ملی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب دولت می‌رسد.

د - تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای فرهنگی، هنری، ورزشی و گردشگری و توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های ذی‌ربط در هر یک از سال‌های برنامه چهارم برای رسیدن به شاخصها و استانداردها براساس شاخصهایی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب هیأت

وزیران می‌رسد.

ه - به توسعه ساختارها و زیربناهای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی توسط بخش خصوصی و تعاونی با اولویت کمک نماید. و - تمهید تسهیلات ویژه برای ورود مواد اولیه، ماشینآلات و تجهیزات مورد نیاز صنایع بخش فرهنگ برای نیل به بهبود کیفیت تولیدات و صدور محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی در مقیاسهای جهانی.

ز - ساماندهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ با اولویت کودکان، دانش‌آموزان و دانشجویان با رویکرد تغییر نظام پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف، برای کلیه اقشار جامعه و خرید محصولات فرهنگی.

ح - حمایت یا مشارکت با هنرمندان و مجموعه‌دارانی که قصد ایجاد موزه شخصی آثار هنری خویش و یا کتابخانه را دارند، از جمله: استفاده از فضاهای دولتی به صورت امانی، با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت مسکن و شهرسازی، کلیه شهرداریها و سایر دستگاههای اجرایی ذی‌ربط.

ط - انجام حمایت‌های لازم از اشخاص حقیقی و حقوقی که در چارچوب مقررات مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در توسعه فضاهای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط‌های رایانه‌ای و اینترنتی فعالیت می‌کنند و به ویژه اعطای تسهیلات لازم برای برپایی پایگاههای رایانه‌ای و اطلاع‌رسانی حاوی اطلاعات فرهنگی، دینی، تاریخی و علمی به زبان و خط فارسی توسط بخشهای مختلف اجرایی کشور جهت استفاده عموم و همچنین ایجاد شرایط لازم توسط صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران برای دریافت برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق شبکه‌های اطلاع‌رسانی کابلی و کانالهای ماهواره‌ای براساس ضوابط سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. آیین‌نامه اجرایی مربوطه با هماهنگی وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ی - به دولت اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون را با پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ک - متناسب با ویژگیهای جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و حداقل‌های بهره‌مندی، ترتیبی اتخاذ نماید تا با همکاری بخش خصوصی و تعاونی، شهرداریها و منابع مردمی تا سال آخر برنامه چهارم در کلیه شهرها و مراکز استانها، نسبت به ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری شامل: کتابخانه مرکزی، تالار فرهنگ و هنر، پردیسهای سینمایی، موزه هنرهای معاصر و مرکز دائمی برگزاری نمایشگاههای فرهنگی و هنری، پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورد.

ل - حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه‌تمام بخش غیردولتی را که تکمیل و بهره‌برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آیین‌نامه مصوب دولت به صورت کمک تأمین نماید.

در صورت تغییر کاربری این‌گونه مراکز از استفاده عمومی به خصوصی باید وجوه

دولتی پرداخت شده به قیمت روز مسترد گردد.

م - کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون موظفند امکانات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی متعلق به خود را برای اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد در اختیار متقاضیان قرار دهند.

ماده ۱۰۵ - مواد (۱۵۶)، (۱۶۱) و بند (الف) ماده (۱۶۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۱۵۶)، (۱۶۱) و بند (الف) ماده (۱۶۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۵۶ - به منظور استفاده از توانمندیهای شوراهای اسلامی شهر و روستا در انجام امور دینی و فرهنگی، شوراهای مذکور علاوه بر وظایف مصرحه در قانون تشکیل آنها، موظف به انجام وظایف ذیل هستند.

الف - بررسی مشکلات و نارسانیهای فرهنگی، هنری، ورزشی و آموزشی و ارائه پیشنهادهای لازم به مسوولان و مراجع ذی‌ربط.

ب - مساعدت و مشارکت در حفظ و نگهداری بناهای فرهنگی و گلزار شهداء، بهره‌برداری از مراکز فرهنگی و هنری و ورزشی و تلاش برای جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهای مورد نیاز.

ج - همکاری در حفاظت از ابنیه و آثار تاریخی و فرهنگی و بافتها و محوطه‌های فرهنگی، تاریخی و ممانعت از تغییر کاربری آنها.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل نحوه مشارکت و همکاری شوراهای شهرها در انجام وظایف مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور، سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان تربیت بدنی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶۱ - به منظور بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی جدید و تالارهای نمایش در شهرهایی که بیش از پانزده هزار (۱۵۰۰۰) نفر جمعیت دارند: الف - شهرداریهای کشور می‌توانند رأساً یا با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی برای ساخت و بازسازی سینماهای موجود از تسهیلات بانکی استفاده کنند.

ب - تأمین زمین مناسب برای ساخت سینما و مجتمع فرهنگی در شهرکهای جدیدالاحداث به عهده وزارت مسکن و شهرسازی و در طرحهای توسعه شهری به عهده شهرداریها خواهد بود. زمینهای مذکور در این بند به قیمت منطقه‌ای و به صورت اقساط ده‌ساله در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی قرار می‌گیرد.

ج - به شهرداریهای شهرهای مذکور اجازه داده می‌شود زمینهای مناسب برای ساخت سینما و مجتمع فرهنگی را که در مالکیت شهرداری است بدون انتقال مالکیت در قالب قرارداد با دریافت حداقل سهم بابت زمین برای مدت بیست و پنج (۲۵) سال در اختیار افراد حقیقی و حقوقی قرار دهند.

د - در موارد بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و یا ساخت سینماهای جدید و تالارهای نمایش شهرداریها موظفند بدون اخذ هر نوع عوارض و دریافت هزینه، پروانه ساخت صادر و در صورت هماهنگی با طرحهای جامع شهری حداکثر معادل زیربنای سالنهای نمایش، مجوز ساخت تجاری و خدماتی صادر کنند. سینماها و مجتمع‌های فرهنگی که با استفاده از این امتیازات ساخته می‌شوند تا ده سال پس از بهره‌برداری مجاز به تغییر کاربری نیستند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده بنابه پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶۲ - به منظور شناخت تحولات فرهنگی جامعه، افزایش کارایی دستگاههای فرهنگی، ساماندهی مجموعه فعالیتهای موثر بر فرهنگ عمومی جامعه و اعمال نظارت مستمر بر فعالیتهای

فرهنگی، اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد:

الف - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است با انجام مطالعات لازم و با مشخص نمودن تعاریف، مفاهیم اصلی بخش فرهنگ نسبت به تعریف شاخص‌های فرهنگی متناسب با اهداف و آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی و سیاست‌های فرهنگی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام و پس از تأیید شورای مذکور با میناقراردادن آنها و با همکاری مرکز آمار ایران به ترتیب ذیل نسبت به تولید اطلاعات مربوط به آنها و اندازه‌گیری تحولات شاخص‌های مزبور طی سالهای برنامه سوم اقدام نماید:

۱ - هر دو سال یک بار تحولات شاخص‌های مربوط به تغییرات فکری، بینشی و رفتاری جامعه را تعیین و برای بررسی در اختیار دستگاهها و نهادهای ذی‌ربط قرار دهد.

۲ - همه‌ساله تحولات شاخص‌های مربوط به میزان مصرف کالاها و خدمات فرهنگی در کل کشور و مناطق مختلف را تعیین کند.

۳ - همه ساله اطلاعات و آمار و تحولات شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی، فضاها و تجهیزات فرهنگی اعم از دولتی و غیردولتی را در کل کشور به تفکیک استان تعیین نماید.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۵۶ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۸۱/۱۰/۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۶۱ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۷۹/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۲۴ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۱۰۶ - دولت مکلف است به منظور تعمیق ارزشها، باورها، فرهنگ معنویت و نیز حفظ هویت اسلامی - ایرانی، اعتلای معرفت دینی و توسعه فرهنگ قرآنی، اقدام‌های ذیل را انجام دهد:

الف - بسط آگاهی‌ها و فضائل اخلاقی در میان اقشار مختلف مردم و زمینه‌سازی اقدام‌های لازم برای ایجاد فضای فرهنگی سالم و شرایط مناسب برای احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر و اهتمام به آن.

ب - گسترش فعالیتهای رسانه‌های ملی و ارتباط جمعی در جهت مقابله با تهاجم فرهنگی، سالم‌سازی فضای عمومی، اطلاع‌رسانی صحیح و تحقق سیاست‌های کلی برنامه چهارم با فراهم آوردن زمینه‌های مناسب انتشار گزارشهای عملکرد دستگاهها و افزایش امکان دسترسی جامعه به آموزشهای عمومی، فنی - حرفه‌ای، ترویجی و آموزشهای عالی از طریق شبکه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

ج - حمایت از پژوهشهای راهبردی و بنیادی در زمینه اعتلای معرفت دینی و توسعه فعالیتهای قرآنی.

د - تهیه طرح جامع ترویج و توسعه فرهنگ نماز.

ه - تهیه طرح جامع گسترش فضاهای مذهبی و مساجد توسط سازمانهای تبلیغات اسلامی و اوقاف و امور خیریه با همکاری سازمان میراث فرهنگی تا پایان سال اول برنامه چهارم.

و - تداوم نهضت قرآن‌آموزی.

ز - تقویت سهم کتابخوانی در حوزه دین در کشور، خصوصاً مناطق محروم و طراحی کتابخانه حوزه دین در مساجد و سایر اماکن مذهبی.

ح - تهیه طرح جامع، با رویکرد گسترش فرهنگ وقف و امور خیریه.

ط - به‌کارگیری شیوه‌ها و راهکارها و ابزارهای نوین در عرصه تبلیغات دینی.

- ی - حمایت از برنامه‌ریزی، نیازسنجی و ارائه آموزشهای ضروری به مبلغین دینی در جهت بهبود کیفیت تبلیغات دینی.
- ک - استمرار اجرای طرح ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.
- ل - ساماندهی تبلیغات رسانه‌ای، بهبود محتوای کتب درسی، استقرار محیط و ساختارهای حقوقی در جهت حفظ و ارتقاء هویت اسلامی - ایرانی، تقویت نهاد خانواده براساس تعالیم میراث معنوی جامعه ایرانی.
- م - تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی، تبلیغی و ترویجی در کلیه سطوح اجتماعی برای آموزش، گسترش و تعمیق فرهنگ کار و نظم اجتماعی، شناخت ارزش زمان و رعایت آن در انجام کلیه فعالیتها.
- ن - تهیه طرح جامع مطالعه و اجرای همگرایی مذاهب، حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم برای تقویت همگرایی بیشتر میان فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی در کشور.
- س - توسعه مشارکت‌های مردمی در عرصه فرهنگ دینی، برنامه‌ریزی و اقدامهای لازم برای حمایت از هیأت‌های مذهبی و تشکلهای دینی با رویکرد بهبود کیفیت فعالیتها و پرهیز از خرافات و انحرافات.
- ع - حوزه‌های علمیه از تمامی تسهیلات و معافیت‌هایی که برای سایر مراکز آموزشی و پژوهشی تعیین گردیده یا می‌گردد، برخوردار خواهند بود.
- ف - به منظور ارتقاء پژوهش درخصوص بنیادهای نظری، دینی نظام و پاسخگویی به مسائل مستحدثه در جمهوری اسلامی ایران، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم موظف است در برنامه چهارم ساماندهی مناسب را با استفاده از امکانات و ظرفیتهای علمی حوزه دین پژوهشی به انجام رساند.

- ماده ۱۰۷ - ماده (۱۶۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - ماده (۱۶۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷: باتوجه به اهمیت گسترش فضاهای مذهبی و مساجد ضمن حفظ اصل ساماندهی ساخت و ساز، احیا، تعمیر و تجهیز مساجد از طریق مشارکتهای مردمی و شوراهای شهری و روستایی دستگاههای اجرایی موضوع این ماده موظفند طی سالهای اجرای برنامه اقدامات زیر را انجام دهند:
- الف - وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداریها و سایر سازمانهای مسؤؤل در زمینه طراحی و اجرای طرحهای جامع، تفصیلی و هادی شهری و روستایی موظفند طرحهای مذکور را با محوریت مساجد تهیه و اجرا کنند.
- ب - وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداریها موظفند در کلیه شهرکهای جدیدالاحداث اراضی مناسبی را برای احداث مسجد و پایگاههای مقاومت بسیج پیش‌بینی کرده و پس از آماده‌سازی بدون دریافت هزینه در اختیار متقاضیان احداث مساجد و پایگاههای مقاومت بسیج قرار دهند و قیمت اراضی را در هزینه مربوط به آماده‌سازی اراضی منظور کنند.
- ج - وزارتخانه‌های راه و ترابری و نفت موظفند به منظور تسهیل دسترسی مسافران به اماکن مذهبی با انجام هماهنگی‌های لازم از محل اعتبارات عمرانی و جاری خود نسبت به احداث مسجد و یا نمازخانه و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های موجود و جدیدالاحداث، در پایانه‌های مسافری و پمپ بنزینهای بین شهری اقدام کنند.
- د - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است کلیه وجوه پرداختی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی در ارتباط با احداث، تعمیر و تجهیز مساجد و سایر فضاهای مذهبی را به عنوان هزینه قابل قبول منظور کند.
- ه - شهرداریها و سازمان جنگلها و مراتع کشور موظفند نسبت به اختصاص فضای مناسب در

پارکهای ملی و عمومی حسب مورد برای ایجاد مسجد یا نمازخانه اقدام کنند.

و - با هدف اعتلای جایگاه مسجد و مدرسه در فعالیتهای اجتماعی، فرهنگی محلات، روستاها و شهرها و هماهنگسازی فعالیتهای سازماندهی شده در این مکانها در جهت ارتقای ایمان و ارزشهای معنوی و اخلاقی و شکوفایی خلاقیتهاى علمى، فرهنگى و هنرى گروههاى مختلف جامعه به ویژه نوجوانان و جوانان اقدامات ذیل در سالهای برنامه سوم توسعه انجام می‌گیرد:

۱ - حمایت مالی، قانونی و حقوقی از پژوهشهای کاربردی با هدف شناخت راهکارهای اجرایی برای ارتقاء جایگاه مسجد و مدرسه در فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی کشور.

۲ - تعریف فعالیتهای آموزشی، فرهنگی و هنری مشترک مسجد و مدرسه در آیین‌نامه‌ها و مقررات بخشهای آموزش، فرهنگ و هنر و تبلیغات اسلامی، تربیت بدنی و ورزش.

ز - به منظور ساماندهی نحوه اختصاص و مصرف منابع اعتباری دولت در زمینه احیاء و بازسازی مساجد، کمک به مراکز تحقیقاتی حوزه‌های علمیه، فعالیتهای مربوط به تبلیغات دینی و با هدف تقویت و متناسب کردن مشارکت مردمی در تأمین منابع این فعالیتهای سازمان تبلیغات اسلامی موظف است طی یک سال در چارچوب رهنمودهای مقام رهبری و مشورت با مراجع ذی‌ربط و انجام مطالعات لازم با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور و سازمان برنامه و بودجه طرحی را تهیه و به دولت ارائه دهد تا پس از بررسی و تصویب، مبنای پیش‌بینی و مصرف منابع دولتی در این امور قرار گیرد.

تبصره - دولت موظف است در مناطق روستایی در صورت پنجاه درصد (۵۰٪) خودیاری مردم برای احداث مسجد پنجاه درصد (۵۰٪) باقیمانده را تأمین نماید. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۱۰۸ - دولت موظف است به منظور زنده و نمایان نگهداشتن اندیشه دینی و سیاسی و سیره عملی حضرت امام خمینی (ره) و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست‌گذاریها و برنامه‌ریزی‌ها و تسری آن در مجموعه ارکان نظام، اقدامهای زیر را انجام دهد:

الف - حمایت از انجام مطالعات بنیادی و کاربردی در عرصه فرهنگ‌سازی، پژوهشی، آموزشی و اطلاع‌رسانی با تکیه بر علوم، فناوری و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی و حمایت از پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی با موضوعات مربوط به امام (ره) و انقلاب اسلامی.

ب - حمایت از تولید و نشر آثار ارزنده علمی، هنری و ادبی مربوط به حضرت امام با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و تجهیز کتابخانه‌های عمومی کشور به آثار منتشر شده در این زمینه.

ج - حمایت از تولید برنامه‌های متنوع و متناسب در جهت تبیین و بزرگداشت سیره و آرای حضرت امام (ره) و معرفی چهره جامع ایشان در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با همکاری مؤسسه مذکور در بند (ب).

د - شناسایی، بازسازی، حفظ و نگهداری اماکن، میادین و خیابانهایی که مهمترین وقایع انقلاب اسلامی را شاهد بوده و نیز بهره‌گیری از مراکز فرهنگی، هنری و فضاهای عمومی در جهت نشر و تبلیغ اندیشه و سیره عملی و بزرگداشت یاد امام (ره) توسط شهرداریها.

ه - تهیه برنامه‌های مناسب برای ارتباط و همکاری اشخاص حقیقی و حقوقی تأثیرگذار خارج از کشور در انجام امور مذکور در این ماده توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و وزارت امور خارجه با همکاری مؤسسه مذکور در بند (ب) صورت می‌گیرد.

و - تهیه و اجرای برنامه‌های سازنده توسط سازمان ملی جوانان با همکاری مؤسسه مذکور در بند (ب) به منظور آشنایی و ارتباط نسل جوان با اندیشه و زندگی امام و آرمانهای انقلاب اسلامی.

ز - دستگاههای فرهنگی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند و شهرداریها و فرهنگسراها موظفند حداقل سه درصد (۳٪) از بودجه عملیات فرهنگی و تبلیغی خود را جهت اجرای وظایف مذکور در این ماده اختصاص دهند.

ح - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۰۹ - دولت موظف است به منظور حفظ و شناساندن هویت تاریخی ایران و بهره‌گیری از عناصر و مؤلفه‌های هویت ایرانی به ویژه زبان فارسی، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف - حمایت از پژوهشهای علمی و بین رشته‌ای در زمینه ایران شناسی و گذشته طولانی تاریخی و تدوین گزارشها و کتابهای لازم در سطوح مختلف عمومی، آموزشی و پژوهشی.

ب - بررسی و گردآوری نظام یافته تاریخ شفاهی، گویشها و لهجه‌ها، آداب و رسوم عناصر فرهنگ ملی و بومی.

ج - حمایت از گسترش منابع و اطلاعات به خط و زبان فارسی و تدوین و تصویب استانداردهای ملی و بین‌المللی نمایش الفبای فارسی در محیطهای رایانه‌ای.

د - تربیت و تشویق معلمان ورزیده و کارآموده درس زبان فارسی، در مقاطع مختلف آموزشی به ویژه مقطع ابتدایی.

ه - تقویت تعامل فرهنگها و زبانهای بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی در سطح ملی با رویکرد تحکیم وحدت ملی به ویژه در نظام آموزشی کشور، رسانه‌ها و تولید محصولات فرهنگی و هنری.

و - شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینشهای دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی.

ز - شناسایی اصول و ضوابط شکل‌گیری معماری ایرانی - اسلامی در شهرها و روستاهای کشور به منظور معرفی ویژگیهای هنرهای معماری ایرانی اسلامی از طریق انجام پژوهشهای مورد نیاز.

ماده ۱۱۰ - دولت مکلف است به منظور ترویج فرهنگ صلح، مفاهمه، عدم خشونت و همزیستی مسالمت‌آمیز میان ملتها در مناسبات بین‌المللی و تحقق گفت و گو میان فرهنگها و تمدنها، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف - برنامه‌ریزی در زمینه مشارکت و حضور فعال در فرآیندها، نهادها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی در باب گفت و گوی تمدنها.

ب - فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آراء و نظرهای متفکران، دانشمندان، هنرمندان و نهادهای علمی، فرهنگی و مدنی.

ج - اهتمام به معرفی جلوه‌های فرهنگی، هنری و ادبی ایران، در سایر مناطق جهانی و فراهم‌سازی زمینه آشنایی و انتخاب فعال نخبگان و مراکز علمی و فرهنگی و جامعه ایرانی نسبت به دستاوردهای جدید فرهنگی در جهان.

د - عقد موافقتنامه‌های فرهنگی منطقه‌ای، قاره‌ای و بین‌المللی و فراهم آوردن شرایط اجرای این موافقتنامه‌ها در برنامه‌های دستگاههای اجرایی.

ه - بهبود ساختارهای اجرایی و حمایت از تأسیس نهادهای غیردولتی برای تحقق عملی گفت و گوی فرهنگها و تمدنها با رویکرد کاهش تصدی دولت و غیردولتی شدن این فعالیت.

و - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱۱ - دولت موظف است با هدف تقویت نقش زنان در جامعه و توسعه فرصتها و گسترش سطح مشارکت آنها در کشور، اقدامهای ذیل را معمول دارد:

الف - تدوین، تصویب و اجرای برنامه جامع توسعه مشارکت زنان مشتمل بر بازنگری قوانین و مقررات، به ویژه قانون مدنی* - به مجموعه قانون مدنی از انتشارات این معاونت مراجعه شود. ، تقویت مهارتهای زنان متناسب با نیازهای جامعه و تحولات فناوری، شناسایی و افزایش ساختارهای سرمایه‌گذاری در فرصتهای اشتغال‌زا، توجه به ترکیب جنسیتی عرضه نیروی کار، ارتقاء کیفیت زندگی زنان و نیز افزایش باورهای عمومی نسبت به شایستگی آنان.

ب - تنظیم و ارائه لوایح، مربوط به تحکیم نهاد خانواده جهت تصویب در مراجع ذیصلاح.

ج - انجام اقدامهای لازم از جمله تهیه برنامه‌های پیشگیرانه و تمهیدات قانونی و حقوقی به منظور رفع خشونت علیه زنان.

د - تقدیم لایحه حمایت از ایجاد و گسترش سازمانهای غیردولتی، نهادهای مدنی و تشکلهای زنان به مجلس شورای اسلامی.

تبصره - کلیه دستگاههای اجرایی موظفند اعتبار لازم برای انجام تکالیف قانونی موضوع این ماده را که مرتبط با وظایف قانونی آنها است در لوایح بودجه سنواتی ذیل برنامه مربوط، پیش‌بینی و اقدامهای لازم را با هماهنگی مرکز امور مشارکت زنان به عمل آورند.

ماده ۱۱۲ - دولت مکلف است به منظور تبیین و تقویت جایگاه جوانان در جامعه، به عنوان سرمایه انسانی و اجتماعی کشور و عنایت و اهتمام ویژه به اعتلا و رشد و تعالی نسل جوان، برنامه ساماندهی امور جوانان حاوی برنامه‌های اجرایی لازم، مشتمل بر شیوه‌های اصلاح نگرش عمومی و ایجاد فرهنگ مثبت‌اندیشی نسبت به جوان، زمینه‌سازی برای رشد فکری، علمی، حضور، توانمندسازی و ارتقاء سطح مشارکت همه‌جانبه آنان در فرآیند توسعه پایدار کشور، افزایش رفاه و سلامت جسمی و روانی و ایجاد شوق، انگیزه و امید به آینده در میان جوانان و رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیبهای اجتماعی آنان در چارچوب نگرش فرابخشی و به عنوان یک خط مشی محوری با استفاده حداکثر از ظرفیتهای موجود دستگاههای اجرایی و سازمانهای غیردولتی و ظرفیت‌سازی در کشور و نیز بهره‌گیری از اصلاح ساختارهای نظام اداری، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، از طریق اعمال نظام مدیریت راهبردی، در چارچوب برنامه چهارم را ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تهیه نماید.

ماده ۱۱۳ - دولت مکلف است به منظور تجلی و توسعه مفاهیم و نمادهای هویت اسلامی و ایرانی، در ساختار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و علمی و نیز تعامل اثربخش میان ایران فرهنگی، تاریخی، جغرافیایی و زبانی با رویکرد توسعه پایدار:

الف - طرح کاربرد نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری، نامگذاری اماکن و محصولات داخلی را طی سال اول برنامه چهارم تهیه و در سالهای بعد اجرا نماید.

ب - برای احداث موزه علوم و فناوری و پارکهای علمی عمومی، موزه‌های کوچک فرهنگی، ورزشی، تاریخی، صنعتی، دفاع مقدس و نمایشگاههای معرفی دستاوردهای نوین صنعتی کشور زمینه‌سازی نماید.

ج - نسبت به تدوین و اجرای سیاستهای حمایتی از تولیدکنندگانی که محصولات خود را متناسب با مزیتها و مؤلفه‌های فرهنگی کشور تولید می‌کنند، اقدام نماید.

د - از ظرفیتهای و مزیتهای فرهنگی در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی استفاده نماید.

ه - نسبت به سیاستگذاری، هماهنگی و حمایت از فعالیتهای فرهنگی خارج از کشور و سیاستگذاری و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ایرانیان خارج از کشور، اقدامهای لازم را معمول دارد.

و - کلیه دستگاههای اجرایی و مجریان طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مجازند تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمانهای خود را برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمانهای دفاع مقدس در همان طرح صرف نمایند.

ماده ۱۱۴ - دولت موظف است به منظور اهتمام ملی در شناسایی، حفاظت، پژوهش، مرمت، احیاء، بهره‌برداری و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارتقاء توان گردشگری، تولید ثروت و اشتغالزایی و مبادلات فرهنگی در کشور اقدامات زیر را در طول برنامه چهارم به انجام برساند:

الف - تهیه و اجرای طرحهای مربوط به «حمایت از مالکین» متصرفین قانونی و بهره‌برداران آثار تاریخی - فرهنگی و املاک واقع در حریم آنها و «مدیریت، ساماندهی، نظارت و حمایت از مالکین و دارندگان اموال فرهنگی - تاریخی منقول مجاز» تا پایان سال اول برنامه چهارم.

ب - ایجاد و توسعه موزه‌های پژوهشی - تخصصی وابسته به دستگاههای اجرایی.

ج - شناسایی و مستندسازی آثار تاریخی - فرهنگی در محدوده جغرافیایی اجرای طرح، توسط دستگاه مجری با نظارت و تأیید سازمان میراث فرهنگی و گردشگری.

د - ایجاد و تجهیز پایگاههای میراث فرهنگی در آثار تاریخی مهم کشور و مضامین اصلی مرتبط با موضوع میراث فرهنگی.

ه - شناسایی و حمایت از آثار فرهنگی حوزه فرهنگی ایران موجود در کشورهای همسایه و منطقه به عنوان میراث فرهنگی مشترک.

و - به منظور جلب مشارکت بخش خصوصی و تعاونی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مجاز است نسبت به صدور مجوز تأمین و فعالیت موزه‌های خصوصی و تخصصی و مؤسسات مشاوره و کارشناسی مرتبط با موضوع فعالیتهای میراث

فرهنگی، کارگاههای مرمت آثار فرهنگی - تاریخی منقول و غیرمنقول، مؤسسات مدیریت موزه‌ها و محوطه‌های تاریخی - فرهنگی، مؤسسات کارشناسی اموال فرهنگی - تاریخی، کارگاههای هنرهای سنتی و سایر مؤسسات خصوصی مرتبط با میراث فرهنگی اقدام نماید، آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ز - به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری اجازه داده می‌شود به منظور اعطای مجوز کاربری و بهره‌برداری مناسب از بناها و اماکن تاریخی قابل احیاء با استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی، صندوق احیاء و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی - فرهنگی را ایجاد نماید.

بناها و اماکن تاریخی قابل احیاء به استثنای نفایس (املاک و اموال) ملی به تشخیص سازمان مذکور از شمول ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ - ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱:

فروش اموال غیرمنقول وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی که مازاد بر نیاز تشخیص داده شود به استثنای اموال غیرمنقول مشروحه زیر:

۱- اموال غیر منقولی که از نفایس ملی باشد.

۲- تأسیسات و استحکامات نظامی و کارخانجات اسلحه و مهمات سازی .

۳- آثار و بناهای تاریخی.

۴- اموال غیرمنقول که در رابطه با مصالح و منافع ملی در تصرف دولت باشد که فروش آنها ممنوع می‌باشد بنا به پیشنهاد وزیر مربوط با تصویب هیأت وزیران و با رعایت سایر مقررات مربوط مجاز می‌باشد وجوه حاصل از فروش این قبیل اموال باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز شود.

تبصره ۱- درمورد مؤسسات دولتی که زیر نظر هیچیک از وزارتخانه‌ها نیستند و بطور مستقل اداره می‌شوند پیشنهاد فروش اموال غیرمنقول مربوط درجاری این ماده از طرف بالاترین مقام اجرایی مؤسسات مذکور بعمل خواهد آمد.

تبصره ۲- فروش اموال غیرمنقول شرکتهای دولتی به جز اموال غیر منقول مستثنی شده در این ماده با تصویب مجمع عمومی آنها مجاز می‌باشد. خارج است.

اساسنامه این صندوق به پیشنهاد سازمان فوق به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
ح - ارتقاء جایگاه بخش غیردولتی و افزایش رقابت‌پذیری در صنعت گردشگری از طریق اصلاح قوانین و مقررات و ارائه تسهیلات لازم، تهیه ضوابط حمایتی، اداری، بانکی برای مؤسسات بخش غیردولتی و نیز جذب سرمایه‌گذاران و مشارکت مؤسسات تخصصی داخلی و بین‌المللی و بیمه برای گردشگران خارجی و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب.

ط - تکمیل نظام جامع آماری گردشگری با نظارت و هدایت مرکز آمار ایران.

ی - به منظور حفظ آثار و فرهنگ سنتی، قومی، ایلی، ملی و ایجاد جاذبه برای توسعه صنعت گردشگری در کشور، دولت مکلف است نسبت به ایجاد مراکز حفظ آثار و فرهنگ ایلی در شهرستانها و استانهای کشور از قبیل دهکده توریستی، مراکز و اطراق‌های تفرجگاهی ایلی، موزه و نمایشگاه اقدام نموده و با پیش‌بینی اعتبارات و تسهیلات لازم در قانون بودجه سالانه اقدام نماید.

مشارکت بخش دولتی و خصوصی و واگذاری زمین امکانات اعطاء تسهیلات به بخش خصوصی برای اجرای اینگونه پروژه‌ها بلامانع است.

آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور عشایر ایران) و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دفتر مناطق محروم کشور - ریاست

جمهور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱۵ - مواد (۱۶۵) و (۱۶۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۱۶۵) و (۱۶۶) قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۶۵ - به منظور حفظ و حراست از میراث فرهنگی کشور اجازه داده می‌شود:

الف - سازمان میراث فرهنگی کشور با اخذ اجازه از ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح یگان پاسداران میراث فرهنگی کشور • رازیر نظر سازمان مذکور تشکیل دهد.

ب - کلیه جرایم اخذ شده از حفاریهای غیر مجاز و قاچاقچیان اموال تاریخی و فرهنگی به درآمد عمومی واریز گردد. حداکثر معادل وجوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی و براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد • به شرح ذیل به مصرف خواهد رسید:

۱ - پرداخت به کاشفان اموال قاچاق و اشخاص حقیقی و حقوقی که در این زمینه همکاری می‌کنند، به عنوان حق‌الکشف و پاداش.

۲ - تأمین هزینه‌های مربوط به تقویت امر حفاظت از میراث فرهنگی.

ج - خروج آثار منقول تاریخی و فرهنگی که برای انجام مطالعات، تعمیرات و سایر موارد ضرور به ایران وارد می‌شود موقوف به ارائه گواهی ورود آثار مذکور، صادره از سوی سازمان میراث فرهنگی با ذکر کامل مشخصات خواهد بود.

ماده ۱۶۶ - به منظور حسن اجرای وظایف مندرج در قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱ ••• در خصوص مرمت و احیای بافتها و بناهای تاریخی فرهنگی اقدامات ذیل انجام می‌شود:

الف - رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور در شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و نمایندگان آن سازمان در کمیسیونهای ماده (۵) [قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و اصلاحات بعدی] ••••• تهران و شهرستانها عضویت می‌یابند.

ب - در شهرهای دارای بافت تاریخی ارزشمند که حدود آن طبق ماده (۳) قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷/۲/۱ ••••• ، اعلام شده و یا می‌شود تشکیلات شهرداریها مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد و به منظور انجام امور مربوط به حفاظت از بافت تاریخی اینگونه شهرها، سازوکار مدیریتی مناسب در شهرداریهای مذکور ایجاد می‌گردد.

ج - شوراهای شهر درصدی از درآمد شهرداری هر شهر را متناسب با نیاز بافتهای تاریخی آن شهر در اختیار مدیریت ذی‌ربط در شهرداری قرار می‌دهند تا با نظارت واحدهای سازمان میراث فرهنگی کشور در جهت مرمت بناها، مجموعه‌ها و بافتهای تاریخی همان محل به مصرف برسد.

دولت مکلف است امکانات و شرایط لازم جهت استفاده از منابع مالی و سرمایه‌های بین‌المللی و اعتبارات سازمانهای فرهنگی بین‌المللی از قبیل یونسکو برای توسعه امکانات و حفاظت آثار ملی و میراث فرهنگی را با سرمایه‌گذاری اولیه داخلی تا پایان سال دوم برنامه سوم فراهم نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند بنابه پیشنهاد مشترک سازمان میراث فرهنگی کشور، وزارت کشور و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. •••••

د - به منظور حفظ بافت قدیمی و سنتی منطقه جماران [محدوده منتهی به حسینیه جماران و بیت حضرت امام خمینی (ره)] طبق نقشه و طرح مصوب شورای عالی شهرسازی و تملک املاک واقع در محدوده فوق‌الذکر و تبدیل آن به مجموعه‌ای فرهنگی و خدماتی برای زائران و گردشگران داخلی و خارجی، شهرداری تهران موظف است اقدام لازم را به عمل آورده و پس از تملک در اختیار مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) قرار دهد.

وزارت مسکن و شهرسازی باید زمین مناسب را به صورت رایگان یا قیمت خرید اولیه جهت معوض املاک فوق در اختیار شهرداری قرار دهد.

همچنین وزارتخانه‌ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و نهادهای انقلابی و عمومی مجازند املاکی که مورد نیاز دستگاه خود نمی‌باشد را جهت امر فوق تخصیص و در اختیار مجریان طرح قرار دهند.

• در حال حاضر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری.

- آیین‌نامه اجرایی بند ب ماده ۱۶۵ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۷۹/۸/۲۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.
- برای ملاحظه قانون مزبور به جلد سوم مجموعه سازمانهای دولتی صفحه ۱۷۵ از انتشارات این معاونت مراجعه شود.
- ماده ۵ - بررسی و تصویب طرحهای تفصیلی شهری و تغییرات آنها در هر استان یا فرمانداری کل به وسیله کمیسیونی به ریاست استاندار یا فرماندار کل و به عضویت رئیس انجمن شهرستان و شهردار و نمایندگان وزارت فرهنگ و هنر و آبادانی و مسکن و نماینده مهندس مشاور تهیه‌کننده طرح انجام می‌شود.
- آن قسمت از نقشه‌های تفصیلی که به تصویب انجمن شهر برسد برای شهرداری لازم‌الاجرا خواهد بود. تغییرات نقشه‌های تفصیلی اگر در اساس طرح جامع شهری موثر باشد باید به تأیید شورای عالی شهرسازی برسد.
- تبصره (اصلاحی ۱۳۶۵/۹/۲۵) بررسی و تصویب طرحهای تفصیلی شهری و تغییرات آنها در شهر تهران به عهده کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزیر مسکن و شهرسازی، کشور، نیرو (درحد معاونت مربوطه)، سرپرست سازمان حفاظت محیط زیست و شهردار تهران یا نماینده تام‌الاختیار او و رئیس شورای شهر تهران می‌باشد.
- محل دبیرخانه کمیسیون در شهرداری و دبیر آن شهردار تهران و یا نماینده تام‌الاختیار او خواهد بود و جلسات آن با حضور اکثریت اعضا رسمیت یافته و تصمیمات کمیسیون حداقل با ۴ رأی موافق معتبر است. ضمناً تا تشکیل شوراهای شهر نماینده وزیر کشور به عنوان قائم‌مقامی رئیس شورای شهر تهران هم در کمیسیون شرکت خواهد کرد. و نیز با تشکیل شوراهای اسلامی کشوری، انجمن شهر و شهرستان مذکور در ماده ۵ منتفی شده است.
- به زیرنویس ماده ۱۴۶ مراجعه شود.
- آیین‌نامه اجرایی بند ج ماده ۱۶۶ قانون برنامه سوم توسعه... در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۲۵ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

ماده ۱۱۶ - دولت مکلف است به منظور حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار فرهنگی، هنری و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر، مطبوعات و قلم، بسترسازی برای حضور بین‌المللی در عرصه‌های فرهنگی و هنری و تنظیم مناسبات و روابط میان اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با امور فرهنگی و هنری اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

- الف - تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ تا پایان سال اول برنامه چهارم.
- ب - بازنگری و اصلاح قوانین مطبوعات و تبلیغات، نظام جامع حقوقی مطبوعات و رسانه‌ها و تبلیغات.
- ج - اصحاب فرهنگ و هنر که شغل خود را از دست می‌دهند به تشخیص دولت به مدت حداکثر سه سال تحت پوشش بیمه بیکاری دولت قرار گیرند.
- دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمکهای اعتباری در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار خواهد داد.

ماده ۱۱۷ - به منظور اصلاح ساختار تربیت بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و توسعه نظام استعدادیابی، تقویت

حضور بخش غیردولتی، توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی در برنامه چهارم:

الف - ۱ - دولت موظف است پشتیبانی‌های لازم را از ورزش کشور براساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش در بخش تأمین منابع مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز و تربیت نیروی انسانی با مشارکت بخش غیردولتی به عمل آورد به‌گونه‌ای که سرانه فضاهای ورزشی (سرپوشیده و روباز) حداقل یک متر مربع تا پایان برنامه افزایش یابد.

سند مذکور مبنای تنظیم فعالیتهای ورزشی سازمان تربیت بدنی و کلیه دستگاهها خواهد بود.

۲ - نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداریها و دهیاریها موظفند حمایت‌های لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم جهت دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزشی به عمل آورند.

۳ - وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند براساس سند موضوع بند (۱) فوق، برنامه جامع ارتقاء ورزش مدارس، هماهنگی و انسجام و رشد و ارتقاء ورزش دانشجویی، توسعه اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) و روباز، افزایش ساعات درس تربیت بدنی، ایجاد باشگاههای ورزشی و تربیت نیروهای انسانی مورد نیاز بخش تربیت بدنی حسب مورد را تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران اجرا نمایند.

ضمناً سازمان تربیت بدنی موظف است با استفاده از خدمات کارشناسان و متخصصان عالی داخلی و عنداللزوم خارجی در مراکز ستادی، اجرایی و پشتیبانی برنامه‌های خود را براساس سند موضوع بند (۱) فوق به اجرا درآورد.

ب - کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون مجازند در طول برنامه چهارم یک درصد (۱٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاههای ورزشی و فدراسیونهای ورزشی در چارچوب سیاستگذاری با هماهنگی سازمان تربیت بدنی اختصاص دهند.

اماکن ورزشی خصوصی که از محل منابع این بند کمک دریافت نموده‌اند در صورت تغییر کاربری مکلفند وجوه دریافتی را با محاسبه نرخ تورم سنواتی مسترد نمایند. دستگاههای مذکور در این بند مکلفند گزارش کامل کمکهای انجام یافته از محل این بند را همه ساله به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.

ج - وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی غیرکشاورزی و غیرمناطق چهارگانه محیط زیست خارج از حریم استحقاقی شهرها را که مورد نیاز سازمان تربیت بدنی است و در اختیار دارد، به منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به‌طور رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. ضمناً وزارت مذکور موظف است با تأیید سازمان تربیت بدنی اراضی با شرایط فوق را که مورد نیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار نماید. کاربری این قبیل اراضی به هیچ وجه تغییر نخواهد کرد. مناطق چهارگانه محیط زیست از شمول مفاد این بند مستثنی هستند.

د - وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداریها در راستای تأمین و توزیع عادلانه

فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرکها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند.

۵ - وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور با هماهنگی سازمان تربیت بدنی خریداری نموده و به روشهای ذیل واگذار نماید:
۱ - به صورت رایگان برای سازمان تربیت بدنی و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور.

۲ - به قیمت تمام شده برای بخش خصوصی و تعاونی.
آیین‌نامه نحوه اجرای این بند با پیشنهاد وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان تربیت بدنی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

و - حق الثبت و هزینه‌های عملیات ثبتی مربوط به نقل و انتقالات اماکن، باشگاههای ورزشی و ورزشگاهها با تأیید سازمان تربیت بدنی مطابق تعرفه مقرر برای تأسیسات و اماکن فرهنگی و آموزشی محاسبه شود.

ز - تشکلهای و بخشهای خصوصی و تعاونی و باشگاههای حرفه‌ای در توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای از طریق اصلاح ساختار تربیت بدنی و ورزش کشور و اعمال پشتیبانی و حمایت لازم در زمینه‌های اداری، مالی و منابع انسانی تقویت می‌شود، به‌گونه‌ای که تا پایان برنامه اهداف ذیل حاصل گردد:

۱ - سهم بخش غیردولتی و باشگاههای خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی حداقل به پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش یابد.

۲ - صددرصد (۱۰۰٪) فعالیتهای اجرایی و تأمین منابع ورزش حرفه‌ای با عاملیت بخشهای خصوصی و تعاونی و باشگاهها صورت گرفته و حمایت‌های دولتی به پشتیبانی قانونی و اداری و تسهیلاتی و کمکهای اعتباری موردی محدود گردد.

ماده ۱۱۸ - مواد (۱۶۹) و (۱۷۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ - مواد (۱۶۹) و (۱۷۰) قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۶۹ - به منظور تأمین امکانات و حمایت‌های قانونی و اعتباری از فعالیتهای ورزش عمومی و قهرمانی طی سالهای اجرای برنامه سوم، وجوهی که توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل فضاها، اماکن و باشگاههای ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می‌شود و یا به عنوان کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک ایران، فدراسیونها، هیأتها و انجمن‌های ورزشی و تربیت بدنی نیروهای مسلح پرداخت می‌گردد، با تأیید سازمان تربیت بدنی به عنوان هزینه قابل قبول تلقی می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷۰ - درآمدهای سازمان تربیت بدنی ناشی از برگزاری مسابقات ورزشی، فروش بلیط و استفاده از اماکن ورزشی به درآمد عمومی واریز می‌شود و معادل وجوه واریزی در قالب لوایح بودجه سنواتی در اختیار سازمان مذکور قرار داده می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک سازمانهای تربیت بدنی و برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ••

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۶۹ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۷۹/۱/۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

•• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۷۰ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۷۹/۹/۱۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

بخش پنجم - تأمین مطمئن امنیت ملی

فصل دهم - امنیت ملی

ماده ۱۱۹ - دولت موظف است به منظور ارتقاء امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، اقدامهای لازم را برای تحقق موارد ذیل به عمل آورد:

- الف - آموزش عمومی و ترویج فرهنگ قانونمداری، نظم، مدارا و زیست سالم.
- ب - توسعه خطوط مواصلاتی، راههای مرزی و ارتقاء مرادوات و تبادل اطلاعات با کشورهای منطقه و همسایگان به منظور مهار جرائم، قاچاق کالا و مواد مخدر، تردد غیرمجاز و خرابکاری، در قالب توافقنامه‌های دوجانبه و چندجانبه و ترتیبات امنیت جمعی.
- ج - توسعه مشارکت همه‌جانبه همه ایرانیان براساس حق برابر شهروندی، در نظام تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و مدیریت اجرایی کشور.
- د - تعمیق شناخت مؤلفه‌های قدرت ملی و ترویج روحیه دفاع از منافع ملی و مخالفت با ظلم و سلطه‌گری.
- ه - ایمن‌سازی ساختار و پراکندگی جمعیت (به ویژه در مرزهای کشور)، در پرتو مؤلفه‌ها و ملاحظات امنیتی به منظور پرهیز از عدم تعادل جمعیت.
- و - تهیه طرح راهبردی توسعه نظم و امنیت کشور با رویکرد جامعه محوری، مشارکت همگانی و جایگزینی ارزشها و کنترل‌های درونی به جای رویکرد امنیتی و ارتقاء احساس امنیت در جامعه.
- ز - مبارزه با زمینه‌های بروز بی‌هنجاری، ناسازگاری اجتماعی، خشونت سیاسی و خشونت شهری.
- ح - حفظ و ارتقاء منزلت اجتماعی گروههای مختلف مردم و پیشگیری از بحرانهای منزلتی.
- ط - تهیه سازوکارهای لازم جهت توسعه مشارکت مردمی، برای تأمین نظم و امنیت عمومی.
- ی - تهیه سازوکارهای لازم جهت تقویت نهادهای مدنی و احزاب در کشور.

ماده ۱۲۰ - به منظور سیاستگذاری در مسائل مربوط به اقلیت‌های دینی شناخته‌شده و تقویت مشارکت آنان در اداره امور کشور و تحکیم همبستگی ملی، شورایی تشکیل می‌شود که شرح وظایف و ترکیب اعضای شورا توسط هیأت‌وزیران تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ماده ۱۲۱ - دولت موظف است به منظور تقویت بنیه دفاعی کشور و ارتقاء توان

بازدارندگی نیروهای مسلح و حفاظت از تمامیت ارضی و امنیت کشور و آمادگی در برابر تهدیدات و حفاظت از منافع ملی، انقلاب اسلامی ایران و منابع حیاتی کشور و هوشمندسازی سیستمهای دفاعی، اقدامهای ذیل را در صورت تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح به عمل آورد:

- ۱ - تقویت مؤلفه‌های بنیه دفاعی با تأکید بر مدرن‌سازی و هوشمندسازی تجهیزات، ارتقاء منابع انسانی و سیستمهای فرماندهی (C4I).
  - ۲ - ارتقاء فناوریهای نوین و هوشمند و سیستمهای اطلاعاتی در به‌کارگیری سامانه‌های دفاعی به‌ویژه سامانه‌های الکترونیکی، هوافضا، دریایی و پدافند هوایی.
  - ۳ - بهینه‌سازی و بهبود ساختارهای چابک و پاسخگو در دفاع ملی.
  - ۴ - ارتقاء حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و به‌کارگیری متقابل و بهینه از امکانات و توان منابع انسانی.
  - ۵ - نوسازی و بازسازی و بهبود صنایع دفاعی با نگرش به سامانه و فرآیندهای صنعتی نوین.
  - ۶ - ارتقاء ابتکار عمل و توان مقابله مؤثر در برابر تهدیدها و حفاظت از منافع ملی، منابع حیاتی و انقلاب اسلامی ایران.
  - ۷ - ارتقاء و افزایش سطح دانش و مهارت نیروهای مسلح، به صورت کمی و کیفی.
  - ۸ - ارتقاء سطح آموزش، تحقیقات، فناوری در بخش دفاع و گسترش همکاریها با مراکز علمی دانشگاهی داخلی و خارجی.
  - ۹ - حضور و استقرار متناسب با تهدیدها در حوزه‌های آبی کشور (خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر).
  - ۱۰ - ارتقاء منزلت اجتماعی و معیشت کارکنان نیروهای مسلح.
  - ۱۱ - رعایت اصول پدافند غیرعامل در طراحی و اجرای طرحهای حساس و مهم و یا در دست مطالعه و نیز تأسیسات زیربنایی و ساختمانهای حساس و شریانهای اصلی و حیاتی کشور و آموزش عمومی مردم توسط دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) این قانون، به منظور پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیرطبیعی.
- آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده ظرف مدت دو ماه از تصویب این قانون، توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به‌تصویب هیأت وزیران خواهد رسید و در صورت تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد.

ماده ۱۲۲ - پس از موافقت فرماندهی کل نیروهای مسلح، به وزارت کشور اجازه داده می‌شود از طریق نیروی انتظامی نسبت به اعطای مجوز فعالیت به متقاضیان تشکیل مؤسسات غیردولتی خدمات حفاظتی و مراقبتی و واگذاری بخشی از خدمات انتظامی و حفاظتی به مؤسسات مذکور با حفظ کنترل و نظارت دقیق براساس آیین‌نامه اجرایی که به پیشنهاد وزارت کشور و تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح به‌تصویب شورای امنیت کشور می‌رسد، اقدام نماید.

ماده ۱۲۳ - به منظور بهینه کردن استفاده از فناوریها در امور امنیتی و انتظامی، شورای امنیت کشور موظف است با همکاری دستگاههای ذی‌ربط نسبت به

سیاستگذاری و استانداردسازی سامانه حفاظتی و امنیتی مورد نیاز سازمانها، ادارات، نهادها و وزارتخانه‌ها، اقدام نماید.

ماده ۱۲۴ - به منظور ایجاد هماهنگی و تبادل اطلاعات بین دستگاههای ذی‌ربط:
الف - به منظور ساماندهی، انسجام و استفاده از ظرفیتهای جامعه اطلاعاتی کشور، وزارت اطلاعات مکلف است متناسب با وظایف و اختیارات مصرح در قانون تأسیس و تمرکز اطلاعات و سیاستها و خط مشی‌های فرماندهی کل قوا، طرح اصلاح ساختار جامع اطلاعاتی را تدوین و ماحصل آن را جهت طی تشریفات قانونی به هیأت وزیران ارائه نماید.

ب - وزارت اطلاعات در کشف مفاسد کلان اقتصادی و سرقت میراث فرهنگی در مقام ضابط قوه قضائیه اقدامات لازم را به عمل آورد.

ماده ۱۲۵ - نظر به اهمیت جایگاه امنیت ملی در رشد و توسعه همه‌جانبه کشور و به منظور تدوین طرح جامع در این خصوص با بهره‌گیری کارآمد از مطالعات و تحقیقات مربوط به آن، دولت موظف است با استفاده از ظرفیتهای دستگاه مربوطه نسبت به تهیه طرح جامع امنیت ملی با مسؤلیت وزارت اطلاعات و با همکاری وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، کشور، امور خارجه، دادگستری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام و نتیجه آن را جهت طی تشریفات قانونی به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۱۲۶ - به منظور به‌کارگیری جوانان در سازندگی و فعالیتهای اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شهرداریها، دهیاریها، جمعیت هلال احمر و سایر دستگاههای ذی‌ربط مجازند در اجرای طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و خدمات اجتماعی خود از ظرفیت جوانان کشور اعم از تشکلهای غیردولتی جوانان و نیروی مقاومت بسیج استفاده نمایند. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و سازمان ملی جوانان به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۷ - وزارت امور خارجه مکلف است به منظور پیشبرد سیاست خارجی کشور و در چارچوب حفظ و توسعه منافع ملی اقدامهای ذیل را به عمل آورد:
الف - توسعه و تقویت روشها و زمینه‌های ارتباط و مراوده با ایرانیان مقیم خارج از کشور به منظور حفظ هویت ملی و اسلامی و بهره‌گیری از سرمایه‌های مادی، معنوی و علمی آنان در چارچوب مصوبات شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور.
ب - تنظیم و اعطای کمکهای توسعه‌ای رسمی به کشورهای هدف به منظور ایجاد بازار برای کالاهای ایرانی و صدور خدمات فنی و مهندسی در چارچوب قوانین بودجه‌های سالانه.

ج - تسهیل و ارائه بهتر خدمات کنسولی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات به منظور افزایش رضایتمندی و تکریم ارباب رجوع.

د - هماهنگی بخشهای بین‌المللی کلیه دستگاههای اجرایی به منظور پیشبرد اهداف

سیاست خارجی کشور در چارچوب آیین‌نامه‌ای که به همین منظور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۸ - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است براساس نظر ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به تهیه طرح جامع نحوه استقرار نیروهای مسلح در سطح کشور متناسب با اندازه و نوع تهدیدات و شرایط زیست محیطی، به منظور رعایت پراکندگی در استقرار تأسیسات حساس و حیاتی و صنایع دفاعی و همچنین انتقال پادگانهای مراکز نظامی و کارخانجات بزرگ صنعتی دفاعی از شهرهای بزرگ به ویژه تهران اقدام و به تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح برساند.

دولت مکلف است نسبت به تأمین و واگذاری تسهیلات اعتباری، بانکی، زمین، تغییر کاربری و ایجاد حریم جهت تأسیسات مورد نیاز اقدامات لازم را به عمل آورد. اعتبارات دریافتی از منابع بانکی از محل فروش اماکن منتقل شده بازپرداخت می‌شود.

ماده ۱۲۹ - مواد (۱۷۱)، (۱۷۵) الی (۱۸۱) و (۱۸۳) الی (۱۸۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۱۷۱)، (۱۷۵) الی (۱۸۱) و (۱۸۳) الی (۱۸۶) قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۷۱ - به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود به منظور تأمین نیازهای نیروهای مسلح، به ویژه در فناوریهای جدید و استراتژیک و خرید اقلام مورد نیاز پس از تصویب هیأت وزیران و با کسب مجوز از فرماندهی معظم کل قوا، نسبت به ایجاد شرکتهای صنعتی و خدماتی با مشارکت طرفهای داخلی و خارجی اقدام کند.

ماده ۱۷۲ - به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود مجموعه داراییهای غیر ضرور بخش دفاع و صنایعی را که از فناوری بالایی برخوردار نیستند مورد بررسی قرار داده و پس از اخذ مجوز از فرماندهی معظم کل قوا از طریق مزایده به فروش رسانده و درآمد آن را به خزانه واریز نماید.

درآمد حاصل از فروش سددرد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی شده و در چارچوب قوانین بودجه سالیانه جهت رفع نیازهای ضروری بخش دفاع اختصاص می‌یابد.

ماده ۱۷۳ - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است براساس نظر ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به تهیه طرح جامع نحوه استقرار نیروهای مسلح در سطح کشور متناسب با اندازه و نوع تهدیدات و شرایط زیست محیطی، به منظور رعایت پراکندگی در استقرار تأسیسات حساس و حیاتی و صنایع دفاعی و همچنین انتقال پادگانها و مراکز نظامی و کارخانجات بزرگ صنعتی دفاعی از شهرهای بزرگ به ویژه تهران اقدام و به تصویب فرماندهی معظم کل قوا برساند.

دولت مکلف است نسبت به تأمین و واگذاری تسهیلات اعتباری، بانکی، زمین، تغییر کاربری و ایجاد حریم جهت تأسیسات مورد نیاز اقدامات لازم را به عمل آورد. اعتبارات دریافتی از منابع بانکی از محل فروش اماکن منتقل شده بازپرداخت می‌شود.

ماده ۱۷۴ - پس از کسب مجوز از فرماندهی معظم کل قوا به منظور ایجاد انسجام در نظام تأمین اجتماعی نیروهای مسلح و صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری، از ادغام سازمان بیمه و بازنشستگی ارتش جمهوری اسلامی ایران و سازمان بیمه و بازنشستگی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بیمه و بازنشستگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی و سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ایجاد می‌شود.

مراحل اجرایی تجدیدنظر در سازمانهای سابق‌الذکر با تصویب مقام معظم فرماندهی کل قوا، تعیین می‌شود. اساسنامه سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح و آیین‌نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان برنامه

و بودجه و سازمان اموراداری و استخدامی کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. •
 ماده ۱۷۵ - به منظور تحقق آرمانهای حضرت امام خمینی(ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا پیرامون ارتش بیست میلیونی و ایجاد بستر مناسب جهت مشارکت نوجوانان و جوانان در امور اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و اشاعه تفکر بسیجی و مردمی کردن امنیت و دفاع از طریق تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین:

الف - هزینه‌هایی که توسط اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی صرف تقویت و توسعه پاسگاههای نیروی انتظامی و رده‌های مقاومت ارتش بیست میلیونی به‌ویژه احداث و تکمیل پایگاههای مقاومت بسیج می‌شوند، به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شوند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ب - بند ب ماده ۱۷۵ به موجب قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم... و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولید کنندگان کالا و ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۲۲ لغو شده است.

ج - دولت موظف است به منظور تحقق پنجاه درصد (۵۰٪) طرح جامع ارتش بیست میلیونی که به تصویب مقام معظم فرماندهی کل قوا رسیده است، امکانات و تجهیزات مربوط را در برنامه سوم پیش بینی نماید.

د - ادارات و کارخانجات موظفند امکانات، تجهیزات و اعتبارات لازم برای فعالیت‌های جاری رده‌های مقاومت بسیج مربوط به خود را تأمین نمایند.

ه - در برنامه پنج ساله رده‌های مقاومت بسیج و کانونهای فرهنگی ورزشی بسیج در ساختمان‌های جدیدالاحداث از پرداخت حق انشعاب آب، برق، گاز و یک خط تلفن موردنیاز معاف می‌باشند.

ماده ۱۸۱ - الف - دولت موظف است به منظور پیشگیری، امدادسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده در حوادث غیر مترقبه در طی برنامه سوم، اعتبارات لازم را در لویح بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و در اختیار ستاد حوادث غیر مترقبه کشور قرار دهد. درصدی از اعتبارات فوق جهت مطالعات آسیب‌پذیری به منظور کاهش اثرات بلایای طبیعی و اجرای پروژه‌های پیشگیری از حوادث غیر مترقبه از قبیل سیل و زلزله، خشکسالی، آتش سوزی، طوفان و یا پیشروی آب دریا هزینه خواهد شد.

ب - وزارت کشور می‌تواند از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی، وام و در صورت عدم تکافو از محل سایر منابع بانکی تسهیلات موردنیاز را به مالکان واحدهای مسکونی، تجاری، صنعتی، معدنی و کشاورزی خسارت دیده در مناطق سابق‌الذکر اعطا کند. مابه‌التفاوت سود و کارمزد تسهیلات اعطایی در لویح بودجه سالانه منظور خواهد شد. دولت موظف است بازپرداخت تسهیلات اعطایی توسط سیستم بانکی را که در این بند پیش‌بینی شده است تضمین کند.

ج - به منظور افزایش سهم صنعت بیمه در جبران خسارت ناشی از حوادث غیر مترقبه، دولت مجاز است شرایط لازم را به نحوی فراهم کند که در دوران برنامه سوم حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) محصولات کشاورزی، دامداری، صنایع دستی، شیلات، ابنیه عمومی، تأسیسات شهری و روستایی، ساختمانهای مسکونی، تجاری و صنعتی تحت پوشش بیمه قرار گیرند.

ماده ۱۸۳ - به منظور اعمال سیاست‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در روابط خارجی و ایجاد وحدت رویه در این زمینه، وزارت امور خارجه بر کلیه روابط خارجی نظارت خواهد داشت و سایر دستگاهها و واحدهایی که به نحوی در خارج از کشور فعالیت دارند و یا فعالیت و اقدامات آنان در روابط خارجی اثرگذار است، ملزم به اجرای سیاست‌های ابلاغی توسط وزارت امور خارجه هستند. همچنین نمایندگیهای آنها در خارج از کشور موظفند براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت امور خارجه، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، در انجام فعالیت‌های خود با نمایندگیهای سیاسی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور هماهنگی لازم را به عمل آورند. ••

تبصره ۱- به منظور اعمال سیاست‌های فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران و تمرکز در سیاست‌گذاری و هماهنگی در فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی خارج از کشور و با اهداف استفاده بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود انجام امور کلیه فعالیت‌های فرهنگی تبلیغی و هنری بخش‌های

دولتی و غیردولتی در خارج از کشور براساس اساسنامه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است با سازمان مذکور خواهد بود.

تبصره ۲ - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۸۴ - به‌منظور تنظیم سطح روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای جهان و مجامع بین‌المللی، دولت مکلف است براساس گزارش جامعی که وزارت امور خارجه از فعالیتهای برون مرزی دستگاههای اجرایی و همکاری و عضویت آنها در سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای (شامل بررسی وضع موجود، ارزیابی عملکرد و ضرورت یا عدم ضرورت ادامه عضویت یا فعالیت دستگاههای مذکور در خارج از کشور و یا کاهش سطح روابط و فعالیتهای تهیه و ارائه می‌کند، در مورد ادامه و یا قطع فعالیت دستگاههای اجرایی در خارج از کشور و سطح آن و وضعیت عضویت وزارتخانه‌ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و نهادهای انقلابی در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی اتخاذ تصمیم کند.

کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادهای عمومی غیردولتی، در صورت تأیید ادامه فعالیتشان در خارج از کشور موظفند حداکثر طی مدت شش ماه تشکیلات و ساختار نمایندگیهای خارج از کشور و نیز وضعیت عضویت خود در مجامع بین‌المللی را براساس مصوبات هیأت وزیران اصلاح کنند.

تبصره - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۸۵ - ایجاد هرگونه دفتر، نمایندگی، شعبه و واحد اداری جدید و عناوین مشابه در خارج از کشور توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادهای عمومی غیر دولتی منوط به پیشنهاد دستگاه ذی‌ربط و وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره ۱ - بانکها و شرکتهای بیمه از شمول این ماده مستثنی هستند.

تبصره ۲ - انجام کلیه فعالیتهای پیش‌بینی شده در این ماده در مورد مؤسسات و نهادهایی که تحت نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به تأیید معظم‌له می‌باشد.

ماده ۱۸۶ - وزارت امورخارجه موظف است با بهره‌گیری از نظرات کلیه دستگاههای ذی‌ربط راهبردهای مناسب را برای اجرای دقیق سیاستهای کلی ذیل تهیه و جهت تصویب در سال اول برنامه سوم به شورای عالی امنیت ملی ارائه نماید:

۱- گسترش همکاریهای دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی.

۲- ادامه پرهیز از تشنج در روابط با کشورهای غیر متخاصم.

۳- بهره‌گیری از روابط برای افزایش توان ملی.

۴- مقابله با افزون‌خواهی کشورهای متخاصم.

۵- تلاش برای رهایی از حضور بیگانگان.

۶- مقابله با تک قطبی شدن جهان.

۷- حمایت از مسلمانان و ملت‌های مظلوم.

۸- تلاش برای ایجاد نزدیکی بیشتر میان کشورهای اسلامی.

۹- تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل.

• آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۷۵ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۲۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۶ اصلاح شده است.

• آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۳ قانون برنامه سوم... در تاریخ ۱۳۸۱/۱۱/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۸۲/۵/۸ اصلاح شده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

فصل یازدهم - توسعه امور قضایی

ماده ۱۳۰ - قوه قضائیه موظف است لوایح ذیل را تهیه و به تصویب مراجع ذیصلاح برساند:

الف - لایحه «جرم‌زدایی از قوانین کیفری» به منظور جلوگیری از آثار سوء ناشی از جرم‌انگاری درمورد تخلفات کم اهمیت، کاهش هزینه‌های نظام عدالت کیفری و جلوگیری از گسترش بی‌رویه قلمرو حقوق جزا و تضییع حقوق و آزادی‌های عمومی.

ب - لایحه «جایگزینهای مجازات حبس» به منظور بهره‌گیری از روشهای نوین اصلاح و تربیت مجرمان در جامعه و همچنین ایجاد تناسب بیشتر میان جرم و مجازات و شخصیت مجرم را تهیه و ارائه نماید.

ج - لایحه «حمایت از حقوق شهود و متهمان».

د - لایحه «حمایت از بزه دیدگان اجتماعی».

ه - لایحه «حفظ و ارتقاء حقوق شهروندی و حمایت از حریم خصوصی افراد، در راستای اجرای اصل بیستم (۲۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» - اصل بیستم (۲۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بارعبایت موازین اسلام برخوردارند.

و - لایحه «تعریف جرم سیاسی و تفکیک آن از سایر جرائم».

ز - نسبت به موارد ذیل اقدام نماید:

۱ - استقرار نظام قضایی سریع، دقیق، بالسویه در دسترس، ارزان، قابل پیش‌بینی قانونی، منصفانه و قاطع.

۲ - پایه‌گذاری و تضمین بنیادهای حقوق مالکیت خصوصی و معنوی، در قلمرو قضایی.

۳ - رفع هرگونه تبعیض، قومی و گروهی، در قلمرو حقوقی و قضایی.

۴ - تمهید سازوکارهای لازم برای پیشگیری از وقوع جرم، براساس اصل یکصد و پنجاه و ششم (۱۵۶) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران * - اصل یکصد و پنجاه و ششم (۱۵۶) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسوول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است:

۱ - رسیدگی و صدور حکم در مورد نظلمات، تعدیات، شکایات، حلّ و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه، که قانون معین می‌کند.

۲ - احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع.

۳ - نظارت بر حسن اجرای قوانین.

۴ - کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون

جزایی اسلام.

۵ - اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

۵ - طراحی و استقرار نظام جامع اطلاعات (M.I.S)، عملیات و مدیریت قضایی به‌منظور سرعت بخشیدن به عملیات و مدیریت کارآمد، اصلاح فرآیندها و بهبود روشهای انجام امور قضایی، تا پایان برنامه چهارم.

۶ - فراهم نمودن زمینه تشکیل نهادهای داوری غیردولتی.

۷ - به منظور اجرای اصل سی و پنجم (۳۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - اصل سی و پنجم (۳۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: در همه دادگاهها طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانایی انتخاب وکیل را نداشته باشند باید برای آنها امکانات تعیین وکیل فراهم گردد. و نیز به منظور تأمین حفظ حقوق عامه و گسترش خدمات حقوقی هر یک از اصحاب دعوی حق انتخاب، معرفی و حضور وکیل، در تمامی مراحل دادرسی اعم از تحقیقات، رسیدگی و اجرای احکام قضایی را به استثنای مواردی که موضوع جنبه محرمانه دارد و یا حضور غیرمتمم به تشخیص قاضی موجب فساد می شود، دارند.

ماده ۱۳۱ - به قوه قضائیه اجازه داده می شود:

الف - براساس آیین نامه ای که توسط وزیر دادگستری با همکاری دادستانی کل کشور و سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تأیید رئیس قوه قضائیه می رسد، اسناد و اوراق پرونده های قضایی که نگهداری سوابق آنها ضروری می باشد را با استفاده از فناوریهای اطلاعاتی روز، به اسناد الکترونیکی تبدیل و سپس نسبت به امحای آنها اقدام نماید مشروط بر آن که حداقل سی سال از مدت بایگانی قطعی آنها گذشته باشد. اطلاعات و اسناد تبدیلی در کلیه مراجع قضایی و اداری سندیت داشته و قابل استناد خواهد بود.

اصل پرونده های مهم و ملی که جنبه سندیت تاریخی دارد، توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران حفظ و نگهداری خواهد شد.

ب - به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور اجازه داده می شود اقدامات و ارائه خدمات را در قسمتهای مختلف به صورت رایانه ای انجام دهد. اصل کتابت در تنظیم اظهارنامه، صورتمجلس تحدید حدود و دفتر املاک و اسناد رسمی باید رعایت گردد.

ماده ۱۳۲ - سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف است به منظور بهبود وضعیت زندانها و ایجاد بازپروری مناسب و اصلاح و تربیت زندانیان با هدف بازگشت آنان به زندگی سالم اجتماعی و کاهش بازگشت مجدد به جرم توسط زندانیان آزاد شده نسبت به انجام موارد ذیل اقدام نماید:

الف - بهینه سازی فضاهای فیزیکی با اولویت توسعه کانونهای اصلاح و تربیت.

ب - حمایت از خانواده زندانیان و معدومین از طریق سازمانها و نهادهای خیریه مردمی و غیردولتی و انجمنهای حمایت از زندانیان.

ج - ارائه پیشنهادهای مقتضی به قوه قضائیه برای تهیه لایحه ساز و کارهای لازم جهت حذف سابقه کیفری زندانیان اصلاح شده.

ماده ۱۳۳ - به منظور صدور سند مالکیت املاک واقع در بافت مسکونی روستاها، وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) موظف است به نمایندگی از طرف روستائیان طی مدت برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه روستاهای دارای شورای اسلامی و مراکز دهستانها نقشه تفکیکی وضع موجود روستا را تهیه و به اداره ثبت اسناد و املاک ارسال نماید. نقشه های تفکیکی تهیه شده نیاز به تأیید سایر مراجع دولتی ندارد و ادارات ثبت اسناد

و املاک براساس آن به شرح زیر اقدام می‌نمایند:

۱ - در صورتی که محدوده مورد عمل قبلاً تحدید حدود شده باشد. پس از کنترل نقشه و تطبیق آن با محل با توجه به مدارک متصرفین صورتجلسه تفکیکی حاوی حدود قطعات و مشخصات متصرفین توسط نماینده و نقشه‌بردار ثبت تنظیم و به امضاء نماینده بنیاد مسکن و شورای اسلامی روستا می‌رسد تا براساس آن به نام متصرفینی که دارای مدارک دال بر مالکیت می‌باشند سند مالکیت صادر و تسلیم گردد.

۲ - در صورتی که متصرف نتواند مدارک دال بر مالکیت ارائه نماید، یا در مالکیت و تصرف اشخاص اختلاف باشد، همچنین در صورتی که محدوده مورد عمل تحدید حدود نشده باشد یا عرصه آن از املاک متعلق به دولت، سازمانها و مؤسسات و نهادهای عمومی یا اوقاف باشد، موضوع در هیاتی مرکب از رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان و رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه مطرح و رأی مقتضی صادر می‌گردد.

هیأت می‌تواند برای رسیدگی به موضوع از خبرگان ثبتی استفاده و یا با استفاده از تحقیقات و شهادت شهود رأی خود را صادر نماید. رأی صادره توسط ثبت محل به طرفین ابلاغ می‌شود، در صورت عدم اعتراض ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ رأی، ادارات ثبت اسناد و املاک و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی حسب مورد مکلف به اجرای آن می‌باشند. در صورت وصول اعتراض، معترض به دادگاه هدایت می‌شود. رسیدگی به این اعتراضات در دادگاه خارج از نوبت خواهد بود.

۳ - مشمولین این قانون از پرداخت کلیه هزینه‌های ثبتی معاف می‌باشند. نقل و انتقالات بعد از صدور سند مالکیت شامل معافیت نخواهد بود.

۴ - نحوه تشکیل جلسات و اختیارات هیأتها و نحوه انتخاب کارشناسان و خبرگان ثبتی و چگونگی تهیه نقشه تفکیکی و میزان مبالغ دریافتی و هزینه نمودن آنها مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) حداکثر ظرف دوماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۵ - خانواده‌های تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه عوارض و مالیات و هرگونه هزینه دیگر معاف می‌باشند.

ماده ۱۳۴ - ماده (۱۸۹) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - ماده (۱۸۹) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱۸۹ - به‌منظور کاهش مراجعات مردم به محاکم قضایی و در راستای توسعه مشارکتهای مردمی، رفع اختلافات محلی و نیز حل و فصل اموری که ماهیت قضایی ندارد و یا ماهیت قضایی آن از پیچیدگی کمتری برخوردار است به شوراهای حل اختلاف واگذار می‌گردد. حدود وظایف و اختیارات این شوراها، ترکیب و نحوه انتخاب اعضای آن براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به

پیشنهاد وزیر دادگستری و تصویب هیأت وزیران و به تأیید رئیس قوه قضائیه می‌رسد. •
 • آیین‌نامه اجرایی این ماده در تاریخ ۱۳۸۱/۲/۱۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده و ضمناً در تاریخهای ۱۳۸۱/۳/۸، ۱۳۸۱/۴/۳۰ و ۱۳۸۱/۵/۱۶ اصلاح گردیده است. و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

بخش ششم - نوسازی دولت و ارتقاء اثربخشی حاکمیت

فصل دوازدهم - نوسازی دولت و ارتقاء اثربخشی حاکمیت

ماده ۱۳۵ - نقش و وظایف دولت در حوزه‌های <امور حاکمیتی>، <امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی>، <امور زیربنایی> و <امور تصدیهای اقتصادی> تعریف و به شرح ذیل تنظیم گردد:

الف - امور حاکمیتی:

امور حاکمیتی دولت که تحقق آن موجب اقتدار حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه می‌گردد عبارتند از:

- ۱ - سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخشهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
- ۲ - برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و باز توزیع درآمد.
- ۳ - ایجاد فضای سالم، برای رقابت و جلوگیری از انحصار و تضییع حقوق مردم.
- ۴ - فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم، برای رشد و توسعه کشور و رفع فقر و بیکاری.

۵ - قانونگذاری، امور ثبتی، استقرار نظم و امنیت و اداره امور قضایی.

۶ - حفظ تمامیت ارضی کشور و ایجاد آمادگی دفاعی ملی.

۷ - صیانت از هویت ایرانی، اسلامی.

۸ - اداره امور داخلی، مالیه عمومی، تنظیم روابط کار و روابط خارجی.

۹ - حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی.

۱۰ - علوم و تحقیقات بنیادی، آمار و اطلاعات ملی.

۱۱ - پیشگیری از بیماریهای واگیر، مقابله و کاهش اثرات حوادث طبیعی و بحرانیهای پیچیده.

ب - امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی:

آن دسته از وظایفی است که منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد می‌گردد، از قبیل آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، علوم و تحقیقات، بهداشت و درمان، تربیت بدنی و ورزش، اطلاعات و ارتباطات جمعی و امور فرهنگی، هنری و تبلیغات دینی.

ج - امور زیربنایی:

آن دسته از طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که موجب تقویت زیرساختهای اقتصادی و تولیدی کشور می‌گردد، نظیر طرحهای آب و خاک، عمران شهری و روستایی و شبکه‌های انرژی رسانی، ارتباطات و حمل و نقل.

د - امور تصدیهای اقتصادی:

آن دسته از وظایفی است که دولت متصدی اداره و بهره‌برداری از اموال جامعه است و

مانند اشخاص حقیقی و حقوقی در حقوق خصوصی عمل می‌کند، نظیر تصدی در امور صنعتی، کشاورزی، حمل و نقل و بازرگانی و بهره‌برداری از طرحهای مندرج در بند (ج) این ماده.

ماده ۱۳۶ - به منظور ایجاد زمینه مناسب برای رشد و توسعه کشور، افزایش کارایی و بهره‌وری دستگاههای اجرایی، تقویت امور حاکمیتی دولت و توسعه مشارکت مردم در امور کشور، نحوه اجرای وظایف مذکور در ماده (۱۳۵) این قانون به طریق ذیل پالایش و اصلاح می‌گردد:

الف - امور حاکمیتی دولت توسط دستگاههای دولتی و عنداللزوم با جلب مشارکت مردم انجام می‌گردد و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط در ابعاد منابع انسانی، فناوری انجام کار، تجهیزات و تخصیص منابع، تقویت و توسعه کیفی خواهند یافت.

ب - وظایف امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی دولت با رعایت اصول بیست و نهم (۲۹) و سیام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - برای ملاحظه اصل ۲۹ قانون اساسی به زیرنویس ماده ۹۶ مراجعه شود.

اصل سیام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد با استفاده از شیوه‌های ذیل انجام می‌گردد:

۱ - اعمال حمایت‌های لازم برای توسعه بخش غیردولتی مجری این وظایف.

۲ - خرید خدمات از بخش غیردولتی.

۳ - مشارکت با بخش غیردولتی از طریق اجاره و واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی.

۴ - واگذاری مدیریت بخشی از واحدهای دولتی به بخش غیردولتی، در چارچوب سیاستهای کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

۵ - ایجاد و اداره واحدهای دولتی با رویکرد هدفمند و نتیجه‌گرا (مطابق ماده ۱۴۴ این قانون) با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در مناطقی که هیچ‌کدام از حالت‌های فوق‌الذکر امکان‌پذیر نباشد.

ج - وظایف زیربنایی دولت با مدیریت، حمایت و نظارت دستگاهها و شرکتهای دولتی توسط بخش غیردولتی انجام خواهد شد.

د - وظایف مربوط به تصدی‌های اقتصادی دولت با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* - برای ملاحظه اصل ۲۹ ق.ا. به زیرنویس ماده ۶ مراجعه شود. به بخش غیردولتی واگذار می‌گردد. دولت در این بخش نسبت به تنظیم مقررات برای جلوگیری از ایجاد انحصار، تضييع حقوق تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، ایجاد فضای سالم رقابت، رشد توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری و نظایر آن اقدام خواهد نمود. تعریف و تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط و محدوده و تکالیف امور حاکمیتی و تصدی‌گری، زیربنایی و موارد واگذاری دستگاههای مختلف به نحو تفصیلی و همچنین اجرای کلیه موارد این ماده تا پایان سال ۱۳۸۳ در قالب لایحه‌ای توسط دولت تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم خواهد شد.

ماده ۱۳۷ - الف - دولت مکلف است تشکیلات کلان دستگاههای اجرایی و وزارتخانه‌ها را متناسب با سیاستها و احکام این برنامه و تجربه سایر کشورها، جهت برطرف کردن اثربخشی ناقص، تعارضهای دستگاهی و غیرکارآمدی و عدم جامعیت، عدم کفایت، تمرکز امور، موازی‌کاریها و همچنین بهره‌گیری هم‌جانبه از فناوریهای نوین و روشهای کارآمد، با هدف نوسازی، متناسب سازی، ادغام و تجدید ساختار به صورت یک منظومه منسجم، کارآمد، فراگیر و باکفایت، اثربخش و غیرمتمرکز طراحی نماید و لایحه ذی‌ربط را شش ماه پس از تصویب این قانون به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند، به‌طوری که امکان اجرای آن از ابتدای سال دوم برنامه چهارم میسر باشد.

ب - آن دسته از تصدیقات قابل واگذاری دستگاههای دولتی در امور توسعه و عمران شهر و روستا، باتصویب هیأت‌وزیران همراه با منابع مالی ذی‌ربط به شهرداریها و دهیاریها واگذار می‌شود.

ماده ۱۳۸ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است با همکاری دستگاههای ذی‌ربط به‌منظور اصلاح نظام بودجه‌ریزی از روش موجود به روش هدفمند و عملیاتی و به‌صورت قیمت تمام شده خدمات، اقدامات ذیل را حداکثر تا پایان سال دوم برنامه چهارم انجام دهد:

الف - شناسایی و احصاء فعالیت و خدماتی که دستگاههای اجرایی ارائه می‌نمایند.

ب - تعیین قیمت تمام شده فعالیتها و خدمات، متناسب با کیفیت و محل جغرافیایی مشخص.

ج - تنظیم لایحه بودجه سالانه براساس حجم فعالیتها و خدمات و قیمت تمام شده آن.

د - تخصیص اعتبارات براساس عملکرد و نتایج حاصل از فعالیتها و متناسب با قیمت تمام شده آن.

تبصره ۱ - به منظور تحقق رویکرد فوق و همچنین تسریع در تغییر نظام بودجه‌ریزی کشور و تقویت نظام برنامه‌ریزی و نظارت، سازمان مذکور موظف است ضمن اصلاح ساختار سازمان، مدیریت نیروی انسانی، روشها و فناوری اداری خود، ترتیبی اتخاذ نماید تا با سازمانی کوچک، منعطف، کارا و اثربخش و به‌کارگیری نخبگان و اندیشمندان امکان انجام وظایف محوله به طور مطلوب و بهینه فراهم گردد.

تبصره ۲ - سازمان فوق‌الذکر و وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به تهیه لوایح لازم برای اصلاح قوانین و مقررات مالی، اداری و استخدامی و بودجه‌ریزی کشور اقدام نماید به نحوی که نظام موجود تبدیل به نظام کنترل نتیجه و محصول گردد.

ه - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۳۹ - به منظور اصلاح ساختار و تشکیلات دستگاههای اجرایی، اقدامهای ذیل انجام می‌گردد:

الف - دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد حذف و یا واگذاری حداقل بیست درصد (۲۰٪) از تعداد سازمانها و نهادها، مؤسسات و شرکتهای و نظایر آن را به سایر بخشها و ادغام و انحلال دستگاههای غیرضرور را جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم

کند.

ب - ممنوعیت ایجاد وزارتخانه، مؤسسه دولتی، نهاد عمومی غیردولتی، شرکت دولتی و دستگاههایی با عناوین مشابه، مگر در موارد استثناء با تأیید هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی.

ج - ادغام کلیه واحدهای سازمانی هر وزارتخانه (به استثنای شرکتهای دولتی) در سطح استان، شهرستان، بخش و ... در یک واحد سازمانی، به طوری که واحدهای مربوطه در مرکز عهدهدار راهبری و انجام امور ستادی آنها باشند. سطح سازمانی واحدهای موضوع این بند و موارد استثناء با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب شورای عالی اداری می رسد. تغییر یا ادغام واحدهای استانی که به موجب قانون ایجاد شده اند با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

د - بازنگری و تجدید ساختار داخلی دستگاههای اجرایی، براساس ضوابطی که به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد. در صورتی که با اصلاح تشکیلات، پستهای دارای شاغلین رسمی حذف گردند، اینگونه پستها صرفاً تا خروج طبیعی مستخدمین ذی ربط پایدار خواهد بود.

ه - کلیه واحدهای استانی، شهرستانی و ... دستگاههای اجرایی موظفند ضمن اقدام لازم درخصوص بازنگری و تجدید ساختار سازمانی خود، پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان اصلاحات لازم را به مورد اجرا گذارند و نیروهای مازاد را به سایر واحدهای مستقر در همان محل منتقل نمایند.

و - نصاب جمعیت برای تشکیل شهرستان، شهر و بخش با رویکرد عدم توسعه سطوح تقسیمات کشوری در سال اول برنامه چهارم توسط هیأت وزیران تعیین خواهد شد.

ماده ۱۴۰ - به دولت اجازه داده می شود به منظور توسعه بخش خصوصی و تعاونی و جلب مشارکت تشکلهای غیردولتی و سایر بخشهای جامعه مدنی در اداره امور کشور و افزایش کارآمدی مدیریت دولتی، در مواجهه با چالشها و استفاده از فرصتها و منابع ملی، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف - کمک به ایجاد و توسعه و قانونمندی نهادهای غیردولتی لازم برای توسعه کارآفرینی، ترویج فرهنگ خدمت، توسعه سلامت و شفافیت اداری و حفاظت از محیط زیست و ارتقاء استانداردهای زیست محیطی و سلامت مردم، بر مبنای هدفمحوری و مسؤلیت پذیری.

ب - تشکیل واحد سازمانی مناسب برای تقویت و حمایت از بخش غیردولتی، در زمینه های نهادسازی، آموزش، ایجاد تسهیلات، توجیه و رفع موانع اداری در سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و کلیه وزارتخانه ها و سازمانهای مستقل دولتی از محل پستهای سازمانی موجود.

ماده ۱۴۱ - دولت موظف است به منظور استقرار نظام شایسته گرایی و ایجاد ثبات در خدمات مدیران، درخصوص موارد ذیل لایحه مربوطه را تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

الف - مشاغل مدیریتی را در دو بخش سیاسی و حرفه ای، تعریف و طبقه بندی نماید.

ب - در انتخاب و انتصاب افراد به پستهای حرفه ای، شرایط تخصصی لازم را تعیین

نماید تا افراد از مسیر ارتقاء شغلی به مراتب بالاتر ارتقاء یابند. در مواردی که از این طریق امکان انتخاب وجود نداشته باشد، با انجام ارزیابیهای مدیریتی و تخصصی لازم، انتخاب صورت پذیرد.

ج - درخصوص عزل و نصب پستهای مدیریتی سیاسی اختیارات لازم به مقامات منصوبکننده داده شود.

ماده ۱۴۲ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون موظفند به منظور افزایش پاسخگویی دستگاههای اجرایی در مقابل مردم، با استفاده از فناوریهای نوین اداری و بازرگری و مهندسی فرآیندها و روشها و رشد شاخصهای مربوط به مشتری‌مداری و آموزش اداری مردم و توسعه فرهنگ مدیریت و ارزیابی عملکرد و راهکارهای لازم برای جلوگیری از مفاسد اداری، سطح کیفی خدمات خود را افزایش داده و در تدوین ضوابط و مقررات و بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌های ذی‌ربط رضایت و تکریم ارباب رجوع به عنوان یکی از اهداف اصلی و تأثیرگذار در سرنوشت اداری و استخدامی کارکنان ملحوظ نمایند.

ماده ۱۴۳ - به منظور اصلاح و بهبود مدیریت نیروی انسانی بخش دولتی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای اجرایی مذکور در ماده (۱۶۰) این قانون موظفند اقدامات ذیل را به عمل آورند:

الف - تجزیه و تحلیل و باز طراحی مشاغل دولتی با رویکرد جذب متخصصین و نخبگان.

ب - به‌کارگیری نیروی انسانی به هر شکل در دستگاههای فوق‌الذکر در فضای رقابتی و کسب حداقل امتیازات در امتحانات استخدامی اداری.

ج - پیش‌بینی ضوابط و دستورالعملهای پرداخت حقوق کارکنان براساس تلفیق مناسب نتیجه‌گرایی و بهره‌وری به جای وقت‌مزدی.

د - ارتقاء سطح کیفی مدیران و سرپرستان با پیش‌بینی ضوابط خاص آموزش و شرایط احراز تصدی آنها و کاهش حداقل بیست درصد (۲۰٪) از پستهای مدیریتی و سرپرستی.

ه - توسعه آموزش‌های شغلی و تخصصی کوتاه مدت برای کارکنان دستگاههای اجرایی و حذف دوره‌هایی که با استفاده از امکانات دولتی و مأموریت منجر به دریافت مدارک دانشگاهی رسمی و یا غیررسمی می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۴۴ - کلیه دستگاههای اجرایی موظفند به منظور افزایش کارایی و بهره‌وری و استقرار نظام کنترل نتیجه و محصول، به جای کنترل مراحل انجام کار و اعطای اختیارات لازم به مدیران برای اداره واحدهای تحت سرپرستی خود به صورت مستقل و هدفمند نمودن تخصیص منابع، براساس دستورالعمل مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی، قیمت تمام شده آن دسته از فعالیتهای و خدماتی که قابلیت تعیین قیمت تمام شده را دارند (از قبیل واحدهای آموزشی،

پژوهشی و بهداشتی، درمانی، خدماتی و اداری)، براساس کمیت و کیفیت محل جغرافیایی مشخص و پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا استان و با اعطای اختیارات لازم به مدیران ذی‌ربط اجرا نمایند.

به دستگاههایی که براساس ضوابط این ماده خدمات خود را ارائه می‌نمایند، اجازه داده می‌شود حسب نیاز نسبت به جابه‌جایی فصول و برنامه‌های اعتبارات هزینه اقدام و مابه‌التفاوت هزینه‌های قبلی فعالیت با قیمت تمام شده را صرف ارتقاء کیفی خدمات، تجهیز سازمان و پرداخت پاداش به کارکنان و مدیران واحدهای ذی‌ربط نمایند. اعتباراتی که براساس قیمت تمام شده در چارچوب بودجه سنواتی در اختیار واحدها قرار می‌گیرد، کمک تلقی شده و پس از پرداخت به هزینه قطعی منظور می‌گردد.

ماده ۱۴۵ - به منظور کاهش حجم تصدیها و افزایش مشارکت مردم در اداره امور کشور و کوچک‌سازی دولت، اقدامهای ذیل انجام می‌شود:

الف - توسعه فعالیتهای اجتماعی، فرهنگی، تولیدی و خدماتی، صرفاً از طریق روشهای مذکور در بند (ب) ماده (۱۳۶) انجام گردد.

ب - کاهش سالانه حداقل سه درصد (۳٪) از تصدیهای اجتماعی، فرهنگی، تولیدی، خدماتی و نظایر آن توسط دستگاههای اجرایی با استفاده از روشهای مذکور در اجزای (۱)، (۲)، (۳) و (۴) بند (ب) ماده (۱۳۶) و اختصاص بخشی از منابع مربوط برای توسعه بخشهای غیردولتی.

ج - ممنوعیت شروع هر نوع طرح و پروژه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطوح ملی و استانی به استثنای موارد مربوط به امور حاکمیتی و زیربنایی و مواردی که با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، استفاده از شیوه‌های مذکور در اجزای (۱)، (۲) و (۳) بند (ب) ماده (۱۳۶) امکان‌پذیر نباشد، اعتبارات طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مربوط به صورت وجوه اداره شده برای توسعه بخش غیردولتی در همان فصل اختصاص خواهد یافت.

د - مشارکت و سرمایه‌گذاریهای جدید شرکتهای دولتی در سایر شرکتهای و سازمانها و تفکیک و تکثیر آنها در قالب شرکتهای موسوم به نسل دوم و نظایر آن ممنوع می‌باشد.

ه - تعیین اهداف کمی برنامه خصوصی‌سازی شرکتهای دولتی و سقف اعتبارات آنها، در قوانین بودجه سالانه، به نحوی که نسبت اعتبارات شرکتهای دولتی و بودجه کل کشور به تولید ناخالص داخلی هر ساله حداقل دو درصد (۲٪) کاهش یابد.

و - ۱ - در پایان برنامه چهارم تعداد کل کارکنان دولت از تعداد آن در آغاز برنامه به میزان پنج درصد (۵٪) کاهش یابد.

۲ - مجموع استخدامهای جدید در دستگاههای دولتی مطابق جدول شماره (۹) این قانون در چارچوب سیاستهای کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (به استثنای نیروهای مسلح) به نحوی که به وظیفه حاکمیتی دستگاههای دولتی لطمه‌ای وارد نشود از پنجاه درصد (۵۰٪) تعداد کارکنانی که از خدمت خارج می‌شوند تجاوز نکند. * - کلمه لشکری از سطر ذیل جدول شماره (۹) حذف شد.

ز - ممنوعیت ایجاد، اداره هرگونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، درمانی، فضاهای ورزشی و تفریحی و نظایر آن، توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون، کلیه دستگاههای اجرایی موظفند، این نوع تأسیسات و خدمات یا

بهره‌برداری از آنها را حداکثر تا پایان سال سوم برنامه چهارم، به بخش غیردولتی واگذار نمایند. موارد مستثنی با پیشنهاد دستگاه اجرایی مربوط و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیأت وزیران بلامانع است. در انتقال بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد، رعایت اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران * - اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸: بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد. الزامی است.

ح - کلیه خدماتی که در حال حاضر توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) این قانون، برای کارکنان خود در زمینه‌های مختلف نظیر سرویس رفت و آمد، سلف سرویس، تعاونیهای مصرف، امور ورزش کارکنان، مهد کودک و موارد مشابه به صورت امانی و یا خرید خدمات صورت می‌گیرد، از سال سوم برنامه با پرداخت یارانه مستقیم انجام خواهد شد و کلیه واحدهای اداری ذی‌ربط منحل گردیده و کارکنان رسمی آنها به واحدهای نیازمند دیگر منتقل می‌شوند.

ط - وزارت آموزش و پرورش و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای می‌توانند برای اجرای بند <ب> ماده (۱۳۶) با کادر آموزشی خود مشروط بر اینکه از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند، به روش مذکور در این بند عقد قرارداد نمایند. سوابق خدمت این گونه مستخدمین با پرداخت کسور بازنشستگی در صندوق ذی‌ربط مستخدم منظور خواهد شد. هزینه سرانه مدرسی که به روشهای مذکور در اجزای (۲)، (۳) و (۴) بند (ب) ماده (۱۳۶) توسط بخش غیردولتی اداره می‌گردند، متناسب با ویژگیهای هر بند و توانمندیهای مناطق توسط دولت تأمین و پرداخت می‌شود.

ی - صدور مجوز استخدام هریک از وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل، در چارچوب جدول شماره (۹) پیوست این قانون، بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیأت وزیران.

ک - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۴۶ - به منظور متناسب‌سازی تعداد کارکنان هر دستگاه با اهداف و مأموریت اصلی آن و تطبیق نحوه انجام وظایف دستگاههای اجرایی با سیاستها و احکام بخش توسعه مدیریت دولت، اقدامهای ذیل به عمل خواهد آمد:

الف - در سال اول برنامه چهارم، سقف تعداد پرسنل هر کدام از دستگاههای اجرایی و برنامه زمانبندی شده، تحقق آن مشترکاً توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاه ذی‌ربط تهیه و به تصویب شورای عالی اداری می‌رسد.

ب - انتقال کارکنان رسمی یا ثابت مازاد دستگاههای اجرایی در سطح یک شهرستان بدون موافقت مستخدم با توافق دستگاههای ذی‌ربط، انتقال به سایر شهرستانها با موافقت مستخدم باید صورت گیرد.

ج - آیین‌نامه اجرایی این ماده با رعایت قوانین و مقررات به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

د - بار مالی اجرای این ماده، از محل فروش اموال منقول و غیرمنقول دستگاههای اجرایی و اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه عمومی تأمین می‌گردد.

ماده ۱۴۷ - به منظور تقویت صندوقهای بازنشستگی و سهولت جابجایی کارکنان اقدامهای ذیل به عمل میآید:

الف - به کارکنان مشمول صندوقهای بازنشستگی اجازه داده می‌شود در صورتی که بازخرید خدمت شوند و یا به دستگاههای دیگر منتقل شوند و یا با استفاده از مرخصی بدون حقوق (بدون محدودیت زمان) در بخش غیردولتی اشتغال یابند کماکان مشمول صندوق بازنشستگی خود باشند.

ب - مستخدمین پیمانی دستگاههای مشمول صندوق بازنشستگی کشوری می‌توانند از نظر مزایای تأمین اجتماعی مشمول صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان بیمه خدمات درمانی گردند.

ماده ۱۴۸ - ضوابط مربوط به رابطه استخدامی، پاداش پایان خدمت، نحوه حفظ

سوابق استخدامی از حیث تابع صندوق بازنشستگی بودن و سایر موارد مربوط. کارکنان دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و واحدهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) از سهام، دارایی و یا مالکیت آنها از ابتداء برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به بخش غیردولتی واگذار شده و می‌شود، باید مطابق قانون تعیین تکلیف گردد. آیین‌نامه اجرایی این ماده در چارچوب قوانین به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره - این گونه کارکنان که رابطه استخدامی آنها با دستگاه اجرایی ذی‌ربط قطع می‌گردد می‌توانند با حفظ سوابق استخدامی همچنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

ماده ۱۴۹ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است به منظور تقویت نظم و انضباط اداری و مالی در نظام اداره امور کشور و صرفه‌جویی در اعتبارات هزینه‌ای دولت، نسبت به تدوین ضوابط مربوطه اقدام تا پس از تصویب هیأت وزیران، توسط دستگاههای اجرایی به مورد اجرا گذاشته شود.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، با تدوین شاخصهایی، نحوه اجرای ضوابط مذکور را در دستگاههای اجرایی مورد ارزیابی قرار داده و هر ساله گزارش آن را به هیأت وزیران تقدیم نماید.

ماده ۱۵۰ - دولت موظف است حقوق کلیه کارکنان و بازنشستگان دولت را طی برنامه چهارم و در ابتدای هر سال برای تمامی رشته‌های شغلی، متناسب با نرخ تورم افزایش دهد.

تبصره - به دستگاههای اجرایی اجازه داده می‌شود تا هفتاد درصد (۷۰٪) اعتباراتی که از محل اصلاح ساختار و کاهش نیروی انسانی به میزانی که در قانون بودجه سالانه منظور می‌گردد صرفه‌جویی می‌نمایند را به عنوان فوق‌العاده کارایی غیرمستمر به کارکنانی که خدمات برجسته انجام می‌دهند، پرداخت نمایند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به

تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۵۱ - وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و کشور و ستاد کل نیروهای مسلح موظفند در چارچوب تدابیر فرماندهی کل نیروهای مسلح، دستورالعمل‌های لازم برای اجرای احکام این فصل را برای نیروهای نظامی و انتظامی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران و تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح جهت اجرا به واحدهای ذی‌ربط ابلاغ نمایند.

ماده ۱۵۲ - دولت موظف است به منظور ساماندهی، استفاده بهینه از امکانات موجود، ارتقای کیفیت ساخت و ساز و نیز لزوم رعایت مقررات، ضوابط و استانداردها در احداث ساختمانهای دولتی و عمومی و همچنین حذف تشکیلات غیرضروری، امور برنامه‌ریزی، مطالعه، طراحی و اجرای ساختمانهای مزبور را در سازمانهای دولتی که بدین منظور و براساس قانون تشکیل شده‌است، متمرکز نماید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۳ - کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۱۶۰) موظفند در راستای احکام بخش نوسازی دولت و ارتقاء اثربخشی حاکمیت، ضمن اجرای دقیق احکام این فصل گزارش عملکرد خود را هر شش ماه یک بار به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نمایند و این سازمان با رتبه‌بندی میزان موفقیت دستگاهها نتیجه را برای هیأت وزیران و کمیسیونهای مربوط مجلس شورای اسلامی گزارش نمایند.

ماده ۱۵۴ - مواد (۱)، (۹۰) و (۱۲۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ * - مواد (۱)، (۹۰) و (۱۲۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷:

ماده ۱ - به منظور تصحیح، بهسازی و اصلاح نظام اداری در ابعاد تشکیلات، سازماندهی و ساختار اداره امور کشور، کاهش تصدی‌های دولت، سیستمها و روشها، مدیریت منابع انسانی، مقررات (آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها) و افزایش بهره‌وری دستگاههای اجرایی، شورای عالی اداری با ترکیب، صلاحیتها، وظایف و اختیارات زیر تشکیل می‌گردد:

الف - اعضاء:

- ۱ - رئیس جمهور یا معاون وی (رئیس شورا)
  - ۲ - سه نفر از وزراء (ترجیحاً از بخشهای مختلف) به انتخاب هیأت وزیران.
  - ۳ - وزیر یا رئیس دستگاه مستقل ذی‌ربط.
  - ۴ - رئیس سازمان برنامه و بودجه در صورتی که فردی توسط رئیس جمهور به این سمت منصوب شده باشد.
  - ۵ - دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور در صورتی که فردی توسط رئیس جمهور به این سمت منصوب شده باشد.
  - ۶ - چهار نفر صاحب‌نظر و متخصص در امور اداری و مدیریت به انتخاب رئیس‌جمهور.
  - ۷ - دو نفر از استانداران به انتخاب رئیس‌جمهور.
  - ۸ - دو نفر از نمایندگان مجلس به عنوان ناظر، به انتخاب مجلس شورای اسلامی.
- مصوبات این شورا پس از تأیید رئیس جمهور لازم‌الاجرا خواهد بود.

- تبصره - دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور به عنوان دبیر شورا و مسوول نظارت بر حسن اجرای مصوبات آن خواهد بود.
- ب - وظایف و اختیارات :
- ۱ - اصلاح ساختار تشکیلات دستگاههای اجرایی کشور به استثنای وزارتخانهها از طریق ادغام، انحلال و انتقال مؤسسات و سازمانها به خارج از مرکز.
  - ۲ - تجدیدنظر در ساختار داخلی وزارتخانهها و وظایف و ساختار داخلی سازمانها، شرکتهای دولتی و شرکتهای اقماری آنها به منظور ایجاد انسجام تشکیلاتی و حذف وظایف موازی، مشابه و تکراری.
  - ۳ - تفکیک وظایف اجرایی از حوزههای ستادی وزارتخانهها و محدود نمودن فعالیت حوزههای ستادی به اعمال حاکمیت و امور راهبردی (سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت) و انتقال وظایف اجرایی به واحدهای استانی و شهرستانی.
  - ۴ - تصمیم‌گیری درمورد ادغام واحدهای استانی و شهرستانی وابسته به هر یک از وزارتخانهها در یک واحد سازمانی.
  - ۵ - شناسایی و واگذاری وظایف، امور و فعالیتهای قابل واگذاری دستگاههای اجرایی به شهرداریها و بخش غیر دولتی با هدف رهاسازی دولت از تصدیهای غیرضرور و همچنین تعیین نحوه ارتباط و تنظیم مناسبات نظام اداری با شوراهای اسلامی روستا، بخش و شهر.
  - ۶ - اصلاح و مهندسی مجدد سیستمها، روشها و رویه‌های مورد عمل در دستگاههای اجرایی کشور با گرایش ساده‌سازی مراحل انجام کار، خودکارسازی عملیات و کاهش میزان ارتباط کارمندان با مراجعه‌کنندگان، افزایش رضایت مراجعان، کاهش هزینه‌های اداری و اقتصادی نمودن فعالیتهای آنها.
  - ۷ - تصویب طرحهای لازم برای ارتقای بهره‌وری و کارایی نیروی انسانی و مدیریت دستگاههای اجرایی.
  - ۸ - تصویب ضوابط و معیارهای لازم در جهت بهینه‌سازی ساختار، ترکیب و توزیع نیروی انسانی بخش دولتی.
  - ۹ - تصویب ضوابط و دستورالعملهای مربوط به تعیین تکلیف نیروی انسانی دستگاههایی که براساس مصوبات شورای عالی اداری ادغام، منحل، واگذار و یا وظایف آنها به دیگر دستگاهها منتقل می‌شود.
  - ۱۰ - تصویب ضوابط ناظر بر بهره‌برداری مطلوب از فضاهای اداری و جابجایی و تأمین ساختمانهای اداری.
  - ۱۱ - تعیین و پیشنهاد منابع مورد نیاز برای تحقق برنامه‌های تحول نظام اداری و طرحهای مصوب شورا که نیاز به منابع جدید دارد.
  - ۱۲ - تشخیص و اعلام دستگاههای اقدام‌کننده برنامه‌های مرتبط با فعالیت دولت در زمینه نظام اداری و امور اجرایی.
- ماده ۹۰ - به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون ، آیین‌نامه‌ها، دستورالعملها و ضوابط اداری ، استخدامی و انضباطی خاص نظام بانکی را در چارچوب اساسنامه‌های بانکها و در جهت توسعه و بهبود کیفیت ارائه خدمات و رقابتی کردن فعالیت سیستم بانکی براساس پیشنهاد مشترک مجمع عمومی بانکها و سازمان امور اداری و استخدامی کشور به تصویب رسانده و اجرا نماید .
- ماده ۱۲۳ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس آیین‌نامه‌هایی که توسط سازمان انرژی اتمی ایران، سازمان امور اداری و استخدامی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد می‌شود، مقررات مالی و استخدامی سازمان انرژی اتمی را بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی و قانون استخدامی کشوری و سایر مقررات عمومی تصویب و جهت اجرا ابلاغ کند .
- آیین‌نامه استخدامی نظام بانکی دولتی در تاریخ ۱۳۷۹/۱۱/۲۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده است .
- در اجرای این ماده آیین‌نامه‌های زیر به تصویب هیأت وزیران رسیده است . آیین‌نامه معاملات سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۳۷۹/۳/۲۹ که در تاریخ‌های ۱۳۸۱/۱۰/۱ و ۱۳۸۲/۷/۲۳

اصلاح شده است. آیین‌نامه مالی سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۳۷۹/۳/۲۹ و آیین‌نامه استخدامی سازمان انرژی اتمی مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۵ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.

فصل سیزدهم - سامان عملیات اجرایی برنامه

ماده ۱۵۵ - کلیه عملیات اجرایی، طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری که در سالهای برنامه چهارم بر مبنای اسناد ملی توسعه بخشی، اسناد ملی توسعه استانی و اسناد ملی توسعه ویژه، با خصوصیات ذیل و بر مبنای این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، سازماندهی و اجرا می‌شود:

الف - سند ملی توسعه بخش، سندی راهبردی است که با توجه به قابلیتها، امکانات، محدودیتها و مسائل اساسی، جهت‌گیریهای اصلی، هدفهای کمی و کیفی بلندمدت و میان مدت، فعالیتهای محوری و سیاستهای فضایی و منطقه‌ای و همچنین اقدامهای مهم محوری و فعالیتهای اولویت‌دار توسعه بخش را تبیین می‌نماید. اسناد ملی توسعه امور بخشی به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط، تهیه می‌شود.

ب - سند توسعه استان، سندی راهبردی است که با توجه به قابلیتها، محدودیتها و تنگناهای توسعه استان، اصلی‌ترین جهت‌گیریها در زمینه جمعیت و نیروی انسانی، منابع طبیعی، زیربناها و فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و هدفهای کمی و کیفی بلندمدت و میان‌مدت توسعه استان را در چارچوب راهبردهای کلان برنامه چهارم و سند ملی آمایش سرزمین و طرحهای توسعه و عمران و اسناد ملی توسعه بخشی تبیین می‌نماید.

ج - سند ملی توسعه ویژه (فرابخشی)، مجموعه‌ای از چند طرح و فعالیت با پوشش فراگیر برای مناطق و بخشهای مختلف مانند قلمرو تأمین اجتماعی، فقرزدایی و اشتغال، موضوعیت یافته و تنظیم می‌شود. زمانبندی، اولویتهای زمانی، موضوعی (بخشهای مختلف) و مکانی (استانهای مختلف) اجرای طرحها و پروژه‌های آن در این سند مشخص می‌شود.

د - اقدامها و عملیاتی که در جهت تحقق هدفهای پیش‌بینی شده در اسناد توسعه‌بخشی، استانی و ویژه (فرابخشی) ضرورت اجرا می‌یابند، در لایحه بودجه سالانه کل کشور درج و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ه - کلیه دستگاههای اجرایی ملی کشور موظفند برنامه اجرایی و عملیاتی خود را در قالب اسناد ملی توسعه در چارچوب ضوابط فوق با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و پس از تصویب در هیأت وزیران به مرحله اجرا درآورند. بودجه سنواتی این دستگاهها براساس اسناد فوق تنظیم می‌شود.

و - کلیه دستگاههای اجرایی استانی موظفند، برنامه اجرایی و عملیاتی خود را در قالب اسناد توسعه استانی در چارچوب ضوابط فوق با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهیه و پس از تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به

مرحله اجرا درآوردند. بودجه سنواتی دستگاههای استانی براساس این اسناد تنظیم می‌شود.
 ز - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نسبت به تلفیق اسناد توسعه‌بخشی، استانی و ویژه با هماهنگی دستگاههای اجرایی ذی‌ربط اقدام و موارد را به تصویب هیأت وزیران برساند.

فصل چهاردهم - تنفیذقانون تنظیمبخشی از مقررات مالی دولت

ماده ۱۵۶ - قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۶ - به مجموعه قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۶ از انتشارات این معاونت مراجعه شود. برای دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تمدید می‌گردد.

فصل پانزدهم - نظارت

ماده ۱۵۷ - به منظور حسن اجرای برنامه چهارم، رئیس جمهور گزارش نظارت و ارزیابی پیشرفت هر سال برنامه را حداکثر تا پایان آذرماه سال بعد، شامل موارد ذیل به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید:
 الف - بررسی عملکرد مواد قانونی برنامه.
 ب - بررسی عملکرد سیاستهای اجرایی.
 ج - بررسی عملکرد متغیرهای عمده کلان و بخشی، از جمله تولید و سرمایه‌گذاری، تجارت خارجی، تراز
 د - پیشرفت عملیات اسناد ملی توسعه بخشی، استانی و ویژه.
 ه - ارزیابی نتایج عملکرد و تبیین علل مغایرت با برنامه.
 و - ارائه پیشنهادهای لازم به منظور بهبود عملکرد برنامه.

ماده ۱۵۸ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به منظور ارزیابی میزان پیشرفت کشور درچارچوبموازين برنامه چشم‌انداز و سیاستهای کلی نظام، شاخصهای مربوط را متناسب با شاخصهای بین‌المللی تنظیم و مقایسه و در تیرماه هر سال نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخصهای مذکور را به همراه نقاط قوت و ضعف و پیشنهادهای مؤثر برای بهبود وضعیت کشور به مقام معظم رهبری، دولت و مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌نماید.

ماده ۱۵۹ - دولت مکلف است حداکثر تا پایان نیمه اول سال ۱۳۸۴ کلیه آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای اجرایی این قانون را تهیه و به تصویب برساند.

ماده ۱۶۰ - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ * - ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱: شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکتهای دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آن متعلق به شرکتهای دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود. تبصره - شرکتهایی که از طریق مضاربه و مزارعه و امثال اینها به منظور به کار انداختن سپرده‌های اشخاص نزد بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه ایجاد شده یا می‌شوند، از نظر این قانون شرکت دولتی شناخته نمی‌شوند. و سایر شرکتهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی، به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکتهای و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکتهای تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکتهای تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکتهای تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۱۶۱ - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون در طول اجرا آن ملغی‌الاثرب می‌باشد.

قانون فوق مشتمل بر یکصد و شصت و یک ماده و سی و چهار تبصره و نه جدول در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ یازدهم شهریور ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و پس از ارجاع به شورای نگهبان و طرح در مجمع تشخیص مصلحت نظام، نهایتاً با موافقت مقام معظم رهبری با پیشنهاد مجمع، به دولت ابلاغ شد.

غلامعلی حداد عادل
رئیس مجلس شورای اسلامی

جدول شماره ۱ - شاخص های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی
برنامه چهارم توسعه

اقتصادی		
شاخص	رشد متوسط ۱۳۷۰-۸۰	رشد متوسط ۱۳۸۴-۸۸
رشد تولید ناخالص داخلی (%)	۳/۹	۸
رشد تولید ناخالص داخلی سرانه (%)	۲/۴	۶/۶
رشد سرمایه گذاری (%)	۴/۳	۱۲/۲
رشد جمعیت (%)	۱/۵	۱/۴
رشد بهره‌وری نیروی کار (%)	۱/۱	۳/۵
رشد جمعیت بیکار (%)	۴/۷	-۴/۲
رشد صادرات غیر نفتی (%)	۵/۶	۱۰/۷
رشد نقدینگی (%)	۲۷/۳	۲۰/۰
نرخ تورم (%)	۲۳/۰	۹/۹

فرهنگی، پژوهشی و فناوری		
شاخص	ضمن موجود	۱۳۸۸
شاخص دستیابی به فناوری	۰/۲۶	۰/۴۵
شاخص توسعه آموزشی (از ۱۰۰)	۷۸	۸۴
درصد اعتبار پژوهشی به تولید ناخالص داخلی	۰/۸۷	۲/۵

۲۰۰۰	۳۳۶	تعداد دانشمندان و مهندسان شاغل در تحقیق و توسعه (به ازای هر میلیون نفر)
۴	۱	تعداد ثبت جواز امتیاز علمی (به ازای هر میلیون نفر)
۶	۲	درصد صادرات کالاهای فناوری پیشرفته به کل صادرات غیرنفتی
۹۰	۸۵/۵	درصد باسوادان ۶ ساله و بالاتر
۵۴/۹	۳۳/۷	تعداد عناوین کتابهای منتشرشده به ۱۰۰ هزار نفر

اجتماعی			
۱۳۸۸	۱۳۸۰	۱۳۷۰	
۱۴/۰	۱۹/۴	۳۳/۴	نسبت هزینه ۱۰ درصد ثروت مندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها
۵/۵	۱۰/۰	۱۴/۲	نسبت هزینه ۲۰٪ بالا به ۲۰٪ پایین خانوارها
۰/۳۸	۰/۴۳	۰/۴۹	ضریب جینی
۸۰۰	۴۲۳	۲۵۱	شاخص رفاه اجتماعی
۰/۸۲۰	۰/۷۱۹	۰/۷۳۶	شاخص توسعه انسانی
۷	۱۵	-	درصد جمعیت زیر خط فقر نسبی (۵۰٪) میانه درآمدی
۱۷/۰	۳۴/۰	۶۴/۵	میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال (در ۱۰۰۰ نفر)
۷۳	۶۹/۸	۶۴/۷	امید به زندگی در بدو تولد (سال)

ساختار دولت	
شاخص	
کاهش تعداد کارکنان دولت	۵٪
افزایش تعداد واحدهای دولتی که به روش قیمت تمام شده اداره می‌شوند	۵۰٪
حجم تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و گذار شده به بخش غیردولتی	۱۵٪
کاهش نسبت بودجه کل کشور به تولید ناخالص داخلی	۱۰٪
کاهش تعداد پست‌های مدیریتی و سرپرستی	۲۰٪
متوسط زمان تصدی مدیران در پست‌های مدیریتی	۴ سال
درصد برخورداری دستگاههای دولتی از امکانات اینترنتی	۱۰۰٪
درصد رضایتمندی مراجعه‌کنندگان از نحوه خدمات ارائه شده	۹۵٪
متوسط سرانه آموزش مدیران و کارکنان دولت در سال	۴۰ ساعت
نسبت بودجه دستگاههای اجرایی که برای توسعه به بخش غیردولتی واگذار می‌شود	۱۵٪

جدول شماره ۲ - تصویر شاخص‌های کلان اقتصادی برنامه

چهارم و پنجم توسعه

میلیارد ریال

شرح	رشد متوسط سالانه (درصد)	به قیمت‌های ثابت ۱۳۸۱				رشد متوسط سالانه (درصد)
		۱۳۹۴	۱۳۸۸	۱۳۸۳	۱۳۸۱	
سرمایه گذاری، رشد و ساختار تولید ملی	۱۳۸۳-۸۸	۱۳۸۸-۹۴				۱۳۷۰-۸۰
تولید ناخالص داخلی	۸/۰	۲۵۳۸۴۷۴/۸	۱۵۴۴۲۹۰/۳	۱۰۵۱۰۱۸/۰	۹۲۲۴۳۳/۰	۳/۹
تولید ناخالص داخلی سرانه (متر ریال)	۶/۵	۲۲۲۷۲/۱	۲۱۳۳۲/۸	۱۵۵۲۴/۷	۱۴۰۴۹/۳	۲/۴
- کشاورزی	۶/۵	۲۲۶۶۶۷/۱	۱۶۳۵۹۵/۷	۱۱۹۴۰۵/۴	۱۰۷۸۹۲/۹	۳/۱

نقدینگی	۲۷/۴	۴۱۷۵۲۴/۰	۵۵۶۷۸۰/۴	۱۶۴۴۲۷۹/۸	۳۶۶۱۷۲۵/۴	۲۰/۰	۱۴/۴
نرخ تورم (درصد)	-	۱۵/۸	۱۴/۵			۹/۹	۵/۰

۱۳۸۳/۱/۲۹

* اطلاعات این بخش به قیمتهای جاری می باشد.

فروض اساسی در برنامه چهارم:

۱- افزایش بهره‌وری نیروی کار، بهره‌وری سرمایه و بهره‌وری کل عوامل تولید رشد متوسط به ترتیب ۵/۳، ۵/۳ و ۲/۵ درصد در برنامه چهارم و افزایش سهم بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد تولید ناخالص داخلی به ۳/۳۱ درصد.

۲- افزایش نسبت سرمایه‌گذاری به تولید از ۲۸/۷ درصد به ۳۴/۷ درصد.

۳- افزایش نسبت صادرات غیرنفتی به تولید ناخالص داخلی از ۳/۶ درصد به ۱۰ درصد.

۴- نرخ برابری دلار: افزایش به میزان تفاوت تورم داخلی و خارجی.

۵- افزایش نسبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی از ۶/۰ درصد به ۳ درصد.

۶- کاهش نرخ تورم از ۱۷ درصد به ۸/۶ (به طور متوسط ۹/۹ درصد طی برنامه).

۷- کاهش نرخ بیکاری به ۴/۸ درصد در سال ۱۳۸۸.

جدول شماره ۱-۲

تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه

میلیارد ریال قیمتهای ثابت ۱۳۸۱

رشد متوسط (٪)	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۶/۵	۱۶۳۵۹۵/۷	۱۵۲۰۰۷/۱	۱۴۲۳۱۳/۳	۱۳۳۹۵۰/۳	۱۲۵۲۱۱/۹	۱۱۹۴۰۵/۱	ارزش افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۲۶۱۹۳۸/۱	۲۵۲۸۷۴/۶	۲۴۵۰۰۸/۲	۲۳۸۱۶۰/۸	۲۳۱۸۸۱/۸	۲۲۵۹۵۰/۱	ارزش افزوده بخش نفت
۱۱/۲	۳۲۲۱۰۳/۸	۳۰۴۳۲۶/۳	۲۷۹۹۲۴/۹	۲۴۵۸۰۲/۶	۲۲۱۸۸۷/۴	۲۰۰۸۷۱/۷	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۲۳۹۲۷۲/۶	۲۱۳۰۲۸/۵	۱۹۱۰۷۷/۴	۱۷۲۰۶۱/۹	۱۵۵۴۲۱/۲	۱۴۰۶۱۰/۲	صنعت

۱۱/۲	۹۲۳۶/۸	۸۲۱۶/۸	۷۳۶۸/۹	۶۶۳۶/۷	۵۹۹۱/۰	۵۴۲۳/۵	معادن
۱۱/۹	۸۰۳۹۴/۴	۷۱۰۶۰/۲	۶۳۳۱۸/۶	۵۶۷۸۰/۴	۵۰۸۱۲/۲	۴۵۷۹۸/۷	ساختمان
۷/۵	۱۲۹۹۹/۹	۱۲۰۲۰/۹	۱۱۱۸۹/۹	۱۰۳۳۳/۷	۹۷۳۳/۱	۹۰۳۹/۲	آب و برق و گاز
۹/۰	۷۷۶۵۲/۷	۷۰۳۴۹۸/۸	۶۴۲۹۸۸/۶	۵۹۱۰۲۴/۳	۵۲۵۳۳۸/۹	۵۰۲۷۹۰/۸	ارزش افزوده بخش خدمات
۱۱/۰	۲۵۷۰۷۲/۱	۲۲۸۷۵/۹	۲۰۵۲۷۵/۷	۱۸۵۲۱۴/۴	۱۶۷۶۹۷/۵	۱۵۲۲۶۰/۶	بازرگانی، رستوران و هتلداری
۱۱/۰	۱۲۰۹۶۲/۴	۱۲۵۴۳۷/۹	۱۱۲۵۹۴/۷	۱۰۱۶۰۷/۴	۹۲۰۱۳/۰	۸۳۵۵۷/۵	حمل و نقل و اتوباداری
۱۸/۰	۱۹۹۶۰/۰	۱۶۸۹۰/۸	۱۴۳۵۱/۲	۱۲۱۹۲/۳	۱۰۳۲۸/۳	۸۷۰۶/۹	ارتباطات
۹/۰	۲۲۰۵۹/۳	۱۹۹۸۱/۱	۱۸۲۶۰/۶	۱۶۷۸۹۴/۸	۱۵۴۹۳۳/۱	۱۴۳۲۳/۱	مؤسسات پولی و مالی
-/۱	۹۰۸۶۸/۴	۹۱۳۳۸/۸	۹۱۵۵۲/۲	۹۱۶۵۵/۰	۹۱۴۹۳/۷	۹۱۰۹۶/۲	خدمات عمومی
۱۲/۹	۲۷۲۲۰/۵	۴۱۳۹۴/۴	۳۶۵۷۴/۲	۳۲۲۶۰/۴	۲۸۸۸۳/۴	۲۵۷۶۶/۳	خدمات اجتماعی و شخصی
۸/۰	۱۵۴۴۹۰/۳	۱۴۱۲۷۰/۷	۱۳۰۳۲۳۵/۰	۱۲۰۸۹۲۸/۰	۱۱۲۵۶۴۰/۰	۱۰۵۱۰۱۸/۰	تولید ناخالص داخلی

جدول شماره ۲-۲

تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه

میلیارد ریال قیمت‌های ثابت ۱۳۸۱

رشد متوسط (٪)	جمع	۱۳۸۸			۱۳۸۳		
		رشد (درصد)	از محل ارتقای بهره‌وری عوامل	رشد (درصد)			از محل منابع مالی
۶/۵	۱۶۳۵۹۵/۷	۵/۱	۳۵۵۹۴/۶	۱/۴	۱۲۸۰۰۱/۱	۱۱۹۴۰۵/۴	ارزش افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۲۶۱۹۳۸/۱	۰/۰	۰/۰	۳/۰	۲۶۱۹۳۸/۱	۲۲۵۹۵۰/۱	ارزش افزوده بخش نفت
۱۱/۲	۳۴۲۱۰۳/۷	۵/۰	۷۰۱۴۹/۷	۶/۲	۳۷۱۹۵۴/۰	۲۰۰۸۷۱/۷	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۳۲۹۴۷۲/۶	۵/۶	۵۴۸۳۸/۱	۵/۶	۱۸۴۴۴۴/۵	۱۴۰۶۱۰/۲	صنعت
۱۱/۲	۹۲۳۶/۸	۵/۶	۲۱۱۴/۸	۵/۶	۷۱۲۲/۰	۵۴۲۳/۵	معادن
۱۱/۹	۸۰۳۹۴/۴	۳/۷	۱۲۴۷۵/۶	۸/۲	۶۷۹۱۸/۸	۴۵۷۹۸/۷	ساختمان

۷/۵	۱۲۹۹۹/۹	۱/۲	۷۳۱/۲	۶/۳	۱۲۲۶۸/۷	۹۰۳۹/۲	آب و برق و گاز
۹/۰	۷۷۶۶۵۲/۷	۳/۸	۲۹۹۵۸/۰	۷/۱	۷۱۱۷۴۵/۳	۵۰۴۷۹۰/۸	ارزش افزوده بخش خدمات
۱۱/۸	۱۶۱۱۵۴/۸	۴/۲	۲۸۰۸۰/۱	۷/۶	۱۳۳۰۷۴/۷	۹۲۲۶۹/۴	حمل و نقل و ارتباطات
۸/۳	۶۱۲۶۰۲/۱	۱/۳	۳۵۹۳۱/۵	۷/۰	۵۷۸۶۷۰/۶	۴۱۲۵۲۶/۴	سایر خدمات
۸/۰	۱۵۴۴۲۹۰/۲	۲/۵	۱۳۵۷۰۲/۳	۵/۵	۱۳۷۳۶۳۸/۵	۱۰۵۱۰۱۸/۰	تولید ناخالص داخلی

۱۳۸۳/۱/۲۹

جدول شماره ۳

پیش بینی بخش واقعی اقتصاد در برنامه چهارم توسعه

مبالغ میلیارد ریال

رشد (٪)	جمع برنامه چهارم	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳		
۸/۰	۶۵۹۴۸۱۰	۱۵۴۴۲۹۰	۱۴۱۲۷۰۷	۱۳۰۳۲۳۵	۱۲۰۸۹۳۸	۱۱۲۵۶۴۰	۱۰۵۱۰۱۸	تولید ناخالص داخلی	به قیمت‌های ثابت ۱۳۸۱
۶/۰	۳۵۳۵۳۲۲	۸۰۰۶۱۶	۷۴۵۳۲۲	۷۰۰۲۴۴	۶۶۱۷۰۷	۶۱۷۲۳۳	۵۹۸۲۶۷	هزینه‌های مصرفی کل	
۱۰/۴	۳۰۵۹۴۸۸	۷۴۶۶۷۲	۶۶۷۳۸۵	۶۰۲۷۹۱	۵۷۷۲۳۱	۴۹۸۲۰۷	۴۵۲۷۵۱	پس انداز ناخالص داخلی	
۶/۱	۱۰۶۶۳۱۵	۲۳۷۳۶۶	۲۲۵۰۰۴	۲۱۲۶۷	۲۰۱۱۳۳	۱۸۸۹۲۵	۱۷۶۹۲۲	تغییر در موجودی انبار	
۱۲/۹	۱۹۹۴۱۷۳	۵۰۶۳۰۸	۴۴۱۸۸۱	۳۸۹۲۲۴	۳۴۶۰۹۸	۳۰۹۴۴۲	۲۷۵۸۲۹	پس اندازمنتهای تغییر موجودی	
۱۲/۲	۲۱۲۸۸۸۵	۵۳۵۸۶۹	۴۶۹۴۴۴	۴۱۵۸۸۱	۳۷۲۳۵۳	۳۳۵۴۴۱	۳۰۱۴۴۵	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی	
۲/۹	-۱۳۵۸۱۲	-۲۹۵۶۰	-۲۷۵۶۲	-۲۶۴۵۷	-۲۶۲۵۵	-۲۵۹۷۹	-۲۵۵۹۶	کسری پس انداز	
۹/۹	-	۲۲۰	۲۰۶	۱۹۱	۱۷۵	۱۵۷	۱۳۷	شاخص قیمت (۱۳۸۱=۱۰۰)	
۲۴/۱	۳۸۵۹۴۸۰	۱۱۱۳۸۷۸	۹۱۰۲۷۵	۷۴۳۸۰۰	۶۰۵۶۷۲	۴۸۵۸۵۵	۳۷۷۸۸۶	پس انداز منتهای تغییر موجودی	به قیمت جاری
۲۳/۳	۴۱۱۸۵۵۴	۱۱۷۸۸۱۱	۹۶۷۰۵۲	۷۹۴۳۳۲	۶۵۱۶۱۸	۵۲۶۶۴۲	۴۱۲۸۵۲	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی	
۱۳/۱	-۲۵۱۰۷۴	-۶۵۰۳۳	-۵۶۷۷۷	-۵۰۵۳۲	-۴۵۹۴۶	-۴۰۷۸۷	-۳۵۰۶۷	کسری پس انداز	
۵/۷	-۲۴۶۱۰	-۵۲۵۵	-۵۰۹۶	-۴۸۵۳	-۴۷۲۱	-۴۴۸۵	-۴۱۲۵	کسری پس انداز (میلیون دلار)	

جدول شماره ۴

پیش‌بینی چارجوب‌کلی بودجه عمومی دولت در برنامه چهارم توسعه ۱۳۸۱-۱۳۸۴

مبالغ میلیارد به ریال

ردیف	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	عنوان
(درصد)									
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱-۵	۷۵۸۶۵/۰	۶۷۰۸۰/۲	۵۹۳۱۱/۶	۵۲۱۱۸۳/۶	۴۵۷۴۹۱/۴	۴۵۹۹۲۴/۶	۳۸۲۳۰۰/۶	۲۱۳۱۲۷۹	منابع
۱۸/۱	۵۱۱۱۶۷/۰	۴۳۷۹۴۷/۵	۳۷۶۸۵۸/۸	۳۲۷۲۷۷/۳	۲۷۰۴۰۶/۱	۲۲۲۶۶۵/۸	۱۸۲۸۵۹/۰	۶۱۹۷۳/۵	درآمدها
۲۴/۲	۲۶۲۶۳۱/۴	۲۱۸۵۵۸/۷	۱۸۲۵۲۱/۹	۱۵۰۳۹۷/۷	۱۱۷۸۳۰/۴	۸۸۹۹۸/۲	۶۵۰۲۳/۰	۵۰۵۵۷/۰	درآمدهای مالیاتی
۱۲/۳	۱۸۵۷۹۴/۰	۱۶۶۴۴۱/۰	۱۵۰۹۳۷/۰	۱۳۶۷۷۶/۰	۱۲۳۴۱۷/۰	۱۰۴۰۰۰/۰	۱۰۳۸۸۶/۰	۰/۰	شفاف‌سازی قیمت حاملهای انرژی
۱۶/۲	۶۲۷۴۱/۵	۵۲۹۴۷/۸	۴۳۳۹۹/۹	۳۵۵۷۳/۷	۲۹۱۵۸/۷	۲۹۶۶۷/۶	۱۳۹۵۰/۰	۱۱۳۸۶/۵	سایر درآمدها
۶/۳	۲۰۴۳۱۰/۹	۱۸۶۱۱۷/۳	۱۶۶۱۱۸/۱	۱۴۸۰۵۴/۷	۱۳۴۷۶۴/۸	۱۵۰۸۳۳/۷	۱۳۷۲۴۷/۳	۱۰۳۱۸۳/۲	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۵/۸	۱۹۲۲۴۴/۳	۱۷۵۹۵۲/۵	۱۵۷۵۱۷/۵	۱۴۰۷۳۴/۵	۱۲۸۴۹۴/۲	۱۴۵۲۹۰/۰	۱۳۴۸۷۷/۳	۱۰۱۱۲۶/۸	بهره‌مالکانه نفت
-۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۵۰۰/۰	۱۵۰۰/۰	۱۵۰۰/۰	فروش فرآورده‌های نفتی
۲۱/۲	۱۲۰۶۸/۷	۱۰۱۶۲/۸	۸۶۰۰/۷	۷۳۲۰/۲	۶۲۷۰/۷	۴۰۴۳/۷	۸۷۰/۰	۵۵۶/۴	واگذاری سایر دارایی‌های سرمایه‌ای
-۱۳/۰	۴۳۱۶۷/۱	۴۶۷۴۳/۴	۵۰۱۳۳/۷	۵۰۳۸۱/۶	۵۲۳۲۰/۵	۸۶۴۲۵/۱	۶۲۱۹۴/۳	۴۷۹۹۱/۲	واگذاری دارایی‌های مالی
۱۰/۵	۷۵۸۶۴۴/۹	۶۷۰۸۰۰/۲	۵۹۳۱۱۰/۷	۵۲۱۱۸۳/۶	۴۵۷۴۹۱/۴	۴۵۹۹۲۴/۶	۳۸۲۳۰۰/۶	۲۱۳۱۲۷/۹	مصارف
۱۰/۰	۳۲۵۳۷۲/۹	۲۹۵۷۹۶/۹	۲۶۸۰۰۳/۳	۲۴۴۴۵۷/۵	۲۲۲۲۳۴/۱	۲۰۰۸۳۵/۷	۱۸۱۸۶۳/۹	۱۴۸۲۹۷/۳	اعتبارات هزینه‌ای (جاری)
-۱۰/۲	۶۲۳۳۱/۰	۸۴۶۷۵/۰	۹۲۵۰۸/۰	۹۶۴۹۸/۰	۹۳۷۹۰/۰	۱۰۴۰۰۰/۰	۱۰۳۸۸۶/۰	۰/۰	پارانه حاملهای انرژی
-	۷۵۰۰۰/۰	۵۶۷۶۶/۰	۳۶۴۲۹/۰	۲۰۲۷۸/۰	۱۰۶۲۷/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	اعتبارات جبرانی هدفمندکردن پارانه انرژی
-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۸۵۵/۰	۰/۰	۰/۰	هزینه واردات بنزین
۲۲/۴	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۱۴۳۷۳/۶	۱۷۱۰۷۰/۴	۱۳۴۴۶۶/۱	۱۰۲۸۲۰/۷	۹۹۸۶۱/۳	۶۰۹۹۷/۰	۳۷۲۱۲/۵	تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)
-۱۶/۸	۱۹۲۰۰/۰	۱۹۲۰۰/۰	۲۲۲۰۰/۰	۲۵۲۰۴/۰	۲۸۰۱۹/۶	۴۴۳۷۲/۷	۳۵۵۵۳/۷	۲۷۶۳۸/۱	تملک دارایی‌های مالی

تراز عملیاتی بودجه	-۸۶۲۳/۸	-۱۰۲۸۹۰/۹	-۸۲۱۶۹/۹	-۷۵۲۲۵/۰	-۵۸۴۸۶/۴	-۲۲۸۸۱/۵	-۲۲۲۸۷/۱	۰/۰	-۱۰۳/۶
تراز دارایی‌های سرمایه‌ای	۶۵۹۷۰/۷	۷۶۲۵۰/۳	۵۰۹۷۲/۴	۳۱۹۴۴/۱	۱۳۳۰۸/۶	-۴۹۵۲/۳	-۲۸۲۵۶/۳	-۷۱۵۳۰/۱	-۲۰۷/۰
تراز دارایی‌های مالی	۲۰۳۵۳/۱	۲۶۶۴۰/۶	۲۲۰۵۲/۵	۲۴۳۰۰/۹	۲۵۱۷۷/۶	۲۷۹۳۳/۷	۲۷۵۴۴/۴	۲۳۹۶۷/۱	-۱۰/۶
تراز بارانه ترازوی	۰/۰	۰/۰	-۱۰۸۵۵/۰	۱۹۰۰۰/۰	۲۰۰۰۰/۰	۲۰۰۰۰/۰	۲۵۰۰۰/۰	۲۷۵۶۳/۰	-
تراز کلی بودجه	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-

۱۳۸۳/۱/۲۹

فروض اساسی برنامه چهارم:

- ۱- افزایش نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی به ۸ درصد در سال ۱۳۸۸.
- ۲- برآورد منابع حاصل از عواید نفت بر مبنای ۸۱۶۰۴ میلیون دلار طی برنامه شامل ۵۹۷۱ میلیون دلار مالیات عملکرد و ۷۵۶۳۲ میلیون دلار بهره مالکانه نفت و گاز.
- ۳- کاهش تدریجی فروش اوراق مشارکت از ۸۵۰۰ میلیارد ریال به صفر.
- ۴- محدود کردن رشد اعتبارات هزینه‌ای به سالانه ۱۰٪ به عبارت دیگر ثبات این اعتبارات به قیمت ثابت.
- ۵- حذف تدریجی منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی و اختصاص آن به بازسازی و نوسازی صنایع.
- ۶- تأمین تدریجی کل اعتبارات هزینه‌ای از محل منابع غیر نفتی بودجه عمومی.
- ۷- مبالغ مندرج در جدول فوق پیش‌بینی بوده و طی برنامه بر اساس تحولات شاخصهای کلان اقتصادی تعدیلهای لازم در آنها در قالب بودجه‌های سنواتی به عمل خواهد آمد.

جدول شماره ۵

پیش‌بینی تراز پرداختهای خارجی در برنامه چهارم توسعه

میلیون دلار

تراز حساب جاری	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	جمع برنامه چهارم	رشد
	۳۷۱	۲۴۴۲	-۴۱۲۵	-۴۴۸۵	-۴۷۲۱	-۴۸۵۳	-۵۰۹۶	-۵۲۵۵	-۲۴۶۱۰	۵/۷

۵۵/ا	-۱۲۵۱۵	-۲۳۰۶	-۳۱۴۶	-۲۲۹۸	-۱۶۶۲	-۱۱۰۳	-۴۶۹	۵۸۱۹	۴۲۰۰	تراز بازرگانی
۴/ب	۱۷۲۸۷۲	۳۸۰۸۲	۳۶۶۳۴	۳۴۳۳۹	۳۲۷۲۸	۳۱۱۸۹	۳۰۲۷۳	۳۰۰۶۹	۲۸۱۸۶	صادرات
۲/۳	۱۲۰۰۰۹	۲۵۲۶۵	۲۵۰۵۲	۲۳۷۷۴	۲۳۲۷۳	۲۲۶۴۵	۲۲۵۵۳	۲۳۰۹۴	۲۲۸۰۷	نفت و گاز
۰/۵	۹۲۰۰۰	۱۹۰۱۶	۱۸۹۲۶	۱۸۰۸۳	۱۸۰۱۱	۱۷۹۶۴	۱۸۵۰۹	۱۹۱۳۵	۱۸۷۰۲	نفت خام
۱۰/۷	۵۲۸۶۳	۱۲۸۱۷	۱۱۵۸۲	۱۰۴۶۵	۹۴۵۵	۸۵۴۴	۷۷۲۰	۶۹۷۵	۵۳۷۹	صادرات غیر نفتی
۶/۶	۱۸۵۳۸۷	۴۲۳۸۸	۳۹۷۸۰	۳۶۵۳۷	۳۴۳۹۰	۳۲۲۹۲	۳۰۷۴۲	۲۴۵۰۰	۲۳۷۸۶	واردات
-۹/ا	-۱۸۹۰۵	-۲۷۸۲	-۳۴۳۵	-۳۰۵۵	-۲۲۸۶	-۲۴۹۷	-۲۶۷۰	-۲۳۹۸	-۱۸۶۵	خدمات
۱۴/۹	۴۰۰۶۹	۱۰۷۰۳	۹۰۷۳	۷۶۶۲	۶۷۱۹	۵۹۱۲	۵۳۳۷	۴۴۹۵	۵۶۹۹	دریافت
۶/۱	۵۸۹۷۴	۱۳۴۸۵	۱۲۵۰۸	۱۱۵۶۷	۱۱۰۰۵	۱۰۴۰۹	۱۰۰۰۷	۸۸۹۳	۷۵۶۴	پرداخت
۱۰/۰	۶۸۱۰	۱۶۳۳	۱۴۸۵	۱۳۵۰	۱۲۲۷	۱۱۱۵	۱۰۱۴	۹۱۲	۱۱۹۶	انتقالات
-۱/۶	۳۱۳۱۰	۵۸۵۵	۶۰۹۶	۶۰۵۳	۶۶۲۱	۶۶۸۵	۶۳۳۶	۱۷۶۱	۲۹۴۲	تراز حساب سرمایه
-۹/۶	۲۴۳۷۲	۳۹۹۳	۲۵۷۶	۲۶۷۶	۵۳۹۹	۵۷۲۸	۶۶۲۱	۳۰۰	۴۱۱۳	بلند مدت (خالص)
-۱۹/ا	۱۷۳۷۲	۱۹۹۳	۲۹۲۶	۳۳۲۶	۴۲۹۹	۴۸۷۸	۵۸۷۱	۰	۳۸۶۳	دوامتی
۱۹/۷	۷۰۰۰	۱۶۰۰	۱۵۵۰	۱۴۵۰	۱۳۰۰	۱۱۰۰	۶۵۰	-۱۵۰		بمع مقابل
-۲۲/۰	۱۰۳۷۲	۳۴۳	۱۳۷۶	۱۸۷۶	۲۹۹۹	۳۷۷۸	۵۲۲۱	۱۵۰		دیون
۲۲/۲	۷۰۰۰	۲۰۵۰	۱۶۵۰	۱۳۵۰	۱۱۰۰	۸۵۰	۷۵۰	۳۰۰	۲۵۰	سایر
-۲۵/۶	۶۸۳۸	۱۸۶۲	۱۵۲۰	۱۳۷۷	۱۲۲۲	۹۵۷	-۲۸۵	۱۴۶۱	-۱۱۷۰	کوتاه مدت
-۲۵/۶	۶۸۳۸	۱۸۶۲	۱۵۲۰	۱۳۷۷	۱۲۲۲	۹۵۷	-۲۸۵	۱۴۶۱	-۷۴	حساب ذخیره ارزی و سرمایه گذاری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱۰۹۶	بانکها و سایر
-	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱۸۱۶	اشتباهات آماری
-۲۹/۰	۶۷۰۰	۴۰۰	۱۰۰۰	۱۲۰۰	۱۹۰۰	۲۲۰۰	۲۲۱۱	۲۱۰۴	۴۸۵۸	موازنه کل (تفسیر در ذخایر بین المللی)

۱۳۸۳/۱/۲۹

جدول شماره ۶ - خلاصه ترازنامه تلفیقی سیستم بانکی

میلیارد ریال

۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
								دارایی‌ها:
۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۸۸۲۱۶/۶	۶۱۰۳۴/۸	خالص دارایی‌های خارجی
۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۱۳۰۴۲۰/۰	۱۳۶۸۹۵/۸	خالص بدهی بخش دولتی
۱۴۹۹۱۷۰/۹	۱۳۷۱۹۶/۶	۱۰۵۷۱۸۴/۰	۸۵۸۴۶۸/۵	۶۷۹۲۹۸/۸	۵۲۱۶۷۱/۵	۳۷۱۷۰۵/۱	۲۷۷۵۷۸/۰	بدهی بخش غیردولتی
۱۷۰۲۲۷۹/۸	۱۴۷۴۰۵/۶	۱۲۶۰۲۹۲/۹	۱۰۶۱۵۷۷/۴	۸۸۲۴۰۷/۷	۷۲۴۷۸۰/۴	۵۹۰۳۴۱/۷	۴۷۵۵۰۸/۶	جمع
								بدهی‌ها:
۱۶۳۲۲۷۹/۸	۱۴۰۶۸۰۵/۶	۱۱۹۲۲۹۲/۹	۹۹۲۵۷۷/۴	۸۱۲۴۰۷/۷	۶۵۶۷۸۰/۴	۵۲۲۳۳۱/۱	۴۱۷۵۲۴/۰	تقدینگی
۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۵۷۹۸۲/۶	خالص سایر بدهی‌ها

۱۳۸۳/۱/۲۹

جدول شماره ۷ - منابع مالی برنامه چهارم توسعه
(برای تأمین منابع مالی سرمایه‌گذاری ثابت برنامه)

به قیمت‌های جاری

برنامه چهارم	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
	۳۷۹۲۵۶۴/۵	۱۱۰۹۱۰۷/۷	۸۹۹۱۳۰/۴	۷۳۱۳۰۲/۱	۵۸۷۱۸۲/۴	۴۶۵۸۴۱/۹	۳۶۲۷۹۵/۰	۲۸۲۰۱۵/۶	۲۱۵۲۸۷/۵ (الف - منابع داخلی (میلیارد ریال))
	۸۹۸۸۵۱/۸	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۱۴۳۳۳/۶	۱۷۱۰۷۰/۴	۱۳۴۷۴۶/۱	۱۰۲۸۲۰/۷	۹۹۸۶۱/۳	۶۰۹۹۷/۰	۱ - بودجه عمومی دولت
	۸۸۰۳۵۱/۸	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۱۴۳۳۳/۶	۱۶۷۰۷۰/۴	۱۲۹۲۴۶/۱	۹۵۸۲۰/۷	۹۱۳۶۱/۰	۵۳۲۱۲/۰	۱-۱ - از محل منابع عمومی
	۱۸۵۰۰/۰	۰/۰	۲۰۰۰/۰	۴۰۰۰/۰	۵۵۰۰/۰	۷۰۰۰/۰	۸۵۰۰/۰	۷۷۸۵/۰	۲-۱ - از محل فروش اوراق مشارکت
	۲۷۳۲۴۶/۱	۱۱۶۸۲۷/۹	۱۰۷۸۱۱/۸	۹۲۵۷۱/۲	۸۲۳۴۸/۵	۷۲۶۴۳/۶	۴۲۴۸۸/۵	۳۲۹۲۷/۶	۲ - بودجه شرکتهای دولتی

۱۳۸۰۰/۰	۰/۰	۱۳۸۰/۰	۲۹۶۰/۰	۴۴۴۰/۰	۵۹۲۰/۰	۷۴۰۰/۰	۷۴۰۰/۰	۱۱۰۱۱/۰	۱-۲ - از محل استفاده از تسهیلات سیستم بانکی
۲۵۲۹۶/۱	۱۱۶۹۱۷/۹	۱۰۶۳۳۱/۸	۹۰۶۱۱/۲	۷۷۹۰۸/۵	۶۶۷۱۶/۶	۳۵۰۹۸/۵	۲۵۵۲۷/۶	۱۴۴۱۷/۴	۲-۲ - از محل سایر منابع
۲۴۲۰۲۱۶/۶	۷۱۶۳۳۸/۸	۵۷۶۹۲۵/۰	۴۶۶۶۶۰/۵	۳۷۰۰۸۷/۸	۲۹۰۳۸۲/۶	۲۲۰۲۳۵/۲	۱۸۸۰۹۱/۰	۱۵۲۸۴۶/۶	۳ - منابع بخش خصوصی
۹۱۰۵۹۳/۲	۲۲۲۶۰۵/۴	۲۰۳۳۷۰/۷	۱۸۶۲۱۹/۹	۱۶۰۶۷۸/۹	۱۳۷۶۱۸/۳	۱۲۶۳۷۹/۷	۹۴۱۲۷/۱	۷۳۷۸۵/۸	۱-۳ - از محل تسهیلات سیستم بانکی
۸۱۹۵۳۳/۹	۲۰۰۳۴۴/۹	۱۸۳۱۲۳/۶	۱۶۷۵۵۷/۹	۱۴۴۶۱۱/۰	۱۲۳۸۵۶/۵	۹۴۰۵۵/۵	۹۳۹۶۳/۹	۷۹۰۶۰/۸	۲-۳ - از محل پرداخت بخش خصوصی
۶۹۰۲۸۹/۵	۲۹۳۳۸۸/۵	۱۹۰۳۵۰/۷	۱۱۲۸۲۲/۷	۶۲۷۹۷/۹	۲۸۹۰۹/۰	-	-	-	۳-۳ - از محل سایر منابع
۳۱۳۱۰/۰	۵۸۵۵/۰	۶۰۹۶/۰	۶۰۵۳/۰	۶۶۲۱/۰	۶۶۸۵/۰	۶۶۲۱/۰	۱۷۶۱/۰	۳۳۳۱/۰	ب - منابع خارجی (بیلین دلار)
۱۰۳۷۲/۰	۳۴۲/۰	۱۳۷۶/۰	۱۸۷۶/۰	۲۹۹۹/۰	۳۷۷۸/۰	۵۲۲۱/۰	۱۵۰/۰		۱ - تسهیلات فاینانس
۷۰۰۰/۰	۱۶۰۰/۰	۱۵۵۰/۰	۱۲۵۰/۰	۱۳۰۰/۰	۱۱۰۰/۰	۶۵۰/۰	-۱۵۰/۰	۳۰۸۱/۰	۲ - سایر تسهیلات موضوع بند (ب) ماده ۳ قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی
۱۳۹۳۸/۰	۳۹۱۲/۰	۳۱۷۰/۰	۲۷۲۷/۰	۲۳۲۲/۰	۱۸۰۷/۰	۷۵۰/۰	۱۷۶۱/۰	۲۵۰/۰	۳ - سرمایه گذاری خارجی
۴۱۱۸۵۵۵/۰	۱۱۷۸۹۱۱/۰	۹۶۷۰۵۲/۰	۷۹۴۳۳۲/۰	۶۵۱۶۱۸/۰	۵۲۶۶۲۲/۰	۴۱۹۹۵۲/۰	۳۰۹۵۲۵/۰	۲۳۹۰۳۱/۵	جمع منابع

۱۳۸۳/۱/۲۹

فروض اساسی در برنامه چهارم:

- ۱ - منابع قابل تأمین از محل بودجه عمومی بر اساس جدول شماره ۴.
- ۲ - منابع قابل تأمین از بودجه شرکت‌های دولتی بر مبنای حذف تدریجی تسهیلات سیستم بانکی و ثبات سهم سرمایه‌گذاری این شرکتها.
- ۳ - رشد متوسط سالانه سرمایه‌گذاری به قیمت ثابت - ۱۲/۲ درصد.
- ۴ - نرخ متوسط تورم - ۹/۹ درصد سال ۱۳۸۸ - ۶/۸٪.
- ۵ - نرخ برابری دلار: افزایش به میزان تفاوت نرخ تورم داخلی و خارجی.
- ۶ - منابع قابل تأمین بخش خصوصی بر اساس تسهیلات بانکی حاصل از جدول شماره ۶، نسبت ۹۰ درصد آورده بخش خصوصی به تسهیلات بانکی.
- ۷ - سرمایه‌گذاری خارجی بر اساس فرض جداول شماره ۲ و ۵.

۸ - تأمین باقیمانده منابع خارجی مورد نیاز از محل تسهیلات خارجی.

۹ - مبالغ ارزی مندرج در بند (ب) جدول فوق پیش بینی تغییر در مانده تسهیلات و سرمایه گذاری است مبالغ قطعی در چارچوب حکم بند (ب) ماده ۳۴ قانون برنامه تعیین خواهد شد.

جدول شماره ۸

پیش بینی عواید حاصل از نفت

میلیون دلار

کل برنامه چهارم	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
الف - بهره مالکانه نفت و گاز	۱۶۱۲۵	۱۵۹۲۲	۱۵۱۲۷	۱۲۴۶۱	۱۲۱۲۸	
ب - مالیات عملکرد	۱۲۸۲	۱۲۵۲	۱۱۹۲	۱۱۳۶	۱۱۰۷	
جمع	۱۷۰۴۷	۱۷۰۴۴	۱۶۳۲۱	۱۵۵۹۷	۱۵۲۳۵	

جدول شماره ۹

تغییرات تعداد کارکنان دولت*

سال	تعداد نیروی انسانی موجود در ابتدای سال	کاهش طبیعی نیروی انسانی دستگاهها در طول سال	جذب نیروی انسانی دستگاهها در طول سال
۱۳۸۴	۲۰۲۱۸۲۰	۴۰۴۴۶	۲۰۲۲۳
۱۳۸۵	۲۰۰۱۵۹۷	۳۹۹۰۰	۱۹۹۵۰
۱۳۸۶	۱۹۸۱۶۴۷	۳۹۳۷۰	۱۹۶۸۵
۱۳۸۷	۱۹۶۱۹۶۲	۳۸۸۴۰	۱۹۴۲۰
۱۳۸۸	۱۹۴۲۵۴۲	۳۸۳۲۰	۱۹۱۶۰

۱۳۸۳/۱/۲۹

* شامل کارکنان کشوری و لشکری رسمی، پیمانی، قراردادی و کارگران و نظایر آن.

ضمیمه مجموعه قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا.

اصلاحیه ذیل همزمان با چاپ کتاب ابلاغ شده است لذا بدین وسیله ضمن عرض پوزش به صورت ضمیمه ارائه می‌گردد.

قانون اصلاح ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲

ماده واحده- ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۳- قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فرآورده‌های نفتی، گاز، برق و آب، همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن و مرسولات پستی در سال اول برنامه چهارم، قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ خواهد بود. برای سالهای بعدی برنامه چهارم، تغییر در قیمت کالاها و خدمات مزبور طی لوایحی که حداکثر تا اول شهریور هر سال تقدیم می‌شود، پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. پیشنهاد هر قیمتی می‌باید همراه با توجیه اقتصادی، اجتماعی باشد.

تبصره ۱- سایر دریافتی‌های مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب، دیماند، عوارض و... مشمول این حکم می‌باشند.

تبصره ۲- دولت مکلف است تا پایان سال دوم برنامه چهارم توسعه، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ضمن اتخاذ تمهیدات لازم برای کاهش مصرف فرآورده‌های نفتی و افزایش ظرفیت حمل و نقل عمومی، نیاز داخلی به فرآورده‌های نفتی را از محل تولیدات پالایشگاههای داخل کشور و یا فرآورده‌های جایگزین تولید داخل، تأمین نماید. صنایع خودرو سازی و سایر کارخانجات مرتبط مکلف به برنامه‌ریزی جهت کاهش مصرف حاملهای انرژی و یاسازگار ساختن محصولات خود با فرآورده‌های جایگزین، مانند گاز طبیعی فشرده در خودروها، می‌باشند. دولت مکلف است ساز و کار لازم را برای حمایت از اجرای این تبصره فراهم ساخته و بودجه مورد نیاز را برای حمایت از تغییرات یادشده در بودجه سالیانه پیش‌بینی نماید.

تبصره ۳- دولت مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۳ گزارش مربوط به اجرای وظیفه مندرج در ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ برای افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها را تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

تبصره ۴- به منظور کاهش مصارف غیرضرور و صرفه‌جویی در مصرف برق و گاز، به شرکت‌های برق و گاز اجازه داده می‌شود از مصرف‌کنندگان غیرتولیدی با مصارف بالاتر از الگوی مصرف، جریمه مقطوع دریافت و به درآمد عمومی در خزانه واریز نمایند. دولت سقف‌های الگوی مصرف و میزان جریمه مذکور را هر سال ضمن تبصره‌های لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌نماید.

تبصره ۵- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است از طریق شبکه‌های سراسری و استانی خود نسبت به تنویر افکار عمومی درخصوص ضرورت اعمال مصرف بهینه در مصادیق ماده واحده اقدام و گزارش عملکرد خود را ماهانه به کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۶- آیین‌نامه اجرایی این ماده واحده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تهیه و حداکثر ظرف دوماه از زمان ابلاغ به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷- احکام مغایر با این ماده واحده در مواد آتی این قانون لغو می‌گردد.

فهرست کتب منتشره موجود* معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات تا بهمن ماه سال ۱۳۸۳

عنوان کتاب		جلد شمار	قیمت به ریال
۱- گروه اداری			
۱/۱-	قانون و آیین نامه اجرایی رسیدگی به تخلفات اداری (چاپ چهارم - ویرایش سوم)		۷۰۰۰
۱/۲-	قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران		۶۰۰۰
۱/۳-	مجموعه قیمت گذاری و توزیع کالا و خدمات		۱۴۰۰۰
۱/۱/۴-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد اول		۲۵۰۰۰
۱/۲/۵-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد دوم		۲۰۰۰۰
۱/۳/۶-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد سوم		۱۷۰۰۰
۱/۴/۷-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد چهارم		۱۹۰۰۰
۱/۵/۸-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد پنجم		۲۰۰۰۰
۱/۶/۹-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد ششم		۲۳۰۰۰
۱/۷/۱۰-	مجموعه توافقات تشریفاتی ایران و سایر کشورها - جلد هفتم		۳۵۰۰۰
۱/۱/۱۱-	مجموعه کنوانسیونهای بین المللی - جلد اول		۲۰۰۰۰
۱/۳/۱۷-	مجموعه کنوانسیونهای بین المللی - جلد سوم		۲۵۰۰۰
۱/۴/۱۸-	مجموعه کنوانسیونهای بین المللی - جلد چهارم		۳۰۰۰۰
۱/۵/۱۹-	مجموعه کنوانسیونهای بین المللی - جلد پنجم		۳۸۰۰۰
۱/۱/۲۰-	مجموعه سازمانهای دولتی - جلد اول		۲۰۰۰۰
۱/۲/۲۱-	مجموعه سازمانهای دولتی - جلد دوم		۲۵۰۰۰
۱/۳/۲۲-	مجموعه سازمانهای دولتی - جلد سوم		۲۵۰۰۰
۱/۴/۲۳-	مجموعه سازمانهای دولتی - جلد چهارم		۳۹۰۰۰
۱/۴/۲۴-	مجموعه سازمانهای دولتی - جلد پنجم		۵۰۰۰۰
۱/۲۵-	قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	معموده است	
۱/۲۶-	مجموعه قوانین و مقررات مربوط به کارشناسان، مترجمان، حسابداران رسمی (چاپ دوم - ویرایش اول)		۱۳۰۰۰
۱/۲۷-	مجموعه دفاتر اسناد رسمی و دفاتر ازدواج و طلاق (چاپ دوم)		۱۴۰۰۰
۱/۲۸-	مجموعه وظایف و اختیارات وزیر اطلاعات	نموده است	

* فهرست حاضر فقط در برگزیده کتبی است که تا تاریخ مذکور برای عرضه به عموم در چاپخانه (یا مراکز توزیع به شرح لیست انتهای جدول حاضر) موجود می باشد. سایر انتشارات به لحاظ اتمام چاپ یا تکثیر محدود آن در حال حاضر قابل عرضه عمومی نمی باشد.

	۴۵۰۰	۱/۲۹- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر امور خارجه
	نماد شده است	۱/۳۰- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر آموزش و پرورش
	۵۰۰۰	۱/۳۱- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری
	۱۰۰۰۰	۱/۳۲- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
	۲۵۰۰	۱/۳۳- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر پست، تلگراف و تلفن
	۵۵۰۰	۱/۳۴- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر جهادسازندگی
	۵۰۰۰	۱/۳۵- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر بازرگانی
	۲۰۰۰	۱/۳۶- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر تعاون
	۶۰۰۰	۱/۳۷- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
	۱۵۰۰۰	۱/۳۸- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر امور اقتصادی و دارایی
	۳۲۰۰	۱/۳۹- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی
	۳۵۰۰	۱/۴۰- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر راه و ترابری
	۵۲۰۰	۱/۴۱- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر علوم، تحقیقات و فن آوری
	نماد شده است	۱/۴۲- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر جهاد کشاورزی
	۶۰۰۰	۱/۴۳- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر نفت و نیرو
	۴۰۰۰	۱/۴۴- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر کار و امور اجتماعی
	نماد شده است	۱/۴۵- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر کشور
	۵۰۰۰	۱/۴۶- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر صنایع و معادن
	۵۵۰۰	۱/۴۷- مجموعه وظایف و اختیارات وزیر مسکن و شهرسازی
	۱۰۰۰۰	۱/۴۸- مجموعه وظایف و اختیارات مشترک وزراء
	نماد شده است	۱/۴۹- مجموعه قوانین ومقررات استخدامی نیروهای مسلح (جلد اول - ارتش)
	نماد شده است	۱/۵۰- مجموعه قوانین ومقررات استخدامی نیروهای مسلح (جلد دوم - سپاه پاسداران)
	۳۵۰۰۰	۱/۵۱- مجموعه وظایف و اختیارات وزرا (جلد اول)
	۳۵۰۰۰	۱/۵۲- مجموعه وظایف و اختیارات وزرا (جلد دوم)
	۴۵۰۰۰	۱/۵۳- مجموعه وظایف و اختیارات وزرا (جلد سوم)
	۴۵۰۰۰	۱/۵۴- مجموعه وظایف و اختیارات وزرا (جلد چهارم)
	۱۷۰۰۰	۱/۵۵- مجموعه وکالت، مشاوره حقوقی و حمایت قضایی (چاپ سوم - ویرایش دوم)
	۱۰۰۰۰	۱/۵۶- مجموعه قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی و شهرداران
	۱۰۰۰۰	۱/۵۷- مجموعه اتاقهای بازرگانی صنایع و معادن (چاپ دوم - ویرایش اول)

۲- گروه اساسی و اجتماعی		
	۳۷۰۰	۲/۱- قانون کار (چاپ پنجم)
	۷۰۰۰	۲/۲- مجموعه قوانین مربوط به انتخابات مجلس شورای اسلامی (چاپ سوم)
۵۰۰۰	۳۰۰۰	۲/۳- مجموعه قوانین انتخابات ریاست جمهوری
	۱۷۰۰۰	۲/۴- مجموعه تأمین اجتماعی (چاپ دوم - ویرایش اول)
	۴۵۰۰	۲/۵- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (جیبی)
	۳۰۰۰	۲/۶- ترجمه قانون اساسی ایران به زبان انگلیسی (چاپ دوم - ویرایش اول)
	۵۰۰۰	۲/۷- قانون اساسی ایتالیا
	۵۵۰۰	۲/۸- قانون اساسی سوئیس
	۲۲۰۰	۲/۹- قانون اساسی آمریکا
	۲۲۰۰	۲/۱۰- قانون اساسی مراکش
	۲۸۰۰	۲/۱۱- قانون اساسی کره جنوبی
	۱۱۰۰۰	۲/۱۲- قانون اساسی کانادا
	۲۹۰۰	۲/۱۳- قانون اساسی فرانسه
	۵۰۰۰	۲/۱۴- قانون اساسی الجزایر
	۳۰۰۰	۲/۱۵- قانون اساسی ژاپن
	۳۰۰۰	۲/۱۶- قانون اساسی نیجر
	۲۵۰۰	۲/۱۷- قانون اساسی سوریه
	۱۵۰۰	۲/۱۸- قانون اساسی عربستان
	۳۰۰۰	۲/۱۹- قانون اساسی مصر
	۵۰۰۰	۲/۲۰- قانون اساسی اسپانیا
	۱۹۰۰۰	۲/۲۱- قانون اساسی بلژیک
	۷۰۰۰	۲/۲۲- مجموعه احزاب جمعیتها و انجمنهای سیاسی مذهبی و صنفی
	۱۵۰۰۰	۲/۲۳- مجموعه اساسی
۳- گروه مالی		
	۴۰۰۰	۳/۱- قانون بودجه سال ۱۳۷۵
	۴۰۰۰	۳/۲- قانون بودجه سال ۱۳۷۶
	۵۵۰۰	۳/۳- قانون بودجه سال ۱۳۷۸
	۶۵۰۰	۳/۴- قانون بودجه سال ۱۳۷۹
	۱۰۰۰۰	۳/۵- قانون بودجه سال ۱۳۸۰
	۱۰۰۰۰	۳/۶- قانون بودجه سال ۱۳۸۱

	۱۳۰۰۰	۳/۷- قانون بودجه سال ۱۳۸۲
	۲۰۰۰۰	۳/۸- قانون بودجه سال ۱۳۸۳
	۱۸۰۰۰	۳/۹- مجموعه پیمانکاران و مهندسين مشاور
	نامشده است	۳/۱۰- مجموعه معاملات و اموال دولتي (واتومبيلهاي دولتي)
	۶۵۰۰	۳/۱۱- مجموعه قانون تنظيم بخشي از مقررات مالي دولت
	۱۴۵۰۰	۳/۱۲- مجموعه محاسبات عمومي (چاپ دوم - ويرايش اول)
	۱۱۰۰۰	۳/۱۳- قانون مالياتهاي مستقيم (چاپ دوم - ويرايش اول)
	۲۳۰۰۰	۳/۱۴- قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي ج.ا.ا.
۴- گروه اقتصادي		
	۱۵۰۰۰	۴/۱- مجموعه قوانين و مقررات امور گمركي
	نامشده است	۴/۲- قانون تجارت وثبت شرکتها، علائم و اختراعات (چاپ سوم - ويرايش دوم)
	۲۲۰۰۰	۴/۳- مجموعه قانون تجارت
	۴۵۰۰۰	۴/۴- مجموعه پولی و بانکی (چاپ دوم - ويرايش اول)
	نامشده است	۴/۵- مجموعه قوانين و مقررات مربوط به بیمه (چاپ دوم - ويرايش اول)
	نامشده است	۴/۶- مجموعه مناطق آزاد تجاري - صنعتي
	۳۵۰۰	۴/۷- قانون صدور چك (چاپ چهارم - ويرايش سوم)
۵- گروه فرهنگي		
	۱۰۰۰۰	۵/۱- مجموعه قوانين و مقررات حمايت از حقوق مؤلفان، منصفان و هنرمندان
۶- گروه کيفري		
	۸۳۰۰	۶/۱- مجموعه مجازات اسلامي، تعزيرات حكومتي و مبارزه با مواد مخدر
	نامشده است	۶/۲- قانون آيين دادرسي دادگاههاي عمومي و انقلاب (در امور كيفري)
	۳۸۰۰۰	۶/۳- مجموعه قانون مجازات اسلامي (چاپ پنجم - ويرايش چهارم)
	۲۹۰۰۰	۶/۴- مجموعه آيين دادرسي كيفري (جلد اول - چاپ هشتم - ويرايش پنجم)
	نامشده است	۶/۵- مجموعه قانون تشكيل دادگاههاي عمومي و انقلاب و آيين نامه اصلاحي آن (چاپ سوم - ويرايش دوم)
	۷۰۰۰	۶/۶- مجموعه قانون مجازات جرايم نيروهاي مسلح
	۱۰۰۰۰۰	۶/۷- مجموعه جرايم و مجازاتها (چاپ دوم - ويرايش اول)
۷- گروه مدني		
	۲۶۰۰۰	۷/۱- قانون مدني (چاپ پنجم - ويرايش چهارم)
	۱۲۰۰۰	۷/۲- قانون مدني (زبان انگليسي)
	۲۴۰۰۰	۷/۳- مجموعه آيين دادرسي مدني جلد اول (چاپ ششم - ويرايش پنجم)

زیر چاپ	۴۰۰۰۰	۷/۴- مجموعه آیین دادرسی مدنی جلد دوم (چاپ دوم - ویرایش اول)
	۱۸۰۰	۷/۵- قانون داورى تجارى بين المللى
	۱۱۰۰۰	۷/۶- مجموعه اوقاف (چاپ دوم - ویرایش اول)
	۳۱۰۰۰	۷/۷- مجموعه ثبت اسناد و املاک (چاپ سوم - ویرایش دوم)
۸- گروه مجموعه مصوبات		
	۱۰۰۰۰	۸/۱- مجموعه مصوبات شورای عالی اداری
	۸۲۰۰	۸/۱/۲- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد اول*
		۸/۲/۳- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد دوم*
۱۱۰۰۰	۶۴۰۰	۸/۳/۴- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد سوم*
	۶۱۰۰	۸/۴/۵- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی - جلد چهارم*
	۴۵۰۰۰	۸/۶- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی
۹- متفرقه		
۲۲۵۰۰		۹/۱/۱- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد اول)
۲۲۵۰۰		۹/۲/۲- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد دوم)
۲۰۰۰۰		۹/۳/۳- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد سوم)
۳۵۰۰۰		۹/۴/۴- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد چهارم)
۳۳۰۰۰		۹/۵/۵- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد پنجم)
۱۲۰۰۰		۹/۶/۶- مجموعه فهرست عناوین قوانین و مقررات (جلد ششم)
	۱۶۵۰۰	۹/۷- مجموعه نظرات حقوقی سال ۱۳۶۹
	نمونه	۹/۸- مجموعه آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور از ۱۳۲۳ تا ۱۳۸۱
	۴۵۰۰۰	۹/۹- مسولیت مدنی رسانه‌های همگانی
	۱۰۰۰۰	۹/۱۰- مصونیت قضایی دولت در حقوق بین الملل

* مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی اعم از گروه فرهنگی بوده و شامل برخی از گروه‌های دیگر نیز می‌شود اما با توجه به این‌که اکثریت مصوبات این شورا کدهای زیر مجموعه این گروه را دارند، مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در این گروه قرار داده شده است.

فهرست کتب زیر چاپ و در دست تهیه معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات تا بهمن ماه سال ۱۳۸۳

عنوان کتاب
۱ - مجموعه آرای دیوان عدالت اداری (جلد ۲ و ۳)
۲ - مجموعه قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی...
۳ - مجموعه نظامهای حرفه‌ای (سه جلد)
۴ - مجموعه قانون استخدامی نیروی انتظامی ج.ا.ا.
۵ - مجموعه آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور از ۱۳۲۳ تا ۱۳۸۳
۶ - مجموعه قانون تجارت، ثبت شرکتها، علایم و اختراعات

مراکز عرضه انتشارات معاونت پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

- ۱- فروشگاه اداره چاپ و انتشارات ریاست جمهوری (خیابان ولی عصر (عج) - نرسیده به تقاطع جمهوری جنب بانک ملی شعبه مهتاب - شماره ۸۴ - تلفن ۶۴۹۲۷۰۸)
- ۲- انتشارات روزنامه رسمی کشور (تهران - ضلع جنوبی پارک شهر - خیابان بهشت)
- ۳- کتابفروشی دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی ریاست جمهوری (تهران - خیابان آیت الله طالقانی نیش فرصت شمالی - شماره ۱۴۰ - تلفن ۸۸۲۵۰۷۱)
- ۴- کتابفروشی دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری (تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان خارک تلفن ۶۷۰۷۰۲۱-۴)
- ۵- فروشگاه کتب حقوقی معاونت آموزشی دادگستری استان تهران (تهران - پل کریمخان - سنایی - نرسیده به خ شهید مطهری - نیش کوچه ۱۷ - پلاک ۱۵۲ - تلفن ۵-۸۳۲۷۰۷۴ - داخلی ۲۱۷)
- ۶- سایر کتابفروشی‌های معتبر.

لطفاً نظر، انتقاد و پیشنهاد خود را به Email: TTGH @ govir.ir اعلام فرمایید.

تذکره: با توجه به موافقت مورخ ۱۳۸۳/۲/۱۴ معاونت محترم پژوهش، تدوین و تنقیح قوانین و مقررات، دانشجویان می‌توانند با ارائه کارت دانشجویی در صورت خرید از کتاب فروشی اداره چاپ و انتشارات به نشانی فوق‌الذکر از تکثیر و پخش (بیست و پنج درصدی) در نظر گرفته شده استفاده نمایند.